

فرهنگ انتقادی

گرفتید نویسنده بزرگوار می‌رنجد و در خیابان روی از شما برمی‌تابد و شما را حسود و بدجنس می‌شمارد. این تجربه را در باره اشخاص مختلف تکرار کنید تا یک گروه دشمن بتراشید و روزگارتان سیاه شود». سخن خانلری هنوز هم مصداق دارد. منتقدین، در بسیاری از موارد از آن تعریف کلی که نقد را تفکیک سره از ناسره می‌دانست عدول کرده‌اند به جای این که به اثر پردازند در مدح و ذم مؤثر داد سخن سر می‌دهند.

کتاب ماه ادبیات و فلسفه از آنجا که با این نوع برخوردها هرگز سر سازگاری ندارد، همواره کوشیده است تا نقد حرکت واقعی خویش را به کف آورده و بر صدر نشیند و قدر بیند. البته صدرنشستن و قدردیدن نقد به این معنی نیست که منتقد همواره برتر از هنرمند یا برتر از خواننده می‌اندیشد بلکه قصد و غرض از نشر این نوع نقدها، رواج تفکر انتقادی است. تفکری که با تکوین عصر روشنگری آغاز شد و در مدرنیته به برگ و بار نشست. بی‌تردید برای به برگ و بارنشستن فرهنگ انتقادی در ایران راه درازی در پیش روداریم اما با یاری و دستگیری شما خوانندگان اهل نظر این راه ناهموار آسانتر پیموده خواهد شد. از اینرو از هر مقاله انتقادی که بی‌حب و بغض نوشته شده باشد، با رویی گشاده استقبال خواهیم کرد.

نسبت به حقایق مکتوم در اثر واقف کند. منتقد خوب، بین متن و خواننده قرار نمی‌گیرد بلکه در جوار آنها قرار می‌گیرد. به آنها امر و نهی نمی‌کند بلکه فقط به توصیف اثر می‌پردازد هنرمندان از منتقد غربال بدست حرف‌شنوی دارند ولی اگر پا از گلیم خود فراتر بگذارد داد آنها را در می‌آورند. فی‌المثل زمانی که منتقد از روی ساختار اثر می‌خواهد ضمیر ناخودآگاه نویسنده را بشناسد هر آینه ممکن است ره به خطا برده باشد. چرا که شناخت امور روحی و روانی خیلی هم آسان نیست منتقد بهتر است که آن نسبت دوستانه خودش با هنرمند را همواره حفظ نماید البته این نسبت هم همیشه در حد تعادل حفظ نمی‌شود. اغلب، منتقدین به پاس دوستی یا قربایت با کسی همه کمالات عالم را به او نسبت داده و اگر با او دشمنی داشته باشند از آن مجسمه ابوالهول می‌سازند. خانلری می‌گوید: «هر که در این کشور بخواهد برای پیشرفت دانش و هنر به انتقاد پردازد و آثار این و آن را به محک سنجش بزند دشمن بسیار خواهد یافت گوش هیچکس به شنیدن انتقاد عادت ندارد هیچ نویسنده‌ای از پیرو جوان، گمان نمی‌کند که ممکن است در آثار او عیبی یا نقصی باشد و اگر هست کسی در اظهار آن قصد آزار و دشمنی نداشته باشد هر قدر در عظمت قدر کتابی مبالغه کنید و فصولی در مدح و تحسین آن پردازید همین که یک نکته کوچک بر آن

نقد، خاصه نقد ادبی در جامعه ما اندک اندک دارد جایگاه ویژه خویش را می‌یابد. جامعه ما، در گذشته به نقد ادبی روی خوش نشان نداده است. شاید یکی از علل عدم تکوین نقد این باشد که ایرانیان همیشه می‌خواستند موضوع شعر و خالق شعر باشند گویی که داوری درباره شعر دیگران نشانه عجز در خلق اثر است. ولی امروز شرایط برعکس شده است. گویا همگان مایلند که نقد یک اثر را بخوانند تا خود اثر را.

این عمل، یعنی موضوعیت یافتن دانش نقد، این خطر را به دنبال دارد که منتقدین رسالت و هویت و غایت نقد را از یاد ببرند. نقد اگر حالت ابزار بودن و طریقت خودش را از دست بدهد و فی‌نفسه اصالت پیدا کند آن وقت همه اذهان معطوف به نقد می‌شود تا متن. اتفاقاً این حادثه در دنیا رخ داده است. بنا به گفته نیما منتقد که همیشه غربال به دست از عقب قافله می‌رسید حالا قلاووز شده است. منتقد قاعدتاً، قوانین نقد را از درون اثر باید بیرون بکشد. حالا گویا قضیه برعکس شده است و منتقد دارد برای هنرمند تعیین تکلیف می‌کند. منتقد بنا به گفته برخی از محققان واسطه است، واسطه بین متن و خواننده. ولی واقعیت این است که منتقد خوب واسطه نیست. واسطه، خود را دانای کل می‌داند گویی که خالق اثر و خواننده هر دو در فهم و تفسیر اثر عاجزند و نیاز به یک راهنما دارند تا آنها را

مقدمه

نیمه اول قرن سیزدهم هجری قمری را در تاریخ نقد ادبی ایران باید «دوره سکوت» نامید. این درست است که در آن پنجاه سال، بویژه در دوره طولانی سلطنت فتحعلی شاه (۱۲۱۱ - ۱۲۵۰ ه. ق)، شاعران بزرگ و کوچک بسیاری پا به عرصه نهادند، اما موفق ترین آنان فقط مقلدان زیردستی بودند که از استادان بزرگی چون فردوسی و سعدی و حافظ پیروی می کردند. در همه اشعار آنان چیزی نمی توان یافت که نشان دهنده نکته ای نو در کار شاعری و نقد شعر باشد. بهترین نمونه انتقادی شعر در آغاز این دوره، همانا قطعه ای است از صباغی کاشانی (در گذشته ۱۲۰۶ ه. ق) که در آن ظاهراً پیروان سبک هندی را مذمت می کند و استادان قدیم را می ستاید:

شکایتی است زاینای روزگار مرا

تویی به درک وی الحق در این بساط حقیق
نجسته ره به طریقت ستاده در ارشاد

نبرده پی به حقیقت نشسته در تحقیق
رسانده بانگ فضیلت به چرخ و نشناسد

سهیل را زسها و سهیل را زنهیق
به خضر طعنه و خود در میان وادی گم

به نوح خنده و خود در میان بحر غریق
زبان طعنه گشایند در بزرگانی

که شعرشان بد و شعری بود به رتبه شقیق
ز ششصد است فزون کارمیده اند به خاک

که خاک مرقدشان باد رشک مشک سحیق
کسی نه ز اهل جهان منکر بلاغتشان
چه از وضع و شریف و چه از عبید و عتیق
به صدق دعوی شان عالمی گواه چو تو

سزد ز روح الامین بشنوی براین تصدیق
نیارود بجز از خیر یاد این طبقات

میان معنی و لفظ آنکه می کند تطبیق
ز طرز و شیوه ایشان شود چو کس عاجز

برای خود کند اندیشه مخلص ز مضیق
نهد به شاعر دیرینه تهمت هذیان

دهد به گفته پیشینه نسبت تلفیق
بود طریقه ما اقتفای استادان

پیاده را نرسد طعنه بر هدات طریق^۱
چنین شعر سستی که در آن چندان نکته ناقدانه ای

هم به چشم نمی خورد، خود نماینده بی مایگی شاعران آغاز دوره بازگشت در کار نقد شعر است. در نیمه نخست قرن سیزدهم اگر چه شاعران به کرات از بیهودگی شعر و شاعری شکوه کرده اند، و اینها شاید نوعی نقد شعر به نظر رسد، اما همین گونه شعرها هم، بیش از هر چیز، بوی تقلید می دهد، تقلید از همان استادان قدیم که گاهی از حرفه شاعری به تنگ می آمده و در مذمت آن سخن می گفته اند. میرزا سحاب، که خود از جمله شاعران و ستایشگران فتحعلی شاه بوده، از شعر و شاعری بدین گونه انتقاد می کند:

شعر است هیچ و شاعری از هیچ هیچتر

در حیرتم که در سر هیچ این جدال چیست
یک تن نپرسد از پی ترتیب چند لفظ

ای ابلهان بهتر این قیل و قال چیست
از بهر مصرعی دو که مضمون دیگری است

چندین خیال جاه و تمنای مال چیست

شعر اصلش از خیال بود جنشش از محال
تا از خیال این همه فکر محال چیست
از چند لفظ یافه نزد لاف برتری

هر کس که یافت شرم چه و انفعال چیست^۲
اگر این ابیات را مثلاً با اشعاری که انوری هفت صد سال پیش از سحاب در نکوهش شعر و شاعری سروده است، بسنجیم، می بینیم که به لحاظ لحن و محتوا چندان تفاوتی میان این دو وجود ندارد. قطعه زیر تنها یکی از انبوه اشعاری است که شاعران متقدم در انتقاد از حرفه خویش سروده اند:

عادت طرح شعر آوردند

قومی از حرص و بخل گنده خویش
نام حکمت همی نهند آنگاه

بر خرافات ژاز ژنده خویش
گرگ و خراز این لثیمان اند

همه دوزنده و درنده خویش
انوری پس تو نیز یادآور

طیرگیهای زهر خنده خویش
پیش همچون خودی، زسیلی از

سرک پیش در فکنده خویش^۳
البته این گونه شکوها و انتقادات نیز همواره متوجه فن شعر نبود، بلکه بیشتر نتیجه ناخشنودی شاعران از کساد بازار شعر و ادب بود، چنان که ابیات زیر از وصال شیرازی (در گذشته ۱۲۶۲ ه. ق) نماینده آن است:

کس نیست که گوید به من ای بیهده گفتار

ای زشت به گفتار و به کردار و به رفتار
این پیشه کدام است که در پیش گرفتی

بر دیده دل نشتر و در پای خرد خار
گشتی ادب آموز و بدین گونه سیه روز

گشتی سخن آرا و بدین گونه شدی خوار

محمد دهقانی

ستیز با سنت

نقد ادبی از دوره قاجار تا انقلاب مشروطه

چندان که تو را کاست هنر بیش فزودیش
ای بر همه خواری هنرمند سزاوار
مقدار هنر را بفزودی تو به مقدور
او بیش ز مقدور تو را کاست ز مقدار
از قد چه کشیدی که بدادیش چنین خم
و ز دیده چه دیدی که بگردیش چنین تار
دیوان تو انباشته از مدح بزرگان
در کیسه نه در هم بودت هیچ نه دینار
زین پیش گروهی پی این کار برقتند
سود همه زاین پیشه و نفع همه زاین کار
شایسته تری کس نه چو ایشان به بر شاه
بایسته تری کس نه چو این قوم به دربار
امروز چو بازار ادب سرد بینی
آخر به چه رو گرم بتازی تو به بازار^۴
از شعر که بگذریم، در تذکره‌های دوره قاجار هم، که
قاعده می‌بایست محملی باشد برای انتقاد ادبی، از
نکته‌های ناقدانه کمتر خبری هست. تذکره‌های این
دوره نیز همچون شعر آن سراسر تقلیدی است از شیوه
تذکره نویسی متقدمان، و در آنها آنچه دیده می‌شود
غالباً «ترتیب و تنسیق صنایع لفظی و عبارات متکلف»
است.^۵
شاهکار تذکره نویسی این دوره مجمع
الفصحاست. مؤلف آن، رضاقلی‌خان هدایت، «شرح
احوال بالغ بر هفت صد تن از شعرای ایران را با
منتخباتی از اشعار آنان» در کتاب خود گرد آورده است.
مجمع الفصحاست با همه انبوهی و گستردگی، عاری از
نقادیهای ادبی ارزشمند است. «از جهت نقادی ایراد
عمده‌ای که بر این کتاب وارد است افراط نویسنده در
مبالغه و مجامله و اجتناب او از اظهار آرا و عقاید صریح و
بارز است.»^۶

عبارات کتاب درباره مقام ادبی شاعران «عموماً
مجمل و مبهم و یکنواخت به نظر می‌آید». علاوه بر
این، «نویسنده آن از حب و بغض شخصی برکنار نمانده
است و مکرر در احوال معاصران اشاره به سوابق دوستی
خود با آنها می‌کند» و این شاعران را، نه برحسب
شعرشان، بلکه به واسطه آشنایی شخصی خود با ایشان
ارزیابی می‌کند.^۷ وقتی سهوها و خطاهای نویسنده را
در ضبط نامها و تاریخ وقایع و ایام نیز بر این همه
بیفزاییم، دیگر چندان اعتباری برای کتاب باقی
نمی‌ماند. به همین سبب مجمع الفصحاست همان روزگار
تألیف، مورد انتقاد معاصران قرار گرفته است. از جمله
فتح الله خان شیبانی، از شاعران بنام اواخر قرن سیزدهم
(در گذشته ۱۳۰۸ ه. ق.)، قطعه بلندی در انتقاد از این
کتاب سروده و برخی از خطاهای فاحش نویسنده آن را
باز نموده است که در این جا به نقل دو بیت از آن اکتفا
می‌کنیم:^۸

به مجمع الفصحاست در نگر که کاتب آن
چه سهوها که در احوال شاعران کرده است
بسا قصیده که از آن گرفته داده بدین
بسا چکامه که از این به نام آن کرده است
به طور کلی اگر بخواهیم، شاعران و تذکره نویسان
دوره قاجار را، به لحاظ کوشش در نقد ادبی، با همالان
ایشان در دوره صفویه و سبک هندی بسنجیم، باید
بگوییم که هیچ نسبتی با هم ندارند. نقد ادبی، و بویژه
نقد شعر، در دوره صفویه، رونق و پیشرفت بسیار داشت.
شاعران و تذکره نویسان فارسی زبان ایران و هند در آن
دوره ظرافتها و نکته سنجیهای بسیار در نقد شعر به کار
می‌بردند و برای بیان مقاصد انتقادی خود اصطلاحات
فنی تازه‌ای جعل کرده بودند.^۹
آرامش رختنک دوره صفویه و فقدان اندیشه
جذابی که بتواند شعر و ادب را به خدمت خویش در آورد،
شاعران را به سوی «عالم خیالات بنگی»^{۱۰} سوق داد و
سبک هندی را پدید آورد. آرامش و فراغت لازم بود تا
شاعری بنشیند و با خیال راحت شعری بسازد که پر از
ریزه کاریهای خیال‌انگیز باشد و آن گاه منتقدی پیدا
شود و همان شعر را با دقتی حیرت‌انگیز به سبیکه نقد
درکشد. پس از دوره صفویه بر اثر آشوبهای سیاسی و
اجتماعی، آرامش از میان رفت، اما فقدان اندیشه
همچنان برجای بود؛ نتیجه این شد که سبک هندی با
همه لوازمش رخت بر بست، اما چون اندیشه تازه‌ای در
کار نبود تا شعر را سر و سامانی دیگر دهد، شاعران و
ادیبان راهی جز این ندیدند که به گذشته باز گردند.
اتفاقاً این «بازگشت» را دربار قاجار، که می‌خواست
شکوه و جلال عصر غزنوی را زنده کند، به فال نیک
گرفت و شاعران را بر سر خویش گرد آورد. ادبیاتی که
بدین ترتیب در مسیر بازگشت به گذشته قرار گرفته بود،

البته دیگر نمی‌توانست نقدی پدید آورد که رو به آینده داشته باشد. بنابر این، نقد ادبی زنده و فعال را در دوره قاجار نمی‌توان در محیط شعر رسمی و درباری یا در تذکرة‌های ادبی یافت. بلکه آن را باید در آثار کسانی جستجو کرد که اندک اندک از نیمه‌های قرن سیزدهم تحت تأثیر اندیشه‌های نوین سیاسی و اجتماعی قرار گرفتند، با علم و ادبیات فرنگ آشنا شدند و با الهام از آن بنیاد نقد ادبی جدید را در ایران پدید آوردند. این کسان اغلب ایرانیانی بودند که به هر دلیل خارج از مرزهای ایران - در قفقاز و عثمانی و اروپا - می‌زیستند. آنان هم به منابع فکری فرنگ نزدیکتر بودند و هم آسانتر می‌توانستند اندیشه‌های نو یافته خود را منتشر کنند. در داخل ایران استبداد کهن حاکم بود و هیچ اندیشه تازه‌ای را بر نمی‌تافت و تا حد امکان مانع انتشار آن می‌شد. از آغاز سلطنت ناصرالدین میرزای قاجار (۱۲۶۴ ه. ق.) تا پدید آمدن مشروطیت در ایران (۱۳۲۴ ه. ق.) شصت سال سپری گشت. در این دوره شصت ساله هیچ تحول سیاسی و اجتماعی و ادبی خاصی در درون مرزهای ایران مجال ظهور نیافت. شورش پیروان سید علی محمد باب، که مقارن با آغاز این دوره بود، جز آن که مملکت را یک چند دچار اضطراب و جنگهای مذهبی کرد و مشت خرافات بر مرده ریگ پیشینیان افزود، حاصلی نداشت. این شورش زود سرکوب گشت و دو میراث خوار اصلی آن، یعنی پهلای و برادرش صبح ازل، از ایران رانده شدند و بر سر میراث باب به ستیز با یکدیگر پرداختند و تنها دستگاه خرافه سازی او را اندکی بیشتر بسط دادند. به لحاظ سیاسی و اجتماعی، اصلاحات میرزا تقی خان امیر کبیر در آغاز این دوره در خور توجه است، اما این وزیر توانا نیز بزودی، با توطئه درباریان و به فرمان پادشاه مستبد، از پای در آمد و اغلب اصلاحاتی که با زحمت فراوان پدید آورده بود، به اندک زمانی پس از مرگ وی منسوخ گشت. از آن هنگام تا پایان این دوره شصت ساله تنها دو واقعه مهم دیگر در درون مرزهای ایران رخ داد که هم رژیم استبدادی و هم توده مردم را اندکی از خواب غفلت برانگیخت؛ یکی لغو امتیاز انحصار تنباکو (۱۳۰۹ ه. ق.) به رهبری علمای دین و کوشش مردم بود و دیگری کشته شدن ناصرالدین شاه به دست میرزا رضای کرمانی (۱۳۱۳ ه. ق.). این هر دو واقعه افسانه ظل الهی پادشاهان را بر باد داد و به مردم فهمانید که می‌توانند قدرت شاه را مهار کنند و حتی اگر لازم باشد او را از پای در آورند. اما این گونه وقایع خرد و کلان داخلی بر فضای شعر و ادب ایران تأثیری نداشت. شاعران معروف این دوره، همچون فروغی، سروش و قانی، آمدند و رفتند و کار مهمشان این بود که مبالغه از نیک و بد بر انبان مدح و غزل شعر فارسی بیفزایند. در این میان شاعرانی چون یغما و شیبانی، که نگرشی دیگر به جهان و کار جهان داشتند و اشعارشان فریاد اعتراض بود بر ضد ستمهایی که در پیرامون خویش می‌دیدند، البته استثنا بودند.

نثر فارسی، از زمان قائم مقام به بعد، سامان دیگری گرفته بود؛ ساده‌تر شده بود و از بند لغات مغلق و مطمئن عربی و آرایشهای لفظی و استاد فراوان به

آیات و احادیث و امثال عرب، که جز اطناب ملال آورد سودی نداشت، رهیده بود. اما آثاری که نویسندگان مقیم ایران با این نثر ساده پدید آوردند بندرت از حد کتب تذکره و تاریخ و ترجمه احوال بزرگان و منشآت و خوانیات در می‌گذشت. تذکره‌نویسی، که خود محملی بود برای نقد ادبی در این دوره رونقی نداشت. روزنامه‌های معدودی که در پایتخت و برخی شهرهای ایران به چاپ می‌رسید از مباحث مفید ادبی و اجتماعی تهی بود. استبداد سیاسی در درون مرزهای ایران با استبداد فرهنگی و ادبی توأم بود و سنت چنان سیطره داشت که مجالی برای انتقاد و طرح مباحث نو نمی‌گذاشت. در این میان، گروهی از نویسندگان ایرانی که در خارج از مرزهای سیاسی کشور می‌زیستند و از آسیب استبداد در امان بودند، رشته کار را به دست گرفتند و با الهام از علم و تمدن غرب به ستیز با سنتهایی پرداختند که به گمان آنان موجب عقب ماندن ایران از قافله تمدن شده بود. انتقاد جذبی از سنت ادبی نیز در قالب همین گونه ستیزه‌جوییها بروز کرد. نویسندگانی که علاوه بر انتقادات سیاسی و اجتماعی، بیش از دیگران، به انتقاد از وضعیت ادبی ایران پرداختند، و کوشیدند که افقهای تازه‌ای به روی ادبیات فارسی بگشایند، و بر عده‌ای از منتقدان نسل بعد نیز تأثیر فراوان نهادند، چهارتن بودند. میرزا فتحعلی آخوندزاده (۱۲۲۸ - ۱۲۹۵ ه. ق.) میرزا ملکم خان (۱۲۳۹ - ۱۳۲۶ ه. ق.) حاج ملا عبدالرحیم طالبوف (۱۲۵۰ - ۱۳۳۹ ه. ق.) و میرزا آقاخان کرمانی (۱۲۷۰ - ۱۳۱۴ ه. ق.).

درباره این چهار تن و آرا و اندیشه‌های آنان در زمینه‌های مختلف و از جمله نقد ادبی تاکنون کتابها و مقالات مفصلی نوشته شده است. فریدون آدمیت در کتاب اندیشه‌های آخوندزاده مبحثی را به نقد ادبی او اختصاص داده و آخوندزاده را «آغازگر نقد ادبی جدید» معرفی کرده است.^{۱۱} همو در اندیشه‌های میرزا آقاخان فصلی با عنوان «هنر و فن شعر و نویسندگی» آورده و آرا و اقوال وی را درباره ادبیات بررسی کرده است.^{۱۲} در بررسی اندیشه‌های طالبوف، اگر چه آدمیت مبحثی را به ادبیات و نقد ادبی اختصاص نداده، در جای جای کتاب به آرای طالبوف در این باره اشاراتی کرده است. یحیی آرین‌پور در کتاب از صبا تا نیا آثار و آرای این چهار تن را جداگانه بررسی کرده است.^{۱۳} دکتر عبدالحسین زرین‌کوب در نقد نسبتاً مفصلی که بر کتاب مزبور نوشته، از این چهار تن سخن گفته، و بویژه ملاحظات او درباره آخوندزاده حاوی نکات دقیق و سودمندی است.^{۱۴} همو در آشنایی با نقد ادبی نیز اشارهای کوتاه به آثار و آرای انتقادی آخوندزاده و میرزا آقاخان دارد.^{۱۵}

دکتر ایرج پارسى نژاد در مقالاتی جداگانه آرای آخوندزاده و میرزا آقاخان را در زمینه نقد ادبی به طور دقیق و مفصل بررسی کرده است که مشخصات کتابشناختی آنها در ذیل منابع همین بخش آمده است. مجموع این مقالات و کتابها ما را از این که در این جا هم مبحثی جداگانه به هر یک از این چهار تن اختصاص دهیم بی‌نیاز می‌کند، لیکن می‌کوشیم تا مهمترین نکاتی را که در نقد ادبی این دوره مطرح بوده است

عنوان کنیم و سهم هر یک از آنان را در طرح و نقد این نکات نشان دهیم.

آشنایی با تمدن و ادبیات فرنگ

آنچه در این دوره، بیش از هر چیز، توجه اندیشه‌مندان ایرانی را بر می‌انگیخت علم و تمدن جدید اروپایی بود و نه ادبیات آن. از همین رو، اغلب کتابهایی که در این دوره از زبانهای فرنگی و عمده روسی و فرانسه به فارسی ترجمه شد، جنبه ادبی نداشت، بلکه در باب علمی چون تاریخ و جغرافیه و فلسفه و علوم طبیعی بود. آن مقدار از آثار ادبی اروپا که به فارسی ترجمه می‌شد یا از اصل چندین ارزشی نداشت و یا این که در ترجمه مزایای ادبی خود را از دست می‌داد و به رنگی دیگر در می‌آمد.^{۱۶} گذشته از ترجمه نمایشنامه‌های مولیر که به دست تنی چند صورت گرفت،^{۱۷} یکی از مهمترین آثار که از ادبیات فرنگ به فارسی ترجمه شد حاجی بابای جیمز موریه بود. اهمیت این ترجمه دقیقاً به لحاظ جنبه انتقادی آن است که مترجم کتاب، میرزا حبیب اصفهانی (در گذشته ۱۳۱۵ ه. ق.)، بخوبی این جنبه را حفظ کرده و حتی در ترجمه رنگ و جلای بیشتری به آن داده است. اما انتقادات این کتاب بیشتر متوجه اخلاق و عادات سیاسی و اجتماعی ایرانیان است و دخلی به ادبیات فارسی ندارد. از میان چهار تن نویسنده مورد بحث ما تنها طالبوف و میرزا آقاخان هستند که یکی دو رساله فرنگی را به فارسی ترجمه کرده‌اند، اما هیچ یک از این آثار ارزش ادبی ندارد و بیشتر به فلسفه و مذهب مربوطند. طالبوف پند نامه مارکوس را از روسی به فارسی برگرداند و میرزا آقاخان بر مبنای قهوه خانه سورات، اثر برنارد دوسن پی‌یر، جنگ هفتاد و دو ملت را نوشت.^{۱۸} با این حال تردید نیست که این چهار تن همگی بشدت تحت تأثیر ادبیات فرنگ بوده و در نوشته‌های خود از آثار ادب و دانشمندان آن دیار فراوان الهام گرفته‌اند. میرزا فتحعلی آخوندزاده، علاوه بر ترکی و فارسی، زبان روسی را بخوبی می‌دانست و پسرش نیز پاره‌ای نوشته‌های فرانسوی را برای او به روسی یا فارسی ترجمه می‌کرد.^{۱۹} همین مقدار کافی بود که وی به ادبیات فرنگ راه یابد و از آن بهره‌مند شود. فریدون آدمیت ذیل عنوان «نمایشنامه نویسی: انتقاد اجتماعی» میزان شناخت و اقتباس آخوندزاده را از نویسندگان و منتقدان روس نشان داده است.^{۲۰}

عبدالرحیم طالبوف خود میزان آشنایش را با زبانهای مختلف این گونه بیان کرده است: «بنده به زبان روسی آشنا هستم. فرانسه نمی‌دانم و خط [روسی] را بسیار بد می‌نویسم. خط ایرانی طبیعی بنده نیز تعریفی ندارد. عربی هیچ بلد نیستم. فارسی را معلوم است چنان می‌دانم که عرب فرانسه را»^{۲۱} بنابر این طریق آشنایی او با علم و ادبیات فرنگ منحصر می‌شده است به زبان روسی. «با وجود این از برکت کثرت مطالعه و زور مداومت» بر مظاهر علم و تمدن فرنگ بخوبی وقوف یافت و به مجموع اطلاعات خود را در این باره با زبانی ساده و به شیوه‌ای جذاب در قالب چند کتاب به فارسی در آورد و بدین ترتیب شایسته آن گشت که، به قول خودش، «مهندس انشای

جدید» به شمار آید.^{۲۲} نکته مهم این است که طالبوف برخلاف آن سه تن دیگر تمدن غرب را با نظر انتقادی می‌نگرد. او به همان اندازه که علوم مادی فرنگ را می‌ستاید، مذهب و برخی جنبه‌های رفتاری و فرهنگی فرنگ را نکوهش می‌کند و ایشان را مخصوصاً به سبب بیرحمی در جنگ و آلات جنگی بسیار مخزبی که اختراع کرده‌اند و نیز به علت بی‌حجابی و شراب خواریشان سزاوار ملامت می‌داند.^{۲۳} طالبوف، برخلاف دیگر تجدیدخواهان آن روزگار که دین را، به شیوه اندیشه‌مندان فرنگ، یا می‌نکوهیدند و یا آن را صرفاً وسیله‌ای برای نشر عقاید جدید می‌دیدند، به اصالت و حقانیت دین اسلام و برتری آن بر ادیان دیگر ایمان داشت.

اما ملکم، که سالها در فرانسه و انگلیس به سر برده بود، مسلماً زبانهای فرانسه و انگلیسی را خوب می‌دانست و می‌توانست به آسانی به مطالعه ابیات فرنگ بپردازد، اگر چه در نوشته‌هایش چندان اثری از توجه او به ادبیات فرنگ دیده نمی‌شود. ملکم نیز مانند طالبوف بیشتر به علم و فلسفه فرنگ توجه داشت و مخصوصاً به آن دسته از علوم انسانی فرنگ که به کار اداره اجتماع می‌آمد. مانند علم اقتصاد و حقوق - علاقه‌مند بود.^{۲۴} او از «کارخانجات انسانی» فرنگ سخن می‌گفت که در نظر وی بسیار با اهمیت تر از «کارخانجات فلزی» آن دیار بود:

«کارخانجات یورپ بر دو نوع است: یک نوع آن را از اجسام و فلزات ساخته‌اند و نوع دیگر از افرادی بنی نوع انسان ترتیب داده‌اند. مثلاً از چوب و آهن یک کارخانه ساخته‌اند که از یک طرف پشم میریزند و از طرف دیگر ماهوت بر میدارند و همچنین از بنی نوع انسان یک کارخانه ساخته‌اند که از یک طرف اطفال بی شعور میریزند و از سمت دیگر مهندس و حکمای کامل بیرون می‌آورند [...] ملل یورپ هر قدر که در کارخانجات فلزات ترقی کرده‌اند، صد مراتب بیشتر در این کارخانجات انسانی پیش رفته‌اند [...] حال چیزی که در ایران لازم داریم این کارخانجات انسانی است: مثل کارخانه مالیات، کارخانه لشکر، کارخانه عدالت، کارخانه علم، کارخانه امنیت، کارخانه انتظام و غیره».^{۲۵} ملکم اگر از ولتر به عنوان «اعظم حکمای عصر خود» یاد می‌کند، نه به سبب اهمیت او در ادبیات است، بلکه وی مجذوب آرای حکیمانه ولتر در کار مملکت‌داری است.^{۲۶} همچنین است وقتی که از جان استوارت میل انگلیسی و میرابوی فرانسوی سخن می‌گوید.^{۲۷} این قدر هست که او افکار فرنگیان را از هر لحاظ - و لابد در باب ادبیات هم - «نقطه مقابل» عقاید ایرانیان می‌دید. در آغاز رساله «حرف غریب» می‌نویسد:

«در فرنگستان هیچ حرفی نیست که بنظر ما غریب نیاید. عموم مطالب این کتابچه از رسوم قدیم آسیا خیلی بعید و اغلب نقطه مقابل عقاید حالیه ما است».^{۲۸} به نظر می‌رسد که در میان این چهار تن، میرزا آقاخان بسیار بیش از دیگران شیفته ادبیات فرنگ بوده و در این باره بصراحت اظهار نظر کرده است. او شاعران فرنگ را می‌ستاید و می‌گوید که آنان «فن شعر را ترقی داده بر پایه منطق نهاده‌اند»؛ «آثار نفیس ادبای ایران» را با

«ادبیات جدید فرنگستان» این گونه مقایسه می‌کند: «مقایسه ادبیات جدید فرنگستان با آثار نفیس ادبای ایران نسبت تلگراف است به برج دودی، و نور الکتریک است به چراغ موشی، و راه آهن است به شتر یختی و کشتی بخار است به زورق بی‌مهار، و چاه آرتزین است به دولا ب گاوگردان. در واقع همان حکایت زردوز و بوریاباف است».^{۲۹} و از حیث مهارت در «پوئزی» یا فن شعر فقط فردوسی را قابل مقایسه با شاعران نامداری چون همر و شکسپیر می‌بیند.^{۳۰} و حتی به پیروی از «ادبای فرنگ» فردوسی را تنها شاعر ایرانی می‌داند که سزاوار ستایش است:

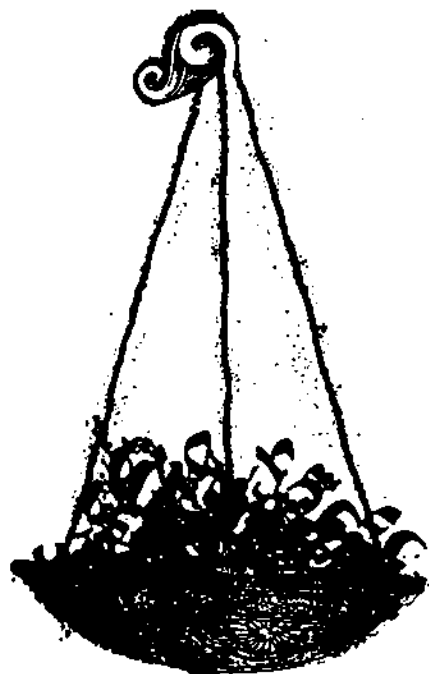
«تنها کسی را که ادبای فرنگ می‌ستایند همان فردوسی طوسی است که اشعار شاهنامه او اگر چه بعضی جاها خالی از مبالغه نیست، ولی حب ملیت و جنسیت و شهامت و شجاعت را تا یک درجه در طبایع مردم ایران القا می‌کند و پاره‌ای جاها به اصلاح اخلاق نیز می‌کوشد».^{۳۱}

نقد ادبی و زیبایی‌شناسی

آخوند زاده بیگمان نخستین کسی است که در ایران از «نقد ادبی» به معنای جدید آن، صراحتاً سخن گفته و کوشیده است تا این فن و فواید آن را به ایرانیان بشناساند. او در پایان مناظره خیالی و طنزآمیزی که میان خود و رضاقلی خان هدایت برگزار نموده چنین آورده است:

«این محاورات را به دارالانشاء روزنامه طهران ارسال داشته، معلوم می‌دارم که این قاعده در اروپا متداول است و فواید عظیمه در ضمن آن، مثلاً وقتی که شخصی کتابی تصنیف می‌کند، شخصی دیگر در مطالب تصنیفش ایرادات می‌نویسد به شرطی که حرف دل آزار و خلاف ادب نسبت به مصنف در میان نباشد و هر چه گفته‌اید به طریق ظرافت شود. این عمل را قریتکا [کریتیک = نقد] می‌نامند».^{۳۲}

آخوند زاده امیدوار بود که، در اثر آشنایی ایرانیان با شیوه نقد اروپایی، شعر و نثر فارسی از کهنگی و ابتذال رهایی یابد:

«اگر این قاعده [...] در ایران نیز متداول شود، هر آینه موجب ترقی طبقه آینده اهل ایران در دانستن السنه شرقیه خواهد شد. خصوصاً که بعد از این قاعده از نظم غزل و قصاید که در این اوقات بی‌مضمون و بی‌لذت گفته می‌شود و هیچ فایده ندارد، دست برداشته، به گفتن شعر در سیاق مثنوی مثل شاهنامه فردوسی و بوستان شیخ سعدی و امثال آنها که متضمن حکایت و مبین احوال و اطوار طوایف مختلف‌اند شروع خواهند کرد. و در نثر نیز از قافیه و اغراقات کودکانه و تشبیهات ابلهانه بالکلیه اجتناب نموده، فقط در پی مضمون مرغوب خواهند رفت».^{۳۳}

اما کلمه «کریتکا» در آثار آخوند زاده، بیش از آن که مفهوم «نقد ادبی» داشته باشد، به معنای انتقاد اجتماعی طنزآمیز، و حتی معادل «هجو» به کار رفته است. «کریتکا»، به نظر او، نوعی انتقاد هجوآمیز از اعمال و رفتار مردم است که در قالب داستان و نمایشنامه بیان می‌شود و بسیار بیش از «موعظه» و «نصیحت» در نهاد آدمی مؤثر است:

«امروز در هر یک از دول یورپا روزنامه‌های ساطریق [= Satiric] یعنی روزنامه‌های کریتکا و هجو در حق اعمال شنیعه هم وطنان در هر هفته مرقوم و منتشر می‌گردد. دول یورپا بدین نظم و ترقی از دولت کریتکا رسیده‌اند، نه از دولت موعظ و نصایح. شما باید از رومانها، یعنی تصنیفات و ولتر و یوغنی سوده الکساندر دوما و بولدیوق و از تألیفات سایر حکمای آن اقلیم مثل بوقل و رینان و غیره اطلاع داشته باشید تا اینکه حقیقت این قول بر شما ثابت گردد».^{۳۴} در جای دیگر نیز بر همین معنای «کریتکا» تأکید می‌ورزد:

«طبیعت بشریه همیشه از خواندن و شنیدن موعاظ و نصایح تنفر دارد. اما طبایع به خواندن کریتکا حریص است. بتجارب حکمای یورپا و براهین قطعیه به ثبوت رسیده است که قباح و ذمایم را از طبیعت بشریه هیچ چیز قلع نمیکند مگر کریتکا و استهزا و تمسخر. اگر نصایح و موعاظ مؤثر می‌شد گلستان و بوستان شیخ سعدی رحمة الله [علیه] من اوله الی آخره وعظ و نصیحت است. پس چرا اهل ایران در مدت شش صد سال هرگز ملتفت موعاظ و نصایح او نمی‌باشند».^{۳۵}

در باره زیبایی‌شناسی، که یکی از مباحث مهم نقد ادبی است، فقط میرزا آقاخان سخنانی گفته که نشان دهنده آشنایی او با این مبحث است، اگر چه مطالعات او در این باره عمیق و جذبی نیست.^{۳۶} میرزا آقاخان صریحاً درباره «فن زیباشناسی» سخن می‌گوید و «ماخذ تمیز زیبایی و زشتی» را «ذوق و سلیقه» می‌داند؛ اساس ذوق نیز به نظر او «عادت» است و «ذوقیات» مکتسب است از عادات اقوام و القائات دیگران». بر همین مبنا می‌کوشد که وجه اشتراک و افتراق شعر و موسیقی و نقاشی و پیکر تراشی و رقص را بیان کند.^{۳۷}

ارتباط ادبیات با اخلاق و سیاست

هیچ تردید نیست که پایه اصلی انتقاد ادبی در دوره مورد بحث ملاحظات اخلاقی و سیاسی است. به گمان اغلب اندیشه‌مندان این دوره ادبیات باید در خدمت آرمانهای اخلاقی و سیاسی قرار گیرد، اگر نه هیچ نفعی در آن نیست. همین امر موجب می‌شد که آنان بخش

عمده‌ای از ادبیات گذشته ایران را بکلی مردود بشمرند، زیرا آن همه را موجب فساد اخلاق و تحکیم استبداد سیاسی می‌پنداشتند. این گونه نگرش نسبت به ادبیات بسیار متفاوت بود با آن نگرش سنتی که بیش از هر چیز به فصاحت و بلاغت و صنعتگریهای ادیبانه اهمیت می‌داد. به همان اندازه که ناقدان سنتی به ظاهر کلام توجه داشتند، منتقدان جدید به مقصود غایی و پیغامی که در کلام نهفته بود ارج می‌نهادند. این بی‌توجهی به ظاهر کلام موجب می‌شد که آنان از یک نکته مهم غافل بمانند، و آن هماهنگی میان قالب و محتوا بود. اغلب این منتقدان تجددخواه گمان می‌کردند که اگر پیامی اخلاقی، یا انتقادی سیاسی - اجتماعی را مثلاً در قالب غزل و قصیده و مثنوی باز گویند، می‌توانند یک اثر ادبی با ارزش پدید آورند. میرزا آقاخان کتاب‌رضوان را، به پیروی از گلستان سعدی، بر همین منوال نوشت و نامه باستان را، با محتوایی نو، بر وزن و سبک شاهنامه سرود.^{۳۸} در میان منتقدان این دوره، تنها آخوند زاده است که به هماهنگی میان قالب و محتوا توجه دارد. او در نامه‌ای که برای میرزا آقا تبریزی (نخستین نویسنده نمایشنامه به زبان فارسی) نوشته، ضمن انتقاد از نمایشنامه‌های وی، تأکید کرده است که «غرض از فن درامای تهذیب اخلاق مردم است و عبرت خوانندگان و مستمعان».^{۳۹} به اعتقاد آخوندزاده، «امروز» دیگر اثری همچون گلستان نمی‌تواند بر طبایع مردم مؤثر باشد؛ نویسنده اینک باید مقصود خود را، که همان «تهذیب اخلاق» مردم است، در قالب رمان و نمایشنامه بیان کند:

دور گلستان و زینت المجالس گذشته است. امروز این قبیل تصنیفات به کار ملت نمی‌آید. امروز تصنیفی که متضمن فواید ملت و مرغوب طبایع خوانندگان است، فن دراما و رومان است.^{۴۰} این نکته را باید در نظر داشت که آخوند زاده از انواع درام بیشتر به «کمدی» نظر دارد و اغلب مقصودش از درام همان کمدی است. بنابر این وقتی از «تهذیب اخلاق» بوسیله «فن دراما» سخن می‌گوید، منظورش این است که «عیوب و قبايح» مردم را باید با «تمسخر و استهزا» پیش چشم آنان مجسم کرد:

«مراد اصلی از این قبیل تصنیفات تهذیب اخلاق است. چون که حکما و فیلسوفان یورپا فهمیدند که عیوب و قبايح را از طینت و طبیعت بشریه هیچ چیز رفع نمیکند مگر تمسخر و استهزا. لهذا بدین نوع تصنیفات که باصطلاح ایشان فن دراما می‌نامند، شروع نمودند و بعد از آن انجمنها و مجمعهها باسم طیاظر بنا کردند که تشبیح [کذا] ارباب عیوب و قبايح را در نظر مردم بیاورند و اخلاق ذمیمه بذكرداران را مجسم بکنند تا این که مردم عبرت بگیرند و از عیوب و قبايح احتراز نمایند».^{۴۱} طالبوف نیز به اهمیت ادبیات در تربیت اخلاقی جامعه توجه دارد. او از قول برخی «معاریف» ایران می‌نویسد: «تربیت و ادبیات ما مخرب ارکان شرم طبیعی و آزر م بشری ما شد. اطفال ما [...] از معلمین نتراشیده در مکاتب باب هشت در عشق و جوانی - مقصود باب پنجم گلستان است - چنانکه افتد و دانی، یا حکایت قاضی همدان [...] و از این قبیل اشعار مدیحه قاعی در

تعریف محمد شاه ثانی و سردار به و قصایه یغما و هزار بی ادبیهای دیگر یاد می‌گیرند».^{۴۲} اما طالبوف در این باره مبالغه نمی‌کند. او واقع بین است و می‌داند که در خرابی اوضاع اخلاقی و سیاسی ایران عوامل گوناگون مؤثر بوده‌اند و ادبیات تنها یکی از آن عوامل است. گذشته از این، او برای ادبیات فقط شأن اخلاقی قائل است و آن را در کار سیاست یا «اداره دولت» مؤثر نمی‌داند. او در پاسخ کسانی که ادبیات را یکی از علل فساد اخلاقی و سیاسی جامعه ایران می‌شمرد، می‌نویسد:

«علت پنجم که ادبیات را ذکر نمودید بنده در این باب به سکوت قانع می‌شوم که خواننده معنی سکوت را به سابقه خود دریابد و احساس نماید. حکایات قضیحه ما البته اگر هم به وجدان اطفال ما سوء تأثیر دارد به اداره دولت واری تحمل امروزی بهیچ وجه رابطه و تعلقی نمی‌تواند داشته باشد».^{۴۳}

میرزا آقاخان کرمانی بسی بیش از سایر منتقدان این دوره ادبیات را مسؤول سعادت و شقاوت اخلاقی و سیاسی مردمان می‌داند. او تاریخ و ادبیات را صرفاً از دیدگاه اخلاقی می‌نگرد و این دو را به میزان تأثیرشان بر فضایل و رذایل اخلاقی مردم می‌سنجد. «وظیفه و شأن مورخین نامی» را «تشویق مردم بفضائل و منع ایشان از رذائل» می‌داند.^{۴۴} در باب شعر می‌گوید که مقصود از آن باید «تنویر افکار، و رفع خرافات، و بصیر ساختن خواطر، و تنبیه غافلین... و عبرت و غیرت و حب وطن و ملت» باشد.^{۴۵} از این دیدگاه است که ادبیات کهن ایران را تقریباً بتمامی محکوم می‌کند و معتقد است که «تمثیلات ناقص» آن نمی‌تواند مردم یا پادشاهان و رؤسا را متنبه کند و مایه «اصلاح اخلاق» آنان شود:

«جایی که از بهر اصلاح حال و تصحیح اخلاق یک تن چندین هزار خطاب محکم با وصف تصریح و تشریح کافی نباشد، چگونه یک کتاب مبهم به طریق تلویح و تلمیح برای تربیت امتی وافی تواند گشت... اصلاح اخلاقی یک ملت مواظبتی دائم و ممارستی شدید، و تربیتی مستمر و همتی بزرگ می‌خواهد. از دو کنایت مبهم و عبارت مغلق و مثل ناقص و نصیحت موهم چه تأثیر به ظهور تواند رسید؟»^{۴۶}

آن‌گاه به کتاب حاجی بابا اشاره می‌کند و می‌گوید که ترجمه این «کتاب رومان» می‌تواند مردم ایران را از «اخلاق فاسده» برحذر دارد. و ظاهراً به همین سبب ترجمه حاجی بابا را بهترین سرمشق «شعر و انشاء» قلمداد می‌کند:

«این شخص که این کتاب را نوشته خواسته است احوال و اخلاق و اطوار امت ایران را از حاکم و محکوم، و بزرگ و کوچک، و علما و عوام، و درویش و صوفی و زاهد و اصناف کار همه را در نظر خواننده مجسم دارد تا هر کس می‌خواهد بر جزئیات و دقایق اخلاقی و اصطلاحات هر طبقه وقوف بهم رساند. و برای اهالی ایران اسباب تنبیه و عبرت و بلکه نفرت از اخلاق فاسده خود شود، و تربیت شوند. سرمشقی برای شعر و انشاء از این کتاب بهتر نمی‌شود. لهذا اگر کسی خوب بخواند و از روی آن بنویسد خیلی فایده خواهد برد».^{۴۷}

میرزا آقاخان درباره وظیفه و تأثیر سیاسی و اخلاقی ادبیات سخت افراط می‌کند، آن قدر که گویی ادبیات گذشته را مسؤول تمام بدبختیهای ایران می‌داند و گمان می‌کند با اصلاح ادبیات همه چیز اصلاح می‌شود و هیچ توجه ندارد که شعر و ادب خود جلوه‌ای از اوضاع سیاسی و اجتماعی هر دوره است و سخت از آن تأثیر می‌پذیرد. به همین علت، از تمام شاعران ایران فقط «فردوسی پاکزاد» را می‌ستاید. حاصل کار باقی شعر از اول تا آخر، به گمان او، چیزی نیست جز «مرکز ساختن دروغ در طبع ساده مردم»، «تشویق وزرا و ملوک به انواع رذایل و سفاهت»، «تنبلی و کسالت حیوانی و تولید گدا و قلندر و بیعار» و «فساد اخلاق» و «رواج فسق و فجور».^{۴۸}

درباره پیوستگی سیاست و ادبیات، از دیدگاه میرزا آقاخان، بسنده است که بگوییم او برای زبان، یعنی یگانه ابزار آفرینش ادبی، کارکرد سیاسی ویژه‌ای قائل است. به نظر او «قوام ملت به قوام زبان است» و مقصود از ملت «امتی است که به یک زبان سخن گویند».^{۴۹} به این ترتیب، برخلاف بسیاری کسان که در آن روزگار دین و ملت را یکی می‌انگاشتند و بر آن بودند که دین و مذهب مایه قوام وحدت ملی است، میرزا آقاخان معتقد است که زبان در این باره بیشتر از مذهب اهمیت دارد. اما بینش تاریخی میرزا آقاخان سبب می‌شود که او از دیدگاه اخلاقی خود درباره ادبیات عدول کند. در این جا، او دیگر ادبیات را مدار و مسؤول امور سیاسی و اخلاقی جامعه نمی‌داند، بلکه، برعکس، قدرت سیاسی را محور همه پیشرفتهای فرهنگی و اجتماعی می‌شمرد:

«در میان اهالی ایران همیشه سرداران و پهلوانان جنگاور، شاعران نامی، و حکمای بزرگ وفور داشته چه غالباً بلکه همیشه پیدایش اینگونه اشخاص در میان یک ملت تابع وجود سلاطین مقتدر است و سلاطین مقتدر نیز بدون اینگونه اشخاص فوق‌العاده ممکن نیست پیدا شوند. در ملتی که سلطنت و شاهنشاهی نباشد تاریخ نخواهد بود، و هرگز شاعر نامی، و حکیم بزرگ، و سردار قهرمان، و صاحب صنعتی عظیم، و مخترعی عجیب پیدا نخواهد شد».^{۵۰}

یکی دیگر از منتقدان اجتماعی این دوره، یعنی زین‌العابدین مراغه‌ای (۱۲۵۵ - ۱۳۲۸ ه. ق) نیز «خیالات فاسده» شاعران را «مخل اخلاق اخلاف» می‌داند و از آنان می‌خواهد که «از حب وطن، از لوازم آبادی وطن ترانه‌ای» بسازند.^{۵۱}

منتقدان این دوره کمتر درباره شعر سخن گفته‌اند و در مجموع چندان علاقه‌ای به شعر فارسی نشان نمی‌دهند. این بی‌علاقگی همه‌اش ناشی از بدبینی آنان نسبت به شعر و ادب فارسی نیست، بلکه بیشتر به ناآشنایی آنان با ادبیات فارسی بستگی دارد. چنان که می‌دانیم آخوندزاده و طالبوف فارسی را در مکتب و مدرسه آموخته بودند و زبان مادریشان ترکی بود. ملکم اصلاً از خانواده‌ای ارمنی بود و قاعده می‌بایست این زبان را در کودکی بهتر از فارسی آموخته باشد. بعداً هم تمام تحصیلات و بیشتر عمرش را در فرنگ گذراند و هرگز فرصت و شوق این را نیافت که به مطالعه ادبیات

فارسی بپردازد. میرزا آقاخان، اگر چه اصلاً فارسی زبان بود، و آثارش هم نشان می‌دهد که بسیار بیش از آن دیگران با ادبیات فارسی انس و آشنایی داشته است، اما او نیز، به سبب دیدگاههای خاص سیاسی و اعتقادی‌اش، نمی‌توانست با شعر فارسی همدلی نشان دهد و به مطالعه‌ای جدی درباره آن بپردازد.

هیچ یک از این منتقدان با شعر فرنگی هم آشنایی خاصی ندارند و با آن که گاهی شاعران فرنگی را می‌ستایند، در آثارشان نشانه‌ای از مطالعه عمیق آنان در این باره دیده نمی‌شود. این قدر هست که از مقایسه کلی شعر فارسی با شعر فرنگی به برخی نکات تازه پی برده‌اند و راهی به روی آیندگان گشوده‌اند تا از شعر تصور و انتظاری مطابق با زمان و زندگی خویش داشته باشند.

پیش کسوت این منتقدان، یعنی آخوندزاده، بی آن که میان «شعر» و «نظم» فرقی بگذارد، شعری را می‌پسندد که در آن «حسن مضمون» و «حسن الفاظ» با هم وجود داشته باشد. اگر چه شعری که فقط «حسن مضمون» دارد، باز به نظر او بسی پسندیده‌تر از شعری است که فقط «حسن الفاظ» دارد. به هر حال آخوند زاده شاعرانی را که ترکیبی مناسب از لفظ و معنا پدید آورده‌اند «نظیر پیغمبران» و «ما فوق افراد بشر» می‌داند: «دو چیز از شرایط عمده شعر است: حسن مضمون و حسن الفاظ. نظمی که حسن مضمون داشته حسن الفاظ نداشته باشد، مثل ملای رومی، این نظم مقبول است، اما در شعریتش نقصان هست. نظمی که حسن الفاظ داشته حسن مضمون نداشته باشد، مثل اشعار قاتانی طهرانی [کذا] قاتانی شیرازی بود. این نظم رکبیک و کسالت‌انگیز است. اما باز نوعی از شعر است و باز هنری است. نظمی که هم حسن مضمون و هم حسن الفاظ داشته باشد، مثل شاهنامه فردوسی و خمسة نظامی و دیوان حافظ این نظم نشاط افزا و وجد آفرین و مسلم کل است و صاحبان این نظم را نظیر پیغمبران توان گفت. زیرا که ایشان مافوق افراد بشرند و ارباب خیالات حکیمانه و مورد الهامند.»^{۵۲}

او سپس به نقد قصیده‌ای از سروش (۱۲۲۸-۱۲۸۵ ه. ق) می‌پردازد و از الفاظ آن ایراد می‌گیرد. به نظر آخوند زاده برخی کلمات ذاتاً غیر شعری‌اند و نمی‌توان آنها را به زبان شعر راه داد:

«مثلاً عزوجل از آن جمله الفاظند که واعظان بالای منبر ذکر می‌کنند. و علیهم‌الصلوات همان لفظی است که چاووشان پیشاپیش زوار مشهد و کربلا در مناجات خودشان می‌خوانند. همچنین سایر الفاظ معدوده که رکاکت آنها به ارباب ذوق و طبع سلیم واضح است.»^{۵۳}

لیکن درباره بخش مهمی از شعر فارسی، یعنی منظومه‌های عارفانه، آخوندزاده از انتقاد لفظی درمی‌گذرد و به محتوای آنها ایراد می‌گیرد. به گمان او اشعار عرفانی ایران ثمره‌ای نداشته است، زیرا سرایندگان آنها به «مقتضای جبونی و کم جراتی» مقصود را در پرده گفته‌اند؛ در حالی که همان سخنان ایشان را «حکمای فرنگ» بصراحت و بدون پرده پوشی برای «عامه» ابراز داشته‌اند و با این کار خود تمدن امروزی فرنگ را پدید آورده‌اند؛ قیاس مع‌الفارق او در

این باره خواندنی است:

«اگر من نیز نرم و ملایم و با پرده می‌نوشتیم آنوقت تصنیف من نیز مثل تصنیف ملای رومی و شیخ محمود شبستری و عبدالرحمان جامی و سایر عرفای متقدمین ما می‌شد. از تصنیفات این اشخاص آیا تا امروز ثمره حاصل شده است؟ پس حقیقت نه در آن وضع و روش تصنیف است که این حضرات عالی‌درجات اختیار کرده‌اند. ایشان فیلسوفیت [= فلسفه] را خودشان فهمیده‌اند، اما در بیانش به عامه ملت و به عامه نوع بشر بر مقتضای جبونی و کم جراتی رفتار کرده‌اند از این جهت مراد ایشان تا امروز غیرمنکشف مانده است. اما همین فیلسوفیت را ولتر فرنگی و بوقل انگلیسی و سایر حکمای یورپا مانند آن حضرات فهمیده‌اند و به‌عامه مردم نیز برطبق ادراک خودشان در کمال صراحت بدون چین و هراس و بدون پرده کشی و سرپوشی فهمانیده‌اند و بدین واسطه کوس بلند نامی را در عالم زده‌اند و باعث سیویلیزاسیون امروزی یورپا شده‌اند.»^{۵۴}

اما ملکم شاعران را یکسره «دیوانه‌های یاوه سرا» می‌خواند که «هرگز طالب معنی» نیستند؛ «اغلاق کلام را اعلی درجه فضل قرار داده، بیشتر عمر خود را صرف تحصیل الفاظ مغلقه» می‌کنند.^{۵۵} میرزا آقاخان نیز اگرچه شعر فارسی را به کلی مردود می‌شمارد، و شاعران ایرانی را، بجز فردوسی، نکوهش می‌کند و گاه دشنام می‌دهد،^{۵۶} باز بیش از آن منتقدان دیگر به مطالعه درباره ذات و ماهیت شعر پرداخته و در این باره سخنانی تازه گفته است. او از نخستین منتقدانی است که حساب شعر را از نظم جدا می‌کند و می‌کوشد که سبب پیدایش آن را بیان کند:

«شعر در اصل بیان حالات و افکار بود به طریق «سخن موزون»، و پیش از اختراع خط بوجود آمد و از اینجا پیدا شد که اهل سخن خواستند گفتارشان باقی بماند، و چون خط نبود راهی «غیر از اینکه کلام را مقید به وزن و قافیه دارند، نجستند» تا بدین وسیله آسانتر سینه به سینه محفوظ باشد. مقصود مردم عوام از شعر همان وزن و قافیه است، و حال آنکه وزن و قافیه «عارض» شعر گردیده است «نه اینکه داخل در ماهیت شعر باشد.»^{۵۷} آنگاه می‌کوشد که از شعر تعریفی تازه و مقایر با آنچه قدما گفته‌اند به دست دهد. به نظر او، شعر عبارت است از «مجسم ساختن حالات مخفیه و مناسبات معنویه اشیاء و رنگ تناسب به آنها دادن به طوری که در نفوس تأثیرات عجیب بخشد»^{۵۸}.

اینها مجموعاً همان آرایسی است که ارسطو در

نثر

فن شعر آورده و برخی دانشمندان ایرانی، مانند ابن سینا و خواجه نصیر، نظایر آن را باز گفته‌اند؛^{۵۹} اما در دوره‌ای که از آن سخن می‌گوییم این همه به کلی فراموش گشته بود و سخن غیرمنظوم شعر محسوب نمی‌شد، چنان که سخن منظوم، اگر سست و سخیف هم می‌بود، به هر حال نوعی از شعر به حساب می‌آمد.

میرزا آقاخان پس از ذکر دلایل برتری شعر بر نقاشی و موسیقی، اقسام شعر را در یونان باستان برمی‌شمرد و آنها را یک به یک معرفی می‌کند.^{۶۰} درواقع، با این کار، نشان می‌دهد که از آنچه علمای بلاغت و معانی و بیان ایران و عرب درباره شعر و ادب نوشته‌اند به کلی روی گردانیده و مستقیماً متوجه منابع فرنگی شده است. او معتقد است که «شعرای فرنگستان شعر و شاعری را در تحت ترتیبات صحیحیه آورده‌اند» و «اشعار خود را مطابق منطق ساخته‌اند». میرزا آقاخان البته هیچ نمونه‌ای از آن اشعار «مطابق منطق» به دست نمی‌دهد و به ذکر نام شکسپیر و هومر، به عنوان شاعران برجسته فرنگ، اکتفا می‌کند. درعوض خود اشعاری می‌سراید و امیدوار است که این «اشعار ناپیچانه» او «عنقریب در عالم انسانیت معلوم و مشهود افتد و ارباب فصاحت و بلاغت را بعد از این از برای اقتضای به شعرای فرنگستان نمونه و مسطوره به دست آید».

زین العایدین مراغه‌ای هم شیوه شاعری ایرانیان را به شدت می‌نکوهد و آن را خلاف «مقتضیات زمان» می‌یابد. البته انتقادات او رنگ سیاسی دارد و تقریباً خالی از هرگونه ادراک ادبی است، می‌پندارد که اگر شاعران به جای وصف «شیرین لبان» به توصیف و ستایش معدن و کارخانه و تولیدات ملی بپردازند، آنگاه سخنشان در دنیای امروز اعتباری خواهد داشت. بدین ترتیب، از نظر او شعر اینک باید به عنوان وسیله‌ای برای تبلیغ و ترقی صنعت و سرمایه ملی به کار رود. به هر حال انتقاد او هجویه‌ای پر شور و هیجان انگیز بر ضد شعر فارسی، و از این حیث در خورد توجه است:

«این شیوه [شاعری] کهنه شده، مقتضیات زمان امروز در امثال این ترهات روحی نگذاشته. به بهای این سخنان دروغ در هیچ جای دنیا یک دینار نمی‌دهند مگر در این ملک، که سبب آن هم جز بیکاری و بیماری و بی‌علمی و غفلت و ذنات نفس نیست [...] شاعری یعنی مداحی کسان ناسزاوار [...] امروز بازار مار زلف و سنبل کاکل کساد است. موی میان در میان نیست. کمان ابرو شکسته چشمان آهو از بیم آن رسته است. به جای خال لب از زغال معدنی باید سخن گفت. از قامت چون سرو و شمشاد سخن کوتاه کن، از درختان گردو و کاج جنگل مازندران حدیث ران. از دامن سیمین بران دست بکش و بر سینه معادن نقره و آهن بیابیز. بساط عیش را برچین، دستگاه قالی بافی را پهن کن [...] حکایت شمع و پروانه کهنه شد. از ایجاد کارخانه شمع کافوری سخن ساز کن. صحبت شیرین لبان را به دردمندان واگذار، سرودی از چغندر آغاز کن که مایه شکر است.»^{۶۲}

نثر در این دوره بسیار بیش از شعر مورد توجه منتقدان بوده است. علت آن هم آشکاراست: ترویج

علوم جدید، و دادن آگاهیهای سیاسی و اجتماعی به مردم، که هدف اصلی این منتقدان بود، تنها از یک راه امکان داشت: ایجاد نثری ساده و روشن، به دور از لغاینها و صنعت‌بازیهای ادیبانه. برای ایجاد چنین نثری بود که منتقدان مذکور از یک سو به انتقاد از نثر گذشتگان، که غالباً مصنوع و پر تکلف بود، پرداختند و از دیگر سو خود دست به کار شدند و بنابر ضرورت آثاری در نثر فارسی پدید آوردند که اگرچه از غلطیهای املائی و انشایی برکنار نبود، لیکن آکنده از مضامین نو بود و از حیث سادگی و در خور فهم همگان بودن، در میان نوشته‌های فارسی کمتر سابقه و نظیری داشت.

مهمترین ایرادی که این منتقدان در نثر فارسی می‌دیدند قافیه سازی یا به اصطلاح «سجع» بوده. در حقیقت نثر فارسی از قرن ششم هجری تا آن روزگار، حتی در ساده‌ترین نمونه‌هایش که منشآت قائم مقام و قصه‌امیر ارسلان نامدار باشد، نتوانسته بود گریبان خود را به تمامی از دست سجع سازی و قافیه بافی برهاند. میرزا فتحعلی آخوند زاده در گفتگویی خیالی که به طریق مطایبه میان خود و رضاقلی خان هدایت، نویسنده تاریخ روضه الصفا ناصریه ترتیب داده، از وی به سبب آوردن «قافیه در نثر» انتقاد می‌کند و این «عمل کودکانه» را موجب اصلی ناپختگی و سستی کلام می‌شمرد:

«رضاقلی خان! باور کن که قافیه در نثر کلام را ناپخته می‌نماید و از متانت می‌اندازد. این قاعده از عربها به ما یادگار مانده، قریب به هشت صدسال است که در ایران متداول است. اما خطای محض است. حالا وقت است که این قاعده را ترک نموده باشیم و از عمل کودکانه دست برداریم، زیرا که به خاطر قافیه الفاظ مترادفه و تکرارات کثیره وقوع می‌یابد و معانی زاید و غیرواجبه پیدا می‌شود. کلام از وضوح می‌افتد، طبایع از آن تنفر می‌کنند و تصنیف شهرت نمی‌یابد. چنان که تاریخ و صاف و دره [نادره] شهرت نیافتند.»^{۶۳}

زین العابدین مراغه‌ای نیز، ضمن دعوت نویسندگان ایران به ساده‌نویسی، ایشان را از آوردن سجع و کلمات هم قافیه در نثر برحذر می‌دارد:

«ابدأ واجب نشده که در تحریر، کلمه عروس به داماد ختم شود. وجود را بی‌ذیجود هم می‌توان نوشت. واصل را هیچ لازم نیست با حاصل نگاشت. اگرچه این ساده‌نویسی در سبک ایرانیان تازه‌گی دارد، ولی مقتضای زمان ما ساده نویسی است. باید ادبای ایران که در قلم و اظهار افکار باهنر هستند بعد از این حب وطن را نظماً و نثراً با کلمات واضح و عبارات ساده به خاص و عام تقدیم نمایند. مؤسس و مهیج و مشوق ساده‌نویسی شوند. ما خود قائلیم که ادبای ایران قادر به نگارش همه سبک و سیاق و رمز و ساده‌نویسی که صد مرتبه نیکوتر و مرغوبتر از این نامه باشد بنگارند [کذا].»^{۶۴}

او هم، مانند آخوند زاده، از سبک تاریخ و صاف انتقاد و نویسنده آن را به سختی «شماقت» می‌کند: «سه دفعه تاریخ و صاف را خوانده‌ام یک کلمه از آن را به خاطر ندارم. آدم بی‌انصاف مثل حمال حطب در عوض آنقدر زحمت بر خود مایه شماقت می‌گذارد. کسی

نیست که بخواند و نویسنده را شماقت نکند چه ابدأ مفهوم نمی‌شود چنگیز چه غلط کرده و چه ظلمها نموده و برای چه کرده و هلاکو چه ... زیادی خورده؟ با وجود این مشکلات کتاب را می‌دهند دست اطفال مکتبی. اگر نفهمد پای چوب و فلک به میان می‌آید و حال آنکه معلم خود نفهمیده و مصنف هم جز قلبه‌گویی و لغت‌پردازی منظوری از معنی نداشته است. یک نفر مؤلف منصف می‌نویسد که انشآت ایران عجب تماشا دارد. یک کلمه ندارد که دروغش بی‌اثبات و شاهد باشد. هر جا که کلمه واصل باشد حکماً حاصل هم لازم و ملزوم گشته باید به دم او چسبیده باشد هروقت که لفظ وجود دیدم ندیدم ذیجود بعدش نباشد. مزاج بی‌وهاج نمی‌آید. اگر در آخر صفحه اول دروغ خواندی البته در اول صفحه دوم بی‌غور را خواهی دید. خدمت بی‌زحمت صورت نه بندد.»^{۶۵}

این «مؤلف منصف» که مراغه‌ای نامش را نمی‌برد، اما تقریباً همان سخنان او را در انتقاد از نثر مصنوع و مسجع نقل می‌کند، میرزا ملکم خان است. ملکم در رساله‌ای با عنوان «سیاحی گوید»^{۶۶} حدوداً در هفت صفحه به انتقاد از شعر و نثر مغلق پرداخته که ظاهراً مأخذ سخنان مراغه‌ای در این باره است. ملکم در پایان انتقادهایش متذکر می‌شود که در انشای متأخران جز لفاظی و سجع پردازی چیزی دیده نمی‌شود و به ایشان اعتراض می‌کند که چرا در همه امور به «حکمای قدما» اقتدا می‌کنند اما در نوشتار، برخلاف تأکید قدما بر ساده‌نویسی، به تصنع و تکلف می‌گیرند:

«این چه انصاف است که عمر خود را در بیست سال در تحصیل لفظ تلف نمائیم و عاقبه الامر در تعبیر یک سطر جفنگ مسجع سه روز متخیر بمانیم. شما که حکمای قدما را از هر جهت می‌پرستید چرا پس در نوشتجات پیروی آنها نمی‌کنید [؟] در سر هر مسئله اقوال آنها را شاهد می‌آوری، در فن انشا که فی الواقع استاد متأخرین هستند خلاف قواعد ایشان را می‌کنید. هرچه آنها بر وضوح و سهولت انشا تأکید کرده‌اند شما در تسر و اغلاق کلام مبالغه می‌نمائید. در کل السنه لغت تابع معنی است. شما برخلاف اصول قوانین تحریر که مقبول تحسین جمیع طوایف است خیالات خود را تابع لفظ کرده اکثر اوقات برای رعایت سجع‌ورای آنچه مقصود اصلی است بیان می‌کنید [...] و لکن هرگاه ترجمه تصنیفات خود را در سایر السنه می‌خواندید و بی‌رعایت سجع معنی مطلق را ملاحظه می‌کردید آنوقت می‌فهمیدید چه نوع مزخرفات یافته‌اید.»^{۶۷}

تأکید بر اصالت معنا و این که هر نویسنده‌ای باید به ساده‌ترین شکل آن را بیان کند، اساس رأی منتقدان این دوره در باب فصاحت و بلاغت است. میرزا آقاخان کرمانی، که ادبیات فارسی را کلاً در مقایسه با ادبیات فرنگ عقب مانده می‌بیند، فصاحت و بلاغت را فقط در گرو معانی می‌داند و بدین سبب معتقد است که در «هر صفحه» از «بهترین کتب» فارسی نیز «چندین غلط» در «عبارات و معانی» وجود دارد:

«همان آثار ادبیه که مسلم همگان است زیاده از حد معیوب می‌باشد. نهایت این است که انس مغرط ما به آثار مزبوره و بی‌خبری که از آئین فصاحت و طرز

بلاغت، بواسطه عدم پیشرفت ادبیات فارسی، داریم معایب آن آثار را از نظر ما پوشیده داشته. هر ادیب فرنگی که بهترین کتب ما را مطالعه کند در هر صفحه چندین غلط و عیب از عبارات و معانی بیرون می‌آورد که بزرگترین ادبای ما یکی از آن چیزها را به خاطر نگذرانیده است [...] و تاکنون به خاطر هیچکدام خطور نکرده که این بساط کهنه را برچیده طرحی نو بسازند.»^{۶۸}

مسلماً برای ساختن این «طرح نو» بود که میرزا آقاخان، چنان که دیدیم، می‌کوشید تا انواع شعر را در یونان باستان به هم و طنائش بشناساند و منشأ و غرض اصلی شعر را برای آنان باز نماید. همین کار را آخوندزاده سعی داشت که درباره نثر انجام دهد و با معرفی «درام» و «رمان» نویسندگان ایرانی را به راهی نو بکشاند. او خود چند نمایشنامه و یک داستان کوتاه به زبان ترکی نوشت که بزودی به فارسی ترجمه شد و با استقبال ایرانیان مواجه گشت. میرزا آقا تبریزی، به پیروی از آخوندزاده، برای نخستین بار نمایشنامه‌هایی به زبان فارسی نوشت و آنها را برای اظهار نظر نزد او فرستاد. آخوندزاده او را تشویق کرد، اما ضمناً اشکالات کارش را، با دقت تمام، باز نمود و توضیح داد که «فن دراما» شروط ویژه‌ای دارد که نباید نقض شود:

«سرگذشت شاه قلی میرزا - یکی از نمایشنامه‌های میرزا آقا - سراپا بدست. آن را بسوزانید. به ارباب خیال شایسته نیست که این قبیل چیزها را به قلم بیاورند. ایرج میرزا - نام یکی از شخصیت‌های نمایشنامه است - حرکت بدی کرده بر سر عموی خود رسوایی فراهم آورده است. والسلام. این قبیل حرکت فیما بین مردم عمومیت ندارد. بازیچه لغو و بیمزه است با استهجانان زیاد منافی شروط فن دراما که شنیدش به اکثر طبایع خوش نمی‌آید.»^{۶۹}

آن گاه از «رمان» سخن می‌گوید و آن را «قسمی از شعبه فن دراما» می‌داند «که تعریفش محتاج به شرح مطول است». و به میرزا آقا توصیه می‌کند که اگر می‌خواهد اطلاعاتی در این باره به دست آورد به فرنگیان که در سفارت ایشان مشغول خدمت است مراجعه کند.^{۷۰} (میرزا آقا در این هنگام منشی اول سفارت فرانسه در تهران بود).^{۷۱}

اگرچه تمام نمایشنامه‌های آخوندزاده طنزآمیز و در قالب «کمدی» است، به تراژدی هم توجه دارد و به سابقه آن «در میان ملت اسلام»، که همان تعزیه و شبیه خوانی باشد، اشاره می‌کند؛ اما در «شبیه خوانی» ایرانیان نقصهای بسیاری می‌بیند و از شیوه بیان و اجرای آن سخت انتقاد می‌کند. آخوندزاده ظاهراً معتقد است که «نقل بهجت» (کمدی) بیش از «نقل مصیبت» (تراژدی) در نهاد آدمی مؤثر است، به شرط آن که اصول و قواعد کار، چنان که «در فرنگستان متعارف است»، رعایت شود:

«در میان ملت اسلام تا این زمان همین نقل مصیبت متداول بوده، این هم به واسطه تشبیه و تقریر در کمال نقصان و قصور. یعنی اولاً وضع انشای مصائب موافق واقع و مطابق طبع انسانی بعمل نیامده، ثانیاً ناقلاً آن از روی بصیرت تربیت نشده، هرکس خودش

به این امر اقدام کرده، از لوازمات جاهل، و از شرایط آن غافل است، ثالثاً برای اجرای این امر عظیم در میان ملت اسلام هرگز تدارکاتی مهیا نیست بنابراین، کیفیت تشبیهات، که یکی از الذنوع دنیاست، در غایت رکاکت ظهور می‌کند. مثلاً به یک چیز جزئی هم که شبیه در حالت تکلم، قاری بنظر نیاید. چاره جو نشده‌اند. شبیه که باید از حفظ، موافق اصطلاح، مکالمه بکند، می‌بینی یک ورق کاغذ دست گرفته، با عبارات غلیظه، مراسله می‌خواند. با این حالت تقریر، شبیه چگونه به طبیعت انسان مؤثر خواهد افتاد. اما نقل بهجت به واسطه تشبیهات هرگز رسم نیست. و در این خصوص تا حال به هیچ وجه تصنیفی نوشته نشده است. باوجود اینکه نقل بهجت متضمن مواظع عجیبه و نصایح غریبه است که اگر به وضع بهجت‌فزا و طرب‌انگیز بیان نشود، هرگز طبیعت خاص و عام به استماع آنها راغب نخواهد گشت. مجالس نقل بهجت از قراری که در فرنگستان متعارف است اگر به کمال دقت ملاحظه بکنی، چیزی به خلاف ادب و حیا در آنجا مشاهده نمی‌شود.^{۷۲}

در میان همه این منتقدان، طالبوف، بی‌آن که انتقاد تند و شماتت آمیزی از ادبیات فارسی بکند، با پدید آوردن آثاری چون سفینه طالبی و مسالک المحسنین، کوشید تا عملاً راه جدیدی در نثر فارسی بگشاید و خود را سزاوار آن کند که آیندگان وی را «مهندس انشای جدید» بدانند.^{۷۳}

سره نویسی، باستان گرایی و عرب ستیزی

در میان منتقدان این دوره وطن پرستان سرسختی بودند که می‌خواستند ایران را به دوران شکوه و اقتدار پیشین، یعنی آنچه تا پیش از اسلام بود، بازگردانند. آنان از گذشته باستانی ایران در ذهن خویش بهشتی ساخته بودند که در آن هیچ کژی و زشتی راه نداشت و اینک در حسرت آن بهشت از دست رفته بسر می‌بردند. این منتقدان، بی‌آن که به عوامل و موجبات داخلی سقوط ساسانیان و تسلط اعراب چندان توجهی داشته باشند، عربها را یگانه مسئول نابودی آن بهشت باستانی می‌پنداشتند و، بدین سبب، با آنان دشمنی می‌ورزیدند و این دشمنی را تا به آن جا پیش می‌بردند که همه متعلقات فرهنگ عربی، از جمله دین و زبان، را نیز فرومی‌گرفت. افراطی‌ترین منتقدان در این باره آخوندزاده و میرزا آقاخان کرمانی‌اند.

آخوندزاده از اعراب با عنوان «تازیان سباع خصلت و وحشی طبیعت» یاد می‌کند و در عوض، پادشاهان باستان ایران را «فرشته کردار» و دارای «قوانین عدالت‌آیین» می‌داند. نشانه شقاوت اعراب را آن می‌داند که «خداوند عالم درین دنیا خود ایشان را مستحق رحمت خود ندانسته مسکن ایشان را وادی دوزخ صفت و ذات الالهب قرار داده، خوراک ایشان را از خناقس و عقارب کرده، یک جرعه آب سرد برایشان رواندیده»^{۷۴} او با خط و زبان عربی هم سخت دشمن است. از کوششهای او درباره تغییر خط بعداً سخن خواهیم گفت. در این جا بخشی از سخنان او را که نشان دهنده تمایلش به سره نویسی و دشمنی با اعراب و خط و زبان ایشان است نقل می‌کنیم. وی در نامه‌ای خطاب

به جلال‌الدین میرزا، شاهزاده قاجار که می‌کوشید زبان فارسی را از کلمات عربی بپیراید و در تاریخ ادبیات این دوره به سره نویسی شهرت دارد، می‌نویسد:

«شایسته تحسین است که نواب شما کلمات عربیه را از میان زبان فارسی بالکلیه برافکنده‌اید. کاش دیگران متابعت شما را کردند و زبان ما را که شیرین‌ترین زبانهای دنیاست، از اختلاط زبان کلفت و ناهموار عربی آزاد نمودندی. نواب اشرف شما زبان ما را از تسلط زبان عربی آزاد می‌فرمایید. من در این تلاش هستم که به ملت خودمان از دست خط عربها نجات دهم. کاش ثالثی پیدا شدی و ملت ما را از قید اکثر رسوم ذمیمه این عربها که [...] وطن ما را که گلستان روی زمین است خراب اندر خراب کردند، و ما را به این ذلت و سرافکندگی و عبودیت و رذالت رسانیدند، آزاد نمودی»^{۷۵}

میرزا آقاخان نیز بر آن بود که «جمع رذایل و عادات [ناپسند] ایرانیان» ناشی از عربهاست:

«هرشاخه از درخت اخلاق زشت ایران را که دست می‌زنیم ریشه او کاشته عرب و تخم او بذر مزروع آن تازیان است. جمع رذایل و عادات ایرانیان یا امانت و ودیعت ملت عرب است و یا ثمر و اثر تاخت و تازهای که در ایران واقع شده است»^{۷۶}

او صدمه زبان عربی را به «ایران و ایرانیان» بسیار بیش از آسیب حمله مغول می‌داند:

«شگفت نفرمائید از اینکه بگویم استیلای زبان عربی ایران و ایرانیان را ده برابر از قتل عام و خونریزی چنگیز خرابتر کرده»^{۷۷}

در مقابل، ایران باستان را «فردوس ارم» می‌خواند و معتقد است که در آن هنگام «ایرانیان در دانش و آداب و اخلاق و فضیلت بر همه ملل سروری داشتند، علوم هندسه و جغرافیا و هیئت و سیاست مدن و نظام لشکری و کشوری و دادگستری آن شهره آفاق بود». و

خلاصه وضعیت سیاسی و اجتماعی ایران باستان را به گونه‌ای توصیف می‌کند که آن را به صورت یک مدینه فاضله تمام عیار درمی‌آورد.^{۷۸} می‌کوشد تا همچون دیگر معتقدان دساتیر^{۷۹} ریشه لغات عربی را در واژه‌های فارسی بجوید و در این باره بسیار ساده‌اندیشانه و دور از تحقیق سخن می‌گوید. برای نمونه این چند سطر را از کتاب آینه سکندری او نقل می‌کنیم:

«لفظ تاریخ چنانچه می‌نماید از تاریک مأخوذ باشد یعنی زمان تاریکی و ظلمت و آنچه می‌گویند هرزمان گفته و عرب از ماه و خور گرفته احتمال بعید است. اساتیر نیز به همین معنی دلالت دارد یعنی تیره‌سا و ظلمت‌آسا. و دساتیر ضد تیرگیست یعنی منور چه دژ و دس ضدیت و خلاف را می‌فهماند»^{۸۰}

با این همه، میرزا آقاخان مخالف سره نویسی و معتقد بود که سره نویسان «به اختراع معجولات... و ساختن زبان بیمزه مهجوری به نام اینکه زبان ساده نیاکان ماست» پرداخته‌اند. و به یکی از سره نویسان توصیه می‌کند که به جای این کار بیهوده «السنه و ادبیات و لغات مختلفه فارسی را از میان قبایل و دیهات ایران جمع آورده و به احیای آن بکوشد».^{۸۱}

همین توصیه او بسنده است که او را نخستین کسی از منتقدان ایرانی بدانیم که به ادبیات عامیانه توجهی نشان داده، اگرچه خود در این باره کاری نکرده است.

طالبوف را هم باید از جمله مخالفان سره نویسی در این دوره دانست. او برخلاف آخوندزاده که جلال‌الدین میرزا را به سره نویسی تشویق می‌کرد، طی مباحثه‌ای خیالی با این شاهزاده قاجار، از تعصب او در این باره به شیوه‌ای مستدل انتقاد می‌کند. سخنان طالبوف در این مورد آمیخته با روشن بینی علمی و منطقی است و بدین لحاظ او را از سایر منتقدان این دوره ممتاز می‌نماید. شبیه سخنان او را در این باره می‌توان بعدها در نزد دانشمندانی چون تقی‌زاده و محمد قزوینی یافت.^{۸۲} در ذیل مباحثه خیالی وی را با جلال‌الدین میرزا به اختصار نقل می‌کنیم:

«شهرزاده عشق غریب به انشا و تألیف فارسی تمیز دارد، در این فقره از آرزو گذشته به محروسه افراط عصبيت داخل شده، و در آن ورطه گمراه گشته. باز سخن از نشر فارسی بی‌غش به میان آمد، از تشکیل یک هیئت و نشر یک جریده مخصوص وضع لغات جدید، و چه و چه صحبت می‌کرد گوش می‌دادم. تا رسید به جایی که گفت امروز در ایران مسئله واجبتر از این و اقدامی مفیدتر از این نیست [...] گفتم صحیح است زبان هر قوم بخش طبیعی اوست، باید او را حفظ کند، محترم بدارد، اما زبان فارسی حالات حالیه خود را از ترکیب الفاظ عربی پیدا کرده، وانگهی زبان که ده هزار لغت ندارد، یا بقول یکی از ادبای مصنوعی که دعوی تألیف چهل هزار لغت فارسی را نموده و در روزنامه جات خود را ستوده، میدان ادبیاتش تنگ می‌شود. مصادر سقیمه زبان فارسی که در اعلال گاهی از حروف اصلی مصدر یک یا دو حرف بیشتر باقی نمی‌ماند قابل استقلال نیست. هر زبان که چهارصد هزار لغت ندارد گنجایش علوم این عهد را ظرف نیست. نه تنها بنده

بی سواد همه علمای دنیا منکر قول شما هستند. ملتی که هنوز از هزار یکنفر سواد ندارد در میان آنها مسئله تصفیة زبان چه معنی دارد؟ [...] وانگهی وضع لغات جدید محال و متمنع است، ما چه گونه که پانصد هزار اسامی قرا و بلاد دیگران را نمی توانیم تغییر بدهیم باید اعتقاد نمود که لغات را نیز نمی توانیم. ما باید دیپلومات را دیپلومات و پولتیک را پولتیک بگویم و بنویسیم. فقط آنچه را از خارج، داخل لسان خود می کنیم برای او کتاب لغت ترتیب بدهیم، و مردما با معنی و طرح [کذا!] استعمال آنها آشنا نمایم [...] در عهد فردوسی فرنگی در هوا سیر نمی نمود، (آیستات) نمی ساخت، لوکوموتیف، اتوموبیل، تلگراف، تلفون، فتوکراف، غراموفون، فتوکراف، کابل، بارومتر، ترمومتر، آتاموتر، و دویست هزار الفاظ نوظهور دیگر مستعمل و مصطلح نبود.^{۸۳}

در این میان، تنها ملکم است که درباره ایران باستان و سره نویسی و زبان عربی و مسائلی از این دست هیچ سخنی نمی گوید. زیرا او عوامل بدبختی و عقب ماندگی ایرانیان را نه در گذشته های دور و اموری همچون حمله عرب و تسلط زبان عربی، بلکه در همین وضعیت موجود، می جوید و بیش از هر چیز و هرکس ایرانیان معاصر خویش را مسئول نابسامانی های مملکت می شناسد.

تغییر خط

پیشتر اندیشه تغییر خط در ایران آخوند زاده است. به قول فریدون آدمیت، «دلایلی که میرزا فتحعلی یکصد و چهار سال پیش در لزوم اصلاح و یا تغییر خط آورده، جامع گفته های همه هواخواهان آن فکر از آن روز تا به امروز است. هرکس در ایران و عثمانی چیزی در تأیید آن نوشته، حاشیه مکرری است بر نوشته اصل میرزا فتحعلی».^{۸۴}

آخوندزاده از سال ۱۸۵۴ م. (۱۲۷۱ ه. ق.) درصدد تغییر الفبای ترکی و فارسی، که مأخوذ از الفبای عربی بود، برآمد و در این راه کوششهای فراوان کرد.^{۸۵} او در آغاز فقط می خواست که همین خط موجود را اصلاح و نواقص آن را برطرف کند، اما رفته رفته به این نتیجه رسید که اصلاح آن سودمندی ندارد و خط بکلی باید عوض شود. از این رو به مکاتبه و مذاکره با دولتمردان ایران و عثمانی پرداخت. اگرچه پیشنهاد او در عثمانی با اندک استقبالی روبرو شد، اما در آن هنگام سودی نبخشید؛ البته سالیان دراز پس از مرگ او آرزویش در ترکیه تحقق یافت و الفبای لاتین جایگزین الفبای عربی شد. اما ایرانیان اندیشه آخوندزاده را در باب تغییر خط هرگز نپذیرفتند و لزومی در این کار ندیدند.

حقیقت آن است که آخوندزاده در مورد فواید تغییر خط فارسی بیش از حد مبالغه می کرد و به زیانهای آن نیز چندان توجهی نداشت. او گمان می کرد که با تغییر خط همه مشکلات تعلیم و تربیت در ایران برطرف می شود و در نتیجه ایرانیان به سرعت در مسیر رشد و ترقی پیش خواهند رفت. مجموع مقالات و نامه های او در این باره در کتاب الفبای جدید و مکتوبات فراهم آمده است. در این نامه ها و مقالات، او شش عیب عمده

برای خط فارسی برمی شمرد که عبارت است از: ۱- به هم چسبیدن حروف؛ ۲- تغییر شکل حروف برحسب قرار گرفتن در اول یا وسط یا آخر کلمه؛ ۳- نقطه دار بودن اغلب حروف؛ ۴- فقدان حروفی که نشان دهنده مصوتها باشد؛ ۵- نشان دادن چند صدا به وسیله یک حرف؛ ۶- نوشتن حروف از راست به چپ که موجب کندی نگارش می شود.

راه حل نهایی آخوند زاده برای رفع این عیوب، پذیرفتن الفبای لاتین به جای الفبای عربی بود. در پی خیالات آخوندزاده، ملکم نیز به فکر اصلاح خط افتاد، اما او به جای پیشنهاد خط لاتین، خود از ترکیب حروف فارسی خط جدید و ساده تری ساخت و شرح آن را در رساله ای به نام «نمونه خط آدمیت» به ضمیمه کتاب روشنایی در لندن منتشر کرد. در مقدمه همین کتاب می نویسد:

«وضع خطوط ملل اسلام زیاد از حد معیوبست و با چنان خط محال خواهد بود که ملل اسلام بتوانند به درجه حالیه فرنگستان ترقی نمایند... احیای ملل اسلام ممکن نخواهد بود مگر اینکه وضع الفبای خود را یعنی آلت تحصیل علم را، موافق این عهد سهل نمایند».^{۸۶} در رساله «شیخ و وزیر» نیز مسأله اصلاح الفبا را پیش کشیده و «تفوق عیسویها» را موهون الفبای ساده آنان می داند:

«در این باب یک مثل می آورم. فرض بفرمایید ده نفر شاگرد عثمانی و ده نفر شاگرد ایتالیایی همه به یک سن و با استعداد مساوی در یک مدرسه با تفاق هم ابتداء بتحصیل زبان خود نمایند. بعد از بیست روز شاگردهای ایتالیایی جمیع کتب خود را بدون زحمت خواهند خواند و شاگردهای مابعد از ده سال تحصیل باز نخواهند توانست که کتب ما را بیغلط بخوانند. این سهولت نه تنها در میان [ملت] ایتالیایی است، ملل عیسوی خواه روس خواه ارمنی خواه یونانی جمیعاً صاحب این امتیاز هستند».^{۸۷}

سپس بیست و چهار عیب برای الفبای فارسی برمی شمرد که اهم آنها عبارت است از «عدم اعراب»، «تغییر شکل حروف»، «وجود نقطه در حروف»، «حروف غیرملفوظ در برخی کلمات»، «یک حرف بجای چند صدا»، «چند حرف به جای یک صدا» و «اتصال حروف».^{۸۸}

در واقع پس از تلاش های آخوندزاده، جدی ترین کوشش ها برای تغییر خط فارسی به دست ملکم صورت گرفته است و گرچه تکاپوهای هیچ یک از این دو به جایی نرسید، اما به هرحال مسأله اصلاح خط به عنوان یکی از عوامل اصلی تجدید مطرح شد و ذهن اندیشه مندان دیگر را نیز به خود مشغول کرد. میرزا آقاخان کرمانی در این باره نوشت:

«خطوط مسلمان بسیار معیوب و مغشوش اند. و خواندن آن صدمرتبه مشکل تر از خطوط اروپاییان است و کسی به خیال اصلاح معایب و تسهیل آن نیفتاده مگر میرزا ملکم خان ناظم الدوله که درصدد پارهای اصلاحات برآمد، و بعد از او میرزا حسین خان مصباح السلطنه».^{۸۹} و سرانجام طالبوف بود که الفبای فارسی را «بلای

ظلمت وجهل» ایرانیان می پنداشت.^{۹۰} و مانند ملکم آن را بزرگترین مانع «تحصیل اطفال» و «ترقی ملت» می شمرد:

«اطفال سایر ملل روی زمین حروفات زبان خودشان را به بازی یاد می گیرند، تا رفتن مکتب نوشتن و خواندن را در کمال سهولت تحصیل می نمایند برخلاف اطفال وطن ما که از صعوبات الفبای ما بعد از پنج سال نمی توانند کلمه [ای] را درست بخوانند. افسوس که بزرگان ما در اصلاح معایب این مسئله مهمه که روح ترقی ملتی و حصن حفظ حوضه [کذا!] مذهب اسلام است بقدر ذره [ای] اعتنا ندارند و قابل تذکر نمی دانند».^{۹۱}

«به عقیده من سبب عمده و علت اصلی جهالت ملت اسلام، الفبا یا ابجد مندرس ما است که، بعد از پنجاه سال تعلیم، کلمات را بی قرینه و تصور معنی ماقبل و مابعد او نمی توانیم درست بخوانیم».^{۹۲} عجیب است که او تغییر خط را موجب اتحاد شیعه و سنی می دید و برخلاف کسانی که می ترسیدند بر اثر تغییر خط آثار گذشتگان متروک و مهجور گردد و نهایتاً نوعی گسست فرهنگی میان نسل های گذشته و آینده پدید آید، طالبوف خوشحال بود که «کتب سابقه» متروک می شوند و به این ترتیب اختلافات پیشینیان به نسل های بعد منتقل نمی گردد:

«منظور اصلی احیای این خیال معجز مال تغییر الفبا، اتحاد مذهب سنی و شیعی دین اسلام است که باین واسطه رفع اختلاف منتج ضعف مخرب ارکان استقلال دول اسلام حاصل می شود. [...] دو فرقه معتقد قرآن و توحید که در این دوره منوره باز مال و جان یکدیگر را مباح، و عرضشانرا تباه می دانند، همدیگر را می شناسند، مانوس می شوند، وحشت اسلاف و حسد دیرینه را حربه قاطع دشمنان دین ما نمی کنند، کتب سابقه را از تغییر الفبا متروک دارند، با خط جدید تألیفات مشید بنای توحید اسلام از طرفین انتشار می دهند [...] اگر برای حفظ اسلام وجوب این اتحاد مسلم است، شهیدالله غیر از تغییر الفبا و ترک کتب قدیمه، هیچ نوع اقدامات با لافه وطن پرستان و مذهب دوستان، یا قوت و کفایت تهیه جنگ و سرباز و توپ و تفنگ، پیش بندی [= پیش گیری] نشر نصرانیت و انقراض اسلام را قادر نباشد».^{۹۳}

راستی که طالبوف در این مورد خوش بینی و ساده اندیشی را به حد نهایت رسانیده است. او گمان می کند که با تغییر خط عقاید و عادات موروثی نیز بلافاصله تغییر می کند، دشمنی های گذشته از یاد می رود و همه چیز سامانی تازه می گیرد! به هرحال مسأله اصلاح یا تغییر خط همچنان لاینحل باقی ماند و شماری از منتقدان نسل بعد را هم به خود مشغول کرد

منابع

آخوند زاده، میرزا فتحعلی، الفبای جدید و مکتوبات، نشر احیاء، تبریز، ۱۳۵۷.
—، تمیلات، ترجمه محمدجعفر قزاقچه داغی، خوارزمی،

- تهران، ۱۳۴۹.
- ، مقالات فارسی، به کوشش حمید محمدزاده، نگاه، تهران ۲۵۳۵.
- آدمیت، فریدون، اندیشه‌های طالبوف تبریزی، دماوند، تهران، ۱۳۶۲.
- ، اندیشه‌های میرزا آقاخان کرمانی، پیام، تهران، چاپ دوم، ۱۳۵۷.
- ، اندیشه‌های میرزا فتحعلی آخوندزاده، خوارزمی، تهران، ۱۳۴۹.
- ، فکر آزادی، سخن، تهران، ۱۳۴۰.
- آرین پور، یحیی، از صبا تا نیما، کتابهای جیبی، تهران، چاپ پنجم، ۱۳۵۷.
- انوری، دیوان، به اهتمام محمدتقی مدرس رضوی، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، چاپ سوم، ۱۳۶۳.
- زرین کوب، عبدالحسین، آشنایی با نقد ادبی، سخن، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۲.
- ، نه شرقی نه غربی، انسانی، امیرکبیر، تهران، ۱۳۵۳.
- شفیعی کدکنی، محمدرضا، شاعری در هجوم منتقدان، نشر آگه، تهران، ۱۳۷۵.
- طالبوف تبریزی، عبدالرحیم، آزادی و سیاست، به کوشش ایرج افشار، سحر، تهران، ۱۳۵۷.
- ، سفینه طالبی یا کتاب احمد، مطبعة اسلامبول، ۱۳۱۱، ق. ۵.
- ، مسائل الحیات، مطبعة غیرت، تفریس، ۱۳۲۴، ه. ق.
- ، مسالک المحسنین، مطبعة هندیة، قاهره، ۱۳۲۲، ه. ق.
- ، فاشی، محمدرضا، میرزا آقاخان کرمانی اندیشه‌گر بزرگ، نگین، ۱۳۵۲، ش ۹۷.
- مراغه‌ای، زین‌العابدین، سیاحتنامه ابراهیم بیگ (خلاصه سه جلد)، کتابهای صدف، تهران، ۱۳۴۴.
- میرزا آقاخان کرمانی، آیینة سکندری، به اهتمام زین‌العابدین مترجم الملک، برنا، تهران، ۱۳۲۴، ه. ق.
- ، هفتاد و دو ملت، با مقدمه و تعلیقات محمدرضا مشکور، عطایی، تهران، ۱۳۶۲.
- میرزا ملک خان، کلیات ملک، با قدم هاشم ربیع زاده، مطبعة مجلس، تهران، ۱۳۲۵، ه. ق.
- ، مجموعه آثار، تدوین و تنظیم محمد محیط طباطبایی، کتابخانه دانش، تهران، ۱۳۲۷.
- Parsinejad, Iraj, *Mirza Aqa Khan Kermani: An Iranian Literary Critic*, Tokyo University of Foreign Studies, 1989.
- Mirza Fath Ali Akhundzadeh and literary criticism, Tokyo, 1988.

پانویس:

- ۱- این قطعه را به عنوان نمونه نقد ادبی در دوره بازگشت، البته تا پیش از قاجار، استاد زرین کوب و نیز مرحوم آرین پور متذکر شده‌اند. نک: آشنایی با نقد ادبی، ص ۴۳۵ - ۴۳۶. و از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۱۴.
- ۲- نک: از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۳۶.
- ۳- دیوان انوری، ج ۲، ص ۶۶۲ - ۶۶۳.
- ۴- نک: از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۴۱.
- ۵- آشنایی با نقد ادبی، ص ۴۴۵.
- ۶- همان، ص ۴۴۶.
- ۷- همان، ص ۴۴۷.
- ۸- عمده آن را استاد زرین کوب، در مآخذ پیشین، ص ۳۴۷ - ۳۴۹، آورده است.

- ۹- نمونه‌ای از این نقدها و اصطلاحات جالب توجه را استاد شفیی کدکنی در مقدمه شاعری در هجوم منتقدان، به همراه بحث ممتعی در نقد ادبی آن دوره آورده است.
- ۱۰- تعبیری است که یکی از منتقدان همان دوره در نقد بیتی از حزین لاهیجی به کار برده است. نک: شاعری در هجوم منتقدان، ص ۳۸.
- ۱۱- نک: اندیشه‌های آخوندزاده، ص ۲۴۶ - ۲۴۴.
- ۱۲- اندیشه‌های میرزا آقاخان، ص ۲۱۳ - ۲۲۹.
- ۱۳- نک: از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۲۸۷ - ۳۰۴، ۳۱۴ - ۳۲۲، ۳۴۲ - ۳۹۰، ۳۵۸ - ۳۹۴.
- ۱۴- نک: نه شرقی، نه غربی، انسانی، ص ۲۸۸ - ۲۹۸.
- ۱۵- نک: آشنایی با نقد ادبی، ص ۴۵۴ - ۴۵۶.
- ۱۶- در این باره نک: از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۲۶۰ و ۲۶۷ و ۲۷۲.
- ۱۷- نک: همان، ص ۳۲۶ - ۳۲۲.
- ۱۸- این کتاب به کوشش دکتر محمد جواد مشکور، با حواشی و ضمایم سودمند در تهران منتشر شده است. مشخصات آن در ذیل منابع آمده است.
- ۱۹- نک: اندیشه‌های آخوند زاده، ص ۲۱.
- ۲۰- نک: همان، ص ۳۴ - ۳۸.
- ۲۱- آزادی و سیاست، ص ۴۵.
- ۲۲- نک: مسائل الحیات، ص ۳۵ - ۳۶.
- ۲۳- درباره شیفتگی ملک در مقابل علم و تمدن غربی و آراء او در این باره نک: فکر آزادی، ص ۱۱۳ - ۱۲۶.
- ۲۴- مجموعه آثار ملک، ص ۱۰ - ۱۱.
- ۲۵- نک: همان جا.
- ۲۶- نک: همان، ص ۹۳.
- ۲۷- نک: همان، ص ۱۷۷ و ۱۸۱.
- ۲۸- کلیات ملک، ص ۳۶.
- ۲۹- اندیشه‌های میرزا آقاخان، ص ۲۳۰.
- ۳۰- نک: همان جا.
- ۳۱- از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۳۹۳ - ۳۹۴.
- ۳۲- مقالات فارسی، ص ۲۹.
- ۳۳- همان، ص ۳۰.
- ۳۴- تمثیلات، ص ۱۴.
- ۳۵- الفبای جدید و مکتوبات، ص ۲۰۶.
- ۳۶- نک: اندیشه‌های میرزا آقاخان، ص ۲۱۴ - ۲۱۵.
- ۳۷- نک: از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۳۹۱. و Parsinejad, Mirza Aqa Khan, p. 145.
- ۳۸- مقالات فارسی، ص ۶۶.
- ۳۹- نک: فاشی، محمدرضا، نگین، ش ۹۷، ص ۲۲.

- ۴۰- همان، ص ۷۶.
- ۴۱- الفبای جدید و مکتوبات، ص ۱۸۲.
- ۴۲- آزادی و سیاست، ص ۱۹۸.
- ۴۳- همان، ص ۲۰۸.
- ۴۴- نک: آیینة اسکندری، ص ۱۹.
- ۴۵- نک: اندیشه‌های میرزا آقاخان، ص ۲۳۰.
- ۴۶- همان، ص ۲۲۷.
- ۴۷- همان جا.
- ۴۸- نک: همان، ص ۲۲۸.
- ۴۹- همان، ص ۲۷۶.
- ۵۰- آیینة اسکندری، ص ۱۰۶ - ۱۰۷.
- ۵۱- سیاحتنامه ابراهیم بیگ، ص ۱۲۲.
- ۵۲- مقالات فارسی، ص ۴۸.
- ۵۳- همان، ص ۴۹.
- ۵۴- الفبای جدید و مکتوبات، ص ۱۸۴.
- ۵۵- نک: کلیات ملک، ص ۱۸۷. و نیز: از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۳۲۰.
- ۵۶- نک: از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۳۹۳.
- ۵۷- اندیشه‌های میرزا آقاخان، ص ۲۱۷.
- ۵۸- همان جا.
- ۵۹- نک: Parsinejad, Mirza Aqa Khan, p. 154.
- ۶۰- نک: اندیشه‌های میرزا آقاخان، ص ۲۱۸ - ۲۱۹.
- ۶۱- از صبا تا نیما، ص ۳۹۴.
- ۶۲- سیاحتنامه ابراهیم بیگ، ص ۱۲۲.
- ۶۳- مقالات فارسی، ص ۲۴ - ۲۵.
- ۶۴- همان، ص ۲۳۰.
- ۶۵- سیاحتنامه ابراهیم بیگ، ص ۲۵۷.
- ۶۶- نام اصلی رساله ظاهراً «فرقه کج‌بینان» است. نک: فکر آزادی، ص ۱۷۹.
- ۶۷- کلیات ملک، ص ۱۹۹ - ۲۰۰.
- ۶۸- اندیشه‌های میرزا آقاخان، ص ۲۲۴ - ۲۲۵.
- ۶۹- مقالات فارسی، ص ۷۶.
- ۷۰- نک: همان، ص ۷۶ - ۷۷.
- ۷۱- نک: از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۳۵۹.
- ۷۲- تمثیلات، ص ۲۹.
- ۷۳- آزادی و سیاست، ص ۴۵.
- ۷۴- نک: اندیشه‌های آخوندزاده، ص ۱۲۵ - ۱۲۶.
- ۷۵- همان، ص ۱۳۰.
- ۷۶- اندیشه‌های میرزا آقاخان کرمانی، ص ۱۲۳.
- ۷۷- همان، ص ۲۷۷. پاورقی.
- ۷۸- نک: همان، ص ۲۸۲.
- ۷۹- درباره این کتاب و نویسنده آن نک: مقدمه لغتنامه دهخدا، مقاله ابراهیم پورداود.
- ۸۰- آیینة سکندری، ص ۲۴.
- ۸۱- نک: اندیشه‌های میرزا آقاخان، ص ۲۲۵.
- ۸۲- نک: بخش دوم همین رساله.
- ۸۳- مسالک المحسنین، ص ۲۴۶ - ۲۴۸.
- ۸۴- اندیشه‌های آخوندزاده، ص ۷۰.
- ۸۵- نک: زندگینامه مختصر آخوندزاده در مقدمه مقالات فارسی، ص یک - ده.
- ۸۶- فکر آزادی، ص ۱۷۸ - ۱۷۹.
- ۸۷- کلیات ملک، ص ۹۵.
- ۸۸- نک: همان، ص ۸۷ - ۱۲۴.
- ۸۹- اندیشه‌های میرزا آقاخان کرمانی، ص ۲۷۷ - ۲۷۸. پاورقی.
- ۹۰- مسالک المحسنین، ص ۲۴۷.
- ۹۱- سفینه طالبی، ص ۱۱.
- ۹۲- مسالک المحسنین، ص ۵۰.
- ۹۳- همان، ص ۵۲ - ۵۳.

است در میان سخنان حتی حرف تازه‌ای هم بیاید اما بی‌گمان این حرف رونویسی ناشیانه‌ای از حرف‌های بارت و لاوازیه است که نویسنده از زور حواس‌پرتی نام هیچ یک از آنها را در منابع نیاورده است. منابع داده شده در پانویست نیز به این معنی نیست که نویسنده آنها را خوانده یا اگر خوانده، فهمیده است و تنها به دلیل رسم رایج مقاله‌نویسی داده می‌شود.

در آغاز نویسنده مدعی می‌شود که منطق تازه‌ای را در افسانه یافته که نام آن را منطق افسانه نهاده است و در هزار و یک شب منطق بازی فرمانرواست. منطق بازی مانند منطق رؤیا و منطق دیوانگی پیچیدگی و در عین حال انعطاف دارد و از بخت بد از منطق ارسطویی بسیار جدی‌تر است. بازی چنان مهم و جدی است که انسان حوصله پیچیدگی و دشواری‌اش را ندارد و بنابراین به کنارش نهاده است تا روزی سر فرصت به آن بپردازد، مثل بسیاری کارهای مهم که از فرط اهمیت و بداهت هزاران سال است نسل به نسل و دست به دست می‌شود و روی دست ما مانده است و بدجوری سنگینی می‌کند، در حالی که به شهادت مجموعه آثار افلاطون در سالی از سال‌های پیش از میلاد سقراط زندگی خود را در گرو آن داده است. قصد آن نیست که در اجرا و پیاده کردن اندیشه‌های فلسفی باید شتاب کرد. چنین شتابی پیوسته برای انسان گران تمام شده و دست کم یک جنگ بزرگ خانمانسوز فقط در قرن بیستم به راه

این یادداشت قلم‌انداز آشفته و درازنویسانه نویسنده‌ای است که از پیش نمی‌داند چه خواهد نوشت! محور عمده نوشته الف لیله و لیله و ادبیات غرب است، اما در این روزگار ربط و ارتباط همه مسائل با هم، بعید نیست به مسئله شمال و جنوب، مسئله محیط زیست و ترافیک تهران نیز گریز بزند. پس می‌توان پیش‌بینی کرد که نوشته حاضر کشکولی از اطلاعات پراکنده و جسته گریخته است که از هیچ جا سر در نمی‌آورد و شاید تنها نتیجه اخلاقی آن پرسشی از این قبیل باشد که علم بهتر است یا ثروت؟! به هر حال سر و کار ما با مقوله نه ملغمه‌ای به نام هزار و یک شب است که در برخورد با آن نمی‌توان لباس رسمی و زبان اتوکشیده و منطق شق و رق داشت و به کار بردن زبانی این چنین برای این نوشته که می‌خوانید از سر تفنن و بازی نیست، ممکن

انداخته است، هرچند به غفلت سپردن، راز بقا انسان است، با این همه فراموش کردن جایی که می‌خواهیم برویم، همیشه بی‌خطر نیست. پس منطق بازی خشکی منطق‌های دیگر را ندارد و در عوض به صورت کتاب راهنما و درسنامه هم قابل ارائه نیست. هر متن مکتوبی در این مورد کشتن مگس است که من خواندن و نوشتن یادش داده‌ام و دارم برایتان تعریف می‌کنم و شما بدون توجه مگس‌کش را فرود می‌آورید و من در جواب شما که می‌گویید: «بله می‌فرمودید»، سکوت خواهم کرد. شما نیز بهتر است سفیدی‌های متن را بخوانید که در این صورت خواندن یک ورق سفید کاغذ آسان‌تر است. آیا نظام‌های منطقی موجود از ارسطو تا هگل و ویتگنشتاین ابزاری کارآمد است و برای تعریف همه ابعاد جهان کافی است؟ معضل من این است که بازی‌های پیش از فرهنگ، عالم دیوانگی، رؤیا و افسانه را با هیچ یک از نظام‌های منطقی موجود نمی‌توانم بفهمم. در نتیجه، در برخورد با این مقوله‌ها و هم‌چنین مقوله دین این لباس‌های عاریتی را ناگزیر درمی‌آورم و وسط دریا می‌پریم. دست کم یک تیوپ پرباد بهتر از لباس‌هایی است که تنها به غرق شدن من کمک خواهد کرد. بازی از فرهنگ قدیمی‌تر است، پیش از فرهنگ است، چرا که حیوانات هم بازی می‌کنند.* نظام‌های منطقی پس از فرهنگ چگونه می‌توانند مفاهیم و عوالم پیش از فرهنگ یا بیرون از فرهنگ، از قبیل

محمد ابراهیم اقلیدی

چهره زنگی در آینه

سیر شبانه ادبیات روشنگری

بازی، رویا و دیوانگی را تبیین کنند؟

بازی، رویا و دیوانگی از دسترس فرهنگ به دوراند. آنها ساز و کاری دارند که با نظام‌های منطقی رایج نمی‌خوانند و می‌توان نظامی منطقی یا فرامنطقی برایشان فرض کرد. پیشوندفرا، بیش از هر پیشوند دیگری به اندیشه انسان خدمت کرده است و دامنه تخیل می‌تواند هر چیز را فراتر ببرد. این منطق در افسانه‌های عامیانه و مجموعه داستانی هزار و یک شب که به تقلید از این افسانه‌ها آفریده شده است، آنکه بنا به برداشت خاورشناسان تنها جمع‌آوری شده باشد، اعجاز می‌کند. طرح داستان سردستی و تفتنی است. شاهی از شاهان ساسانی که خود نام و نشانی ندارد و بر هندوستان و چین حکومت می‌کند دو پسر بسیار سرشناس دارد، شهریار و شاه زمان... بقیه ماجرا تا آخر همان قدر تصادفی و بدیهه‌پردازانه است که در آغاز کتاب. این ماجرا وقتی در زبان و بیان عربی بررسی شود، بازی گونه بودن آن بهتر نمود می‌یابد:

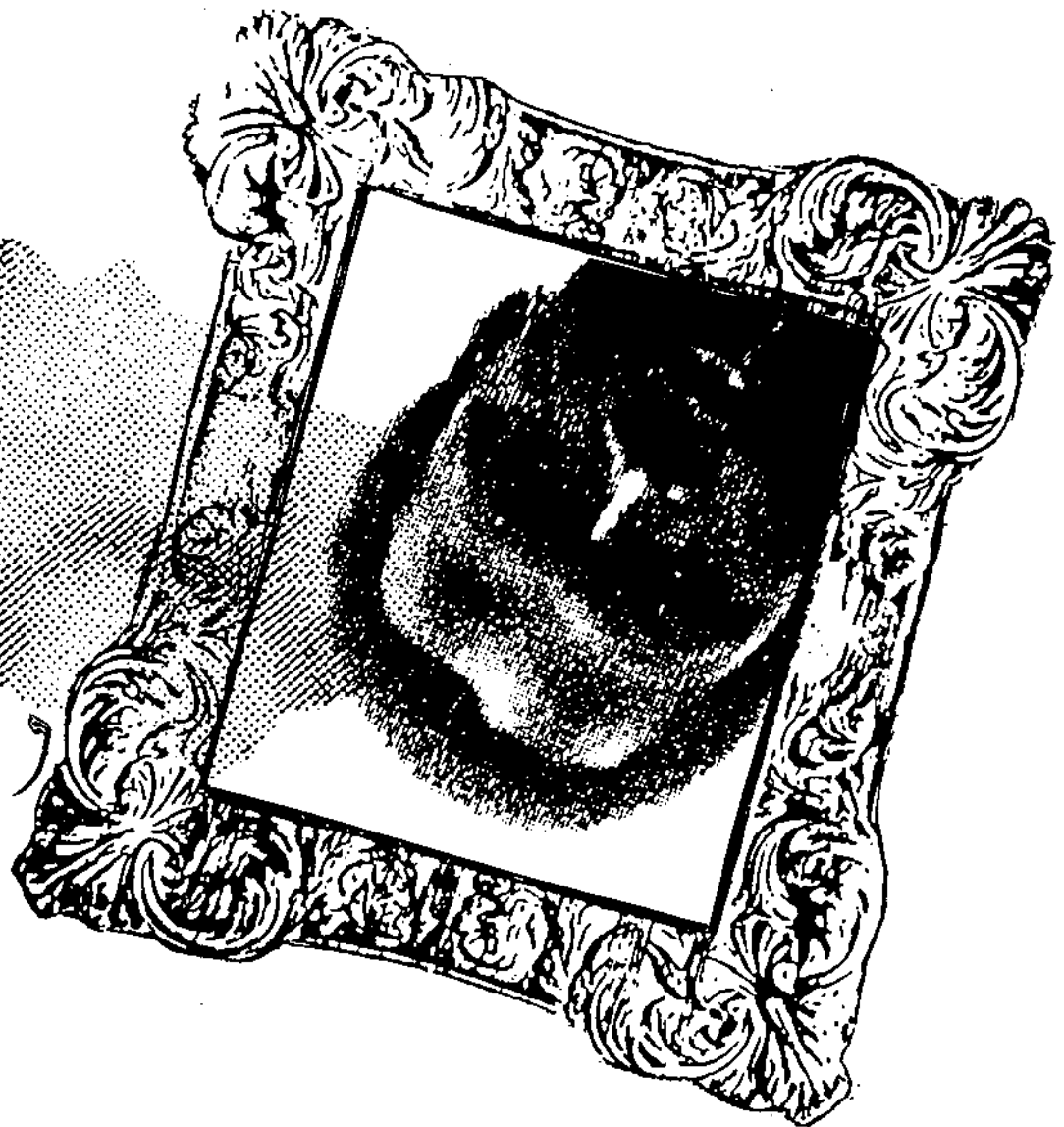
حُكِّيَ وَاللَّهِ أَغْلَمُ أَنَّهُ كَانَ فِيمَا مَضَى مِنْ قَدِيمِ الزَّمَانِ وَ سَالَفِ الْقَصْرِ وَالْأَوَانِ، مَلِكٌ مِنْ مُلُوكِ سَاسَانٍ... صَاحِبٌ جَدِيدٌ وَأَعْوَانٌ... وَلَهُ وَلَدَانِ.

بازی قافیه و بسامد «آن» معلوم نمی‌کند که آیا ساسان باعث شده که پادشاه هندوستان و چین، ساسانی و دارای دو فرزند شود، یا تنها به اقتضای کان و زمان و اوان پادشاه از آل ساسان و دارای دو فرزند

گردیده است؟

بازی شهریار، شاه زمان و شهزاد و خواننده بازی شطرنج نیست، بازی مهره‌هایی است که به تصادف به دست بازیگر می‌افتد و نتیجه را تعیین می‌کند. این بازی در زبان، ساختار، روانشناسی شخصیت‌ها و سرنوشت همه مخلوقات هزار و یک شب نقش کلیدی دارد. تصادف یا بخت بد فراموش کردن یک چیز [= در بعضی نسخه‌ها و هم‌چنین در ترجمه طسوجی بعدها معلوم می‌شود گوهری که شاه زمان برای برادر انتخاب کرده و کنار نهاده است] شاه زمان را نیمه شب به قصر برمی‌گرداند تا شاهد همبستری ملکه و غلام سیاه باشد. رفتن شهریار به شکار و تنها ماندن شاه زمان در کنار پنجره‌ای که به باغ و حوض وسط آن باز می‌شود و دیدن صحنه زناي دسته‌جمعی چهل و دو نفر [۲۰ غلام و ۲۰ کنیز و همسر شهریار و مسعود غلام] که عنصر کلیدی پیرنگ داستان است و بدون آن چون زن‌کشی شهریار بی‌معنا جلوه می‌کند، نیز اتفاقی است. این صحنه زنا هنگام تلخیص داستان و ارائه آن به عنوان یک اثر داستانی برای نوجوانان در جهان پیوسته مشکل‌ساز بوده است و در چاپ مطبوعه کاتولیکه هم که همه صحنه‌های به اصطلاح غیراخلاقی را از آن حذف کرده‌اند، کاسه‌های داغ‌تر از آتش نتوانسته‌اند به آسانی از سر این ماجرا بگذرند. در ایران امروز همین ماجرا انتشار این اثر را با دشواری روبرو کرده است.

بازی شطرنجی را تصور کنید که مهره‌های سفید و سیاه کاملاً یکسان را بازیکنان از درون کیسه‌ای درمی‌آورند و بازی می‌کنند. نه تصادف محض و نه مهارت بازیگر، بلکه مکانیسمی پیچیده بازی را پیش می‌برد. می‌گویند هزار و یک شب بر اساس کتاب‌های افسانه‌ای هند یا ترجمه فارسی یا پهلوی آن پدید آمده، در این حرفی نیست. اما در اثری مانند کاتاساریث ساگارا، سوکه سپتاتی و... ما با نوع داستانی دیگری روبرویم که عبرت‌آموز است و سبب کاتارسیس می‌شود. در حالی که در الف لیله و لیله کنونی با ذهنی غریب مواجه می‌شویم که دچار دیکته قصه‌هایی است که تنها چسب آن رشته سخنان شهزاد است که هر چه می‌رسد، به هم می‌بافد. اگر این داستان مانند اولیس و مدار رأس السرطان و... بعد از فروید نوشته می‌شد، بی‌گمان انبوهی از تجزیه و تحلیل‌های فرویدی گرد آن بافته می‌شد، همچنان که واقعاً هم چنین شده است. کتاب‌شناسی تحلیل‌های روانکاوانه و روانشناختی هزار و یک شب در ایران تنها یک عنوان را به خود اختصاص داده است^۱ و حتماً در اروپا عنوان‌های بیشتری دارد. ساختار کتاب را از دو سو چهارچوبی نه‌چندان محکم با چسبی آبکی به هم جوش داده است، اما از وسط باز است و می‌توانی تمام داستان‌های گوناگون و متعارض کهنه و نو را از گیلگمش تا یادداشت‌هایی برای هزاره سوم ای‌تالوکالوینو را که

مجموعه مقاله است و نه زمان، جاده‌ی و شب‌ها را بلندتر کنی. همچنان که شب‌های خود هزار و یک شب هم بلند و کوتاه می‌شوند. بلندی و کوتاهی شب‌ها نیز از منطق بازی فرمان می‌برد. شهرزاد در زمان ساسانیان دارد قصه می‌گوید، ولی ناگهان در شب دهم به بغداد قرون وسطی به گذشته آن هم چند قرن بعد برمی‌گردد و خلیفه هارون الرشید و جعفر و مسرور سیاف برای شب‌نشینی و شنیدن قصه، به طور ناشناس و با لباس بازرگانان طبرستان به قصر شهریار تشریف‌فرما می‌شوند تا قصه او را بشنوند. شاه زمان شخصیت اول رمان در همان صفحه سوم برای همیشه ناپدید می‌شود و صحنه را برای وزیر و دخترش و شهریار خالی می‌کند، بی‌آنکه دیگر در تمام داستان ذکری از او به میان آید. هر چه در داستان‌ها بیشتر می‌رویم، بیشتر تعجب می‌کنیم. در داستان گدای اول در شب دوازدهم شاهزاده با تفنگ تیری می‌اندازد که به خطا به چشم وزیر می‌خورد: و اذا بالبندقیه قد خطأت و اصابت عین‌الوزیر (ناگهان تیر تفنگ به خطا رفت و به چشم وزیر خورد) «حکایت حمال و دختران»

مسخ آدمها، ترتیب و جای اشیاء، جادو و بطلان سحر، حرکات و اعمال شخصیتها پیش‌بینی شدنی نیست. نه قانون داستان، بلکه منطق بی‌قانون بازی است که لحظه‌ای بعد داستان را رقم می‌زند. هزار و یک شب بی‌شک یک نویسنده داشته است و نه چنانکه خاورشناسان ادعا کرده‌اند نویسنده‌های بی‌شمار (البته اگر گلان را به حساب نیاوریم)، در عین حال نباید از یاد برد که هزار و یک شب بزرگ (نه الف لیل و لیل و لیله) میلیون‌ها نویسنده داشته است و هرچه پس از ترجمه هزار و یک شب گلان نوشته شده است، ادامه کار شهرزاد است. شهرزاد برای مخاطب خود قصه می‌گوید تا کشته نشود و مثلاً ایتالو کالوینو و امبرتو اکو پدر خود را درمی‌آورند که خواننده آنها را به سلاحی خاموش به قتل نرساند. او مرگ خود را به عقب می‌اندازد، هنرمند و نویسنده امروز هم مرگ خود را، اما خواننده جدی از شهریار هشیارتر است. امروز بسیاری از نویسندگان مرده در کمال سعادت و رفاه زندگی می‌کنند و شماری معدود از نویسندگان مرده، زنده‌اند و دارند همچنان قصه‌های خود را به صورتهای دیگر و نه حتماً بهتر تکرار می‌کنند. دشمن نویسنده برخلاف باور همگانی منتقد نیست، منتقد حداکثر مأمور اعدام است و نه بیشتر. خواننده قاتل نویسنده است و مخاطب نقاشی یا موسیقی یا... قاتل بیرحم نقاش و موسیقیدان و... آنها

به پدیده آورنده ناشی نمی‌بخشایند و دیر یا زود او را می‌کشند. در هزار و یک شب شهرزاد قصه‌های ضعیف خود را از ترس جان به شخصیت‌های ضعیف قصه‌هایی نسبت می‌دهد که در قصه دیگر آمده‌اند، ولی تنها داستان‌نویس جهان است که بدون آن که با ناشر یا مجله و روزنامه‌ای مرتبط باشد و ورقی انتشار دهد، در داستان‌هایی بدون زمان عمر جاویدان پیدا می‌کند، زمان چنان آشفته و درهم و برهم است که عین بی‌زمانی است؛ راوی در زمان ساسانیان زندگی می‌کند اما داستان‌های ۱۲ قرن بعد را در میان قصه‌ها و افسانه‌های پنج هزار سال پیش برای افرادی که قرن‌ها پس از او زندگی می‌کنند، باز می‌گوید!

الیوت شاعر آمریکایی شعری دارد به این مضمون: زمان حال و گذشته شاید هر دو در آینده حاضرند و زمان آینده در گذشته (چهار کوراتت، برنت فورتون) این زمان‌شکنی ربطی به فیزیک و فلسفه ندارد، بیشتر یک بازی است، مثل تمام بازیهای دیگری که بر سراسر منظومه منثور هزار و یک شب فرمان می‌راند. مکان از همه عجیب‌تر است. چین درست بغل دست بغداد و بصره و مصر است و این سه شهر اخیر فاصله زیادی ندارند (داستان گوژپشت و خیاط و یهودی و...) و همین باعث شده که طسوجی ناخواسته اشتباه کند و در یکی دو جا به جای چین که محل وقوع داستان است بغداد را بیاورد.

در یک کلام همه چیز پا در هواست. بنای شکوهمند و رفیعی که بر دریا و یا حتی هوا بنا شده است. بدتر از همه وجود این همه سیاه زنگی در قصه‌هاست. پیوسته از پتجرهای غلامی سیاه با چشمهای سرخ سرک می‌کشد. همه جنایت‌های عجیب از غلامانی سر می‌زند که از زیرزمینها (سردابها) و هزارتوها سر بیرون می‌آورند و هیچ شرارتی نیست که از آنها در وجود نیاید. بی‌شک مارکی دوساد ترجمه گلان را به خوبی خوانده و انواع شکنجه‌ها و دیوانگی‌های جنسی را از آنها آموخته است. حتی زبان ساد، با هزار و یک شب شباهت دارد. شباهت میان آثار ساد از جمله فیلسوفان بستر، سادیسم غریب قصه‌های هزار و یک شب: قطعه قطعه کردن [در قصه غلام دروغگو]، شلاق زدن [در بسیاری از قصه‌ها از جمله حمال و دختران]، وارونه در چاه آویزان کردن [قصه شمس‌الدین و نورالدین]، سیلی‌های پی در پی‌ای که دختر جوان بر چهره مردی راهگذر که پیرزنی او را

فریخته و برای تمسخر و خنده پیش دختر آورده است، می‌نوازد [در داستان گوژپشت، برادر شیخ خاموش]، دختری که دستور می‌دهد شست دست و پای همسرش را که کله پاچه خورده و دست نشسته پیش او آمده است، قطع کنند [قصه گوژپشت و یهودی و... بازرگان و زرباجه]، و قطع عضوهای پی در پی از جمله قطع یک عضو بسیار حساس در داستان برادر دلاک [قصه گوژپشت و...] و داستان عزیز عزیزه و... نشان می‌دهد که نویسنده هزار و یک شب پیشکسوت ساد بوده است. حالت گروتسک داستان‌های هزار و یک شبی، هنر گروتسک را دست‌کم در شعر و قصه غریبان پدید آورد. داستانهای قلاشان و غلامان شیرینی که شرارت خود را گاه بالذت و گاه با درد برای دیگری باز می‌گویند و داستانهای اعتراضی دیگر سبک پیکارسک را، اروپا خیلی پیش از گلان نه هزار و یک شب که این‌گونه قصه‌های شبانه را خوانده بود، اما همه چیز از گلان آغاز شد.

از کشف تصادفی نسخه خطی داستان‌های سندباد بحری به دست آنتوان گلان (گلان) کهن‌شناس فرانسوی ضمن جستجوی آثار باستانی، که از انقلاب کوپرنیک و کشف آمریکا دست کمی نداشت بیش از دو قرن می‌گذرد.

گلان آن قدر هوشمند بود که از یافتن چنین گنجی از خود بی‌خود شود و با دستپاچگی به فرانسوی کردن آن برای فرانسویهای چشم و دل گرسنه که سخت تشنه کشف بدون درد سر شرق یا شرق به زبان ساده بودند و غرابت و زن‌محوری این کتاب هیجانی تب‌آلود چون نشسته آقیون بدانها می‌داد، اقدام کند؛ اما شک دارم که گلان می‌دانست یا اصلاً گمان می‌برد که دامنه داستان چنان بالاگیرد که نه تنها او و ناشر وقت‌شناسش را تا آخر عمر درگیر سازد، بلکه تأثیر غول‌آسای این اثر تا دو قرن بعدی بر همه چیز غریبان، آشکار و پنهان باقی بماند. گلان اندکی پس از ترجمه فرانسوی شده سندباد بحری ناگهان پی برد که بر بخشی از یک گنجینه مهم داستانی شرق دست یافته است و دیگر سراسر زندگیش به جست و جوی تب‌آلود برای یافتن و از نو آفریدن دستنوشته‌های مغشوشی گذشت که برخی، کار خلق الساعه قلاشان عرب از قماش شخصیت‌های خود اثر بود. او بر تارهای این آکاردئون جادویی چندتاری بیشتر نیفزود، ولی به زودی تارهای بی‌شمار و بی‌شماری به این قانون افزوده شد و میشود به طوری که می‌توانی آن را بارها دور زمین و منظومه شمسی

هوراس والپول (۱۷۱۷-۱۷۹۷) و ویلیام بکفورد (۱۷۶۰-۱۸۴۴) در این میان بیش از همه رویازی کرده‌اند. عبارت آغازین قصر اوترانتو، تقریباً با عبارت آغاز هزار و یک شب همخوانی و همسانی دارد:

مانفرد امیر (شاهزاده) اوترانتو، تنها یک پسر و یک دختر داشت که دومی دوشیزه‌ای زیبا، هجده ساله به نام ماتیلده بود. کنراد سه سال کوچکتر و جوانی زشت‌رو، رنجور و بدون وضعیتی امیدبخش...

نحوه گشایش قصه، واژه‌گزینی، پیرنگ و کلاً ساختار و زبان، رونویسی‌ای خامدستانه از هزار و یک شب است. مضمون، رویدادها و نتیجه و پیام داستان مطلقاً هزار و یک شبی است. بنا به پیشگویی راهبی مقدر است که سلطنت از يد مانفرد غاصب به در رود. او یک پسر (کنراد) دارد و تنها پسران می‌توانند ولیعهد و جانشین پادشاه شوند. در روز عروسی کنراد، کلاهخودی غول‌پیکر از آسمان می‌افتد و او را زیر آوار سنگین خود له و لورده می‌کند. بقیه داستان مثل دستگیرشدن چوپانی به جرم قتل کنراد، حمله وارث واقعی تاج و تخت و... و سرانجام عشق‌ها و ازدواج‌ها هزار و یک شبی و بخشوده شدن مانفرد غاصب پس از کناره‌گیری از سلطنت و اعتکاف گزیدن در دیر، تا دهلیزها و تالارهای قصر و تعقیب و گریز دلهره‌آوری که طی آن مانفرد برای تصاحب عروس سابق خود ایزابلا، او را در هزار توی سردابی دنبال می‌کند و نجات معجزه‌آسای ایزابلا از چنگ مانفرد، همه و همه هزار و یک شبی است. غزل هشت بیتی تقدیم نامه داستان نیز رونوشتی از شعرهای عربی متن داستان‌های هزار و یک شب است. جالب است که هوراشیو والپول از ترس عدم توفیق و شاید روشن شدن ماجرای اقتباس از هزار و یک شب داستانش را از متنی ایتالیایی ترجمه می‌نماید که

در کتابخانه خانواده‌ای کاتولیک در شمال انگلستان به دستش افتاده است. او در پیشگفتار چاپ نخست کتاب ادعا می‌کند که این اثر در ناپل ایتالیا در سال ۱۵۲۹ چاپ شده و نویسنده مشخصی ندارد. هنگامی که کتاب به قول نویسنده در پیشگفتار چاپ دوم: «به محض پدیدار شدن ناپدید می‌شود» و فروشی سرسام‌آور پیدا می‌کند، والپول خود را معرفی می‌کند و با آوردن دلایل بی‌شماری که سه صفحه کامل را پر کرده است، انگیزه‌اش را از گفتن این دروغ بزرگ به خواننده برملا می‌کند و از او پوزش می‌خواهد.

تقلید محض بکفورد از هزار و یک شب در داستان واثق (واثق بالله خلیفه عباسی) نیز نیازی به اقامه دلیل و احتجاج ندارد و کاملاً بدیهی است. واثق خلیفه عباسی دوست ندارد مانند عمرین عبدالعزیز برای نعمات بهشت، دنیا را بر خود جنهم کند. او هوسران و عشرت‌طلب است و ابلیس از همین ضعفش بهره می‌گیرد و او را تا آخرین حد تباهی پیش می‌برد. شیوه ورود و گشایش قصه، طرح افکنی، واژه‌های آغاز و زبان و بیان دقیقاً رونویسی از قصه‌های هزار و یک شب است:

واثق نهمین خلیفه سلسله عباسی فرزند معتصم و نواده هارون الرشید بود. وی از هنگام جلوس بر تخت سلطنت با خصائل و استعدادهایی که بدان متحلی (adorn) بود، رعایا را متقاعد ساخت که حکومتش دراز و توأم با سعادت خواهد بود...

فهرست دور و دراز نام‌های عربی و فارسی عیناً هزار و یک شبی یا همانند هزار و یک شب همچون نورالنهار، حوری (ها)، جنی (ها)، دیو (ها)، مؤذن‌ها (عین کلمه عربی)، موراگان آباد (ا؟)، شهر استخر و سامره، غیور (عین کلمه عربی) و... واضح‌تر از آن است که نیازی

به توضیح بیشتر باشد. علاوه بر این لشکر اجنه و عفاریت که واثق آنها را در اختیار دارد، در عین حال که یادآور حضور دیوها (در یکی دو داستان) در برابر هارون الرشید است، اما حقیقتاً دست نقالان هزار و یک شب را از پشت بسته است.

ادگار آلن پو در بسیاری از داستان‌ها و شعرها و مقاله‌های خود آشکارا تحت تأثیر ترجمه‌ها و به‌خصوص ترجمه گلان از هزار و یک شب بوده است. او از هزار و یک شب رازمندی، جادو، هول و هراس، تغزل‌های تلخ، عشق‌های سمی، غرابت و عریسک و گرو تسک را گرفته است. بوزینه انسان‌نمایی که در داستان قتل در خیابان متوفیات (سردخانه) دست به جنایت می‌زند، عیناً پژواکی هراس‌انگیز (Macabre) که بسا ریشه واژه ایتالیایی آن همان مقبره عربی باشد) از انسان‌های مسخ شده به صورت بوزینه در افسانه‌های این اثر است. پو، بودلر و نسلی از شاعران و نویسندگان دیگر بعد از آنها از میان رمانتیکها و سمبولیست‌ها به استادانه‌ترین نحو از این اثر بهره‌ها برده‌اند. آنها غرابت‌پردازی، سبک عربی (Arabesque)، زن محوری، حالت ناپایدار و سرسری و تقدیر تلخ و بدبینی را تقلید کرده و نظامنامه مدرنیسم را پدید آورده‌اند. چرا هزار و یک شب را تنها به خاطر آنکه زنی نقش آفرین اصلی آن است، زن محور بدانیم؟ پرداختن به زنان، ذکر نیرنگ‌های زنان، ستایش زنان، نکوهش زنان... تقریباً هیچ داستانی از هزار و یک شب زن را فراموش نکرده است.

نکوهش زنان در هزار و یک شب شوخی قدیمی‌ای است که در تمامی افسانه‌های زن محور هندی از قبیل کاتاساریث ساگارا، سوکه سپتانی، پنجه تتره و... آمده است. ذکر نیرنگ‌های زنان نه به قصد تخطئه آنان

بلکه صرفاً برای ستایش یکی از هنرهای دیگر نادر و نایاب زنان است برای بزرگداشت زنان همین بس که چنان هوشمندند که زیرک‌ترین مردان را می‌فریبند. تقریباً در تمام هزار و یک شب زن از هر سنخ که باشد، زیبا، محیل، زیرک، انتقامجو، فقیه (توددکنیز) تا پیرزنی مکار چون دلیله و حتی دختر او، هم چنین عزیزه همسر و دختر عموی عزیز که فداکاری باور نکردنش در جهان بی‌مانند است، ستوده می‌شود. زن محوری در هزار و یک شب و سوکه سپتاتی (که فقط به ظاهر در مذمت زنان است) با فمینیسم که اساس را بر تفکیک ارگانیکی انسان‌ها می‌گذارد و به همان چالهای می‌افتد که تمدن مرد سالار برایش کنده است، تفاوت ماهوی دارد. زن قهر تنهایی خانم رادکلیف هال که موضوع آن عشق زنان است و زنان آثار اخیر مارگریت دوراس، در پی انجام نقشی هستند که سناریوی آن را مردان الفیه شلفیه نویس از دو قرن پیش به این سو نوشته‌اند. آنها اما بواری، آنا کارنینا و لیدی چترلی هستند که مرزهای تباهی را پیموه‌ده‌اند. اما و خانم چترلی و آنا به تزکیه می‌رسند، اما این زنان سیری وارونه دارند. ادیب زنانه به خصوص در قهر تنهایی Well of the loneliness رادکلیف و عاشق دوراس نتیجه اضطراب جنسی بی‌معنایی است که می‌کوشد از غریزه جنسی، معبدی مانند معبد استفن اسپندر بسازد. تقدیس اضطراب جنسی آن روی سکه نکوهش شهوات کلیسای کاتولیک قرون وسطی است و اگر یکی از آنها یعنی یکی از دو طرف دهانش یو می‌دهد، دیگری پای یونیک دارد. هر دو کشش جنسی را از یافت اصلی خود ریشه کن کرده و با چاقوی قصابی [ونه جراحی] شتابان تشریحش می‌کنند. شگفت اینجاست که هر دو طرف نویسندهای اخلاق گرا مانند ساد و قدیسی پاکباز مانند

ژان ژنه را مسیحی نمی‌دانند. فقه کاتولیک و فقه الحاد هر دو از یکجا شروع می‌کنند و به یکجا می‌رسند و تنها تصویر وارونه یکدیگرند، درست مثل ولادیمیر و استراگون. آنها هر دو برای ادامه این بازی دلخراش یا کم‌دی سیاه لازم‌اند. الفیه شلفیه، پورنوگرافی و تمامی مظاهر ابتذال از درختی سر می‌زنند که این دو مکتب متعارض ریشه‌های آنند و با دامن زدن به اضطراب جنسی بازاری را گرم می‌کنند که از درون آن آثاری جذاب، متوسط و بدون عمق و اندیشه برمی‌آید. آثار بازارپسند اخیر نویسندگانی مانند مارکز جزو فرهنگ رسمی‌اند و آتش بیار کوره‌های آدم سوزی این فرهنگ جهانی! آنها متوسط‌اند و با عقل متعارف سازگار. اما مثلاً هنوز همه آثار ساد در شمار متون تخصصی است و فرهنگ رسمی به مفهوم جهانی‌اش با آن سرستیز دارد. اعترافات سن آگوستین نیز هرگز به عنوان کالایی برای اذهان ساده‌پسند بازار پیدا نخواهد کرد. نویسندگانی که با بهره‌گرفتن از غرابت هزار و یک شب، اروتیسم و زن محوری و سبک‌ها و گونه‌های مختلف داستانی آن در قرن بیستم خودنمایی کرده‌اند، جز شماری چند از جمله میخائیل بولگاکوف، بورخس، ایباز و... درخششی نداشته و تنها با گرته‌برداری از هزار و یک شب به نان و نوایی رسیده‌اند. اقتباس سینمایی بازولینی از هزار و یک شب نیز هرچند در یک دهه ولوله‌ای در میان دوستداران غرابت برانگیخت، ولی عملاً در ارائه چیزی تازه و یا طرح حرفی نو ناکام ماند. بازولینی از هزار و یک شب نیز مانند دکامرون اضطراب اخلاقی - جنسی قرن بیستمی و تعبیر سطحی هنرمندان دوره انحطاط از فروید یسم را دریافت درست بر عکس هموطن خود فلینی که در ساتیریکون مفاهیم و دیدگاههای مهم فلسفی را شکار می‌کند. سخن کوتاه،

تب و تاب موج هزار و یک شب که کوماراسوامی آن را شعله فروزان گوتیک نام داده است، کابوس سنگینی است که انسان از همه جا گسیخته و معلق دوران جدید ظاهراً به این زودی از آن رها نخواهد شد. بدبینی سطحی و تقلیدی و شیذوفرنی‌ای که هنرمندان اواخر نوزدهم و سراسر قرن بیستم به خود بسته‌اند و بازده آن آثاری است که انگار همه از روی دست هم نوشته‌اند، درست مانند رمان‌هایی است که در بازار داغ داستان‌هایی سلحشوری به بازار آمد و هیچ ارتباط محصلی با اندیشه و هیچگونه حساسیتی به وضعیت بشری نداشت. مضمون این آثار وقوع حوادثی فراطبیعی یا خارق‌العاده است که با چاشنی عشق‌های یک شبه و اضطراب جنسی قرن خوراکی تند و تیز به مصرف‌کنندگان فرهنگ رسمی می‌رساند و برجی از کاغذ و توارهای سلولئید را که تا عرش بالا رفته است، اندکی بالاتر می‌برد و در این میان تنها نویسندگان زبان سازند که در کنار این برج پوشالی در کار معماری معرفت انسانی‌اند.

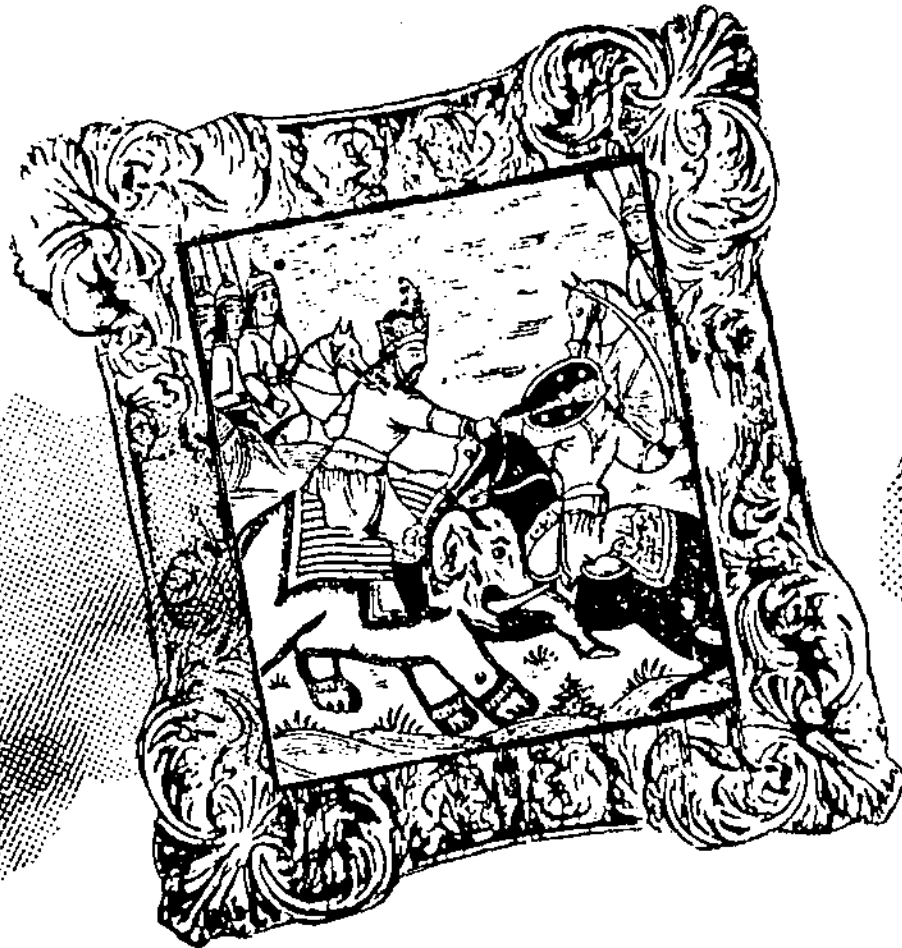
برخی از منابع:

- ۱- الف لیله و لیله، مکتبه‌التحریر، ۱۹۸۷.
- ۲- هزار و یک شب، ترجمه عبداللطیف طسوجی تبریزی، تهران، نشر دانش نو، ۱۳۵۷.
- ۳- دنیای قصه‌گویی، آن پلووسکی، ترجمه محمدابراهیم اقلیدی، تهران، سروش ۱۳۶۹.
- 4 - Three Gothic Novels, "Introduction by Mario praz", London penguin books, 1976.
- 5 - Spanish stories, Bentam book, 1969.

و...

پانویس:

- ۱- افسون شهزاده جلال ستاری، تهران، انتشارات توس، ۱۳۶۸.

خواست قدرت یا اراده معطوف به قدرت حجیم ترین کتاب فردریش نیچه است. این کتاب اخیراً تحت عنوان اراده قدرت، به ترجمه دکتر مجید شریف (انتشارات جامی، تهران، ۱۳۷۷) منتشر شده است. خواست قدرت نخستین بار در سال ۱۹۰۱، یعنی یک سال پس از مرگ نیچه و حدوداً ده سال پس از دیوانه شدن او، در متنی شامل ۴۸۳ قطعه به چاپ رسید. در چاپهای بعدی تعداد این قطعات یا یادداشتها به ۱۰۶۷ عدد رسید. شرح کامل چگونگی جمع آوری، ویرایش، انواع تحریفها و سوءاستفادهها، افسانهها و برچسبها، و بحثها و جدالهای مربوط به این کتاب، خود حکایتی طولانی است که پیشتر روایت شده است،^۱ و در اینجا فقط به برخی نکات مهم آن اشاره می شود.

محتوای این کتاب مجموعه ای از یادداشت های پراکنده و نامنظمی است که نیچه در فاصله سالهای ۱۸۸۳ تا ۱۸۸۸ در دهها دفترچه مختلف نوشته است. آنهم از دو طرف، یعنی از چپ به راست و بالعکس. عادت استفاده از دفترچه های ناتمام قدیمی که فقط یک طرف آنها پر بوده است نیز تعیین تاریخ دقیق نگارش یادداشتها را ناممکن می کند. واقعیت آن است که تقریباً هیچ چیز این کتاب کار خود نیچه نیست، از عنوان و فصل بندی و شماره گذاری قطعات گرفته تا مسائل مهمتری چون انتخاب و شیوه ارائه یادداشتها. خواست قدرت دربرگیرنده انبوهی از ایده ها، براهین، مفاهیم و آموزه های گوناگون است که بسیاری از آنها به صورتی گنگ، ناتمام یا نه چندان دقیق، ثبت شده اند. این ایده ها عمدتاً محصول غنی ترین و پرکارترین دوره حیات فکری نیچه اند، دوره ای که طی آن نیچه چندین کتاب مهم خویش، از جمله دانش شاد (۱۸۸۲)، چنین گفت زرتشت (سه بخش نخست از ۱۸۸۳ تا ۱۸۸۵)، و

فراسوی خیر و شر (۱۸۸۶) و تبارشناسی اخلاق (۱۸۸۷)، را منتشر کرد و نگارش چند متن دیگر، شامگاه بتها، دجال، و اینک انسان، را به پایان رساند. غنای فلسفی و مفهومی این دوره به واقع غیرقابل تصور است. از این رو، به هیچ وجه نمی توان، به اتکای چند طرح سردستی در مورد عنوان و مطالب کتاب، تعیین کرد که نیچه برای نگارش کتاب خویش از کدام یادداشتها سود می جست و آنها را به چه شکلی تنظیم و بیان می کرد.

نقطه ضعف یا بدفهمی مهم دیگری که باید بدان اشاره کرد، از شباهت خواست قدرت با سایر کتابهای نیچه ناشی می شود، یعنی همان روش استفاده از کلمات قصار یا قطعات و پاره های مجزا و پرهیز از هرگونه نظام سازی. کاربرد این روش حتی در کتابهایی که نیچه خود به چاپ رساند، موجب آشفتگی، سردرگمی و کج فهمی بوده است و به این گمان دامن زده است که مخالفت نیچه با نظام سازی به معنی بی نظمی و آشفتگی و گسسته بودن عقاید خود اوست. تصویر رایج از نیچه به منزله یک شاعر نیمه دیوانه که حرفهای عجیب و غریبش دستکم به لحاظ فلسفی بی معنا و بی ارزش است، براساس همین گمان ساخته شده است (نمونه گویایی از این تصویر را می توان در کتاب مشهور سیر حکمت در اروپا یافت که نویسنده آن به وضوح در برخورد با آراء نیچه سردرگم و گیج شده است و در نهایت نیز به ناچار او را به عنوان یکی از شاگردان مجنون شوپنهاور «طبقه بندی» کرده است). البته در تفکر فلسفی جدایی روش و محتوا، نشانه دوری از حقیقت است. غریب نمودن آثار نیچه به یکسان از محتوا و شیوه بیان آنها ناشی می شد. او در مقام فیلسوفی مابعد متافیزیکی حقیقتاً یک قرن از زمان خویش جلوتر بود. برای مثال، حمله او به «حقیقت» به منزله یک ارزش، برای تفکری که هنوز اساساً متکی به جدایی منطق و تاریخ است، قابل درک نیست، لیکن این نکته هنوز باقی است که روش نگارش نیچه به «خوانندگان» اجازه می دهد تا با آثار او به منزله مخزنی از نقل قولها، لطیفه ها و نکات بدیع و طنزآمیز روبرو شوند که صرفاً مناسب اظهار فضل یا آرایش مقالات و سخنرانی هایند. از آنجا که خواست قدرت فی الواقع

مجموعه ای از یادداشت های بی نظم، ایده های شکل نیافته و مطالب تدوین و تدقیق نشده است، تعجبی ندارد که در افکار عمومی همین کتاب به عنوان شاهکار نیچه شناخته شده است. خواست قدرت تصویر رایج از نیچه را مورد تأیید قرار می دهد، و از این نظر بی شک مضرترین کتاب اوست.

با توجه به نکات فوق می توان گفت این حکم که «خواست قدرت مهمترین کتاب نیچه است» کاملاً غلط، مهمل و بی معنی است (این حکم نخستین بار توسط یک فیلسوف فاشیست دست دهم به نام آلفرد بوملر بیان شد که پس از روی کار آمدن هیتلر به مقام پرفسوری رسید؛ دوام آن نیز تا حدی مدیون نفوذ گسترده آرای فیلسوفی طراز اول است که او هم از هیتلر پیروی می کرد؛ مارتین هایدگر). و چنانچه دیدیم دلیل اصلی مهمل بودن این حکم آن است که نیچه هرگز چنین کتابی ننوشت. ولی آیا این بدین معنی است که می بایست خواست قدرت را ندیده گرفت؟ چنین کاری بی تردید ما را از شناخت برخی از مهمترین ایده های نیچه محروم می کند، ایده هایی که برای درک و تفسیر فلسفه او حیاتی اند.

ظاهراً بهترین راه برای حل این مسئله، گزینش است،^۲ بویژه گزینشی که به یاری شروح، پانویسها و توضیحات اضافی (در قالب مقدمه، موخره و غیره) تکمیل شده باشد. مسلماً مبنای چنین گزینشی در درجه اول آثار و آرای خود نیچه و در درجه دوم تفاسیر ارائه شده از آنهاست.^۳ ولی از آنجا که قصد ما صرفاً معرفی و نقد خواست قدرت است نه گزینش و ویرایش مطالب آن، پس نیازی نیست تا برای ادامه کار خویش چنین مبنایی فراهم آوریم.

به اعتقاد والتر کافمن، مترجم و مفسر مشهور آثار نیچه، خواست قدرت «حاوی مطالب بسیاری است که هیچ مشابه یا هم تایی نزدیکی در آثاری که نیچه کامل کرد، ندارند.»^۴ او در ادامه مطلب خویش، با توجه به تقسیم خواست قدرت به چهار بخش یا کتاب اصلی، به سه مورد مهم اشاره می کند. مطالب تاریخی مربوط به نیهیلیسم اروپایی در کتاب اول، تأملات و آرای معرفت شناختی متعلق به کتاب سوم، و تلاش های

اراده^۵ به قدرت

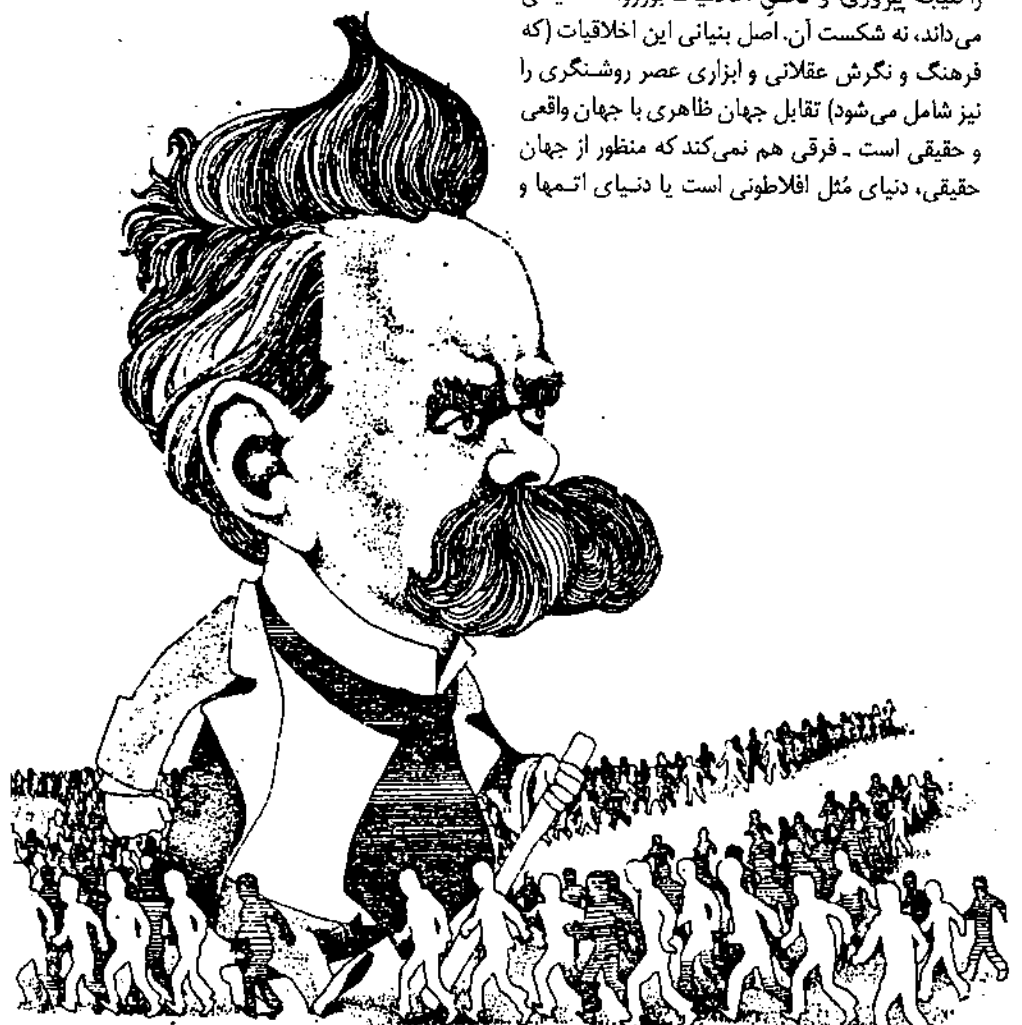
مراد فرهادپور

نیچه برای اثبات آموزه «بازگشت جاودان» یا «تکرار ابدی» رخ داده‌های واحد» در پایان کتاب چهارم، مثالهایی که کافمن ارائه می‌دهد، البته همراه با تأکیدات مکرر بر فراوانی آنها، معرف سلیقه و برداشت فلسفی خود اوست. اما به نظر می‌رسد که مثال دوم او، بویژه به لحاظ فلسفی، پذیرفتنی‌تر است. مطالبی که نیچه در بخش اول کتاب سوم، موسوم به «خواست قدرت به منزله معرفت» مطرح می‌کند، به لحاظ نقد ریشه‌ای تفکر متافیزیکی بسیار مهم و حیاتی است. این تفسیر تا حدی نیز مبتنی بر شرایط و مقتضیات حال حاضر است (البته به تعبیری خاص ما در همه حال از دیدگاه خودمان و براساس علایق و پیش فرضهای خودمان دست به تفسیر می‌زنیم)، زیرا عمدتاً همین بخش از آرای نیچه است که او را به نیای پست مدرنیسم و با نفوذترین متفکر دهه اخیر بدل کرده است. در حالی که تفسیر او از ظهور نیهیلیسم یا هیچ‌انگاری احتمالاً برای روشنفکران و هنرمندان و فلاسفه اگزیستانسیالیست دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ جذابترین بخش اندیشه او بوده است. ما نیز در ادامه این نوشته توجه خود را عمدتاً به این بخش معطوف می‌کنیم.

چهار کتاب اصلی تشکیل دهنده خواست قدرت، به ترتیب عبارتند از «نیهیلیسم اروپایی»، «نقد برترین ارزشهای گذشته»، «اصول یک ارزشگذاری جدید» و «انضباط و پرورش انواع». مهمترین نکته استدلال نیچه درباره ظهور نیهیلیسم اروپایی آن است که او نیهیلیسم را نتیجه پیروزی و تحقق اخلاقیات بورژوا - مسیحی می‌داند، نه شکست آن. اصل بنیانی این اخلاقیات (که فرهنگ و نگرش عقلانی و ابزار عصر روشنگری را نیز شامل می‌شود) تقابل جهان ظاهری با جهان واقعی و حقیقی است. فرقی هم نمی‌کند که منظور از جهان حقیقی، دنیای مثل افلاطونی است یا دنیای اتمها و

قوانین علم فیزیک. در هر صورت، نیهیلیسم زمانی بروز می‌کند که ما بنیاد و معنایی غایی و مطلق را به جهان نسبت دهیم و، به قول نیچه، در نتیجه فقدان این بنیاد یا معنا نهایتاً از هر معنایی دلزده شویم. نیهیلیسم اروپایی که نیچه به ظهور آن در عرصه‌های علوم طبیعی، اقتصاد و سیاست، و هنر اشاره می‌کند، نوعی «یأس و نومیدی تعمیم یافته» است. این یأس و دلزدگی، به لحاظ فلسفی، ثمره بیش از ۲۵ قرن تلاش برای توجیه خداشناسانه و تبیین هستی‌شناسانه زندگی و جهان براساس سه مقوله «وحدت»، «هدف» و «حقیقت» است (قطعه ۱۲، ص ۳۲). یعنی آن که جهان برخوردار از کلیت، غایت و حقیقت یا معنایی قطعی و روشن است. شکست این تلاش متافیزیکی، یا به قول هایدگر هستی - خداشناسانه، تمدن اروپایی را با دو واقعیت مهم روبرو ساخته است: اولاً، جهان، چه درونی و چه برونی، فی‌نفسه هیچ معنا و ارزشی ندارد، یا به عبارت دیگر چه در عرصه واقعیت عینی و چه در عرصه آگاهی ذهنی چیزی به نام «شیء فی‌نفسه» یا «مفاهیم و حقایق فی‌نفسه» وجود خارجی ندارند.

قبول این واقعیت، یعنی رویارویی با آن «نیستی» یا «هیچی» که در دل هستی و تمامی موجودات نهفته است، همان نیهیلیسمی است که به انسان اروپایی نشان داده علم، تکنولوژی، اقتصاد، سیاست، فرهنگ و هنر او تا چه حد بی‌معنا و تو خالی است. اما پذیرش انفعالی نیستی و «هیچ‌انگاری» همه مسئله نیست.

واقعیت دوم، که به یک معنا بنیان و پیش فرض اولی است، در این نکته خلاصه می‌شود که همه این ارزشها، معانی، غایات، ذوات، حقایق، و اصول مطلق و بی‌زمان و جهانشمول را ما خود به زندگی و هستی و موجودات نسبت داده بودیم. این نکته دوم واقعیت بسیار مهم و در عین حال خوفناک است که فراموش کردن آن برای نوع بشر و ادامه حیات او در جهانی «عینی» شرطی ضروری است. به بیان رسا و موجز خود نیچه: «در یک کلام تنها به لطف فراموشی کردن این واقعیت که او خود جهان را به شیوه‌ای هنری خلق می‌کند، آدمی می‌تواند در آرامش و امنیت زندگی کند.»^۵

خلق جهان به شیوه‌ای هنری فی‌الواقع نکته اصلی معرفت‌شناسی نیچه نیز هست. به اعتقاد او رابطه میان مفهوم و مصداق امری سرپا زیباشناختی و فاقد هرگونه منطق یا عینیتی است (آرای زبان‌شناسان مهمی چون دوسوسور و چومسکی در باب دلخواهی بودن نسبت دال و مدلول مؤید این نظر نیچه است). آدمی از طریق نامها و مفاهیم و به یاری زبان، آنچه را که معمولاً «واقعیت» نامیده می‌شود خلق می‌کند. کافی است تا از دیدگاه یک حشره یا موجودی با اندامهای حسی متفاوت از خودمان به جهان بنگریم تا مصنوعی بودن این «واقعیت عینی» آشکار شود (یا آن که می‌توانیم، همچون خود نیچه، با فاصله گرفتن از همه صور حیات حکایت دیگری را آغاز کنیم و بگوییم: «روزی روزگاری، در یکی از گوشه‌های پرت و دورافتاده عالمی، که خود مجموعه پراکنده‌ای است از منظومه‌های خورشیدی... ستاره کوچکی وجود داشت که در یکی از سیارات آن جانورانی زیرک، دانستن را اختراع کردند... پس از آنکه طبیعت چندباری نفس کشید، ستاره سرد و منجمد شد و جانوران زیرک ما نیز به ناچار تسلیم مرگ شدند.»^۶)

«خواست قدرت به مثابه معرفت» یکی از طرق خلق جهانی امن و آرام است. اما زبان هم می‌تواند به اندازه خود «جهان»، آشفته و بی‌نظم، بازیگوش و خیالی، و غنی و خلاق باشد. خلق جهانی امن و آرام محتاج مهار و اژدها، استعاره‌ها، نمادها و سایر اجزای سپاه متحرک زبان است. و بدین ترتیب است که زبان غیر مجازی عقل و علم از زبان مجازی شعر و هنر جدا

اراده قدرت

فریدریش نیچه

مجید شریف

جامی، ۱۳۷۷

می‌گردد، تا شکل‌گیری «واقعیت عینی» ممکن شود. زیرا به اعتقاد نیچه «نه روح، نه خرد، نه تفکر، نه آگاهی، نه جان، نه اراده، نه حقیقت - هیچ کدام - وجود ندارند: همگی خیالاتی هستند که به هیچ کار نمی‌آیند. مسئله ذهن و عین، مطرح نیست، بلکه فقط حکایت گونه خاصی از حیوان [آدمیزاد] است که تنها... به برکت نظم دریافتها» و ادراکات حسی خود می‌تواند رشد کند (قطعه ۴۸۰، ص ۳۹۰).

جهان واقعی صرفاً تفسیری است متکی بر نیازها و خواسته‌های آدمی، تفسیری که بنا به ساختار زبان و تفکر ما متضمن وجود یک مفسر است. این مفسر به زبان فلسفی «سوژه» یا همان «فاعل شناسایی، کنش، و...» نامیده می‌شود. در نظر نیچه اعتقاد به «سوژه» بنیان همه تصورات متافیزیکی است، زیرا مقوله یا مفهوم اصلی متافیزیک، یعنی مفهوم ذات یا جوهر، «پیامد مفهوم سوژه است، نه بالعکس». توضیح این رابطه، بخش مهمی از معرفت‌شناسی و همچنین کل فلسفه نیچه را روشن می‌سازد.

به گفته نیچه «زندگی بر باور به دوام و نظم مکرر اشیا و امور استوار است... منطقی کردن، عقلانی کردن و نظم بخشیدن از لوازم زندگی‌اند» (قطعه ۵۵۲، ص ۳۳۶، ترجمه تغییر داده شده است). مفاهیم فلسفی ذات، ماهیت و جوهر نیز، در تقابل با صفات و أعراض متغیر، دقیقاً بر نظم و دوام اشیا دلالت دارند.

به همین دلیل است که از دید فلاسفه، جهان واقعی، حقیقی و عینی همواره همان جهان ذاتی یا جوهری بوده است، یعنی جهانی بری از تصادف، تغییر، زمان و صیورت یا همان عالم لاهوتی ماورای کون و فساد. نیچه بر آن است که اعتقاد به جوهر یا همان ذات بسیط و جاودان و تغییرناپذیر که در پس ظواهر نهفته است، نخستین بار در ارتباط با نفس بشری پدید آمد، و حاصل آن نیز ظهور مفهوم افلاطونی «روح» یا «جان» فناناپذیر و مستقل از حیات جسمانی بود که پس از استحاله‌های فراوان، در فلسفه و معرفت‌شناسی مدرن به سوژه استعلایی دکارت و کانت بدل شد. مفهوم افلاطونی روح فناناپذیر و خلود نفس، که از قضا با آموزه‌های ادیان وحیانی که بر معاد جسمانی تأکید می‌ورزند ناسازگار است، مبین جوهری شدن نفس بشری بود، یعنی مبین این تصور خیالی که حالات گوناگون نفس ما همگی معلول یک جوهر بنیادین هستند (قطعه ۴۸۵). مفهوم سوژه نیز به نوبه خود با فراکنندن مفهوم جوهر به جهان بیرون و انتساب آن به سایر اشیا باور به مقولات متافیزیکی «حقیقت» و «واقعیت» را ممکن ساخت. نفس یا سوژه در مقام جوهر علت همه اعمال قلمداد شد (قطعه ۴۸۸) و سپس آدمی به تقلید از مدل یا الگوی سوژه جوهری،

واقعی و جوهری بودن اشیا و امور را ابداع کرد (قطعه ۵۵۲).

البته مطالب فوق حتی به لحاظ توضیح آرای معرفت‌شناختی نیچه در فصل سوم خواست قدرت هم کافی و رسا محسوب نمی‌شوند، چه رسد به کل معرفت‌شناسی یا فلسفه نیچه. اما قصد ما نیز صرفاً اشاره به برخی از مهمترین اندیشه‌های فلسفی نیچه بود تا ربط آنها با دیدگاه‌های وی در زمینه اخلاق و ارزشگذاری روشنتر شود. شاید بتوان گفت که مهمترین نتیجه انتقاد ریشه‌های نیچه از کل سنت و تمدن متافیزیکی مغرب زمین، گذشته از طرح مسئله ظهور نیهیلیسم در عصر جدید، غفلت همه ما از این نکته مهم و بنیادین است که «شدت و عمق حس ما از زندگی و قدرت... سهم ما از «وجود» و «واقعیت» را تعیین می‌کند» (قطعه ۴۸۵).

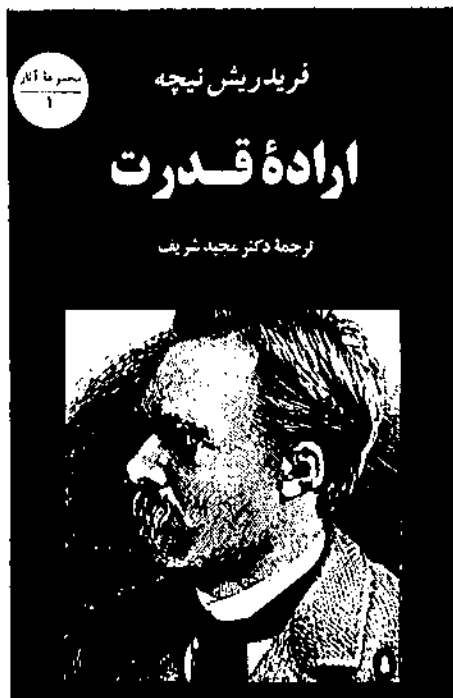
حال بهتر است به طرح نکاتی درباره ساختار و زبان خواست قدرت و نقاط قوت و ضعف ترجمه فارسی این کتاب بپردازیم. همانطور که گفتیم این کتاب مجموعه‌ای است از یادداشتهای پراکنده و ناتمام که بسیاری از آنها نه فقط به لحاظ عمق و ارزش محتوای فکری، بلکه از نظر شفافیت و روشنی زبان و شیوایی بیان مطلب با یکدیگر متفاوت‌اند. برای خواننده‌ای که با فلسفه نیچه آشنایی ندارد، این مجموعه حجیم از یادداشتهای پراکنده ممکن است حاصلی جز سردرگمی در پی نداشته باشد. در واقع فقدان یک مقدمه کم و بیش مفصل و فنی درباره آرای نیچه و همچنین مجموعه‌ای از پانویس‌های داخل متن برای روشن ساختن اهمیت، ارزش، ربط و دلالت مطالب کتاب، یکی از نقاط ضعف اصلی ترجمه فارسی است.^۷ مقایسه نیچه با شعرا و عارفان فارسی زبان فقط به این سردرگمی شدت می‌بخشد - فی الواقع رسم و سنت باستانی مقایسه متفکران غربی با عرفا و اهل تصوف چنان رایج و فراگیر شده است که هیچ بعید نیست یکی از این روزها دولت و انقلاب لنین نیز با مقدمه‌ای در وصف «تفکرات عرفانی» ولادیمیر ایلیچ اولیانوف منتشر شود. اما تا آنجا که به نیچه مربوط می‌شود باید گفت اگر این نویسندگان و مترجمان برای اصطلاحات عرفان و عرفانی معنا و اعتباری قائل‌اند، آنگاه تردیدی نیست که نیچه یکی از ضدعرفانی‌ترین متفکران همه اعصار و قرون بوده است. نقل یکی از کلمات قصار نیچه برای بیان احساس وی نسبت به عرفان کافی است: «تبیین‌های عرفانی ژرف محسوب می‌شوند. حقیقت آن است که آنها حتی سطحی هم نیستند» (دانش شاد، قطعه ۱۲۶).

راه دیگر غلبه بر این مشکل، چنانچه اشاره شد،

چاپ‌گزیده‌ای از یادداشتهای کامل شده‌ای است که نکات اصلی و مهم استدلال نیچه را به زبانی روشن بازگو می‌کند. برای آن دسته از خوانندگانی که به فلسفه، بویژه فلسفه تحلیلی و مسائل معرفت‌شناختی، علاقه دارند، بهترین کار آن است که نخست بخش اول کتاب سوم را مطالعه کنند و سپس به سراغ تحلیل تاریخی - فلسفی نیچه از نیهیلیسم اروپایی بروند. البته باید توجه داشت که یکی از مهمترین و نادرترین ویژگی‌های اندیشه نیچه، که در عین حال نمایانگر سختی او با هگل و سنت هگلی است، کنار نهادن و رد جدایی میان تاریخ و منطق یا تفکر تاریخی و تفکر فلسفی است - به قول تئودور آدورنو آثار نیچه در قیاس با کتابهای بوخارین و امثال او، واجد سهم بیشتری از حقیقت تاریخی است.

داشتن نوعی زمینه قبلی یقیناً برای درک بهتر مطالب این کتاب مفید و از پاره‌ای جهات ضروری است، ولی حتی آن خواننده‌ای که بدون هرگونه آگاهی و آمادگی قبلی به سراغ خواست قدرت می‌رود، بی‌نصیب نمی‌ماند. نوشته‌های نیچه همواره سرشار از نکات بدیع و جرقه‌های فکری است، و در برخی موارد نیز ایده‌های او با چنان درخششی ذهن خواننده را روشن می‌کند که آن عبارت مشهور وی درباره خودش، «من انسان نیستم، من دینامیت‌ام»، کاملاً موجه به نظر می‌رسد. بعلاوه، زبان و فضای نوشته‌های او تقریباً همواره، همچون هوای قلل کوهستانی، روشن و شفاف و بُرنده است، و در تقابل با فضای کدر، خفه، سنگین و «عرفانی» متون هایدگری، به تفکر اجازه می‌دهد تا آزادانه نفس بکشد و به چابکی گام بردارد. در نوشته‌های نیچه نه از فضل فروشی خبری است نه از جعل لغات و زبان زرگری (جارگون Jargon) یا از تدریس اصول به سبک استالینی، در عوض آثار او سرشار از طنز و استعاره‌ها و تشبیهات زیباست.

اما در مورد ترجمه فارسی کتاب باید گفت که روی هم رفته کار موفقی است، هرچند برخی از عبارت آن

گنگ و ناروشن می‌نماید، که احتمالاً بارزترین آنها همان عنوان کتاب است. نیچه، بویژه در مسائل فکری و زبانی، اهل سازش و میانه‌روی نبود. پس شاید عجیب نیست که تلاش مترجم برای ایجاد سازش میان دو عنوان قدیمی و جدید - یعنی اراده معطوف به قدرت و خواست قدرت - به نتیجه‌ای چنین بی‌معنا و بی‌مزه، اراده به قدرت، منجر گشته است.

بی‌شک یکی از محسنات این ترجمه آن است که از سبک و زبان چنین گفت زرتشت تقلید و پیروی نکرده است. این سبک که خود تقلیدی کم و بیش هزل‌آمیز از سبک نگارش کتاب مقدس (و معروف به mock biblical) است، کاملاً با انگیزه و محتوای فلسفی چنین گفت زرتشت تطابق دارد. برگردان این سبک و زبان به فارسی توسط داریوش آشوری، که به واقع مترجم اصلی آثار نیچه بوده و به عنوان شارح و مفسر نیز سهم بسزایی در معرفی آرای او داشته است، با موفقیت همراه بود. لیکن متأسفانه استفاده از همین نثر و سبک بیان در ترجمه تبارشناسی اخلاق نه فقط قرائت و درک مطالب کتاب را دشوار کرده است، بلکه انگیزه فلسفی آن را نیز تا حدی مخدوش و پنهان ساخته است. زیرا تبارشناسی متشکل از سه رساله است که هریک به لحاظ برای اندیشه و روشنی زبان و خصلت جدلی اما به‌غایت ساده و روان بیان مطالب با بسیاری از رساله‌های جدلی - فلسفی مارکس، مثلاً فقر فلسفه یا ایدئولوژی آلمانی (بخش مربوط به فویرباخ)، یا مقالات شوپنهاور، پاسکال و امرسون، برابر یا حتی از آنها برتر است.

نثر ترجمه فارسی خواست قدرت تا حدی یکدست و یکنواخت به نظر می‌رسد. این امر در مورد یادداشتهایی که با عجله و بد نوشته شده‌اند حسن محسوب می‌شود، اما در مورد آن قطعات و عباراتی که بیانگر قدرت نیچه در مقام یکی از برجسته‌ترین نثرنویسان ادبیات آلمان‌اند، احتمالاً حق مطلب را ادا نمی‌کند. عبارات ترجمه فارسی قابل فهم و عمدتاً بری از خطاهای مفهومی و احتمالاً فاقد هرگونه خطای فاحش‌اند. اما ترجمه فارسی کاملاً بری از خطا نیست - که با توجه به حجم کتاب امری طبیعی و تا حدودی اجتناب‌ناپذیر است - و ما نیز برای نمونه به یک مورد اشاره می‌کنیم. آخرین قطعه کتاب، که از قضا قطعه‌ای مشهور است که در بسیاری موارد نقل می‌شود، حتی در ترجمه انگلیسی کافمن نیز به شعری منثور می‌ماند که ضرب آهنگی تند داشته، انبوهی از تصاویر خیالی را چونان طوفانی سهمگین به حرکت می‌اندازد. در این قطعه زبان و اندیشه به معانی گوناگون فلسفی و ادبی یکی می‌شوند. اما در ترجمه فارسی تقریباً هیچ نشانی از موارد فوق به چشم نمی‌خورد.^۸ برای مثال، عبارت

«در کل، اندازهای دگرگونی‌ناپذیر دارد، موجودی خانه‌اش نه خرج می‌شود و نه هرز می‌رود، اما نیز بر درآمدش افزوده نمی‌شود؛ محصور در حصار «هیچی» است؛» علاوه بر آن که نازیباست و در جمله آخر نیز تقریباً به مرز بی‌معنایی می‌رسد، به کلی با ریتم و نثر «طوفانی» این قطعه ناسازگار است. چند سطر پایین‌تر چنین می‌خوانیم «بلکه همچون فضایی از نیروی سراسری... فزاینده در اینجا و در عین حال کاهنده در آنجا؛ دریایی از نیروها... در حال سیلان معکوس، با سالهای عظیم رجعت»، (تأکید از من). عبارت «فضایی از نیروی سراسری» به واقع بی‌معناست؛ قصد نیچه اشاره به فضای نیوتونی است که منطقاً می‌تواند در هرجایی پر یا از سر تصادف خالی باشد - نظیر فضای مرده و تهی میان ستارگان یا کهکشان‌ها - او در تقابل با این فضای مکانیکی و یکنواخت و تهی به «فضایی سراسر انباشته از نیرو» اشاره می‌کند. در قسمت بعدی عبارت با افزودن «و در عین حال» نه فقط ضرب آهنگ کلام، که به لطف حذف افعال ایجاد شده است، در هم می‌شکند، بلکه کل عبارت به نامه‌های اداری یا مقالات ظاهراً جدی ژورنالیستی شبیه می‌شود. «سیلان معکوس» را می‌توان به «طغیان و بازگشت» یا «طغیان رو به پس» یا هرچیزی غیر از «سیلان معکوس» ترجمه کرد. اما عبارت «با سالهای عظیم رجعت» یقیناً از مرز بی‌معنایی رد شده است، و صرف نظر از فقدان زیبایی و آهنگ کلام، مبین یک خطای مفهومی است. این عبارت به صورت کاملاً تحت‌اللفظی ترجمه شده است، در حالی که می‌توان آن را براساس زمینه و فحوای کلام نیچه به «با ابدیتی از تکرار» یا چیزی نظیر آن ترجمه کرد. در آخرین سطور این قطعه نیز جناس لفظی میان "will" و "good will" باز هم به صورتی ناقص و تحت‌اللفظی به «بدون اراده، مگر این که یک حلقه این اراده نیک را داشته باشد که تا ابد در مدار خودش، گرد خویش بچرخد» ترجمه شده است. بخش آخر این جمله، دستکم در متن انگلیسی کافمن اصلاً وجود ندارد، و ترجمه درست آن قاعده‌تاً این گونه خواهد بود «بدون خواست [یا نیت]، مگر آن خواست خیری [یا نیت خیری] که حلقه برای خویش دارد».

اما، چنانچه گفتیم، این گونه موارد در کتاب نادر است. خواست قدرت یا اراده قدرت یکی از آثار مهم کل فلسفه مدرن است. از این رو ترجمه و چاپ آن برای همه علاقمندان و دانشجویان فلسفه، ورشته‌های دیگری چون جامعه‌شناسی، تاریخ، ادبیات و زیباشناسی، فرصتی فراهم می‌آورد تا با تفسیری بدیع و جذاب از مسائل تخصصی رشته خود، و مهم‌تر از آن، با نگرشی جدید و تکان‌دهنده نسبت به مسائل ریشه‌ای

انسان مدرن و تناقضات تمدن و فرهنگ مدرن آشنا شوند.

پانویس‌ها:

۱- برای اطلاع بیشتر در این مورد رک به مقدمه والتر کافمن بر Friedrich Nietzsche, *the will to power*, ed. W. Kaufman, Vintage Books, 1968.

۲- برای مثال می‌توان به گزینش مارک تیلور در کتاب *Deconstruction in Context: Literature and Philosophy*, the University of Chicago Press, 1986.

اشاره کرد. برای ترجمه فارسی این گزیده رک به:

فردریش نیچه، «اراده معطوف به قدرت»، ترجمه میترا رکنی، در مجله فرهنگ، موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، کتاب پانزدهم، پاییز ۱۳۷۲، صص ۷۶ - ۷۷.

۳- گذشته از برخی آثار خود نیچه که بیشتر آنها با تلاش داریوش آشوری ترجمه شده‌اند، و غالباً خود ایشان در قالب مقدمه‌ها و پانویس‌ها آرای نیچه را شرح داده‌اند، می‌توان به کتاب کاپلستون درباره نیچه و همچنین کتاب نیچه، نوشته ج. پ. استرن، ترجمه عزت‌الله فولادوند، انتشارات طرح نو، اشاره کرد.

در مورد منابع انگلیسی نیز باید از انبوه مقدمه‌ها، مؤخره‌ها، شروح، پانویس‌ها، مقالات و کتابی که والتر کافمن بر ترجمه‌های خویش از آثار نیچه یا درباره نیچه نوشته است، یاد کرد.

برای دقیق‌ترین و مفصل‌ترین تحلیل از آرا و براهین و آموزه‌های فلسفی نیچه، بویژه از دیدگاه سنت فلسفه تحلیلی، رک به

Richard Schacht, *Nietzsche, R.K.P.*, London, 1985.

برای آشنایی با یک نمونه از انبوه تفاسیر «پست مدرنیستی» از فلسفه نیچه رک به:

Gilles Deleuze, *Nietzsche and philosophy*, the Athlone Press, London, 1983.

4- *The will to power*, P. XIV

۵- فردریش نیچه، درباره «حقیقت و دروغ به مفهومی غیراخلاقی» ترجمه مراد فرهادپور، فصلنامه ارغنون، شماره ۲، پاییز ۱۳۷۲، ص ۱۲۹.

۶- همانجا، ص ۱۲۱.

۷- حتی خوانندگان انگلیسی زبان نیز به رغم دسترسی به ترجمه انگلیسی همه آثار نیچه و همچنین صدها کتاب و مقاله درباره زندگی و آرای نیچه به کمک مقدمه‌ها، شروح و پانویس‌های والتر کافمن که بیشتر بدانها اشاره شد، با کتابهای نیچه «خو» گرفتند.

۸- ترجمه خانم رکنی، که خود مسلماً کامل و مصون از خطا نیست، علاوه بر آن که در بیان مفاهیم این قطعه رساتر است، ریتم و تصاویر شعری کلام نیچه را نیز بهتر بازگو می‌کند.

هاویه (۱۳۷۰) نخستین مجموعه داستان ابوتراب خسروی (متولد ۱۳۳۵، شیراز) او را نویسنده تجربه‌گرایی معرفی می‌کند که داستان‌هایش حال و هوایی کافکایی - بورخسی دارند. قهرمانان این داستان‌ها برای گریز از تعقیب، در پی رد گم کردن و پنهان ساختن هویت، تا حد به فراموشی سپردن نام خویش‌اند.

خسروی از نخستین داستان‌هایش نشان می‌دهد که شیوه داستان‌پردازی‌اش با روش داستان‌نویسان واقع‌گرا تفاوت دارد. او برای آن که نگاهی تازه به مسائل آشنا بیندازد و چشم انداز تازه‌ای رو به جهان خواننده بگشاید به نوعی آشنازدایی دست می‌زند. فضای غریبی می‌آفریند که مردگان در آن رفت و آمد دارند بی‌آن که زندگان را به حیرت بیندازند. در واقع نویسنده با رسوخ دادن وهم در دل روزمزی‌ها، خواننده را شریک تشویش و دلهره آدم‌های داستان می‌کند. در جهان کابوس مانند او همه چیز در مرز متلون خواب و بیداری موج می‌زند و حتمیت و قطعیتی در کار نیست. واقعیت معنایی یکه ندارد وقتی که به قول رُب‌گری به «دلالت دنیای پیرامون ما دیگر نسبی و موقت و متناقض و هرآن مورد انکار است.» خواننده خسروی با این که می‌داند ماجرا نمی‌تواند به وقوع پیوسته باشد، آن را به عنوان تأویلی داستانی از واقعیت می‌پذیرد. خسروی پس از هاویه کتابی چاپ نکرد. اما داستان‌هایی که اینجا و آنجا از او در می‌آمد نشان از تجربه‌هایی در شیوه داستان‌گویی داشت که حالا می‌بینیم در دیوان سومنات به ثمر نشسته است.

اغلب داستان‌ها در زمان و مکان ایرانی کهنی می‌گذرند که نقش مهمی در انتقال درونمایه داستان ایفا می‌کنند. مثلاً فضای شهر طاعون زده و تحت اختناق قرون وسطایی، در القای شرحه شرحه شدن روح و روان شاعر آفرینشگر داستان «دیوان سومنات» تأثیر

بسیار دارد؛ یا تهرانِ مریض سالهای جنگ دوم جهانی در داستان «مینیا تورها» همخوانی عجیبی با فضای مینیا تورهایی دارد که نقاش می‌کشد. داستان‌ها تصویرگر زمانه‌ای بحرانی‌اند - غالباً دهه ۳۰ - ۱۳۳۰ که جامعه در تب و تاب جنگ و سیاست بسر می‌برد. فضایی که برای داستان‌های جستجو گرایانه خسروی مناسب است. داستان‌ها با جستجو و پژوهش مفهوم می‌یابند. قهرمانان به دنبال گمشده‌هایشان می‌گردند. مرد - پدر - نیست، جایی گم و گور شده، در آشوب‌های سیاسی زمانه یا در وادی مردگان. زنان مردان را می‌جویند و کودکان پدران را. تقریباً در همه داستان‌ها شاهد این جستجوی نا فرجام هستیم. از جمله در «مینیا تورها» مادام اشنايدر در زمان جنگ دوم از برلین به تهران پرتاب می‌شود تا «مثل یک خاتون شرقی، اسیر» دنیای ذهنی نقاش مینیا تور شود و با اشیاء ناشناس زندگی کند. او در انتظار بازگشت سروان اشنايدر است که با ورود متفقین خود را گم و گور کرده است. اما خسروی به چگونگی روند خلق هنری اهمیتی بیش از مضمون می‌دهد - انگار مضمون بهانه‌ای باشد برای تجربه انواع شگردها و صناعت‌هایی که یک داستان را می‌سازند. در «مینیا تورها» نقاش مادام را به نقشی روی پرده بدل می‌کند. در داستان‌های بعدی می‌بینیم که نویسنده چگونه آدم‌ها را به کلمه مبدل می‌سازد. هر چند شخصیت مادام با یادآوری خاطرات راوی شکل می‌گیرد اما همواره در دور دست می‌ماند. آنچه عمدگی می‌یابد تصویر مینیا توری اوست. نقاش او را از وجود انسانی‌اش تهی کرده و به جهان - تابلوهای خود وارد کرده است - بیهوده نیست که مادام کودکان مینیا توری می‌زاید. انگار خود گمشده‌اش را در نقاشی‌ها پیدا کرده است. انگار نقش‌ها و خط‌های اسلیمی روی سقف و دیوار دور تنش پیچیده‌اند و او را با خود برده‌اند. اما زن می‌خواهد از خط‌های محدود کننده و قاب مینیا توری بگریزد: «مادام می‌خواست از چارچوب خطوط کناره نما [ی مینیا تور] بگریزد و من می‌خواستم که سایه‌اش با خط‌ها و رنگ‌های درخشان در چارچوب نقاشی بماند، نه مثل آن‌های دیگر که در چارچوب کناره نما به یائسگی رسیده بودند.» وقتی مادام با سروان می‌رود انگار آن زن نقش شده را هم رها ندهد باشد. داستان‌های دیگر هم توصیفی از روند ساخت شخصیتی هنری است از کلمه (در «دیوان

سومنات»، «پلکان» و...) از نقش (در «پاهای ابریشمی» و «مینیا تورها») از مجسمه (در «صورت بند») و...

شگرد پژوهشی نویسنده به جستجوی قهرمانان داستان‌ها مفهوم می‌بخشد و اهمیت می‌یابد. قبل از بحث بیشتر در این زمینه و برای آشنا شدن با مفهوم «واقعیت» از نظر خسروی، باید داستان «حضور» را بخوانیم. حس درک ناپذیری هستی بحران زده به این داستان حال و هوایی وهمی می‌دهد: حضوری که در عین حال غیاب است. زن و شوهری از مهمانی شبانه به خانه بر می‌گردند، اما کلیدشان به قفل در نمی‌خورد. وقتی پیرزنی را پشت شیشه آشپزخانه می‌بینند به خشم می‌آیند. اما پیرزن هم صاحبخانه است، همسایگان از او جانبداری می‌کنند. ماجرای که در آغاز باعث تفریح شده بود به مرور نگران کننده می‌شود. روند عدم درک و تفاهم وقتی کامل می‌شود که زن و مرد به محل مهمانی می‌روند تا شاهدهی بیابند اما حتی مهمانان هم آن‌ها را به جا نمی‌آورند.

وقتی واقعیت این قدر نامطمئن و در معرض جابه‌جایی است و قطعیت‌ها تا این حد مورد تردیدند، پس تلاش برای رو نوشت برداری از امر واقع باید تلاش عبثی باشد. از این رو تلاش خسروی معطوف به این می‌شود که بر تفاوت اثر داستانی - که تخیل در آن نقش اساسی دارد - با ماهیت زندگی - که امر واقع در آن عمدگی می‌یابد - تأکید کند.

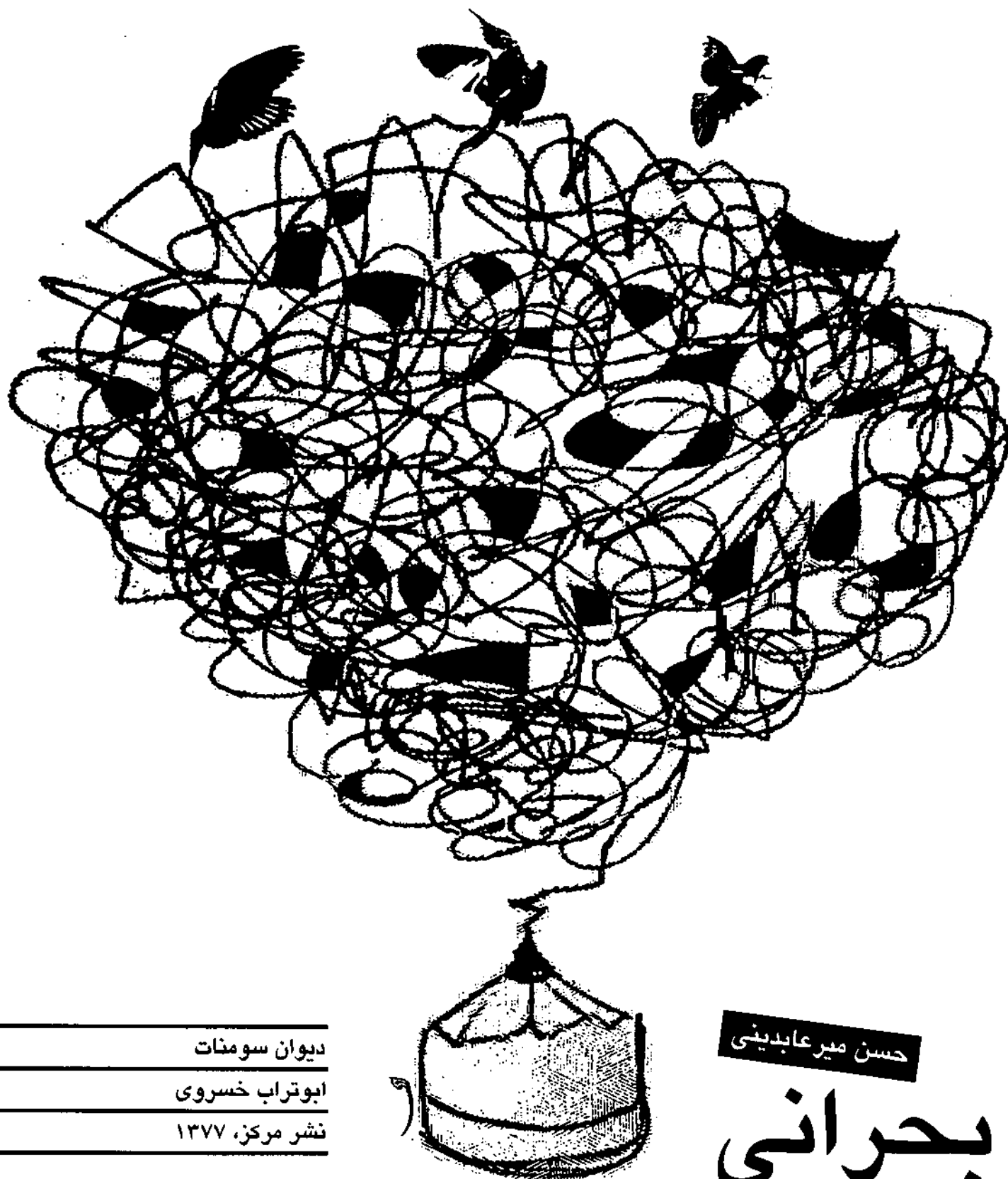
در بهترین داستان‌های خسروی، همخوانی صناعت بکار گرفته شده در داستان با حیات اجتماعی بازتاب یافته، چشمگیر است. نویسنده واقع‌گرا برای باورپذیر کردن اثر خود می‌کوشد تصویری شبیه به زندگی واقعی بیافریند. اما خسروی، به عنوان یک داستان‌نویس مدرن و از اخلاف بهرام صادقی، جابه‌جا جلو حرکت داستان را می‌گیرد و «تأخیر»هایی ایجاد می‌کند که تعلیق داستان را پدید می‌آورند. نویسنده در داستان حضور می‌یابد تا درباره شخصیت‌ها نظر دهد یا نظریه خود درباره چگونگی ارتباط داستان و واقعیت را تشریح کند. در واقع جاذبه عمده داستان‌های خسروی در کیفیت ابداعی آن‌هاست. او برای فاصله‌گذاری میان متن و واقعیت، تأکید می‌کند که شخصیت‌ها بازیگرانی ساخته شده از کلمات‌اند تا به موقعیتی داستانی شکل دهند؛ موقعیتی که دائمی نیست و می‌تواند تغییر کند. هر

بازتاب بحران هستی در فرمی

جزمیت‌ها است که در شکل ملموس و قراردادی توصیف واقعیت آشوب می‌افکند؛ و پرسش‌هایی پیش روی خواننده می‌نهد تا چیزی را قاعده نپندارد و متوجه جنبه‌های استثنایی هر رویداد معمولی باشد. به واقع نقش تخیل در داستان جز این نمی‌تواند باشد که با ایجاد دگرگونی در ذهن خواننده، کاری کند که دیگر هیچ رویدادی را بدیهی نپندارد. و با خواندن داستانها و آشنایی با سرنوشت شخصیت‌ها دریابد که زندگی محدود به آنچه او از سر می‌گذراند نیست، به شیوه‌های

داستان می‌تواند به شکل‌های مختلف روایت شود. وقتی قرار نیست متن رو نوشت امر واقع باشد، دائم به خودش رجوع می‌کند و موجد نوعی بازی ذهنی برای پدید آوردن داستان می‌شود.

بنیان اندیشگی چنین اثری در «نفی» اقتدار واقعیتی نهفته است که بی‌تغییر و جاودانه وانمود می‌شود. نفی و انکاری که از بحران ارزش‌ها و بی‌معنا شدن‌هایی ناشی می‌شود که موجد دلزدگی‌های روحی و اجتماعی است. نویسنده مدرن برای ایجاد شک در

دیوان سومات
ابوتراب خسروی
نشر مرکز، ۱۳۷۷

حسن میرعابدینی

بحرانی

دیگر نیز می‌توان زیست. تخیل، و به واقع داستان، با نفی بدیهی بودن، اندیشیدن را ترویج می‌کند.

معمایی شدن هستی، نسبیّت شناخت و ویرانی یقین‌ها، آشوب و بحرانی پدید آورده که در بحران روایت بازتاب می‌یابد. در داستان «پلکان» شخصیت‌ها در حد حرف اول نامشان خلاصه شده‌اند: الف، دال، دال پسر آقای الف و خانم مینایی است که «من» نویسنده [گاهی در پیاده رو خیابان یا در پارک می‌دیدمش. همین دیدارها باعث شد که یکی از شخصیت‌های داستان من باشد.» و حالا که به داستان راه یافته‌اند، کلماتی بیش نیستند که در دست‌های نویسنده می‌توانند در موقعیت‌های مختلف قرار گیرند تا داستانی پدید آید که می‌تواند نسخه‌های مختلف داشته باشد. شخصیت‌های کلمه‌ای به دفعات خواندن داستان زندگی می‌کنند: «هر بار که داستان من خوانده شود [الف] زندگی با شما را از سر می‌گیرد و به نقطه آخر که می‌رسد، دوباره باز خواهد گشت، روی آن نیمکت می‌نشیند تا کی خواننده‌ای بار دیگر این داستان را بخواند و او [الف] عشق با شما را از سر بگیرد.»

در نسخه اول، دال به دنیا آمده و حالا نسخه دوم را پیش می‌برد. با بردن آقای الف نزد خانم مینایی، حرکتی روبه گذشته صورت می‌گیرد. با راهنمایی دال، که هنوز هیچ‌جا نبود و «در میان کلمات و سطرها به دنبال خودش می‌گشت»، صحنه تکرار می‌شود. اما این بار دال مرده به دنبال می‌آید: متناقض‌نمایی برای ایجاد تردید در واقعیتی دگرگون شونده. در داستان «پاهای ابریشمی» نقش آفرینشگر - نویسنده یا نقاش - را مادری ایفا می‌کند که دارد با ابریشم روی ژاکت تصویر بچه‌ای را می‌بافد. بچه‌ای که در عین حال که با مادر گفتگو می‌کند و حضور دارد به غیاب نزدیک می‌شود: موشی بافته‌های مادر را می‌جود (موش زمان؟ یا...).

تکنیک بازگشت به گذشته ضمن ارائه تأویل‌های

متفاوت از یک ماجرا، در داستان «یعقوب، یعقوب» به پختگی می‌رسد، از آن حالت انتزاعی و آشکار صنعت داستان «پلکان» در می‌آید. در آن داستان، ضمن پدید آمدن داستان، شیوه پدید آمدن آن نیز توضیح داده می‌شود. به طوری که روایت زایش داستان جای روایت ماجرای داستانی را می‌گرفت. در آنجا عرضه تکنیک از سوی نویسنده آشکار بود، اما در «یعقوب، یعقوب» آمیخته با عناصر داستانی است. حین به عقب برگشتن داستان (فیلم) با روایت‌های مختلف آن مواجه می‌شویم. چند گانگی روایت نشان از پریشان‌خاطری نویسنده زمانه‌ای بحرانی دارد. حین نوشتن داستان، نویسنده هم دارد تجربه می‌کند تا به درکی برسد، او نیز به نظری قطعی نرسیده و تکه‌هایی از ماجرا بر خود او نیز مکشوف نشده است. از این رو داستان تمام نمی‌شود، از پایان رو به سوی آغاز می‌رود؛ از آنجا نیز این سیر دورانی می‌تواند در ذهن خواننده به حرکت خود ادامه دهد.

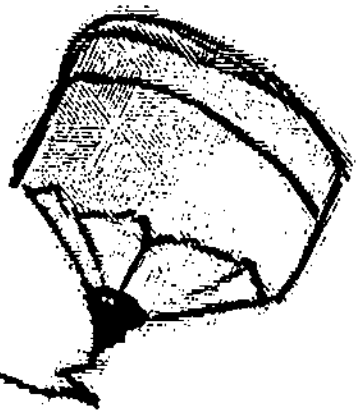
یک سیاسی کار قدیمی (سروان سیستانی) همراه همسرش (ساره بانو) در سراب به صورت تبعیدی زندگی می‌کنند (سراب می‌تواند اشاره‌ای به توهم زدگی مرد هم باشد) مرد، قاصد نامه‌ای از حزب بوده که هیچ‌گاه نتوانسته به مقصد برساند. سال‌ها گذشته، او زندگی خود و همسرش را فراموش کرده و از نامه تشخیصی دروغین برای خود ساخته است. هنوز منتظر است و هر شب مخفیانه به رادیوی حزب گوش می‌دهد تا ببیند نامی از او می‌آورند یا نه. اما واقعیت این است که حزب او را فراموش کرده است. تا این که روزی به ظاهر انتظار پایان می‌یابد و یعقوب نامی از بندر معشور فرامی‌خواندشان.

در پی سفر از سراب به معشور، روال بازگشت به گذشته دنبال می‌شود. مرد همچنان به حزب می‌اندیشد اما زن در فکر خانه قدیمشان است. از سراب به طرف معشور می‌روند - حالا گذشته است و در واقع آنها دارند

به طرف سراب می‌آیند (رفت و برگشت توام). برگشت حالا از سراب به معشور یا سفر اولیه به سراب در می‌آمیزد تا عمر سرگردانی و انتظار را باز تاب دهد. سال‌های کودتای ۲۸ مرداد ۲۲ است. سروان در راه دستگیر می‌شود. نامه را ساره خانم حفظ می‌کند. همه جا و همیشه همراه آنهاست تا استعاره‌ای از بیهودگی انتظارشان شود و حسرت زمانهای از دست رفته را برانگیزد. سفر به هنگام پیری به مبدأ، سفری در مکان نیست، سفری در زمان است، آنان دارند رو به جوانی‌شان می‌روند. پس از طی کردن بخشی از راه، به شیراز که می‌رسند، سر از گذشته‌ای دور تر در می‌آورند و باز هم جوان تر می‌شوند. سفر به سیری در حیاتشان بدل می‌شود. به معشور که می‌رسند به آغاز داستان رسیده‌ایم. معشور بندری در خیال است، معشور جوانی است و سفر به آن سفری خیالی به رویای بازیابی عمر و جوانی از دست رفته است.

داستان‌های «تربیع پیکر» و «و من زنی بودم به نام لیلا که زیبا بود» از دو دیدگاه در هم تنیده روایت می‌شوند. در نخستین داستان تک‌گویی راوی با گزارش مأموری که سایه به سایه او و پیکر می‌آمده گره می‌خورد. به طوری که در یک سطر راوی از خود می‌گوید و در عین حال از دید مأمور، خود را «دیگری» می‌بیند. در داستان دوم کاربرد این شگرد طبیعی تر و جا افتاده‌تر است. این داستان هم مثل «یعقوب، یعقوب» فضایی سیاسی دارد: راوی هم خودش است و هم دیگری. او با هر بار اسم عوض کردن، به اقتضای خواست تشکیلات، ناشناس تر شده - یا به تعبیری دیگر در اسم‌های متفاوت تکثیر شده است. و حالا دارد از خود به عنوان «دیگری» حرف می‌زند، از زمانی که جوان و زیبا بود و لیلا نام داشت.

در این داستانها، خسروی به جای روایت ماجرا در چند شکل، دو نوع روایت را در هم آمیخته و در یک شکل گنجانده است. در «مرثیه برای ژاله و قاتلش»

ایجاد تردید در واقعیت، از راه ایجاد ساختاری مردد انجام می‌گیرد. با هر بار خواننده شدن داستان، قهرمانانش زندگی از سر می‌گیرند، و بنا به موقعیت خواننده متن تکثیر می‌شود و معانی تازه‌ای می‌یابد. داستان بر اساس خبر قتل زنی به نام ژاله، که در روزنامه کیهان سال ۳۲ چاپ شده، بنا می‌شود. در خبر اسمی از قاتل نیست، ولی ضمن نقل قولی از کتاب «تاریخ ترورهای سیاسی ایران» در می‌یابیم که ژاله مسئول میتینگ‌های سیاسی سال‌های ۱۳۳۰ در تهران بوده و ستوان کاووس مامور قتل او می‌شود.

نویسنده - به شیوه بورخس - از ماجرای سیاسی داستانی پژوهشی پدید می‌آورد که ماجرایش براساس اخبار و کتاب‌های - نوشته شده و نشده - پیش می‌رود: نوعی واقع‌نمایی متناقض براساس واقع نشده‌ها. نویسنده برای درک «وجه گمشده» در رابطه دو انسان، تحریرهای متفاوتی از چگونگی وقوع قتل ارائه می‌دهد. قاتل در اولین تحریر بی‌تجربه است و با شتاب ژاله را می‌کشد: «ولی چنان که خواهید دید در بازنویسی‌های مکرر به بلوغ کامل خواهد رسید و فعل قتل را باطمینان و آرامش انجام خواهد داد و مجال تخیل را برای ما خواهد گذاشت.» در واقع هدف بازنویسی‌های نویسنده این است تا قهرمانانش فرصت کنند «مکان‌های خالی و سفید را برای گفت و گوهایشان کشف» کنند. در نخستین تحریر، شرکت‌کنندگان در میتینگ جوان و پرشورند. ستوان، ژاله را ترور می‌کند. اما نویسنده تحریر دیگری از ماجرا را می‌نویسد «تا اگر شده ژاله چیزی بیشتر، حتی کلمه‌ای بیشتر از زندگی به چنگ آورد». اما با هر بازنویسی، شخصیتها پیرتر و خموده‌تر می‌شوند. فقط ژاله جوان است زیرا به قتل رسیده و زمان برای او توقف کرده. او که عاشق شده در تحریرهای بعدی از ستوان می‌خواهد عجله نکند. اما ستوان، شخصیت کلمه‌ای و بی‌اراده، که نمی‌تواند از مقرراتی که نویسنده برایش تعیین کرده

فراتر رود، همچنان قاتل است، حتی اگر عاشق ژاله شده باشد. و این اسارت شخصیت‌ها در چنبره تقدیر است که مرثیه می‌آفریند.

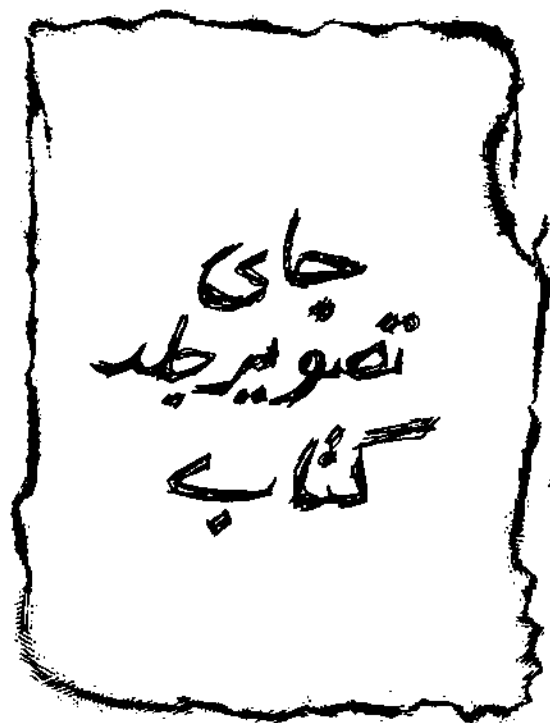
در «دیوان سومنات» داستانی رنج ابداع و خلق هنری از ورای شرح زندگی شاعری بازگو می‌شود که در زمانه‌ای طاعونی، به جستجوی زن موعود آواره شهرها می‌شود و به زنجیر جور سلطان گرفتار می‌گردد.

خسروی، با پی‌افکندن ماجرا براساس کتابهایی - نوشته شده و نشده - و گرد هم آوردن آرای این و آن، داستانی پژوهشی پدید می‌آورد. داستان به شکل مقاله‌ای فاضلانه در نقد شعر و زندگی یکی از شاعران سبک هندی تدوین شده است. راوی رد زندگی شاعر را در منابع مختلف دنبال می‌کند. نخست قول شفیق لاهوری صاحب تذکره شاعران پارسی هند را در باب دیوان سومنات می‌آورد. این دیوان، مجموعه شعر به تحریر در نیامده طبیب هندی فرزند ارشد مهاراجه‌ای مسلمان است. تبحر طبیب «در سرایش اشعاری بود که از جنس کلمه نبود و هم بدین دلیل اصحاب سحر او را از جمله ساحران دانسته‌اند» یعنی هر گاه بخواند «غزلی به هیئت پروانه رنگینی می‌نویسد که از سطرهای کاغذ پر می‌کشد... یا غزلی به هیئت جویباری می‌سراید که در برهوت ظاهر می‌شود» او «قدرت تبدیل کلمات تجریدی به جسم را یافته است.» با این زمینه چینی‌ها موقعیت داستانی برای ظهور پریرویی به خلوت شاعر آماده می‌شود. پریرو خود را حبسی شاعر می‌نامد و می‌گوید: «حبسی تو خواهم ماند تا شیراز» شاعر در پی رویایش راهی شیراز می‌شود. زمانی به آن شهر می‌رسد که طاعون همه جا را فرا گرفته و از کشته پشته ساخته است. راوی ادامه شرح زندگی طبیب را براساس نوشته‌های منشی دیوانی حاکم فارس می‌آورد. طبیب در شهر می‌گردد و ضمن مداوای بیماران در جستجوی زن موعود است. تا این که او را برای معالجه شهربانو به قصر حاکم می‌برند. وقتی تلاش طبیب برای نجات

جان او به جایی نمی‌رسد، به حکم حاکم در سیاهچال محبوس می‌شود. اما محبس بر او مبارک است زیرا «به خلوت یگانه‌ای هدایت می‌شود که آن پریرو سال‌های مدید» انتظارش را می‌کشیده است. چون سندی از خلوت وی در محبس نیست، راوی حضور طبیب در ظلمت هفت ساله محبس را به حدس شرح می‌دهد. در تقابل با ظلمت آنجاست که شاعر روشنائی رویایی‌اش را باز می‌آفریند و زن موعود را در ذهن می‌سازد: «محبوسی مثل طبیب چه کاری می‌توانسته داشته باشد جز آنکه با سر انگشتانش طره‌هایی را از آن ظلمت که نه، از آن گیسوان رها در هوای محبس را با سرانگشتان شانه کشد...» شاعر این بار با کلمات شعرش به معشوقه جان می‌بخشد. هنرمند به محبس در افکنده شده می‌تواند کنایه‌ای از هنرمندی هم باشد که از جور زمانه به درون رانده شده است؛ هنرمندی که به محبس خو می‌کند و در ظلماتش نوری مجاز ابداع می‌کند و معشوقی را که عمری در پی‌اش گشته از جنس کلمه می‌سازد و در واقع سومنات را به محبس می‌آورد. به طوری که وقتی پس از سالها می‌خواهند طبیب را آزاد کنند از گزمگان می‌خواهد او را به حال خود واگذارند. و چون به اجبار از محبس بیرون رانده می‌شود. نشسته رو به آنجا می‌ماند تا جان می‌یازد.

✽

ابوتراب خسروی نویسنده‌ای تجربه گرا است؛ گاه انسان شیفته صنعت می‌شود که اثر را یکسر وقف توضیح آن می‌کند (مثل «پلکان» و «تربیع پیکر»). اما گاه نیز موفق به پنهان کردن صنعت در موقعیت‌های داستانی می‌شود و نوشته‌ای «طبیعی» می‌آفریند که آکنده از حس و جوهر زندگی است و جلوه‌های تازه‌ای از روحیه دوران را بازتاب می‌دهد (مثل «یعقوب، یعقوب»، «دیوان سومنات»). به اعتبار این قبیل داستان‌ها، خسروی را می‌توان از امیدهای داستان نویسی ایران دانست.

فضلا نظمی است عاری از عنصر تخیل و آکنده از صنایع سخت و دشوار ادبی، مصحح محترم در مقدمه خود با بیان این سخن و بر مبنای شاخصه‌های سبکی مؤلف - یعنی دشوارگویی و معماپردازی - نشان داده است که یکی از غزل‌های منسوب به نثاری بخاری، نمی‌تواند از بخاری باشد. چرا که عنصر خیال در غزل مذکور نشان می‌دهد که با سروده‌های نثاری بخاری متفاوت است.

تذکره مذکور احباب حاکی از ذوق طبقه حاکم تازه به دوران رسیده‌ای است که از سر تفنن و بی‌سوادی به معماپردازی روی می‌آورد. وجود داستانهای عجیب و ساختگی و افسانه‌های بی‌بنیاد و مضحک (مانند: حمام ناصر خسرو که در آن پیدا نیست ... بر دیوار بیست و چهار حلقه دارد، هر حلقه را که بکشند دری باز می‌شود، و حمام به آن بزرگی با یک جام روشن است. و کسی عالم به طریق بنای آن نیست. ص ۳۲) نشان می‌دهد که سطح آگاهی و دانش در دربار ماوراءالنهر چقدر متزلزل و سخیف بوده است، اغلب حکایات مشهور آثار عطار و دیگر عرفا به برخی قلندر شکلاک روزگار نثاری نسبت داده شده است (از جمله داستان آن دیوانه که شاه به او گفت از من چیزی بخواه دیوانه گفت به این مگس دستور ده که از روی صورت تم کنار رود. شاه گفت: از عهده من بر نمی‌آید. دیوانه خندید و گفت تو که امرت بر مگس جاری نیست چگونه از تو چیزی بخواهم. این داستان در مثنوی‌های عطار آمده ولی در مذکور احباب به

نامشان در این تذکره به عنوان شاعر آمده است، در تاریخ ادبیات فارسی چندان شهرتی ندارند و حتی نام آنان بجز در این تذکره در جایی دیگر نیامده است. اینان کسانی هستند که به روایت مؤلف «گاه میل شعر می‌کرده‌اند». و یا به ندرت مرتکب شعر می‌شده‌اند. و عموماً احباب و یاران مؤلف بوده‌اند.

نثاری به رسم ادیبان قدیم «سخن» را به دو صورت تقسیم می‌کند. نثر و نظم، در نظر وی وزن یکی از اساسی‌ترین عناصر شعر است. و او شعر را در واقع «سخن موزون» می‌داند. همین تلقی از شعر سبب شده است تا مؤلف هر موزون طبعی را در زمره شعرا بیاورد. مذکور احباب تذکره‌ای است محلی و نشانگر ذوق حاکم بر ماوراءالنهر در قرن دهم هجری. مؤلف ذوقی معماپسند دارد و در تذکره خویش توجه خاصی به معماسازان و تعمیه‌پردازان نموده است. ذکر صنایع مشکله شعری، معما قصیده‌های مصنوع، اوزان مشکل عروضی، شعرهای چهار بحر، مستحجر، معقد، مقلوب و مستوی نشانگر ذوق مشکل‌پسند مؤلف این تذکره است. این ذوق در دربار ازبکان و شیپانیان رواج و رونق فراوان داشته است. سخنانی از این دست که صورت معما و مسأله ریاضی را دارند برای ذهن و عقل خوشایند هستند، یعنی لذت کشف معما نصیب عقل می‌شود اما ذوق و احساس بهره‌ای از آن بر نمی‌گیرد. در تذکره مذکور احباب «گفتن و شکافتن معما» و اشعار دشوار را مرتبهٔ اعلای فضل و دانش اهل عصر می‌داند. «سخن این

سیدحسن بخاری متخلص به نثاری از اهالی بخارا در سده دهم هجری می‌زیسته است. با همه فضل و دانشی که داشته نام و نشان از حوزه زندگیش فراتر نرفته و بیرون از قلمرو ماوراءالنهر سدهٔ دهم، نامی از وی در عرصهٔ فرهنگ و ادب دیده نمی‌شود. سال اتمام این تذکره ۹۷۴ ق است و مشتمل بر ذکر ۲۹۲ نفر از شاعران، سلاطین، صوفیان و عالمان و خویشاوندان مؤلف که در ماوراءالنهر می‌زیسته‌اند.

مصحح محترم در مقدمه‌ای خواندنی و مبسوط، با دید انتقادی منصفانه‌ای به نقد کتاب مذکور احباب پرداخته‌اند.

این کتاب یکی از مهمترین منابع ادبی، تاریخی مربوط به ماوراءالنهر در سدهٔ دهم هجری است. اطلاعات تاریخی - فرهنگی جالبی دربارهٔ دربار ازبکان، شیپانیان و خانان خیوه و خوارزم در آن مندرج است. آقای نجیب مایل هروی ارزش‌های این تذکره را در چهار بخش تاریخ، ادبیات، تصوف و مردم‌شناسی به تفصیل بیان کرده‌اند. اما باید گفت که بیشتر کسانی که

(ادب و فرهنگ فارسی در قرن دهم هجری)

مَذْکَرِ أَحْبَاب

سید حسن خواجه نقیب الاشراف بخاری

متخلص به نثاری

مقدمه، تصحیح و تعلیقات

نجیب مایل هروی

تذکرهٔ مذکور احباب

مؤلف: سیدحسن خواجه نقیب الاشراف بخاری متخلص به نثاری

با مقدمه، تصحیح و تعلیقات نجیب مایل هروی

نشر مرکز ۱۳۷۷

حسامی قلندر از قلندران ناشناخته عصر مؤلف نسبت داده شده است).

مذکر احباب را باید تذکره معماسازان نامید. طرز معماپردازی در قرن نهم و دهم در اوج رونق بود. در واقع فن معما نوعی تفنن و وقت‌گذرانی است و نه هنر، که از ویژگی‌های طبقه مرفه حاکم بوده است. فهرست شاعران و عالمان مندرج در مذکر احباب نشان می‌دهد که آنها همگی از بزرگان و نزدیکان مراکز قدرت بوده‌اند. جلسات ادبی که در خانه کمال‌الدین مشفق کتابدار تشکیل می‌شده مجمع بزرگان عصر بوده است. طبقه برتر ناحیه ماوراءالنهر ذوقی تفننی داشته است. و فضیلت مآبی در آن قلمرو معماسازی و معماخوانی بوده است.

این ادعا که چنین ذوقی بر همه آن سرزمین حاکم بوده اگر درست نیاید، لااقل می‌توان گفت که ذوق و سلیقه مؤلف تذکره مذکر احباب بسیار معماپسند و متفنن بوده است. هر چند او در جای جای تذکراتش می‌نویسد که اهل عصر وی «جهت انشراح قلب به شعر روی آورده‌اند» اما از اشعاری که در تذکراتش می‌آورد التذاذ عقل بیشتر حاصل می‌شود تا انشراح قلب.

هنر معمایی و تفننی، هنری است عاری از احساس و تخیل، هنری است واقع‌گریز، تصنعی، مفتون آرایه‌ها و صنعت‌سازی‌ها که لذت ادراک عقلانی به همراه دارد نه لذت احساس و ذوق و با زبانی فخیم و درشت‌ناک و تیره جلوه می‌کند.

مذکر احباب چندان عنایتی به نقد و ارزشیابی منصفانه اشعار نداشته است. خرده‌گیری‌های بسیار انگشت‌شمار و گذرا مانند «اشعارش یکدست نیست» آورده است، انتخاب‌ها از اشعار شاعران اغلب غزل است و ندرتاً رباعی و تک بیت و مطلع آورده است. تنها اهمیتی که از حیث ادبی برای این تذکره می‌توان قائل شد. این است که نماینده نوعی ذوق ادبی در ماوراءالنهر سده دهم هجری است.

با این همه کار آقای نجیب مایل هروی در تصحیح و بخصوص در مقدمه و فهرست‌ها، همچون دیگر کارهای ایشان تحسین‌برانگیز است.

هر چند گاه اغلاط مطبعی آنهم اندک در متن دیده می‌شود. (ص ۳۲۶ اکرم - اکرم) (ص ۳۲۶ و ماله‌حیوة الدنیا متاع‌الغرور: «آل» افتاده است)

نکته قابل ذکر دیگر در صفحه سی و هشت مقدمه است؛ نویسنده محترم می‌نویسد: «روایی ادبیات ترکی جغتایی در پایان عصر تیموری سبب شد که شاعران ترکی زبان فارسی‌دان فارسی‌گوی ماوراءالنهر بعضاً دو «دیوانه» شدند یک دیوان به فارسی تدوین می‌کردند و یک دیوان هم به ترکی» در اینجا مراد از «دیوانه» دودیوانین است و در نگارش باید به صورت «دو دیوانه» بیاید و نه دو «دیوانه».

با آرزوی سلامت و بهروزی برای آقای نجیب مایل هروی که عمری در سر کار تصحیح و تنقیح متون کهن کرده‌اند سخن را به پایان می‌برم.

پیوندهای الوند

رضا پورنامداریان، متخلص به ذوقی، در سال ۱۲۸۸ در شهر همدان متولد شد. در پنج سالگی پدر خویش را از دست داد و از اوان کودکی با رنج کار و تلخی فقر خو گرفت. به مدرسه و مکتب نرفت اما به یاری استعداد شگرف و پشتکار و اعتماد به نفس خویش از کار و زندگی و مردم بسیار آموخت و تجربه‌ها اندوخت و نیز از خرمن بزرگان و شاعران و هنرمندان شهر در طول زندگی خوشه‌های شعر و هنر و دانش و عرفان چید و شهره شهر خویش گشت. ذوقی سرانجام در سیزده دی ماه ۱۳۷۶ با دلی مملو از عشق و ایمان در کمال آرامش چشم از جهان پوشید. به تازگی شعرهای ذوقی همدانی با عنوان «پیوندهای الوند» انتشار یافته است. شعرهای این کتاب بخشی از شعرهای اوست که دوستانش در سالهای آخر عمر او جمع‌آوری کرده و نوشته‌اند و به کوشش فرزندش دکتر تقی پورنامداریان ادیب و پژوهشگر برجسته منتشر شده است. شعرهای این دفتر در شش بخش به شرح زیر سامان یافته است:

بخش اول: غزل‌ها؛ بخش دوم: تضمین چند غزل، ساقی‌نامه، خانقاه‌بابا؛ بخش سوم: شعرهای مذهبی و عرفانی؛ بخش چهارم: چند حکایت، بخش پنجم: مرثیه‌ها؛ بخش ششم: دوبیتی‌ها و چند رباعی. در آخر کتاب، سوک سروده‌های دوستان به مناسبت درگذشت ذوقی آمده است.

دکتر پورنامداریان در مقدمه‌ای مبسوط با عنوان «از روزگار رفته حکایت» تصویرهایی از پدر ارائه می‌کند که هر یک به گونه‌ای با شعر و شاعری پیوند دارد. مقدمه‌ای خواندنی با نثری جذاب که خاطرات خود را از پدر می‌گوید و در آخر چنین می‌نویسد: «آخرین دیدارم با پدر در غسالخانه بود. دریفا که دیگر نمی‌توانست از دیدن من بختند! روزی که خاکش می‌سپردند، در سکوت فقط تماشا می‌کردم. از این که قتل از مرگ ندیده بودم! بشدت معمو و متأثر بودم. آنسف مجال گریه را هم از من گرفته بود. آقای محمودی و آقای داشت یکی از شعرهایش را می‌خواند. دیگران هم دم گرفته بودند. زنها و بچه‌ها می‌گریستند. هوا سخت سرد بود. برف سنگین همه جا را کفن کرده بود. برف روی برف می‌بارید. پدر را کفن پوشیده در گور گذاشتند. مردی به سختی فولاد و سرخ و تافته از آتش رنج، رفت تا قاف از اندوه برای همیشه در خانه بی‌در و زورین بختند خوابش، به خواب رود...» □

محمود فتوحی

مذکر احباب

«واقعیت کلیشه‌ای است که به مدد استعاره از آن می‌گریزیم»
والاس استیونز

کتاب کم حجم ترنس هاوکس Terence Hawkes برای جامعه‌ما که به مقوله‌های بیانی از یک منظر ثابت و سنتی می‌نگرد کتابی حائز اهمیت است. با همه اغراقهایی که برخی از ادیبان درباره کتب بیانی و بلاغی ما کرده‌اند، اغلب کتب بلاغی ما، به هم مانده‌اند. تعریفها شبیه هم، مثالها شبیه به هم و حتی غلطهای فاحش زیبایی شناسیک نیز شبیه به هم می‌باشد! شاید در میان کتب مختلف بلاغی اسرارالبلاغه عبدالقاهر جرجانی یک استثناء باشد؛ چرا که دیدگاه جرجانی نسبت به اغلب مقوله‌های بیانی، تاویلی و ارزشی است و این، ارزش کتاب جرجانی را صدچندان کرده است.

ضعف عمده ارباب بلاغت ما این است که پیش از آنکه مبانی تئوریک خود را تدوین و تبیین کنند، یکباره پا در هوا و ریشه در آب خواسته‌اند ساختمان عریض و طویل بلاغت را بنا نهند. خواننده‌ای که از سر توغل و تأمل و به صورت تاریخی کتب بلاغی زبان فارسی را در مطالعه می‌گیرد، پی می‌برد که به نحو شگفت‌انگیزی این علوم زفت و فربه شده‌اند. بدایع الافکار در قیاس با کهنترین کتاب بلاغی ما یعنی ترجمان البلاغه رادویانی چه دیدگاه تازه زیبایی‌شناسی مطرح کرده است؟ جز این که همان آرایه‌ها و صنایع را با تقسیم‌بندی پیچیده‌تری (= فربه‌تر) مطرح کرده است و این درست همان چیزی است که متفکران غربی چندان بدان اقبالی نشان نداده‌اند. ارباب بلاغت ما، پس از تبیین

مجاز و تشبیه سراغ استعاره می‌رفتند و با تعریف مستعار، مستعار منه و مستعار و وجه جامع به تقسیم‌بندی انواع استعاره می‌پرداختند. کلی‌ترین و شاید علمی‌ترین تقسیم، همان تقسیم سنتی باشد که استعاره را به مصرحه (شامل مجرّده و مرشحه و مطلقه) و مکنیه تقسیم می‌کردند؛ بعدها تقسیم‌بندی دیگری مانند اصلیه و تبعیه و غیره نیز بدان افزوده شد.^۱ چهارچوب کلی استعاره، تقریباً مورد قبول تمامی بلاغت‌نویسان ما قرار گرفت و اگر ندرتاً تشکیکی رخ نمود، تشکیک در بنیادها نبود بلکه تشکیک در روستاخت بود.^۲ حال ببینیم ترنس هاوکس از چه منظری به استعاره نگاه کرده است.

هاوکس، بدون این که به تقسیم‌بندی سرگیجه‌آور استعاره بپردازد بحثش را با ریشه‌شناسی متافور metaphor آغاز می‌کند این واژه از metaphora گرفته شده و خود از دو بخش تشکیل شده است. یکی meta به معنای فرا و دیگری pherein به معنی بُردن. مقصود از این واژه دسته خاصی از فرایندهای زبانی است که در آنها جنبه‌هایی از یک شیء به شیء دیگر فرابرد و یا منتقل می‌شوند به نحوی که از شیء دوم به گونه‌ای سخن می‌رود که گویی شیء اول است (ص ۱۱). سپس هاوکس مجاز را طرح کرده تا در قیاس با آن بتواند استعاره و کارکردهای آن را شرح دهد. هاوکس فقط دو نوع مجاز را مطرح می‌کند یکی مجاز مُرسل به علاقه جزء و کل و دیگری مجاز مُرسل به علاقه لازم و ملزوم.^۳ ده جفت دست، به جای ده نفر و کاخ سفید به جای رئیس جمهور می‌تواند بکار رود. سپس هاوکس در چهار فصل مختلف دیدگاه کلاسیکها و متفکران قرون شانزدهم و هفدهم و هیجدهم و رمانتیکها و متفکران قرن بیستم را مطرح و ارزیابی می‌کند. ارسطو نخستین فیلسوفی است که هاوکس او را به نقد می‌کشد؛ ارسطو

فنون زبان را به سه مقوله منطق و فن خطابه و فن شعر تقسیم می‌کند و استعاره را مربوط به زبان شعر می‌داند^۴ (ص ۱۹). هاوکس آراء افلاطون را در فصل چهارم و ضمن آرای رمانتیکها بررسی می‌کند. او به اجمال، آرای یک یک فیلسوفان و منتقدان و روان‌شناسان و جامعه‌شناسان و زبان‌شناسان را طرح و سپس ارزیابی می‌کند.

سیسرون استعاره را یکی از ابزار لازم برای بخشیدن تاثیر مناسب به کلام می‌دانست (ص ۲۵). لونگینوس در نمط عالی خود on The sublime استعاره را برای نیل به سبک فاخر و نمط عالی لازم می‌دانست اما مشروط به این که در مواقع مقتضی بکار رود (ص ۲۶). کوئینتیلیانوس بیشتر به جلوه‌های چهارگانه استعاره یعنی بی‌جان به جای جاندار و جاندار به جای بی‌جان؛ بی‌جان به جای بی‌جان و جاندار به جای جاندار می‌پرداخت (ص ۲۷). ریتوریکا ادهرنیوم از منظر دیگر به استعاره می‌نگریست و بیشتر به کارکرد استعاره یعنی وضوح و ایجاز و پرهیز از رکاکت و بزرگ‌نمایی و کوچک‌نمایی و تزئین پرداخته است (ص ۲۸).

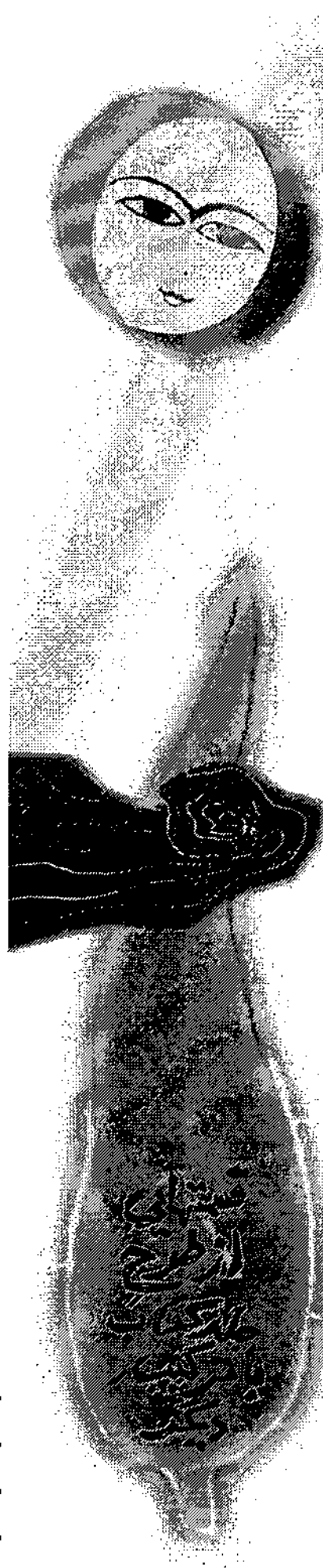
در بخش سوم، دیدگاه دانتیه و ویلیام ایمر (۱۵۷۶-۱۶۳۳)، غرایب و تازگی بیشتری دارد. در این بخش این سؤال طرح می‌شود که اساساً این تزئین کلام است که ارزش دارد یا سادگی و صمیمیت کلام؟ ویلیام ایمر می‌گوید: تاثیر روح القدس «در سادگی عریان کلمات واضح‌تر عیان می‌شود تا در زیبایی و آراستگی». «ارائه ساده و سهل» کلام هدف بود، «فصاحت پررنگ و لعاب دشمن. محتوا از شکل مهمتر بود استعاره را اگر که اصلاً نیازی به وجودش بود می‌شد بعداً اضافه کرد (ص ۴۸) و دانتیه نیز در بهشت گمشده خود از منظر دیگری به قضیه می‌نگرد او چهار سطح و لایه برای زبان قایل می‌شود اول، معنای حقیقی (لفظی) دوم، رمزی (معنای

واقعیت و

مجتبی بشردوست

نمادین درخور این جهان) سوم، باطنی (معانی درخور جهان معنوی) و چهارم، مجازی (معانی درخور سطحی شخصی یا اخلاقی). (ص ۳۳) در این تلقی وظیفه شاعر به هیچ وجه بیان دیدگاه خودش در باب جهان و تزیین آن برای خوشامد دل خودش نیست وظیفه غایی او کشف معنای خداوند است و استعاره‌هایش هم وسایل رسیدن به این هدف‌اند. آرای افلاطون و شلی و ویکو و وردزورث و کولریج در بخش بعدی کتاب نقد می‌شود شلی معتقد بود که خرد به تفاوت اشیاء و تخیل به تشابه آنها پی می‌برد (ص ۶۰) این عبارت شلی برای دانش سبک‌شناسی و نقد ادبی و بلاغت ارزش بسیاری دارد. چرا که یک سبک‌شناس در نخستین گام از خود می‌پرسد که دانش سبک‌شناسی به چه وجهی از متون می‌پردازد؟ تشابه یا تفاوت؟ تشابه متون، سبک‌شناسی دوره‌ای و تفاوت آنها سبک‌شناسی شخصی ایجاد می‌کند علوم بلاغی نیز از این تفسیر بهره می‌گیرد چرا بنیان استعاره تشابه است؟ جواب این است که تخیل بنیان استعاره است و تخیل نیز به جای این که دنبال تفاوتها باشد دنبال تشابهات می‌گردد. آرای ویکو نیز خواندنی است. ویکو مسأله عدول از هنجار را در دنیای کودکان جستجو می‌کند.

او استدلال می‌کرد که حرکت از کودکی به بلوغ شکلی است از حرکت جوامع بدوی به جوامع متمدن. و زبان کودکان در مقایسه با تمیزها و مقولات انتزاعی گفتار منطقی بزرگسالان، زبانی است اساساً سالم و سر حال، زنده و انضمامی. پس افسانه‌ها و اساطیر بدوی دروغ نبودند همان طور که پاسخهای شاعرانه و استعاری آدمهای کاملاً مسئول به جهان چنین نبود استعاره‌هایی که اغلب در گفتار روزمره فسیل می‌شوند زمانی تجسدهای زنده ادراکاتی جاندار بوده‌اند که ما در جهان منطقی بی‌حس شده خود از آنها بی‌خبریم.

درواقع، همین تمایزی که بین حقیقی و استعاری قائلیم تنها در جوامعی دیده می‌شود که توانایی تفکر انتزاعی را کسب کرده‌اند (ص ۶۳) آرای ویکو، آرای لویی اشتراوس را فرایاد می‌آورد او نیز به جوامع بدوی، به دیده احترام می‌نگریست. از همین روست که دانش اسطوره‌شناسی خود را در همان جوامع پی‌جویی می‌کرد. کولریج و دکتر جانسن هر دو، از یک منظر عقلانی به استعاره نگریسته‌اند. هاوکس در تبیین آرای این دو متفکر دقت و باریک‌بینی رنه ولک را ندارد رنه ولک معتقد است که دکتر جانسن در درک و شناخت استعاره و جنبه‌های مجازی شعر چندان موفق نبوده است. شاید علت این امر، آن باشد که دکتر جانسن واقعیت را بر خیال و علم را بر ذوق ترجیح می‌داد به همین دلیل در تبیین اساطیر و مقوله‌های هنری تا حدودی ناکام ماند^۵ اما کولریج زیرک‌تر از جانسن بود چرا که پایگاه و هم خیال و مجاز و نماد را در زندگی خاصه در هنر بهتر می‌شناخت.

رنه ولک معتقد است کولریج در تبیین آراء خویش شدیداً از کانت و شلینگ متأثر است. البته رنه ولک خرده‌های فراوانی نیز بر کولریج می‌گیرد چرا که او معتقد است کولریج نماد را با مجاز مرسل خلط می‌کند مثلاً بی با چانه پیش آمده را نماد یک مرد می‌شمارد و عبارت «بادبانی (کشتی‌ای) در راه است» را نمادین می‌انگارد و عبارت «شیرمان را ببین» را عبارتی تمثیلی.^۶ هاوکس نیز مانند رنه ولک به دو اصطلاح محوری در آثار کولریج اشاره می‌کند یکی وهم و دیگری خیال (ص ۷۴) اما تفاوت آنها را برای خواننده روشن نمی‌کند رنه ولک می‌گوید وهم نیروی گردآورنده و تداعی‌کننده است. فراهم آوردن من‌عندی چیزهایی است که از هم دورند و ایجاد وحدت میان آنهاست.^۷ در بخش پنجم که بخش پایانی کتاب است چند دیدگاه قرن بیستمی مطرح

استعاره

ترنس هاوکس

ترجمه فرزانه طاهری

نشر مرکز، چاپ اول: ۱۳۷۷

استعاره

می‌شود آرای ای ریچاردز، آرای هیوم، آرای استفن اولمان، آرای اپسون، آرای یاکوبسن و آرای دورکیم و دورورتی لی طرح و تبیین می‌گردند. هاوکس در تبیین آرای ریچارد و هیوم و اپسون و دورکیم سخن تازه‌ای نمی‌گوید اما آرای یاکوبسن از جهتی شامل‌برانگیزتر است. یاکوبسن، با طرح دو محور هم‌نشینی و جانشینی وارد بحث می‌شود البته این تفکیک را قبلاً دوسوسور مطرح کرده بود و راه را برای زبان‌شناسان و منتقدان باریک‌بین گشوده بود. یاکوبسن، مجاز مرسل را مربوط به محور هم‌نشینی و استعاره را مربوط به محور جانشینی می‌داند. وقتی می‌گوییم:

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد

دل رمیده ما را انیس و مونس شد

خواننده از طریق جانشینی، ستاره را حذف کرده و جایش معشوق و ممدوح را می‌نهد.^۸ بعدها این تفکیک به تمامی گونه‌های ادب و هنر نیز کشانیده شد فی‌المثل یاکوبسن در تئاتر و سینما و نقاشی و نثر نیز مصداق تئوری خود را نشان داد او معتقد بود که مجاز در نثر و سینما و نقاشی کوپیسیم بکار می‌رود. و استعاره بالعکس در شعر و تئاتر و نقاشی سوررئالیسم.^۹ نوشته‌های کلاسیک و مدرن را نیز بر همین مبنا از هم تفکیک می‌کرد نوشته‌های کلاسیک را محمل مجاز و نوشته‌های مدرن خاصه سمبولیک را محمل استعاره می‌دانست.^{۱۰}

کتاب هاوکس با بحث فوق‌العاده دقیق و حائز اهمیت خاتمه می‌یابد هاوکس این سوال را مطرح می‌کند که استعاره اساساً ذاتی زبان است و یا امری عارضی و عارضیتی است؟ سپس دو دیدگاه کاملاً مغایر را مطرح می‌کند هاوکس به تبعات این دو دیدگاه نمی‌پردازد اگر استعاره ذاتی زبان باشد در آن صورت همه گونه‌های زبانی حاوی و حامل استعاره خواهند بود زبان بدوی و زبان تمدن، زبان کودک و زبان بزرگسال؛ زبان متعارف و زبان ادبی. پیش از آنکه هاوکس این سوال را درباره استعاره مطرح کرده باشد افلاطون و

ارسطو درباره سبک همین سوال را مطرح کرده‌اند آنها می‌خواستند بدانند که آیا سبک ذاتی زبان است یا امری عارضی و عارضیتی است؟ اگر عارضیتی است پس برخی از نوشته‌ها سبک دارند و برخی ندارند (= نظریه افلاطون) و اگر سبک ذاتی زبان است هر نوشته‌ای سبک دارد. حال ممکن است نوشته‌ای سبک مادون داشته باشد و نوشته دیگری سبک متعالی (= نظریه ارسطو). اگر استعاره ذاتی زبان باشد در آن صورت تقسیم‌بندی‌های دوگانه یاکوبسن مورد سوال واقع می‌شود او معتقد بود نثر جایگاه مجاز و شعر جایگاه استعاره است سینما جایگاه مجاز و تئاتر جایگاه استعاره است. اگر استعاره ذاتی زبان و هنر باشد همه هنرها حاوی استعاره خواهند بود منتهی برخی از هنرها از استعاره‌های مادون بهره می‌گیرند و برخی از استعاره‌های متعالی.

□

کتاب کم حجم هاوکس از این جهت ارزشمند است که نگاه و روش جدیدی به منتقدین ما می‌آموزد نوعاً ارباب بلاغت ما از یک منظر سنتی به عناصر و آرایه‌ها و صنایع ادبی - هنری نگریسته‌اند بجای این که عناصر زیبایی‌شناسی را در آینه ذهن فیلسوفان و جامعه‌شناسان و روان‌شناسان و زبان‌شناسان ببینند صرفاً به تقسیم‌بندی سرگیجه‌آور این عناصر پرداخته‌اند. شیوه تفکیک و تقسیم که سخت مقبول و مرسوم جامعه ماست حاکی از نوعی نگاه تمامیت‌طلب است. کسی که علاقه‌مند به تقسیم اندیشه‌هاست تو گویی که تلویحاً می‌خواهد ادعا کند که مبتدا و منتهای اندیشه‌ها را می‌شناسد. از میان تمامی تعاریف و اصول مورد قبول اصحاب بلاغت در باب استعاره شاید مقوله تاویل از همه بیشتر گره‌گشا بود ولی متأسفانه بجز جرجانی شاید هیچ متفکر دیگری بدان اعتنایی نکرده است.^{۱۱} ترجمه کتابهایی از این دست شاید تمهیدی باشد برای ورود به قلمرو جدید نقد ادبی. در پایان از نثر سخته و صحت ترجمه خانم فرزانه طاهری نیز باید سرخوش باشیم چرا که فهم چنین آثاری و ترجمه آن به

زبانی سلیس کاری است نه آسان.

پاورقی:

۱- ر. ک. معالم‌البلاغه در علم معانی و بیان و بدیع، محمدخلیل رجایی، انتشارات دانشگاه شیراز، صص ۲۸۵-۳۱۵ و نیز شرح‌المختصر، لسان‌الدین التفتازانی صص ۹۸-۶۷.

۲- اندیشه‌های زیبایی‌شناسی نیاز به مبانی استوار فلسفی دارد تا کسی آن مبانی و مبادی را فراهم نیاورده باشد طرح هرگونه اندیشه زیبایی‌شناسی نقش بر آب زدن است نیم نگاه‌ی به رسالات افلاطون خاصه هippias بزرگ، کاملاً روشن می‌کند که فیلسوفان مغرب زمین از کی و چگونه دیدگاه فلسفی خود را تدوین نموده‌اند ر. ک. دوره آثار افلاطون، ترجمه محمدحسن لطفی ج دوم صص ۵۹۷-۶۰۱.

۳- کتب بلاغی ما از نظر مجاز قریه‌تر از کتب غریبان است ر. ک. شرح‌المختصر لسان‌الدین التفتازانی صص ۶۶-۶۳.

۴- کتاب فن شعر ارسطو از این جهت بسیار حائز اهمیت است. رماتیکها و بعدها سوررئالیستها با دستگاه جزمی ارسطو مخالفت کردند افلاطون نسبت به ارسطو شاعرانه‌تر و هنری‌تر می‌اندیشید ولی ارسطو مایل بود با بوطیقای خویش همه چیز را به قالب ریزد حتی نبوغ و خلاقیت را. ر. ک. فن شعر، ترجمه عبدالحسین زرین‌کوب صص ۱۱۲-۹۷.

۵- ر. ک. تاریخ نقد جدید، رنه ولک، سعید ارباب شیرانی، انتشارات نیلوفر ج ۱ برگرفته از صفحات ۱۴۹ و ۱۴۷ و ۱۴۴ و ۱۳۸ و ۱۳۰ و ۱۲۸ و ۱۲۶.

۶- ر. ک. تاریخ نقد جدید، رنه ولک، ج ۲ برگرفته از صفحات ۲۰۸ و ۱۹۸ و ۱۹۷ و ۱۸۵.

۷- همان ص ۱۹۸.

۸- ر. ک. ساختار و تاویل متن، بابک احمدی، نشر مرکز ج ۱ صص ۸۵-۸۰.

۹- تصاویر دنیای خیالی، بابک احمدی، نشر مرکز صص ۱۲۹-۱۲۵.

۱۰- همان ص ۱۲۹.

۱۱- تفتازانی در شرح‌المختصر خود زمانی که به مقایسه استعاره و کلام کاذب می‌پردازد از واژه تاویل استفاده کرده و می‌گوید: والاستعاره تغارق الكذب بالبناء على التاويل و نصب القرينة على ارادة خلاف الظاهر (ص ۷۳). البته واژه تاویل در نزد تفتازانی و جرجانی معنای یکسانی نداشت.

«داستایفسکی جدال شک و ایمان» تازه‌ترین کتابی است که پیرامون زندگی نویسنده روس روانه بازار شده است. کتاب ساختار تألیفی بسیار متعارفی دارد و مؤلف انگلیسی (ادوارد هلت‌کار) مراحل تدوین این بیوگرافی را بسیار چهارچوبه‌ای پی می‌گیرد. چهاربخش کتاب پله به پله از سالهای رشد تا آخرین مرحله تکوین شخصیت داستایفسکی را در بر می‌گیرد. ترجمه کتاب مثال زدنی است و جای ارج و سپاس دارد.

موجودی که از خلال توصیفات «ادوارد هلت‌کار» سربر می‌کشد، سوژه‌ای شدیداً بالینی است که پیوسته از کاریکاتور تا تندیس مقدس پاندولوار در حرکت است. البته وقایع‌نگاری یک نبوغ آنقدر دیرپاب و دور از دسترس می‌باشد که حتی نگاه موشکاف «هلت‌کار» نیز در تبیین این بیوگرافی دچار تزلزل می‌گردد و به ناچار در مرز افسانه و مضحکه متوقف می‌شود.

تدوین یک زندگینامه با در دست داشتن مجموعه نفیسی از خاطرات و یادداشت‌های روزانه نویسنده در نهایت به نوعی گمانه‌زنی ذهنی بدل می‌گردد چرا که حس زمان‌سنجی و ثبت واکنش‌های لحظه‌ای روح در این دست نوشته‌ها عمیقاً مخدوش می‌گردد و از نظر دور می‌ماند.

چرخه سرگیجه‌آور تعالی و سقوط باور داستایفسکی را می‌سازد، خلایق عظیم که حداقل اخلاقیات و زنای به عنف گسترده است. هیجان و تمرد، انزوا و متن، پوچی و تقدس، جنایات و مکافات واژه‌های این جهان‌بینی است. داستایفسکی از دسته نویسندگانی است که در تنش دائمی ترس و تخیل شکل می‌گیرد: ترس از موقعیت‌های لحظه‌ای و تخیل در جهت تعدیل سببیت‌های واقعیت. او روزمره‌گی را به سختی تاب می‌آورد و هزار گاهی با حمله‌های پیاپی صرع به ویرانی

و جنون می‌رسد. این موجود شدیداً تحریک شده و حساس همپای بلوغ جسمی از محیط خانواده و باورهای متروک آن نیز فاصله می‌گیرد. او درصدد است تا سد نصیحت و اندرز را بشکند و حضوری رویارو و بلافاصل با جهان پیرامون برقرار نماید و تجربه‌های بزرگ را با حواس چهارگانه خویش دریابد. ماحصل این شورش آن می‌شود که در ۲۸ سالگی (۱۸۴۹) تیره‌های نازک شستش با چوبه دار آشنا گردد و در لحظه‌ای شکننده حداقل شلیک گلوله و نیستی محض دیوانه‌وار چشم در چشم مرگ دوزخ این حادثه نمایشی - تنبیهی و متعاقباً تبعیدگشتن میان یخ و سبیت و فراموشی چنان بر روحیه شکننده و اعصاب متزلزل داستایفسکی اثر می‌گذارد که نشان این داغ در همه نوشته‌هایش به وضوح پیداست. داستایفسکی از معدود نویسندگانی است که با مخلوقاتش مشابهاتی عمیقاً جوهری دارد و در فضائی که برای آنان در دنیای متن می‌آفریند خود به راحتی می‌تواند نفس بکشد و ادامه دهد. در یک نگاه شاید بتوان اینطور فرض کرد که تنها قوه و حسی که موجب می‌شود تا داستایفسکی این تابعه ساده‌دل همزاد میشکین (قهرمان رمان ابله) نگردد حس خودکاوی عمیقاً فعال اوست که هر دم به گاه‌او را از ابله شدن می‌رهاند.

شالوده‌انزوای داستایفسکی در کودکی پی‌ریخته می‌شود. «اما حقیقت این است که خانواده داستایفسکی منزوی و تنها بود معاشرتی نداشت و تمامی فعل و انفعالات در محدوده خانه صورت می‌گرفت نه در خارج. داستایفسکی بعدها نیز هرگونه آمیزش انسانی را در شکل روابط عمیق و نزدیک درون خانواده در نظر می‌آورد. هر دوستی می‌بایست در حد برادر یا بالاتر از آن باشد و رابطه‌ای خفیف‌تر از آن برای او قابل تحمل نبود. کودکی نامتعارف داستایفسکی باعث شد که او از آمیزش اجتماعی عادی و برقرار کردن روابط گه‌گاهی و جزئی که بر لطف زندگی می‌افزاید بی‌آنکه عمقی بیابد محروم و ناتوان بماند. در چنین روابطی که گاه بر او

تحمیل می‌شد، حسود و سختگیر و زیاده حساس بود هم از خودش زیاد مایه می‌گذاشت و هم توقع بسیار داشت و مشاجراتی که به ناگزیر پیش می‌آمد سوز و گداز رقت‌انگیز و عبث نزاع‌های خانوادگی را داشت. همین ضعف عجیب در هنر داستایفسکی هم نمایان است. اما در این مورد ضعف با عنصر همسنگ استحکام همراه است هیچ داستان‌نویس بزرگی این همه در پرداختن شخصیت‌هایی که «به مناسبت» وارد داستان می‌شوند ضعیف نبوده است»^۱.

زندگی کردن در جمع خانواده‌ای که مادر در حصار خرافات محاصره شده و پدر با اخلاقیات خط‌کشی شده‌اش صرفاً از موضوعات سودمند سخن می‌گوید و لذت و شادمانی را جزو محرمات می‌شمرد روح باورستیز و سرکش داستایفسکی جوان را عمیقاً می‌آزارد و می‌شورد که این شورش مقدمه تجربه لاقیدی اوباشانه به سرحد مرگ است که آن هم دیگر ره‌ایش نیست که خود سلولی کوچک است در هزار توی مخوف زندانی بزرگ. با به تبعید رفتن و لایه‌لای جسم و روح تباه محکومین دست و پا زدن بارقه‌های ایمان از سر نیازی درونی و مغفول در دلش جوشیدن می‌گیرد و به سرتاسر زندگیش تسری می‌یابد جدال شک و ایمان تضاد مکمل داستایفسکی است. چراکه تنها وجه فارق هنر از جنون همین پاسخگو بودن تضاد است. گفتیم تضاد مکمل و نه مختل زیرا هنر بشری ره‌آورد همین نوع تضاد است و عمدتاً بیماری‌های روان‌نژندی از تضادی ریشه می‌گیرد که دائماً در حال تکثیر است و راهی به برون‌فکنی و ره‌ایش ندارد. وقتی انسان در مرز زوال و رویا، تکرار و جاودانگی، شک و ایمان قرار گیرد غلبان این تضاد به اوج می‌رسد که گاه به تعالی و زمانی دیگر به سقوط منجر می‌گردد. به دیگر کلام برزخ خواستگاه هنرمند است و بهشت و دوزخ نقطه قلمدادهای آرمانی یا زوال یافته اثر هنری محسوب می‌شود.

پانوش:

۱- داستایفسکی جدال شک و ایمان: ص ۱۲

امیر قنبری

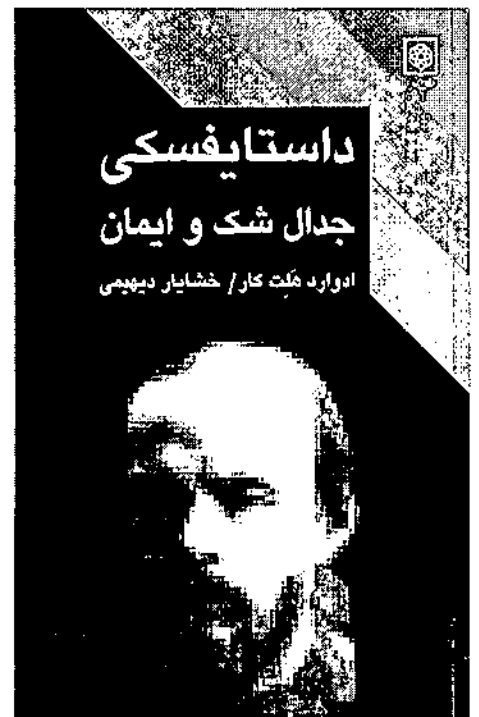
انزوا و متن

داستایفسکی جدال شک و ایمان

ادوارد هلت‌کار

خشایار دیهیمی

طرح نو، ۱۳۷۷

امکان پذیر نیست. و شگفت اینکه ویژگی ممتاز عصر مدرنیته، حاکمیت عقل انتقادی است، عقلی خود بنیاد که دائماً و همیشه دستاوردهای خود را به نقد می کشد و خود موضوع انتقاد خود است، به تعبیری نقادی از مدرنیته انفکاک ناپذیر است.

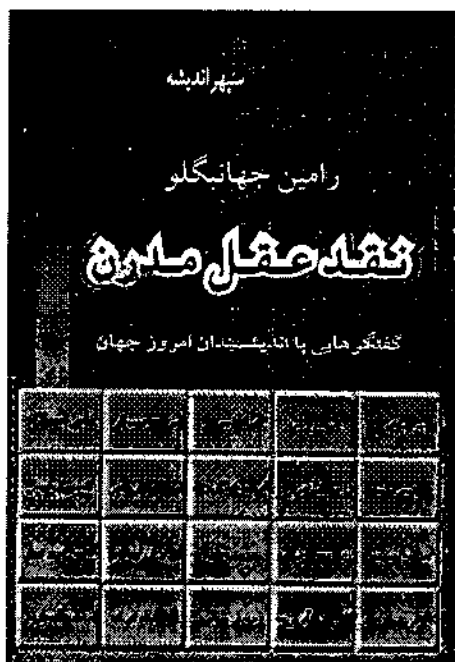
جلد دوم کتاب نقد عقل مدرن، مجموعه گفتگوهای آقای رامین جهاننگلو با نوزده تن از اندیشمندان و متفکران معاصر است. این کتاب که سابق بر این جلد اول آن با استقبال خوانندگان ایرانی مواجه شده بود، توسط آقای حسین سامعی به فارسی برگردانده شده است و الحق والا نصاف کتاب از ترجمه خوب و روانی برخوردار است.

در این کتاب موضوعاتی همچون «روشنفکری»، «دموکراسی»، «خشونت»، «جنگ»، «علم»، «ایدئولوژی» و مسئله «دیگری» در گفت وگو با اندیشمندانی که به نوعی پرورده عصر مدرنیته هستند، مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. فهرست مطالب کتاب در سیزده بخش تنظیم شده اند، بخشهایی همچون تاریخ فلسفه، فلسفه علم، جامعه شناسی، تاریخ، فلسفه فرهنگ، فلسفه سیاسی، قوم شناسی، روابط بین الملل، ادبیات امروز و... نکته قابل تأمل در این بخش بندی قرار گرفتن برخی از متفکران ذیل بعضی عناوین است، چنانکه «تزه وتان تودوروف Tzvetan tudorov» در ذیل عنوان کلی فلسفه فرهنگ قرار گرفته است و «ادوارد سعید Edward said» ذیل عنوان روابط بین الملل جای دارد.

گفت وگوها معمولاً بر پایه شخصیت، عملکرد و موضوعات مورد علاقه و مطالعه طرف گفت وگو شکل گرفته اند، اما جهت گفتگوها آشکارا به سوی نقد مدرنیته و دستاوردهای عقل مدرن پیش می رود، سؤالا معمولاً از زندگی شخصی شروع و به نقد جامعه مدرن

خیال، نقش به سزایی داشتند. در عصر پادشاهی عقل سه مؤلفه به هم پیوسته پیشرفت، نگاه به آینده و برتری عقل، چشمندازی به غایت خوشبینانه برای انسان ترسیم می کردند، در این چشمنداز عقل در حد و اندازه یک ایدئولوژی نجات بخش پدیدار می شد. این ایدئولوژی یا کیش پرستش علم که از رهگذر برتری عقل ایجاد شده بود با نقد عقل که در حقیقت خود کنشی عقلانی بود، وارد مرحله تازه ای شد. این مرحله تازه عصر مدرنیته بود که خود بر ساخته عقل بود اما از خصلت خوداندیشگی عقل نیز که همان نقد و انتقاد مداوم و همیشگی است، جدا و منفک نبود. اگر عصر مدرنیته، عصر تسلط خرد ایزاری، علمی و تکنولوژیک بود، به همان نسبت نیز عصر نقد خرد ایزاری، نقد خرد علمی و نقد خرد تکنولوژیک بود. عقلی که عصر مدرنیته را ساخته بود اکنون کنشهای خود را در عرصه های علم و اجتماع به نقد و ارزیابی و سنجش نشسته بود. این ارزیابی و داوری تنها محدود به فعالیتهای علمی و فنی نبود، بلکه شیوه های اداره حکومت و جامعه را نیز در بر می گرفت نقد دموکراسی، نقد شیوه های اقتصادی آموزشی، نقد شیوه های حکومتی و نقد کنشهایی همچون جنگ، تخریب محیط زیست و نفی «دیگری» همه و همه نتیجه رویکرد نقادانه عقل به دستاوردهای خود بود. منتقدان عصر مدرنیته به اعتباری به دو دسته تقسیم می شوند، یک دسته کسانی هستند که فرآورده ها یا کنشهای عصر مدرنیته را که بر پایه عقل مدرن شکل گرفته اند. به طور کلی نفی می کنند. چنانکه نیچه چنین می کند و دسته دیگر کسانی هستند که کنشهای مختلف عقل مدرن را ارزیابی و مورد سنجش قرار می دهند، چنانکه ماکس وبر، هورکهایمر و آدورنو چنین می کنند. به هر حال نقد مدرنیته جز از طریق نقد عقل مدرن

یکی از مهمترین و اساسی ترین واژگان فرهنگ مدرنیته واژه نقد و انتقاد است و یکی از گفتمانهای مسلط در جامعه مدرن، گفتمان نقادی عقل مدرن است. عقل برای پیشینیان نه تنها وجه تفارق و تمایز انسان و حیوان بود بلکه در نزد بسیاری از متفکران نسبتی با عالم بالا و جهان الوهیت داشت، البته معنای این سخن این نیست که عقل در نزد پیشینیان جایگاهی یکه و خود بنیاد داشت، در واقع عقل در نزد پیشینیان یکی از منابع معرفت محسوب می شد که به یاری مؤلفه های دیگر همچون حس و وحی و مشاهده، شناخت آدمی را سامان می داد. با ایجاد رنسانس و شکل گیری عصر روشنگری، عقل خود بنیاد شد و آدمی را خود بنیاد کرد، این استقلال، داعیه انسان را در تسلط بر طبیعت و سروری بر جهان، سرعت بخشید. در حقیقت، نخستین بار با کو جیتوی (cogito) (من فکر می کنم) دکارت بود که آدمی به موجودی تبدیل شد که هستی و وجود خود و (دیگری) را از رهگذر اندیشه و تفکر در می یافت. به تعبیری در این مرحله نه تنها عقل اقدام موجودات شناخته شد که خود استوار به خویش بود، بلکه همه چیز از طریق کنشهای عقلانی معنا می یافت. البته این اقتدار خدایگونه چندان نپایید و عقل به همان سرعت که سروری یافته بود از سریر قدرت به زیر کشیده شد و خود تبدیل به موضوعی برای نقد و بررسی شد. در این رویکرد جدید کانت فیلسوف انتقادی با نشان دادن امکانات محدود عقل و رمانتیکها با گشودن دریچه های

نقد عقل مدرن (ج ۲)

رامین جهاننگلو

ترجمه حسین سامعی

نشر فرزانه، ۱۳۷۷

راویان بحران

اسطوره

اسطوره

ک.ک. روتون

ترجمه: ابوالقاسم اسماعیل پور

نشر مرکز ۱۳۷۸

به تازگی از مجموعه مکتب‌ها، سبک‌ها و اصطلاحهای ادبی و هنری نشر مرکز کتاب اسطوره تألیف ک.ک. روتون با ترجمه ابوالقاسم اسماعیل پور چاپ و منتشر گردید.

اسطوره از سه بخش اصلی با نام ۱- اسطوره‌ها و نظریه پردازان ۲- اسطوره‌ها و نویسندگان و ۳- اسطوره‌ها و منتقدان تشکیل شده است.

در بخش اول مؤلف از مکتب اوهیمروس شروع می‌کند و با تحلیل دیدگاه‌های ساختارگرایان بحث خود را پایان می‌بخشد. مؤلف در این بخش مهمترین نظریه‌های مربوط به منشأ و خاستگاه را بیان می‌کند و به گونه‌ای به نسبت میان اسطوره و ادبیات می‌پردازد. در بخش دوم مؤلف تلاش می‌کند تا خواننده را متوجه اهمیت و ارزشمندی اسطوره در جهان امروز کند. زیرا در عصر روشنگری اسطوره کم‌کم از زندگی مردم رخت پرسته است و مؤلف می‌خواهد میان مردم با اسطوره آشتی برقرار کند. تقابلی که میان اسطوره و علم در عصر روشنگری و غلبه تکنولوژیکی وجود دارد مؤلف را وادار می‌دارد تا به بحث بقا و احیای اسطوره‌های گذشته و خلق اسطوره‌های جدید بپردازد.

در این باره می‌نویسد:

«فریدریش اشلگل که از گسیختگی فزاینده شعر نو نگران بود در گفت و گو درباره اساطیر خواستار خلق اسطوره‌های نوینی شد که با ادبیات جدید یگانگی بخشد به همان شیوه‌ای که در گذشته اسطوره‌های کهن به ادبیات باستان یگانگی بخشیده بودند.»

در بخش پایانی روتون می‌کوشد تا دیدگاه‌های انتقادی منتقدان اسطوره را بیان کند و صفحاتی را به نقد اسطوره‌های اختصاص دهد. بنا به قول مؤلف در نقد اسطوره‌ای به خصوصیات بومی یک کتاب خاص توجه نمی‌شود بلکه تمام نگاه‌ها معطوف به اسطوره‌ای است که کهنتر و مهمتر است. او بر این اعتقاد است که آفریدن زبانی انتقادی که بتواند به دو صورت نمونه‌وار و کهن نمونه‌وار عمل کند چندان آسان نیست، به همین سبب منتقدان اسطوره ناآگاهانه لغزش‌های ظریفی دارند.

کتاب اسطوره تألیف ک.ک. روتون علیرغم حجم کم ۱۲۹ صفحه‌ای متضمن مهمترین نکات مربوط به اسطوره و اسطوره‌شناسان و منتقدان اسطوره است. این کتاب طرحی کلی و در عین حال علمی و دقیق از مهمترین مباحث اسطوره‌شناسی در دنیای امروز به دست می‌دهد و این فایده با زبان توانای مترجم به خوبی به خواننده منتقل می‌شود. □

خاطرات او از کشورش بلغارستان آغاز می‌شود و به سرعت به یکی از اساسی‌ترین محورهای فکری تودوروف یعنی مسئله «دیگری» می‌رسد، اما آنچه جای آن در بحث با این متفکر خالی است آن وجه از کار و تحقیق این اندیشمند است که معمولاً در کشور ما به آن شناخته می‌شود و آن تحقیق در نظریه‌های ادبی و نشانه‌شناسی است. این کمبود یا نقص (اگر بتوان آن را نقص نامید) در گفت و گو با ادوارد سعید نیز وجود دارد، چهره‌ای که آقای جهانبلگو در این گفت و گو از ادوارد سعید می‌سازد، بیشتر چهره یک روشنفکر سیاسی است که به جنجالهای سیاسی عصر حاضر بیش از جدالهای فکری آن علاقه نشان می‌دهد.

در جلد دوم کتاب نقد عقل مدرن جناب آقای جهانبلگو با دو تن از اندیشمندان و صاحب نظران هندی نیز به گفت و گو نشسته‌اند، این دو گفت و گو به این دلیل برای ما دارای اهمیت هستند که در مجموعه نظرات متفکران غربی که فرزندان مدرنیته هستند، دو اندیشمند شرقی به نوعی درباره عصر حاضر که عصر تسلط عقل مدرن است، به قضاوت نشسته‌اند. این دو تن یکی «راج ریوال» Raj Rewal است که در زمینه معماری فعالیت می‌کند و دیگری «رام جی سینگ» Ram jee sing است که نویسنده او را فیلسوفی از شرق معرفی می‌کند اما با او در خصوص جریانات سیاسی هند، اقدامات گانندی و بخصوص «نظریه عدم خشونت» او بحث می‌کند، راج ریوال معتقد است: «ما باید مدرنیته‌مان را بر اساس سنت‌هایمان، فرهنگمان، شیوه زندگی‌مان، شرایط اقلیمی‌مان و شیوه‌ای که مردم رفتار می‌کنند به دست آوریم.» این دیدگاه از آن رو قابل اعتنا است که بسیاری از اندیشمندان جامعه ما، روبرو شدن با مدرنیته غربی را سرنوشت محتوم مشرق زمین می‌دانند.

ختم می‌شوند و این سیر از خود به جامعه و قرار گرفتن فرد در دل مدرنیته مفهوم خاصی را به خواننده القا می‌کند، توگویی در این گفتگوها، سازندگان مدرنیته خود به ارزیابی خود می‌نشینند، به عبارتی عقل مدرن کنشهای خود را به سنجش می‌کشد. سؤالها معمولاً پیوسته و دارای جهت هستند، گفت و گوکننده با هر متفکری که روبرو می‌شود، به نوعی خود او را روبروی آثار و اندیشه‌هایش قرار می‌دهد و این امر نشان از تسلط گفت و گوکننده بر آثار و افکار طرف گفت و گو دارد. هر جا این تسلط وجود دارد گفت و گو پر بار و مکالمه زنده و حقیقی و نقد جاندار و زاینده است و هر جا چنین کیفیتی غایب است، گفت و گو شکلی رسانه‌ای و ژورنالی به خود می‌گیرد برای مثال در گفت و گو با «پل والادیه» paul valadier گفت و گوکننده با تکیه بر آثار والادیه و استوانه‌های فکری او سؤالات مشخصی (مانند مسئولیت و اخلاق) را که به نوعی با مسائل مبتلا به جامعه مدرن همخوانی دارند مطرح می‌کند، اما در گفت و گو با «لشک کولا کوفسکی» leszek kolakowski سؤالات پراکنده هستند، گفتگو از خاطرات کودکی لشک کولا کوفسکی شروع می‌شود و با بحث درباره مارکسیسم ادامه می‌یابد و در نهایت گفت و گو به تفکر فلسفی و کارهای دیگر نویسنده کشیده می‌شود.

در میان نوزده تن متفکری که آقای جهانبلگو در جلد دوم کتاب نقد عقل مدرن با آنها به گفت و گو نشسته است بعضی در نزد جامعه کتاب‌خوان ما از شهرت بیشتری برخوردار هستند برای مثال «تزوه تان تودوروف» و «ادوارد سعید» از جمله اندیشمندانی هستند که در سالهای اخیر در کشور ما مطرح شده‌اند، به این دلیل ممکن است، بسیاری از خوانندگان ایرانی در وهله اول در برخورد با کتاب نقد عقل مدرن به سراغ این دو تن بروند، گفت و گو با «تزوه تان تودوروف» با

بلیس سلیمانی

ناقدان مدرنیته

نیچه، رومیان را به خاطر ترجمه‌هایشان از آثار یونان باستان می‌ستاید. ترجمه‌هایی که تسخیر نوشته‌ها بودند و «نه فقط با نادیده گرفتن تاریخ، بلکه با القای زمان خود» در اثر، به انجام می‌رسیدند. آنها را می‌ستاید چرا که «خوب می‌دانستند چگونه آن آثار را مطابق با ملاحظات زمانه ترجمه کنند» (پاره ۸۳)

امروز، ما جسارت به کار گرفتن شیوه‌هایی را نداریم: «به خاطر تکامل نگرش تاریخ مداری خود» (پاره ۸۳) ولی این نیروی خردکننده تاریخ مداری (= گذشته دوستی) از کجاست؟ پاسخ: از خلاء زمان حال.

شوق انسان معاصر به شناسایی حیات گذشتگان، ناشی از آگاهی او به فقر نیروی حیاتی خویش است. ما در همه عصر نوین، فقدان خدا در دل زندگی را با تاریخ‌نگاری و روانکاوای اساطیر پیشین به فراموشی می‌سپاریم.^۱ با اینهمه نیچه باور دارد که «مردان استثنایی یک عصر، بیشتر فرزندان فرهنگهای قدیمی و نهالهای دیررس نیروهای گذشته‌اند» (پاره ۱۰) آنان توان پرورش یافته کهن را در لحظات زمان خویش تنیده، فرهنگی بارور برای زندگی بشر، آفریده‌اند. او بدون اندکی تردید موزه پرستی و دانشنامه‌پروری را در عرصه حیات فرهنگی و چشم‌انداز تاریخی انسان، بیهوده می‌داند.^۲ و بیهوده نیست اگر می‌نویسد: «بار نگرش تاریخ مداری هر عصر را از ترجمه آثار قرون گذشته و نحوه درک آن آثار می‌توان ارزیابی کرد» (پاره ۸۳)

قوانین و شکل تمدن جدید که مسئولیت ماهیت خلاء زمان حال را بر گردن دارد، علاوه بر گذشته پژوهی؛ دارای الزام دیگری نیز هست، که با صورت‌آشناسازی فرهنگ و دانش همسایه پدیدار می‌شود. شتاب فراگیر همین الزام است که تصویر جهان تک‌وطنی را بر رویای انسان تحمیل می‌کند، تا او به گونه توده‌ای بی‌شکل در واقعیت بی‌وطنی خود پرتاب شده ماند.

انسان، برای پیشگیری از قربانی شدن یا فرسوده ماندن، در همه عصر جدید راهی مگر خودداری و از خودکردن کارآمدی‌های فرهنگ و دانش همسایه ندارد. مکان حیات ما در قلمرو فرهنگ خودی و دیگر فرهنگها زبان است و ترجمه را می‌توان میعادگاه فرهنگهایی دانست که هر یک به زبان خود سخن می‌گویند.

ترجمه در ایران، غالباً - و نه همیشه - رفتاری توریستی در برابر فرهنگهای همسایه داشته است. بیانی ساده از آنچه در انسوی زبان فارسی اندیشیده می‌شود، پندار این که کم‌رنگ کردن متن همسایه و خود، امکان هم‌رنگی به ارمغان خواهد آورد، حاصلی جز هیچ ندارد. برای از خودکردن فرهنگ و اندیشه دیگری باید با تمامی نیروی خود به استقبال تمامی توان او رفت. آیا ترجمه‌ای که با ویران کردن متن اصلی پدید می‌آید، ویرانگر خود نیست؟ و یا برعکس، اگر ترجمه‌ای هیبت متن اصلی را در خود دوباره‌سازی کند، به صورت ناقص الخلقه‌ای عجیب در میهن زبان مادری غریب نمی‌ماند؟ چرا اسیر این وهم شویم که بیان واژگانی یک شعر، ترجمه آن است؟ (طاعون شعر ترجمه‌پذیر در امپراطوری شعر فارسی را در نیافته‌ایم؟) نمود ایرانی‌داندن به اندیشه‌ای که خاستگاهش میهن دیگری است - حتی اگر از باران فرهنگ پیشین ما طراوت یافته باشد - روزه‌ای را که آن اندیشه برابر انسان امروز ما می‌تواند بگشاید، در غبار غرور دیرین‌ستایی مان محو می‌کند. جستجوی خود در دیگری چه نیرویی به زندگی

فرهنگی ما می‌بخشد؟

مترجمی می‌گوید: «برای نقد ترجمه یک اثر باید دوباره آن را ترجمه کرد» ولی می‌توان از «حکمت شادان»، که بازگویی «frohliche wissenschaft» است، پرسید: برای ایجاد درکی دقیق از نوشته نیچه آیا می‌تواند متنی صادق و نیرومند، برای فارسی‌زبانان باشد؟ شکی نیست که ترجمه می‌تواند همراه با مراقبت از جان و تن متن اصلی، اثری جاودانه در قلمرو زبان فارسی خلق کند.

پنداری که در راستی این واقعیت تردید دارد، باید بار دیگر به آثاری چون: چنین گفت زرتشت آشوری، گور به گور دریا بندری، صد سال تنهایی فرزانه، همچون کوچه بی‌انتهای شاملو، وزین سان بسیار ترجمه‌های دیگر، بازگردد.

در «حکمت شادان» نیچه‌ای شرقی - و بیشتر ایرانی - با ما سخن می‌گوید. مرا در این گفتگو دل آن نیست که به یادآوری‌هایی از این دست بپردازم که: صحیح بیستی که در زیرنویس صفحه ۴۷ برای نشان دادن اثرپذیری نیچه از سعدی آمده، این است: «به هوش بودم از اول، که دل به کس نسپارم / شمایل تو بدیدم، نه عقل ماند و نه هوشم» و این بیت هم مربوط به غزلیات سعدی است^۳ و نه گلستان او که نیچه آن را خوانده بوده است.

تردیدی نیست که نیچه از دل اندیشی شرق، برای ادراک خود از جهان و انسان، بهره‌ها برده است ولی اگر قرار باشد به او؛ در راستی تجربه‌ها و سخنانش؛ اعتماد کنیم، نمی‌توانیم با باور هم‌نژادی سگ دردش یا سگ نفس خرقانی (ص ۲۷۸) راهی به نه توی گاه تاریک تفکرش بیابیم. نیچه یافته‌های خود از شرق را چنان از خود کرده و با چشم‌انداز تاریخی خویش آمیخته، که نمی‌توان آنچه می‌گوید را جز به عنوان تفکر نیچه

سنجید:

«من در شناخت، هر اندازه حریص باشم نمی‌توانم

منصور مومنی

سلوک فلسفی و حکمت شادان

جز از طریق نگرش خود، چیزی کشف کنیم، و به نگرش دیگران دست نمی‌یابیم. مگر انسان می‌تواند دزد یا غارتگر باشد.» (پاره ۲۴۲)

اگر می‌خواهیم به دریچه‌های نگاه عرفانی نیچه دست یابیم، بار دیگر باید عرفان، فلسفه و نیچه را در چشم‌انداز مراقبه و مکاشفه خود قرار دهیم.

دانش ما درباره دوسویی فلسفه و عرفان دچار نوعی سوء تفاهم است. دوری فلسفه و عرفان از یکدیگر به گذشته جدلی بازمی‌گردد که در آن فلاسفه و عرفا، با رفتاری حزبی، نفی و تکفیر همدیگر را روا شمرده و هر یک، بیرق حق را حق خود دانسته‌اند. عارفان، در بیشتر آثار مکتوب خود، خط قرمزی در برابر دیگران گذاشته و همگان را به اتهام خام‌بودگی، از راه سپردن، تا سرپرده اندیشه خود منع کرده‌اند. بیان عارفان، پیش از آنکه شناختی عمیق و دقیق از وجود انسان، فراروی او قرار دهد، با زبانی رمزی به تعیین مرزهای خود یا سایرین پرداخته، و همین، فیلسوفان را که تجربیات ذهنی خود را در قالبی منطقی و با ماهیتی خردورز، به بیان آورده‌اند روبروی آنها قرار داده است.

هر دو جریان تفکر فلسفی و عرفانی، از تجربه ذهنی انسان، در حیات هستی‌کاو و سرچشمه می‌گیرند؛ گر چه یکی در انتهای خود به دانستن می‌رسد و دیگری به دیدن.^۴ «عرفان، شورشناختی است که نمایانگر مکان وجودی انسان در هستی، و راهنمای وی تا قلمرو تمام امکاناتی است که او را به دلیل بودن خود می‌رساند.»^۵ دغدغه فلسفه در بعدی دیگر و در تاریخ تأملاتش، آیا رهیافتی جز این است؟

دل و خرد نیز که گاه فیلسوفان و عارفان را به نبرد واداشته، بیش از آنکه پنداشته می‌شود، درهم و باهم‌اند خرد، یکی از رفتارهای دل آدمی است و هیچ انسانی جز با دلش نمی‌اندیشد؛ حتی اگر خود این واقعیت را نداند. رمه جهانی امروز، با ساده‌لوحی تمام به خود باورانده که مغز و قلب، جایگاه اندیشه و عواطف بشرند؛ حال آنکه

این دو، بازتابهای رفتار روح را در لحظات گوناگون، در جسم عملکرد، بروز می‌دهند. حقا عقل و عشق، یا به بیان دقیقتر، خرد و شعور نیز دو جریان از حرکت آگاهی جوی روحند، که در لحظات متفاوت حیات بشر، نمودی متفاوت می‌یابند. ولی در واقع در سرمنشاء خود، درهم، باهم و یکسانند.

فیلسوفان؛ حقا اگر ندانند؛ ریشه در عرفان دارند و عارفان؛ اگر هم نپذیرند، اهل فلسفه‌اند، و تفاوت‌های دانش آنان با یکدیگر، بیش از اختلافی که در میان شاخه‌های متعدد هر یک بروز می‌کند، نیست. وقتی سلوک فلسفی، چراغی از دانش عرفانی را روشن می‌کند، سحر جزم‌اندیشی در کام این معجزه حیرت‌انگیز بلعیده می‌شود. که راههای شناخت را هیچ نهایی یا حقا تعدد قابل شمارشی نیست. نیچه نیز نمی‌تواند از این قانون توحید مستثنا گردد، و رهیافتهای فلسفه او به دانش عرفانی را در لابلای نوشته‌ها و دریافتهایش می‌توان دید. (مراسم و آئینهای صوفیانه را، که به اشتباه، گاه هدف شمرده می‌شوند و در واقع روشهایی برای درک دانش عرفانی هستند نمی‌توان اصل این دانش دانست، آنها فقط و فقط روش‌اند، و چه بسا روش آزمون و خطا.)

در اینک انسان می‌خوانیم: «هر رشدی، خود را در پویش حریفی نیرومند آشکار می‌کند.»^۶ این حریف نیرومند را عارفان؛ خودکامه^۷ می‌نامند، که سالک را در طی طریقتش به نبرد می‌خواند و پیروزی بر او امکان ادامه طریقت به سالک می‌بخشد. جهان، هستی خودکامی است و عرفان، آموزگار رزم‌آورانی است که در ستیز با فتنه خودکامان ستمگر، خود و جهان را صیقل داده، پاک می‌کنند. عارف، نیرومندترین خودکامه جهان است که رها شده از متیبت؛ و نه فردیت خویش؛ نیرومندترین حریفان را به مبارزه می‌جوید تا ابر انسان خود را دریابد. اگر حقا خودکامی دیگر موجودات، اجزای طبیعت و اشیاء هم نمی‌بود، نظم این اندازه

شگفت‌انگیز نبود، تا هستی جهان پایدار ماند. در ستیز همین حریفان نیرومند است که «هر ضایعه سرانجام همچون برکتی فرودامده از آسمان، فرصتی را برای خلق نیروهای جدید برای ما فراهم می‌سازد.» (پاره ۳۲۶)

نیچه، تمدن مدرن را فرو می‌کوبد، چرا که در آن «آدمیان، کنش خودجوش را از یاد می‌برند و صرفاً در اثر محرکه‌هایی از بیرون به واکنش می‌پردازند.»^۸ قوانین، اخلاق و آموزش «هر جامعه متمدن و نظم‌یافته‌ای موجب سستی شور و شوق انسان است.» (پاره ۴) و از او ابزاری فرمانبر در جهت حفظ نوع و دور شده از غرایز طبیعی‌اش می‌سازد. برای او انسانی نیک‌بخت است که بهره‌مند و سرشار از زندگی باشد و هنر فی‌البداهه زیستن را بشناسد. (پاره ۳۰۳)

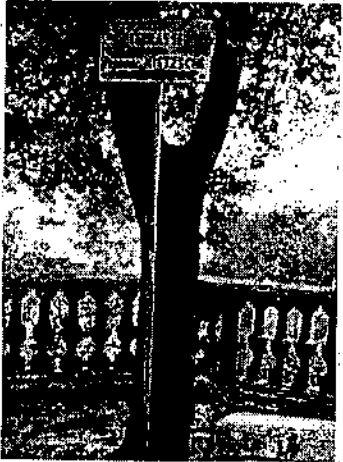
ج.پ.استرن، بر پایه نگاه انگلیسی خود به نیچه آلمانی، این بخش از گفتارهای او را؛ که در ادامه به ارزشیابی دوباره ارزشها می‌رسند در هیچ اجتماعی قابل قبول نمی‌داند. از آن روکه پذیرش چنین روندی، جامعه را دچار هرج و مرج و ناپایداری می‌کند.^۹

عرفان اما، سالکان طریقتش را با آموزه‌هایی از این دست به کشف واقعیت دنیا وامیدارد. انسان خراب و خراباتی عرفان، انسانی است که از پنداربآوری جهان ایزارمند بیرون جهیده و رها شده از خوی و دانستگی همگان، در لحظه‌های تازه شناخت پیش می‌رود. خرابات، نماد زیستگاه انسانهایی است که از پذیرش بشر برنامه‌ریزی شده، در خود، سرباز زده و با جاری کردن شعور خویش در جهت شعور جهانی به مقام انسان دست می‌یابند.

آنچه در گفتارهای نیچه به نام غرایز معرفی می‌شود، تعبیری ناقص از شعور انسانی است، که روح را با دیگر اجزای آفرینش پیوند می‌دهد. گرچه شعور در سطوح ابتدایی خود به صورت غرایز حیاتی رفتار می‌کند، ولی سالکان آری‌گو به زندگی، با درک

فریدریش نیچه

حکمت شادان

ترجمین: جمال آل احمد، سعید کامران، حامد فولادوند

حکمت شادان

فریدریش نیچه

جمال آل احمد، سعید کامران، حامد فولادوند

نشر جامی، ۱۳۷۷

قانونمندی‌های درونی و ذاتی آن، و رهایی بخشیدن و جاری کردنش در حیات فردی خویش، به روشن شدگی رسیده و خود را به قلمرو تمام امکانات می‌رسانند. دستاوردی که با عمل به قانونگزاری‌های بیرونی و پرورده ملال‌اندیشی همه گیر، امکان حاصل شدنش نیست.

یکی از مهمترین زمینه‌های سلوک فلسفی نیچه که در افق دانش عرفانی قرار می‌گیرد، گوشه‌ای از یافته‌های او درباره زن است؛ هرچند جمله مشهورش که «به سراغ زنان اگر می‌روی، تازیانه را فراموش نکن» گاه چون ظلمتی غلیظ، روشنائی‌های اندیشه او در این باره را، در خود فروبرده است. شاید امروزه حتی در شرق هم، دیگر نتوان اندیشمندی یافت که چون او جسورانه، و به درستی، درباره زن، تفاوت‌های اساسی‌اش با مرد و زنانگی جاویدش بیاندیشد. تمدن نوین که زن را «در مقام کارمند» می‌خواهد، مقابل یک پرسش اساسی او قرار می‌گیرد: آیا زن، با دستیابی به حقوق تازه و پیشرفت در راه «آقای» (= ساخت نوعی مرد مسخ شده) زنانگی‌اش را؛ که عالمش از بنیاد عالم دیگری

عرفانی، با زنانگی‌اش پذیرفته می‌شود. زنانگی‌یی که روح و جسم او را در خدمت مرد قرار داده و او را موظف می‌کند تا خود را با این وظیفه به کمال برساند.^{۱۴} و مرد نیز با فلاح در این کشتزار، می‌تواند کمال را دریابد. پس عجیب نیست، اگر «حکمت شادان» ما را برابر نیچه‌ای شرقی قرار می‌دهد؛ او گاه، اندیشمندی شرقی است (گر چه گاهی نیز درگیر اوهام شرق می‌شود؛ بازگشت جاودانه مثلاً). اما نه بر این اساس غیرقابل اثبات، که حافظ الگوی شعری‌اش بوده (ص ۱۴) بلکه چون می‌دانسته «انسان با ایمان قلبی به این اصل که زندگی وسیله‌ای است برای شناخت، می‌تواند نه فقط شجاعانه زندگی کند، بلکه شاد زندگی کند و شاد بخندد» (پاره ۲۲۴) اشارات:

- ۱- عصر تصویر جهان، مارتین هایدگر / یوسف ابادزی - فصلنامه ارغنون - شماره ۱۱ و ۱۲.
- ۲- رک: نیچه، فیلسوف فرهنگ، فردریک کاپلستون، علی اصغر حلبی و علی رضا بهبهانی، ص ۹۲-۶۰.
- ۳- کلیات سعدی - محمدعلی فروغی - چاپ دوم - ص ۶۲۵.
- ۴- بوعلی سینا با شیخ [ابوسعید] در خانه شد و در خانه فراز کردند و با یکدیگر سه شبانه‌روز به خلوت سخن گفتند... بعد سه شبانه‌روز خواجه بوعلی سینا برفت، شاگردان او سؤال کردند کی شیخ را چگونه یافتی؟ گفت: هر چه من می‌دانم او می‌بیند، و مریدان از شیخ سؤال کردند کی ای شیخ بوعلی را چگونه یافتی؟ گفت هر چه ما می‌بینیم او می‌داند. رک: اسرار التوحید - باب دوم - فصل دوم
- ۵- این گفتار را از درس استاد علی‌رضا غفوری آموخته‌ام.
- ۶- آنک انسان - چرا من تا به این اندازه فرزانه‌ام - پاره ۷.
- ۷- رک: آتش درون - کارلوس کاستاندا، صص ۲۱ تا ۴۱.
- ۸- اراده قدرت؛ ترجمه مجید شریف - پاره ۷۱.
- ۹- رک: فلاسفه بزرگ - برایان مکی / عزت‌الله فولادوند - ص ۳۹۳.
- ۱۰- فراسوی نیک و بد؛ ترجمه داریوش آشوری - پاره ۲۳۹.
- ۱۱- همان - پاره ۲۳۸.
- ۱۲- سوره بقره - آیه ۲۲۳.
- ۱۳- سوره نساء - آیه ۳۴.
- ۱۴- امام علی (ع) جهاد زن را نیکویی در معاشرت با شوهر خویش می‌داند. نهج البلاغه - جمله ۱۳۲.

است؛ از یاد نمی‌برد؟^{۱۰} در تفکر او «زن می‌خواهد مانند ملک و دارایی در اختیار گرفته شده و تصاحب شود» (پاره ۳۶۳) و مرد، می‌باید زن را ملک خویش بداند، همچون چیزی که سرنوشتش خدمتکاری است و در این کار می‌باید به کمال رسد^{۱۱} (کوئوله‌های مدرن، خدمتکاری را به معنی آشپزی و مثل آن می‌دانند). قرآن، زن را کشتزار مرد^{۱۲} و مرد را مسلط بر او^{۱۳} می‌داند. این دانش و خواست، بر پایه قانونی ثانوی، برای ایجاد شکل خاصی از جامعه‌ای مذهبی نیست، بلکه مربوط به تفاوت در اصل آفرینش و در کارآییها و تواناییهای دو جنس زن و مرد می‌باشد. زن جزئی جدا شده از وجود مرد است و پس از بازگشت به منبع و مبدا آفرینش خود؛ علاوه بر رفع نقصان وجودی مرد؛ چون سایر اجزای این وجود، تحت سلطه و حاکمیتش قرار می‌گیرد، و بدیهی است که از ماهیت این وجود اثر گرفته، چون کشتزاری، از آن، بارور می‌گردد. زن در دانش

فردریش نیچه

زبان‌شناسی و ادبیات ترجمه دوازده مقاله است که به ترتیب تحت این عناوین آورده شده:

۱- زبان؛ ۲- زبان‌شناسی؛ ۳- لوگوس؛ ۴- فیلولوژی؛ ۵- نشانه‌شناسی؛ ۶- معنی‌شناسی؛ ۷- فرازبان و ارجاع زبان؛ ۸- واج و واج‌شناسی؛ ۹- فن شعر؛ ۱۰- فن سخنوری؛ ۱۱- شعر غنایی؛ ۱۲- استعاره. در این مقالات تاریخچه هر یک از مفاهیم و اصطلاحات مذکور و سیر تحول آنها بررسی شده است.

به رغم عنوان فارسی کتاب و عناوین مقاله‌ها، مطالب کتاب، بیشتر از آن که به زبان‌شناسی و ادبیات ارتباط داشته باشد، صبغه فلسفی دارد. چنان که در پشت جلد هم آمده، مقاله‌های کتاب ترجمه ۱۲ مدخل از لغتنامه تاریخی فلسفی (به زبان آلمانی) است، که مترجم به سلیقه خود و ظاهراً برای آن که دایره مخاطبان کتاب وسعت بیشتری یابد به آن عنوان زبان‌شناسی و ادبیات داده است. اما اغلب مطالب آن به دوره‌هایی برمی‌گردد که زبان‌شناسی، چنان که در خود کتاب آمده، «در مفهوم دانش امروزش مورد تأیید همگان نبود» (ص ۹۸). از تمام کتاب چهار مقاله آخر را، که مجموعاً به هفتاد صفحه هم نمی‌رسد، می‌توان به ادبیات، آن هم به معنای عام کلمه، مربوط دانست. اگر نه، باید گفت در این چهار مقاله نیز کلاً با فلسفه مواجهیم نه ادبیات. گذشته از اینها، عنوان کتاب خواننده را به اشتباه می‌اندازد و او گمان می‌کند با کتابی روپروست که از ارتباط زبان‌شناسی با ادبیات سخن می‌گوید؛ اما هرچه بیشتر کتاب را می‌خواند و پیش می‌رود، بیشتر درمی‌یابد که عنوان روی جلد اسمی بی‌مسئاست.

نخستین مقاله کتاب که مفصل‌ترین نیز است

نزدیک به یک سوم از حجم کتاب را به خود اختصاص داده است. در این مقاله بسیار مفید مفهوم و ماهیت زبان در نزد فلاسفه، از یونان باستان تا عصر جدید، بررسی شده است. آنچه در این مقاله برای خواننده ایرانی جالب توجه می‌نماید اشاره مولفان است به آرای فارابی و ابن‌سینا و غزالی درباره زبان، و تأثیر اینها بر روی فلاسفه قرون وسطا (ص ۳۰). این مقاله، به نسبت سایر مقالات کتاب، دشواری و پیچیدگی کمتری دارد و این شاید به سبب موضوع عام آن باشد. به طور کلی، حتی خوانندگان آشنا به فلسفه و زبان‌شناسی هم ممکن است مطالب کتاب را اندکی دشوار بیابند و در فهم آنها دچار مشکل شوند. این امر علل مختلف دارد که اولین آنها بی‌گمان ایجاز مطالب است. مقالات کتاب اصلاً در قالب لغتنامه نوشته شده، و بنابراین، نویسندگان به اشاراتی مختصر پسند کرده و خواننده را به منابع مفصل تر ارجاع داده‌اند.

علت دیگر دشواری کتاب این است که زبان فارسی، در زمینه فلسفه غرب، به هیچ وجه غنای زبان آلمانی را ندارد و طبیعی است که ترجمه لفظ به لفظ یک کتاب فلسفی از آلمانی به فارسی مترجم و خواننده را در انتقال و فهم مطالب تا حد زیادی به زحمت اندازد. تنها راه به سامان رساندن چنین ترجمه‌هایی این است که مترجم بر زبان و موضوع ترجمه تسلط کافی داشته باشد و بتواند پس از فهم دقیق مطالب، آن همه را به شکلی که مناسب و مقتضی طبیعت زبان فارسی است ترجمه کند و خود را به صرف و نحو زبان مبدأ مقید ننماید. خوانندگان علاقه‌مند به زبان‌شناسی، پیش از این، ترجمه‌های خوب و روانی در این زمینه از کورش صفوی دیده‌اند که بیگمان ناشی از مهارت کافی او در علم زبان‌شناسی بوده است. اما در زمینه فلسفه، تا آنجا که من سراغ دارم، صفوی تنها یک کتاب - دنیای سوفی - را ترجمه کرده است که البته فلسفه در آن به شکلی داستان وار و ساده مطرح شده و ترجمه آن محتاج

تخصص در این فن نبوده است. اما کتاب زبان‌شناسی و ادبیات، چنان که آمد، بیشتر صبغه فلسفی دارد و ناآزمودگی مترجم در این باره ظاهراً یکی دیگر از علل دشواری این کتاب است.

اغلب مآخذ کتاب، بجز چند مورد انگشت شمار، به زبان‌های آلمانی، فرانسه و یونانی است. اگر خواننده علاقه‌مند بخواند برای توضیح برخی مطالب به این مآخذ مراجعه کند، یا اصلاً به آنها دست نمی‌یابد و یا این که، به سبب ناآشنایی به زبان این مآخذ، نمی‌تواند از آنها بهره‌ای ببرد. بنابراین، شایسته بود که مترجم، با تحقیق کافی، توضیحاتی بر متن بیفزاید و فهم آن را برای خواننده فارسی زبان ساده‌تر کند. به نظر می‌رسد آنچه مترجم را از این کار باز داشته، همانا عدم تبحر او در فلسفه است. زیرا آن جا که وی، در حیطه تخصص خود، توضیحاتی برای خواننده می‌دهد، این توضیحات را بسیار مفید، و برخلاف متن کتاب خالی از هرگونه تعقید و پیچیدگی می‌یابیم (برای نمونه، نک: زیرنویس‌های «فرازبان و ارجاع زبان»، ص ۲۲۱ - ۲۲۴).

کتاب متأسفانه هیچ مقدمه‌ای از مترجم ندارد. او توضیح نمی‌دهد که چرا همین ۱۲ مدخل را از لغتنامه تاریخی فلسفه برگزیده است؟ با این که زیرنویس‌ها و مطالب درون قلاب ظاهراً افزوده خود مترجم است، در هیچ‌جا به این مطلب اشاره‌ای نشده و خواننده نمی‌تواند در این باره مطمئن باشد. و این همه شاید ناشی از شتابزدگی در کار چاپ و آماده‌سازی کتاب بوده باشد. در پایان، باید گفت که ترجمه این گونه مقالات و کتابهای تخصصی، اگر درست و با مهارت کافی صورت گیرد، علاوه بر فایده علمی، بر غنای زبان فارسی هم می‌افزاید. در غیر این صورت، نه مشکلی از خواننده عام حل می‌کند، و نه اهل فن از آن استقبال می‌کنند، زیرا آنها نیز مسلماً ترجیح می‌دهند که به جای گرفتار شدن در ناهمواری‌ها و دست‌انداختن‌های ترجمه، به اصل متون مراجعه کنند.

احمد آذرباد

زبان‌شناسی، ادبیات

زبان‌شناسی و ادبیات

ترجمه کورش صفوی

هرمس، ۱۳۷۷، چاپ اول

اهل کتاب در ایران توماس مان را کمابیش می‌شناسند، اما از هاینریش مان کمتر سخنی در میان بوده است؛ چرا؟ نخستین سبب آن است که نام و آوازه توماس مان همواره بر نام و آثار برادرش هاینریش سایه افکنده و موجب شده وی آن شهرت و اعتباری را که شایسته‌اش است، به دست نیاورد. کمتر کسی می‌داند که هاینریش مان نیز جایگاهی درخور توجه و ارزشمند در ادبیات آلمانی دارد و دیر یا زود می‌باید ارزش راستین آثارش شناخته شود.

دومین سبب مهجور ماندن هاینریش مان در نزد کتابخوانان ایرانی، نبود ترجمه‌هایی از آثار اوست. تا همین سال گذشته تنها یک رمان از هاینریش مان - به نام زیر دست - به فارسی ترجمه شده بود که آن نیز در بازار کتاب یافت نمی‌شد و اکنون نیز یافت نمی‌شود. همان یک کتاب نیز در حال فراموشی بود که مترجمش محمود حدادی به تازگی یک مجموعه داستان و یک رمان دیگر از هاینریش مان را به جامعه کتابخوان ایران هدیه کرد.^۱

چنین می‌نماید که طلسم در مورد هاینریش مان شکسته شده است و خوانندگان فارسی زبان آثار این نویسنده مهم آلمانی را کشف کرده‌اند. بدیهی است که در این باره باید سپاسگزار مترجم محترم باشیم که هر سه اثر موجود از هاینریش مان در زبان فارسی به همت وی ترجمه شده است و فضل تقدم معرفی هاینریش مان به خوانندگان ایرانی از آن ایشان خواهد بود.^۲

به هر حال مقاله حاضر نگاهی دارد به چاپ اخیر دو اثر هاینریش مان در زبان فارسی به این امید که شاهد چاپ آثار دیگر این نویسنده آلمانی در زبان فارسی باشیم.

۱ - هاینریش مان و تونیتای بینوا

کتابی که به تازگی به نام تونیتای بینوا از هاینریش مان به دستمان رسیده، دربرگیرنده ده داستان، یک مقدمه از مترجم، یک نامه از توماس مان درباره برادرش و نیز توضیحاتی کوتاه برای هر داستان است که مترجم در نگارش آنها از زندگینامه هاینریش مان نوشته کلاوس اشروتز سود جسته است. ما نیز به نوبه خود در نگارش این بخش از این توضیحات بهره فراوان برده‌ایم.

مترجم در مقدمه می‌نویسد: «ده نوول حاضر به این قصد برگزیده شده تا درآمدی بر زندگی و آثار او باشد... دیگر عنصر پیوند دهنده این نوولها آن است که در همه آنها آن شناخت لازم که در زندگی تعیین‌کننده است، دیر و بس گران به دست می‌آید. براین اساس و در مقام عنوانی فراگیر هر ده نوول نام [فرعی] راه پر رنج شناخت برای این مجموعه انتخاب شد.» (ص ۱۰)

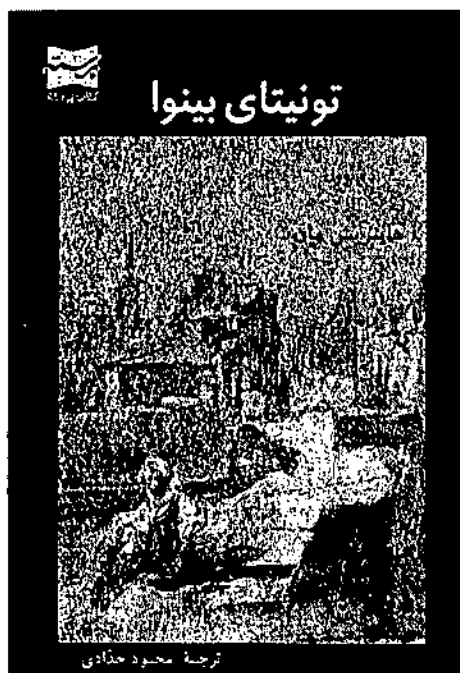
در میان ده نوول، نخستین آن کودک نام دارد که خود از پنج داستان کوچک‌تر تشکیل یافته است و بدین سبب بلندترین نوول این مجموعه به شمار می‌رود. این نوول پنج قسمتی در واقع شرح حال کودکی خودنویسنده است. هاینریش مان رغبت چندانی به خاطره‌نویسی نداشت. تنها کتاب وی در این زمینه بازبینی یک دوران (Ein Zeitalter wird besichtigt) است که در روزهای پایانی جنگ جهانی دوم نوشت و در آن نیز بیشتر از خاطره‌نگاری، آن هم در شکل ضمیر سوم شخص سود برد. خاطرات دوران کودکی او تنها به

گونه‌ای غیرمستقیم در آثارش بازتاب می‌یابد و در این میان شاید تنها این داستان کودک باشد که یکسره از خاطرات شخصی دوران کودکی نویسنده تشکیل یافته است. مان این نوول را در فاصله سالهای ۱۹۲۹ - ۱۹۲۶ به صورت مجموعه نوشت. خواننده در این نوول دنیای ساده و معصومانه کودکی را باز می‌شناسد که به تلخی و دشواری با جهان خشن و واقعی بزرگسالان روبرو می‌شود و آدمی ناخودآگاه به یاد دوران بی‌خبری و ساده‌دلی در جهان خیال پردازانه کودکی خود می‌افتد و رنجهایی را که برای شناخت دنیای بیرون از تخیلات رویایی خود، متحمل شده است، به یاد می‌آورد.

هاینریش مان با استادی فراوان موفق شده است برآستی باردیگر به خردسالی خود بازگردد و یادبدهای کودکی خود را از نگاه یک کودک به ما بازساند و این توانایی است که بسیاری از ما آن را از کف داده‌ایم و دیگر نمی‌توانیم ولو به گونه‌ای موقت جهان را از نگاه یک کودک ببینیم، مگر در داستانهایی از این دست و به یاری نویسنده‌گانی چون هاینریش مان!

ویژگی دیگر در این نوول پنج بخش، آن است که تصویری روشن از آلمان اواخر سده نوزده و نیز شیوه‌های تربیتی رایج در عصر قیصر ویلهلم به دست می‌دهد.

اما داستان دوم این مجموعه به نام کتاره گیری بس دقیق تر و به گونه‌ای ویژه گزارشی از نظام آموزشی آلمان قیصری به دست می‌دهد. گفتنی است که هاینریش مان و برخی نویسندگان دیگر آلمانی مانند هرمان هسه در برخی آثار خود یا نگاهی انتقادی به نظام آموزش و پرورش آلمان قیصری پرداخته‌اند. این نظام آموزشی با سلسله مراتبی سختگیرانه دانش‌آموز را مانند سرباز یک سربازخانه تربیت می‌کرد و در این میان آموزگار و مقامات آموزشی دیکتاتورهای واقعی و دانش‌آموزان فرمانبردارانی بی‌چون و چرا شمرده می‌شدند. شدت سختگیری‌های ارتش ماب مدارس

هاینریش مان و آسیب شناسی خودکامگی

آلمانی تا بدان پایه بود که فرار از مدرسه، خودکشی، بیماری‌های روانی و... در میان دانش‌آموزان آلمانی امری رایج بود.

در داستان کناره‌گیری، هاینریش مان صرفاً به توصیف معمولی رابطه حاکم و محکوم نمی‌پردازد، بلکه با نگاهی روانشناختی به آسیب‌شناسی پدیده قدرت، خودکامگی و فرمانبری می‌پردازد. این داستان می‌تواند حتی کالبدشکافی دیکتاتوری نظامی آلمان قیصری و اصولاً گرایش روح آلمانی به اطاعت و فرمانبرداری از یک منبع قدرت تلقی شود. این داستان ما را به یاد اسطوره و تان و والها فلدوس ژرمنی که در جنون و تان سوخت، شامگاه بته و نیز نمونه مدرن آن یعنی فرجام هیتلر می‌اندازد. خطری که هاینریش مان در این داستان بدان اشاره می‌کند، همان خطری است که سرانجام به شکل نازیسم بر آلمان حادث شد.

به هر حال در این داستان که حال و هوایی هراسناک دارد سرگذشت و سرنوشت دانش‌آموزانی جاه‌طلب و خودکامه توصیف می‌شود که در نظام آموزشی آلمان قیصری می‌خواهد خود مقام و جایگاهی چونان آموزگاران بیاید، یعنی خودکامه‌ای دیگر. او که موفق می‌شود همشاگردان خود را به زیر یوغ فرمانبری خود بکشد، تحت تأثیر جنون قدرت، به تدریج از درون تهی می‌شود و رفته رفته فرامینش پوچ‌تر و بی‌منطق‌تر می‌شود و آنگاه تحت تأثیر انگیزه‌هایی مبهم در اوج قدرتش به فروپاشی خود کمر می‌بندد و فرمان می‌دهد که بر او فرمان دهند، اما سرانجام این جنون نیز به نابودی کامل او ره می‌برد: سرانجام تمامی اسطوره‌های قدرت آلمانی از و تان گرفته تا هیتلر؛ میل به نابودی خود در اوج قدرت!

و اما سومین داستان این مجموعه تونیتای بینوا که عنوان کل مجموعه نیز قرار گرفته، مانند رمان شهر کوچک محصول سالهای اقامت مان در ایتالیا است.

تونیتای بینوا در اصل اپرای ایتالیایی است که هاینریش مان آن را با اندکی تغییرات به صورت داستان درآورده است. به هر حال اصل ماجرا درباره ارباب‌زاده‌ای لافزن است که با دروغهای خودنمایانه خود، زنی را به فساد می‌کشد و عشقی را نابود می‌سازد.

در تعبیری ظریف‌تر این نوول انتقادی از فنودالیزم است که خصوصی‌ترین و عاطفی‌ترین روابط انسانی را نیز قربانی هوس‌های خود می‌کند. گفتنی است که تونیتای بینوا نخستین بار در سال ۱۹۰۸ منتشر شد.

داستان پدر که حال و هوایی ناتورالیستی دارد، در اوایل سده بیستم رخ می‌دهد؛ زمانی که گسترش ناگهانی صنعت و پیدایش مشکلات ناشی از آن زندگی طبقات پایین جامعه را تهدید می‌کند. در این داستان که نوشته سال ۱۹۱۷ است، سیطره قوانین نانوشته اقتصاد و صنعت، رفاه و آینده خانواده یک کارمند میانه حال را به شدت به خطر می‌اندازد. این کارمند پیر که پدر خانواده است، ناگزیر است با نیروهای جوان و بی‌رحم به رقابت بپردازد تا از هستی ساقط نشود. اگر در داستان تونیتای بینوا این فنودالیزم بود که انسان‌ها را به نابودی می‌کشد، حال در این داستان قدرتی بس مخوف‌تر و بی‌رحم‌تر سرنوشت و آینده خانواده‌های درمانده را تهدید می‌کند و آن رقابت کور و جنون‌آمیزی است که صنعت و زندگی شهری در عصر جدید مولد آن بوده است. در این داستان نیز غرایزی مبهم و سرکوفته در زمینه اقتصادی آدمها را به سوی فاجعه پیش می‌راند و تنها پس از فاجعه است که قربانی فرصت اندیشیدن به پوچی تلاش‌های خود را می‌یابد.

داستان قاتل نیز همچون پدر پرداخته سالهای پرآشوب اوایل سده بیستم است و نیز انتقادی از سرمایه‌سالاری به شمار می‌آید. مان در این داستان کوتاه با اختصاری آگاهانه و کاریکاتوروار در فضایی کابوس‌مانند و وهم‌انگیز - در عین حال انسانی - و

همزمان هراسناک شخصیت‌های داستان را با وضوحی بیدارکننده و عینی در برابر دید ما قرار می‌دهد.

نهاد نیک انسانی با نگاهی تلخ و در عین حال سخت واقعگرایانه، سرنوشت محتوم ایده‌آلیسم خام و رویاباف را آشکار می‌سازد. نهاد نیک انسانی سرگذشت فردی است آرمان‌گرا و نیک دل اما ناتوان از درک واقعیت‌های زشت زندگی و ناتوان از قدری زیرکی و هوشیاری.

جوان نحیف، زردچهره و رویارده، این نماد هنری جان و توان عصر انحطاط با سلاح هنر و آرمانگرایی و خوشباوری به جنگ پلیدی می‌رود و ساده‌لوحی غم‌انگیزش فرجام فاجعه بار او را رقم می‌زند و او که با واقعیت زشت روبرو می‌شود در مواجهه با فاجعه امیدش نیز رخت برمی‌بندد و از سر دلزدگی برای گریز از مرگ چندان کوشش به خرج نمی‌دهد.

وعده‌گاه از نخستین نوول‌های هاینریش مان است، کاری از دهه آخر قرن ۱۹ و بدین روز از حیث موضوع و ساختار، متأثر از مکتب نورمانتیک، مکتبی که در آن سالها باب روز بود و همچون بسیاری از آثار این مکتب، دسترس‌ناپذیری سعادت درونمایه آن است. در اینجا جستجوگر و مقصود، تنها بدین منظور به یکدیگر می‌رسند که دریابند هرگز به یکدیگر نمی‌رسند. اما در همین داستان امپرسیونیستی - رمانتیک نیز آن عناصری نمود می‌یابند که بعدها ویژگی قلم هاینریش مان را تشکیل می‌دهد: آن طنز هوشیارانه او و گرایشش به اینکه از تصویرهای مجرد به بازتاب‌های مشخص‌تر اجتماعی گذار کند.

داستان‌های بعدی این مجموعه یعنی برادر و کفش‌های قرمز که همچون داستان پدر نوشته دهه دوم سده حاضرند، گواهی گویا به این نگرشند. جستجوی انسانی برای یافتن سعادت در این دو اثر برخلاف وعده‌گاه دیگر در فضایی کمابیش تجربیدی نمی‌گذرد

تونیتای بینوا، هاینریش مان

ترجمه 'محمود حدادی، کتاب پرسته (انتشارات علمی و فنی)

رضا نجفی

فرشته آبی، هاینریش مان

ترجمه 'محمود حدادی، نشر آویشن (بابل)

بلکه هر بار رنگی بارزتر از زمان و مکان به خود می‌گیرد. بدین شکل ما با جزئیاتی ملموس، خرده‌شهروندانی را می‌بینیم که همچون شخصیت داستان «پدر» با تنگ‌بینی‌های ویژه خرده‌شهروندان از هر راهی در پی سعادت خاص خود هستند و بدان نیز دست نمی‌یابند و در پایان این راه پر رنج شناخت آنچه برای ایشان باقی می‌ماند آه و افسوس، آرامش و صفای دوران گذشته است. کفشهای قرمز در قیاس با برادر گامی فراتر به سوی بازتاب عینی پیرامون برمی‌دارد و به ویژه سیمایی که در آن از برلین به عنوان شهری بزرگ، بی‌ترحم و پایتخت با امکانات وسوسه‌برانگیز ترسیم می‌شود، با آن قربانیان امان بریداش تا حدی نمونه‌وار و قابل تعمیم، گویا و افشاگر است.

و اما واپسین داستان این مجموعه، یعنی گردش در جلوی دروازه از مجموعه فلوتها و دشته‌های هاینریش‌مان برگزیده شده است که نخستین بار در سال ۱۹۰۷ انتشار یافت و با گرایش اکسپرسیونیستی محور همه داستان‌های آن، تضاد میان انفعال هنرمندانه با کنش و قدرت در اجتماع است. اکسپرسیونیست‌ها و بویژه شاخه‌ی چپ آنان با مطرح ساختن مفاهیمی چون «عمل» و «یورش» به مبارزه با جنبش هنر برای هنر شتافتند که خود آن نیز به نوبه خود

واکنشی در برابر ناتورالیسم بود. گردش در جلوی دروازه سراسر استعاری است و داستان آن - خروج انسانی منفعل به جستجوی زندگی و عمل - در عرصه روای می‌گذرد. اما هاینریش‌مان که خود متأثر از ادبیات فرانسه و شخصیتی چون امیل زولا، برای هنر و هنرمند، واقعیت جویی را تبلیغ می‌کرده است، همچنان که قهرمان داستان را به عرصه زندگی راهبر می‌شود، هشدار می‌دهد و او می‌دهد و آن اینکه مباد تخیلات وی در تجربه گران زندگی بر او پیشی گیرد و این تجربه را از هدف خود تهی کند. سه عرصه‌ای که قهرمان داستان در آن به آزمون عمل می‌پردازد، دین، عشق و دولتمندی است، او در پایان سفر خود به جهان عمل، پیر و دست خالی باز می‌گردد. اما این بار به جای پناه جستن به عالم روای به جستجوی مرگ برمی‌خیزد.

در این داستان به مانند داستان کناره‌گیری با وجود چندین دهه‌ای که میان نگارش آنها و ظهور نازیسم فاصله انداخته است، هاینریش‌مان عناصر بنیادین این اندیشه نازیسازی و شیوه فراگیر شدن و قدرت یابی آن را به گونه‌ای اضطراب‌برانگیز به تصویر می‌کشد.

اما در پایان چند کلامی نیز درباره گزینش و ترجمه این مجموعه بگوییم. پیش از هر چیز باید توجه داشت زمانه‌ای که هاینریش‌مان در آن می‌زیست زمانه

سربرآوردن مکاتب ادبی گوناگونی بود. پس از سده‌ها دیرپایی کلاسیسم و رمانتیسم می‌بینیم که به ناگاه و در زمانی کوتاه مکاتبی چون رئالیسم، ناتورالیسم، اکسپرسیونیسم، نورمانتیسم و... یکی پس از دیگری سر بر می‌آورند. هاینریش‌مان نیز بی‌تأثیر از این مکاتب گوناگون نبوده است.

او نیز به فراخور زمانه خود هر بار رنگی از این گرایش‌ها به خود گرفته است. گزینش هوشمندانه داستان‌های این مجموعه از سوی مترجم، این امکان را به خواننده می‌دهد که شاهد تجربه آزمایشی‌های هاینریش‌مان در مکاتب گوناگون ادبی باشد، بی‌آنکه نیازی به یادآوری ما باشد خواننده به راحتی در این دهن‌لول دست کم چهار گرایش را باز می‌شناسد: رئالیسم، ناتورالیسم، اکسپرسیونیسم و نورمانتیسم با آمیزه‌هایی از نمادگرایی.

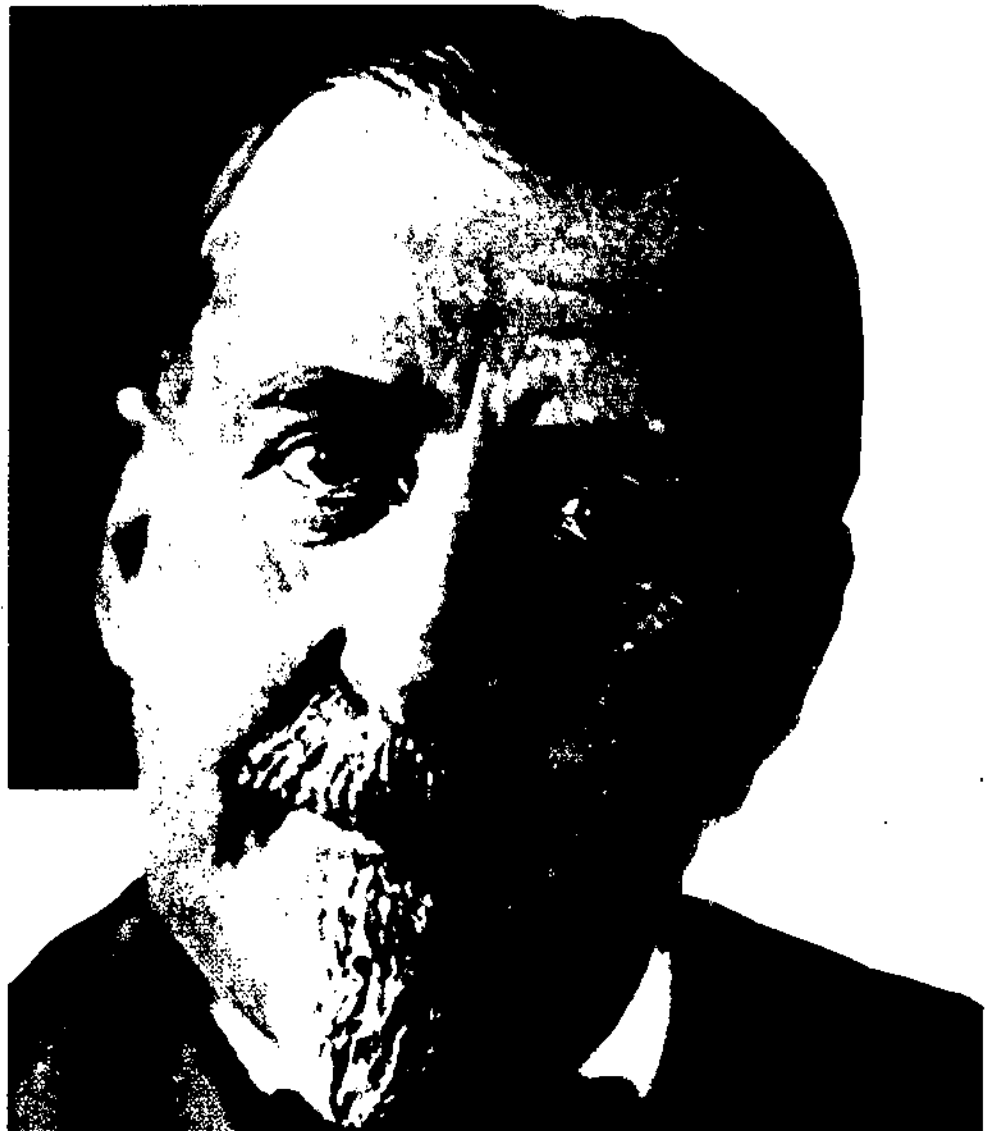
از همین روی چنین مجموعه متنوعی می‌تواند درآمدی بر آثار و سبک هاینریش‌مان قلمداد شود. نکته مهم دیگر آن است که مترجم کوشیده تا با توجه به دوره‌های سبکی گوناگون هاینریش‌مان، برای هر داستان، نثر و زبانی هماهنگ با دگرگونی‌های نگارش نویسنده‌اش به کار گیرد و تفاوت نثر و شیوه ترجمه در هر داستان بی‌گمان به این مهم باز می‌گردد.

نثر داستان‌ها در نگاه نخست و در برخی موارد سنگین و حتی فخیم می‌نماید که این خود نیز تا اندازه زیادی بازتاب زبان آلمانی هاینریش‌مان و گرایش او به سنگین و دشوارنویسی است.

۲- هاینریش‌مان و فرشته آبی:

پیش از گفتن هر چیزی، می‌باید یادآوری کرد که نام اصلی رمان فرشته آبی، در واقع استاد اونات (Professor Unrat) است. از روی این رمان با اندکی تغییرات در سال ۱۹۳۰ فیلمی ساخته شد به نام فرشته آبی (Der Blaue Engel) که مارلند دیتریش و امیل یانینگس از به نام‌ترین بازیگران آلمانی، ایفاگر نقش‌های اصلی آن بوده‌اند.^۳ این فیلم که یکی از بهترین کارگردانان سینمای آلمان یعنی یوزف فن اشترنبرگ آن را ساخته بود، به موفقیتی جهانی دست یافت و به شهرت آن روز سینمای آلمان افزود. از آن پس نام فرشته آبی عنوان دوم و حتی گاهی اوقات - به مانند ترجمه فارسی همین رمان - عنوان اصلی رمان قرار گرفت.

این رمان در کنار رمان شهر کوچک از مهمترین آثار دوران آغازین نویسنده است که نخستین بار در

سال ۱۹۰۵ با نام استاد اونرات، یا فرجام کار یک خودکامه، انتشار یافت. قهرمان این رمان دبیری شهرستانی است که رات (Rat) نام دارد، رات در زبان آلمانی به معنای پند است، اما شاگردان و همکاران رات او را اونرات (Unrat) می‌نامیدند که زیاله و آشغال و گند معنا می‌دهد.

رفته رفته در رمان آشکار می‌شود که این جناس‌بندی - پند را گند نامیدن - چندان هم بی‌راه نیست. این دبیر جزم‌اندیش و کوتاه‌بین که برای خود مقام و منزلتی اجتماعی دارد، در عشقی پیرانه‌سر به دختری از طبقه فرودست جامعه که به هنرنمایی و آوازه‌خوانی از نوع درجه سوم آن، پرداخته است، منزلت خود را از بین می‌برد. دخترک آوازه‌خوان که عشق پیشه اوست، استاد اونرات را به بی‌آبرویی می‌کشانند و زندگی منزله و مقید او را ویران می‌کند.

هاینریش مان که همواره دستی در شیوه ناتورالیسم داشت در این اثر از چارچوب ناتورالیسم آلمانی فراتر می‌رود و به مانند برخی از داستان‌های کوتاه‌اش که پیش از این بدان پرداختیم، اثری انتقادی درباره جامعه آلمانی عصر قیصر ویلهلم ارائه می‌دهد. در این اثر نیز به مانند داستان کناره‌گیری و رمان زبردست، انتقاد هاینریش مان متوجه مناسبات و ساختار آموزشی و تربیتی آلمان آن روزگار است. این اثر و بسیاری دیگر از آثار وی تصویر روشنی از آلمان اواخر سده نوزده و شیوه‌های تربیتی حاکم بر مدارس این کشور به دست می‌دهد.

در تحلیل داستان کناره‌گیری نیز دیدیم که آثار هاینریش مان گونه‌ای کالبدشکافی قدرت‌گرایی آلمانی و نیز پیش‌بینی نازیسم است. اما تحلیل نویسنده تک‌بعدی نیست، او برخلاف دیگران، خودکامگان را صرفاً قدرتمندانی زورگو نمی‌بیند، بلکه وی در رمان فرشته آبی در تحلیل شخصیت استاد اونرات در مقام یک خودکامه، گونه‌ای ضعف را نیز آشکار می‌کند. هاینریش مان آشکار می‌کند که خودکامگی بیشتر ناشی از ضعف و بیماری روحی است تا قدرت. اونرات نیز در مقام کارگزار قدرت و توجیه‌گر آن فردی بی‌خوشتن است که در پیرامون خود با هرگونه احساسات انسانی مبارزه می‌کند، اما همین که احساس عاطفی در خود او به جنبش درمی‌آید، هرج و مرج طلبی پیشه می‌کند و آن اخلاق‌اندیشی جزم‌اندیشانه‌اش آن پندگرایی‌اش در بر اعتقادی محض و در گند واژگون می‌شود و رات به اونرات، پند به گند تبدیل می‌شود. با این حال آنچه به داستان عینیت و لمس‌پذیری می‌دهد، پرداختن به شرایط زیست خودکامگی است که

به سلسله مراتب و زبردست احتیاج دارد که در اینجا دانش‌آموز کنترلاک را بارزترین نمونه آن می‌یابیم. به هر حال هاینریش مان به گونه‌ای سرنوشت‌نهایی هرگونه فاشیسمی را نیز در چنین آثاری برملا می‌کند. نتیجه‌گیری نهایی این است که هرگونه خودکامگی در نهایت به ذلت و شکست ختم خواهد شد زیرا اساس و ماهیت وجودی هرگونه فاشیسمی نه از قدرت که از ضعفی نهایی ریشه می‌گیرد. اینجاست که تشابه فوق‌العاده این رمان با داستان کناره‌گیری که در بررسی مجموعه داستان توتیای یینو بدان پرداختیم، آشکار می‌شود.

رابطه دوگانه «خودکامه - زبردست» که به ویژه در فاصله سالهای ۱۹۰۴ تا ۱۹۱۴ اساس بسیاری از آثار هاینریش مان را تشکیل می‌دهد، در این رمان در چارچوب یک شهر آلمانی تجسم می‌پذیرد و در رمان زبردست که به یک تعبیر، تداوم و تکامل فرشته آبی به شمار می‌رود، تا به مناسبات کل جامعه گسترش می‌یابد و در مجموع خود نمونه‌های مجاب‌کننده‌ای را از بحران منزلت انسانی در برابر چشم خواننده به نمایش می‌گذارد.

و نکته پایانی اینکه تحلیل روانشناختی هاینریش مان از تزلزل شخصیت فرد خودکامه که ارزش ویژه به رمان فرشته آبی می‌بخشد به هیچ روی در فیلمنامه این اثر و به طبع در فیلم فرشته آبی ملحوظ نشده است. از این رو می‌باید به تماشاگران این فیلم توصیه کرد که بدان بسنده نکنند و فرشته آبی واقعی را در رمان هاینریش مان سراغ بگیرند.

پانویس‌ها:

- ۱- باید یادآور شد که سال چاپ ترجمه فارسی رمان فرشته آبی، تابستان ۱۳۷۳ و مجموعه داستان توتیای یینو تابستان ۱۳۷۴ بوده است. لیکن هر دو این آثار برای نخستین بار در آستانه سال ۱۳۷۸ توزیع شد و به دست خوانندگان رسید. حتی با نگاهی به تاریخ ذکر شده در فرجام مقدمه مترجم در کتاب فرشته آبی درمی‌یابیم که مترجم دستتویس ترجمه خود را در سال ۱۳۶۴ به ناشر سپرده بوده است. بی‌آنکه ما سخنی در این باره بگوییم خواننده خود با نگاهی به تاریخ‌های ترجمه، چاپ و توزیع این دو کتاب متوجه نکاتی درباره آسیب‌شناسی صنعت نشر خواهد شد.
- ۲- در این مقاله بخش‌هایی از مقدمه مترجم بر هر دو اثر یادشده نیز عیناً نقل شده است.
- ۳- فیلمنامه این فیلم پیش از خود رمان آن به فارسی ترجمه شده است:
- یوزف فون اشتربنبرگ، فرشته آبی، ترجمه پرویز تابی‌دی، انتشارات مدرسه عالی تلویزیون و سینما با همکاری انتشارات پیام، ۱۳۵۰، ۱۶۹ ص.

فلاطوری نامه

پروفسور عبدالجواد فلاطوری از معدود عالمان و دانشمندانی بود که در دو فضای تمدن ایرانی و تمدن غربی به تعلیم و تربیت پرداخت و با کسب دانش‌های قدیم و معارف جدید، منشأ خدمات مهمی در غرب و خصوصاً کشور آلمان برای فرهنگ و معارف اسلامی گردید.

«فلاطوری نامه» عنوان مجموعه مقالاتی است که به همت سمینار شرق‌شناسی دانشگاه کلن آلمان منتشر شده و شامل دو بخش و یک پیوست است: بخش اول حاوی گفتار و نوشتارهای دانشمندان آلمانی است که در بزرگداشت مرحوم فلاطوری عرضه شده‌اند. سخنرانانی که در مجلس بزرگداشت به ارائه مقاله یا سخنرانی پرداختند عبارتند از: پروفسور آنه‌ماری شیمل، پروفسور گوسترب، گسینزل الهی‌دان یهودی، پروفسور اولریش ماتس رئیس دانشگاه کلن و دو تن از شاگردان مرحوم فلاطوری که در مقالات خود به بحث از تحقیقات ادیان‌شناسی فلاطوری پرداخته فعالیت‌های او را در دهه اخیر که همواره با شرکت فعالانه خود در بحث‌های رادیویی و تلویزیونی، سعی می‌کرد مؤدیانه پیشداوریه‌ها و سوءتفاهماتی را که در غرب نسبت به اسلام رواج دارد از میان بردارد اشاره کرده‌اند. هدف نهایی فلاطوری تصحیح تصویر اسلام ستیزه‌گری که در غرب وجود دارد و نشان دادن چهره راستین اسلام با ارزشهای اخلاقی و انسانی بود.

بخش دوم فلاطوری نامه دربردارنده مقالاتی از مرحوم فلاطوری است که شامل مطالب زیر است: نبرد عقاید در صحنه کنونی دنیا، کاوش از سازگاری یا ناسازگاری اسلام و سکولاریسم، تأویل علمی گفتگوی ادیان از دیدگاه اسلام، حجیت اصل عقل در استنباط احکام شرعی در مذهب شیعه، چگونگی طرح اشتراکات میان مسیحیان و مسلمانان.

تدوین‌کنندگان فلاطوری نامه در پیوست این کتاب، گزیده‌ای از کتب و مقالات استاد فلاطوری را برای آشنایی پژوهشگران و محققان ذکر کرده‌اند. فلاطوری نامه در ۲۷۱ صفحه به قطع برقی در تاریخ اوت ۱۹۹۸ میلادی به همت شاگردان و علاقه‌مندان مرحوم فلاطوری در آلمان چاپ شده است.

«فلاطوری نامه» تصویری گذرا از شخصیت علمی و فعالیت‌های فرهنگی و علمی او را در غرب نشان می‌دهد و برای شناخت بیشتر و دقیق‌تر از خدمات فرهنگی و علمی او باید آثار دیگری تدوین شود تا خدمات او بیشتر شناخته شود.

یکی از مباحث مهم ادبی، نحوه انتخاب شکل روایی داستان و سایر عناصر دیگر آن، به وسیله نویسنده است. عده‌ای می‌پندارند که با نو شدن روح زمانه و پیدایش مکاتب جدید ادبی — فلسفی و هر چه پیچیده‌تر شدن ذهن انسان معاصر، دیگر بهره‌گیری از شکل‌های روایی قدیم و عناصر داستانی‌ای که عمدتاً در گذشته کاربرد وسیع‌تری در داستان‌نویسی داشته‌اند، نوعی کهنه‌گرایی به شمار می‌رود و نویسنده می‌بایست تمامی اندوخته‌های ذهنی خود را همواره به کمک شکل‌های تازه و قالب‌هایی نو بیان کند.

ماريو بارگاس یوسا نویسنده برجسته پرویی در زمان جنگ آخر زمان خود نشان داده است که سخنان یاد شده اعتبار چندانی ندارد و قید و بندی تازه بر حرکت خلاق ذهن نویسنده است.

هنگامی که درونمایه اثری مانند جنگ آخر زمان بعدی حماسی — اساطیری دارد، پس چندان بی‌راه نیست که شیوه روایت آن هم به پیروی از درون‌مایه‌اش، شکلی فاخر و سنتی به خود بگیرد و با نظرگاهی چون نظرگاه دانای کل روایت شود و با فاصله‌گیری از ذهن و زبان شخصیت‌های فرعی آن، جنبه روایی‌اش برجسته‌تر شود.

رمان بی‌هیچ مقدمه‌ای به شرح حالات و افعال مرد ناشناسی می‌پردازد که: «پی‌بردن به سن و سال، ایل و تبار و ماجرای زندگی‌اش ناممکن بود.»^(۱)

و پس از آن هم هیچ‌گاه به درستی از گذشته او سخنی به میان نمی‌آید. او همان است که هست بی‌گذشته و بی‌آینده. حال مطلق مشغول مبارزه‌ای

مداوم و پیوسته برای تحقق بخشیدن به باورها و اعتقادات یک قوم. مردی با پایمردی و استقامت بسیار و اندیشه‌ای منسجم و تردیدناپذیر که آمدنش انگار از خلأ است و مرگش نیز در فضایی تیره و ابهام‌آلود رخ می‌دهد. قصدش اصلاح مردمان و راهنمایی آنها به سوی خیر و رستگاری است. اما حرکت او را نمی‌توان با زمان معمول سنجید: «انگار در این گوشه خاک که او یک سرگرم سفر در آن بود و بالا و پایین می‌رفت، زمان از یاد رفته بود، یا زمانی دیگر بود با آهنگی از آن خود.»^(۲)

یا: «در چشم او سرگردانی‌های مریدان مسیری خطی ندارد که با قبل و بعد مشخص شود، مسیری دایره‌وار است، تکرار روزها و رویدادهایی همه یکسان.»^(۳)

و به اعتقاد خبرنگار نزدیک‌بین (یکی از شخصیت‌های رمان)، در این ماجرا: «چیزی پیچیده‌تر، بی‌زمان و خارق‌العاده در میان بود.»^(۴)

مرد به زودی پیروانی می‌یابد و منطقه‌ای برای سکونت، تا مدینه فاضله‌اش را بر روی زمین ایجاد کند. جایی که در آن گریه و بره‌راهن و قاتل در کنار علیل و مظلوم و ستم‌دیده کنار یکدیگر به سر می‌برند. آن جا جایی است که: «مجموعه رنگارنگ آدمیان در کنار هم بی‌هیچ جنگ و جدال و در فضایی آکنده از برادری، همبستگی و وجد و شور زندگی می‌کرد، چیزی بود که کس مانند آن به یاد نداشت.»^(۵)

اما به زودی پیروان شر و پلیدی، در هیأت ارتش برزیل ظاهر می‌شوند تا یک بار دیگر ما شاهد نبرد خیر و شر و تاریکی و ظلمت باشیم. دستاویز آنها این است که نمی‌خواهند این مدینه فاضله سرمشق انسان‌های محروم دیگر قرار گیرد. پس: «پای به کاندوس می‌نهادند تا مردمی را بکشند که این جا دور هم جمع شده بودند تا با عشق به خدا زندگی کنند و به هم یاری برسانند، چرا که هیچ کس به یاریشان نیامده بود.»^(۶)

و از آنجا که همواره بر روی زمین شر پیروز می‌شود تا این مبارزه تا ابد تداوم یابد، تمامی تلاش «مرشد» (شخصیت شگفت این رمان که عامل وحدت جمع کثیری از محرومان است) معطوف به حفظ کلمات و اعمالی است که در آن چند ماه باعث وحدت مردم و ایجاد جامعه‌ای از نظر اخلاقی برتر شده بود. او در آخرین لحظات زندگی‌اش از آنتونیو — ویلانوا (یکی دیگر از شخصیت‌های رمان) می‌خواهد حلقه محاصره را بشکند و: «دور دنیا راه بیفت و شهادت بده، دیگر پا به این دایره نگذار. من با این رمه می‌مانم تو باید از این دایره بیرون بروی (...). برو به کسانی که درس‌شان را فراموش کرده‌اند شمردن یاد بده.»^(۷)

و برای این که فرستاده‌اش در جامعه انسانی حل شود، آخرین سخنش قبل از مرگ این است که آنتونیو ویلانوا خانواده‌اش را هم با خود ببرد.

و از آنجا که نمی‌بایست جسم مرشد، به دست اشرار بیفتد تا بر اثر تماس آنها آلوده شود به مرگی طبیعی می‌میرد تا پیروانش بتوانند سر فرصت جسدش را پنهان کنند. (هر چند بعدها بر اثر محاسبات غلط یکی از مریدان، گورش کشف می‌شود و سرش را از بدن جدا می‌کنند و به پایتخت می‌فرستند).

اما این تعبیر اسطوره‌ای، همه ماجرا نیست و داستان مرشد و پیروانش در فضایی امروزی با نیازها و کاستی‌های زمان حاضر رخ می‌دهد. زمانی که در آن حقیقت یکه و مطلق نیست، بلکه چون منشوری چند گانه تعبیر متفاوتی دارد.

آیا واقعاً جمهوری خواهان، دشمن مردم برزیل بودند؟ آیا نظام جدید سیاسی — اجتماعی برزیل، عامل شیطان بود؟ این سؤالات هر چند برای مخاطب مهم است اما از نظر پیروان مرشد، آن چه که خود می‌پندارند، حقیقت غایی است. آنها شادمانه و با یقین کامل در انتظار به تحقق رسیدن وعده‌های مرشدشان هستند. بی‌سبب نیست که رولان بارت می‌گوید: «[دنیای

چیره شدن بر گذشته و آینده و حضور در حال مطلق

اسطوره‌ای [دنیایی است که در یقین گسترده شده است. اسطوره روشنی شادمانه‌ای پدید می‌آورد.]»^(۸)

با این وجود، همین ویژگی معنوی و اعتقادی آن جنبش، همان نیرویی است که در معادلات منطقی-سیاسی مخالفتانش نمی‌گنجد و آنها را سرگشته و حیران می‌سازد. همان گونه که در ابتدای نوشتارمان بدان اشاره کردیم، شیوه روایت این رمان وابسته به فضای اسطوره‌ای-حماسی آن است، و به همین سبب، ساده و سرراست و سنتی صورت می‌گیرد و در آن از بازیهای شکلی (آن گونه که در دورمان دیگر یوسا یعنی گفتگو در کاتدرال و عصر قهرمان شاهد آن بودیم) خبری نیست. در هر بخش رمان، به تناوب، شخصیت‌های رمان معرفی می‌شوند، و گذشته‌شان در کمال ایجاز و اختصار شرح داده می‌شود. (البته همان گونه که قبلاً هم گفتیم این عمل در مورد مرشد، به خاطر شکسته‌شدن حال و هوای قداست گونه او صورت نمی‌گیرد) و در کنار این معرفی شخصیت‌ها، ماجرا یا حادثه داستان نیز دنبال می‌شود.

این رمان ۹۰۰ صفحه‌ای به گونه‌ای روایت شده است که خواننده کمترین ملالی احساس نمی‌کند. این امر نه تنها به خاطر حادثه‌ای بودن طرح آن، بلکه به خاطر جان‌دار بودن تصاویر و نحوه روایت یوسا نیز هست. او مدام صحنه‌ها را عوض می‌کند و کانون واقعه را از شخصیتی به شخصیت دیگر تغییر می‌دهد، تا هماهنگ و همراه با هم، هم حادثه دنبال می‌شود و هم شخصیت‌پردازی انجام پذیرد.

از ویژگی‌های این رمان، ترسیم فضای بومی و حال و هوایی است که مختص کشورهای آمریکای لاتین است. فضایی داغ و نفس گیر، همراه با بادهایی سخت و فقر و محرومیت و خشکسالی و تبعیض و ستم‌دیدگی، در کنار راهزنانی تیزپا و سربازانی بی‌رحم. و در کنار این همه، پایداری و رشادت مردمی که به رغم تمامی فجایع طبیعی و اجتماعی مقاومت می‌کنند و زنده باقی

می‌مانند و تاریخ را تداوم می‌بخشند.

گر چه محور رمان و تکیه‌گاه آن، شخصیت مرشد است، اما به دلیل دور از دست بودن او و ابهت و ابهامش، شخصیت‌های اصلی این رمان گالیلئوگال و خبرنگار نزدیک‌بین‌اند. این دو، هم از بقیه شخصیت‌ها ملموس‌ترند و هم در انتقال دادن ماجرای مرشد به فضای بیرون از کانودوس، مؤثرتر. در اصل آنها واسطه‌ها و پهنه‌هایی هستند که ما به کمک آنها (به رغم راوی دانای کل رمان) از چند و چون ماجرا با خبر می‌شویم و از دریچه چشم‌شان به مسائل و قضایا می‌نگریم.

گال روشنفکری اروپایی است که عقایدی انقلابی دارد و برخوردش به قضایا تحت تأثیر همان عقاید و باورهایش صورت می‌گیرد. او سعی دارد با همه چیز علمی و منطقی برخورد کند، اما طنز ماجرا در این است که عاقبت جان خود را نه بر سر عقیده‌اش، که بر سر موضوعی شخصی می‌گذارد که به اعتقاد خودش ارزش چندانی ندارد.

بدین ترتیب مخاطب می‌بیند آن علم و منطقی که می‌خواهد حتی رابطه انسان با زمان را هم به اندامی خاص در مغز او مربوط کند (صفحه ۴۱۸ رمان) قادر نیست گال را به هنگام تسلسل امور غریب، طوری محافظت کند که در چنبره حوادث قرار نگیرد و اختیار حرکات و اعمال خود را از دست ندهد. هر چند او در می‌یابد که: «این مردم بینشی تیز و دقیق و رفتاری کاملاً عادی را با خرافاتی باورنکردنی یک جا جمع کرده‌اند.»^(۹)

اما این گونه تحلیل‌ها هم قادر نیست او را برای عملکردی واقعی و منطقی یاری دهد. اشکال عمده او این است که در نهضت مرشد و پیروانش همانی را می‌بیند که خود می‌خواهد ببیند و از درک واقعیت ماجرا غافل است.

اما علاوه بر گال، نظریه پردازان سیاسی برزیل نیز

قادر نیستند چگونگی جنبش مرشد و هوادارانش را تبیین کنند، چرا که این جنبش در دسته‌بندی‌هایی که آنها دارند، نمی‌گنجد و در راستای پیش‌داوری‌های آنها نیست.

اما خبرنگار نزدیک‌بین شخصیتی است که هویت و فردیتش با همین خصلت نزدیک‌بینی‌اش پیوند خورده است و با همین نام هم در رمان از او یاد شده است. انگار نزدیک‌بینی او تمثیلی است از این که قادر نیست وقایع را به درستی ببیند و تحلیل کند و وقتی که در رمان، شیشه عینکش می‌شکند (عینکی هم که به شیوه تمثیلی، تنها از پشت آن می‌تواند وقایع را ببیند) دیگر سر رشته امور از دستش در می‌رود و نمی‌تواند قضایا را به درستی ببیند. او تنها کسی از شخصیت‌های اصلی رمان است که تا انتها زنده می‌ماند و همان وظیفه‌ای را شخصاً به عهده می‌گیرد که مرشد به آنتونیو ویلاووا سپرده بود. یعنی شهادت‌دادن پیام مرشد در جهان و دفاع از یاد و خاطره نهضت او. به همین سبب او در فصل چهارم برای بارون کانابراوا درباره فجایعی که سربازان مرتکب شده بودند و کشت و کشتار کانودوس سخن می‌گوید و باعث می‌شود که او گرفتار این احساس شود که: «هر چه می‌شنود غیرواقعی است، افسانه است، خواب و خیال است.»^(۱۰)

او در پاسخ بارون که می‌پرسد، چطور او از آن مهلکه جان سالم به در برده است، می‌گوید: «خودم هم مانده‌ام که چطور نمردم. اگر کل این ماجرا منطقی داشت، من باید هزار دفعه توی کانودوس مرده باشم.»^(۱۱)

همین بخش چهارم، با سه بخش دیگر رمان در نحوه روایت شدنشان تفاوت دارد. بدین ترتیب که سه بخش اول رمان (از صفحه ۹ تا ۵۶۰) به شیوه خطی روایت می‌شود و همه چیز طبق زمان تقدیمی رخ می‌دهد. (جز رجعت به گذشته‌هایی که نویسنده گاه برای شرح ویژگی گذشته شخصیت‌ها به کار برده است) اما در بخش چهارم، زمان خطی شکسته شده است و

جنگ آخر زمان

ماريو بارگاس یوسا

ترجمه عبدالله کوثری

محمدرضا گودرزی

جنگ آخر زمان

ماريو بارگاس یوسا

ترجمه عبدالله کوثری

آگه، چاپ اول، ۱۳۷۷

کل جریان و چگونگی به شکست کشیده شدن جنبش، همزمان با روایتی صورت می‌گیرد که از آن ماجرا به وسیله خبرنگار نزدیک‌بین برای بارون کانا براوا صورت می‌پذیرد. در واقع این بخش، بازسازی گذشته است و ما از همان ابتدای آن می‌دانیم که جنبش مرشد شکست خورده و جز چند تن، خود و پیروانش کشته شده‌اند.

نویسنده پس از این فاصله‌گیری مناسب با عواطف خواننده، کم‌کم و جزء به جزء نحوه شکست خوردن و کشته شدن آنها را شرح می‌دهد. کشمکش و بحران سه بخش اول، تضادی است که میان دو گروه سیاسی عمده کشور یعنی حزب جمهوری خواه مترقی و حزب استقلال طلب برقرار است. (هر چند کشمکش اصلی یعنی تضاد میان باورها و شیوه نگرش پیروان مرشد با هردوی این‌ها در این سه بخش هم وجود دارد) اما در بخش چهارم، تضاد اصلی چهره روشن تری می‌یابد و با متحد شدن آن دو جریان، پرده‌ها کنار می‌رود و همزمان با این واقعه نهضت مرشد نیز شکست می‌خورد. (البته نباید پنداشت که ما معتقدیم شکست جنبش تنها به دلیل اتخاذ این دو گروه سیاسی صورت گرفته است، حزب استقلال طلب دریافته بود که دیگر ابتکار عمل از دستش خارج شده و برای حفظ مایملک و باقی‌مانده اقتدار خود ناچار است با حزب جمهوری خواه مترقی متحد شود).

بازگشت مداوم روایت از حال به گذشته، در بخش چهارم باعث شده است که نوعی بی‌ثباتی امور و گذرابودن زندگی در ابعادی وسیع ذهن مخاطب را به خود مشغول کند و به او محتوم‌بودن این واقعه را اثبات کند.

آن چه که باعث ابهام است، این است که چرا بارگاس یوسا این بخش از رمان را نیز به شیوه دانای کل روایت کرده است. چون ماجرا دیگر تمام شده بود و مخاطب، همزمان با تعریف‌های خبرنگار نزدیک‌بین از چگونگی وقایع با خبر می‌شد، و از طرفی یوسا نسبت به داشته‌های ذهنی و خصایص درونی خبرنگار نزدیک‌بین اشراف بیشتری داشت، بهتر می‌بود که

نظerglass این بخش، محدود به ذهن خبرنگار نزدیک‌بین می‌شد و ما از دریچه چشم او به مسائل می‌نگریستیم. شکسته شدن عینک خبرنگار حتی اگر تمثیلی هم نمی‌بود، نویسنده باز می‌توانست با ترفندهای دیگر او را از چگونگی وقایع با خبر می‌کرد و سپس، مخاطب از طریق ذهن و زبان او به ماجرا پی می‌برد. به عبارت دیگر به اعتقاد ما در این بخش ساختار متن طوری است که ایجاب می‌کند نظerglass دگرگون شود و نویسنده از دو نظerglass برای روایت رمانش بهره ببرد.

با همه آن چه که درباره اهمیت جنبش و سیر وقایع و حوادث آن گفتیم و همچنین با همه آن چه که درباره اهمیت شخصیت‌پردازی در این رمان گفتیم، حال ناچاریم بگوییم که رمان جنگ آخر زمان، ترکیبی از رمان حادثه و رمان شخصیت است، و به سادگی نمی‌توان گفت که کدام یک از این عناصر اهمیت بیشتری در این رمان دارد.

نحوه روایت داستان هم بر همین واقعیت صحنه می‌گذارد چرا که روایت داستان، به تناوب یک بار به شرح حادثه می‌پردازد و یک بار ویژگی یک شخصیت معین را بازگو می‌کند. اگر درباره شخصیت مرشد به تنهایی نمی‌توان راحت و روشن صحبت کرد بدین دلیل است که او شخصیتی اسطوره‌ای است و ویژگی فردی‌اش در کل جنبش و حرکتش مستحیل شده و دیگر چندان سخنی از فردیت او در میان نیست. او همان پیروانش است و پیروانش هم خود او، ژاگونسو. (به معنای شورشی) سازش یافته و یکی شده با یکدیگر. نوعی یگانگی غیرمعمول که فراتر از هر عقل و منطقی بود. بی‌دلیل نبود که پیروانش معتقد بودند: «این مرد ناصح است. کامل است. محبوب است. ما بچه‌های اویم، ما هیچ بودیم و او از ما مرید ساخت.»^(۱۲)

پس از این، آنها و او نیز همگی در مرحله‌ای بالاتر، ذوب‌شده در منطقی ویژه بودند، منطقی غیرخاکی و فرامادی که باعث می‌شد: «جنگی که آنان بدان دست زده بودند، تنها در ظاهر جنگ دنیای بیرون بود. ژاگونسوها می‌دانستند که تنها مهره‌هایی هستند در

جنگی بی‌امان، بی‌زمان، ابدی، جنگ نیک و بد که از روز ازل برپا شده بود.»^(۱۳)

در این جایگاه آنها داشتند: «نماد ظلم و ستم را نابود می‌کردند. آنها با تصویری مبهم، اما به قوت شهود، به درستی به این نتیجه رسیده بودند که قرن‌ها سلطه مالکیت خصوصی این فکر را در کله استعمارشده‌ها فرو کرده بود که این نظام از آسمان نازل شده و مالکان هم موجوداتی برترند، برای خودشان نیمه‌خدایی هستند. آیا این آتش (سوختن املاک مالکان) بهترین راه برای اثبات نادرستی این اسطوره و پس راندن ترس قربانی‌ها نبود؟»^(۱۴)

پس میزان کینه و دشمنی فراوان ارتش برزیل نسبت به این افراد، امری بدیهی است. نکته‌ای که درباره شخصیت‌پردازی این رمان می‌بایست بدان توجه کرد، نحوه تعیین جایگاه شخصیت‌ها در آن است. بدین ترتیب: که جایگاه هر شخصیت نسبت به کشمکش و بحران اصلی رمان تعیین می‌شود. و چون کشمکش اصلی این رمان میان دو شیوه از زندگی و عمل است، (الف) زندگی‌ای سرشار از روح معنوی و تحقیر نیازهای مادی با برداشت خاصی از زندگی و مرگ و انسان و خدا، و (ب) زندگی‌ای مادی و منطقی و به ظاهر واقع‌بینانه که طبق تعابیر جدید زندگی اجتماعی شکل گرفته است. پس جایگاه هر شخصیت وابسته بدان است که در کدام سمت تعارض قرار بگیرد.

از طرفی می‌دانیم که تمامی شخصیت‌های جامع یک رمان، در طول وقایع آن، خواه ناخواه دچار تحولاتی روحی می‌شوند، در این رمان نیز شاهد همین امر هستیم.

مثلاً گالیلتوگال در طول سالها مبارزه مداومش به یک سلسله باورهای فردی رسیده است و برای خود قواعدی وضع کرده است. اما هنگامی که با ژرما برخورد می‌کند در یک لحظه درمی‌یابد که آن قواعد، پندارهایی واهی بوده‌اند و او بیهوده خود را در آن سالها، به تنگنا انداخته است. او در این لحظه دچار تحولی درونی می‌شود و عملی را انجام می‌دهد که مسیر

زندگی اش را به رغم خود او دگرگون می سازد.

این تحول در درون شخصیت خبرنگار نزدیک بین نیز رخ می دهد، او هنگامی که نزد پیروان مرشد است یک باره در می یابد: «فرهنگ و دانش دروغ بود. زنجیر پای آدم بود. چشم بند آدم بود. آن همه مطالعه ذره ای به او کمک نمی کرد تا خودش را از این تله خلاص کند.» (۱۵)

دو عامل باعث ایجاد تحول در درون خبرنگار می شود. ابتدا اقامتش در نزد پیروان مرشد، پس از آن آشنانش با ژورما. (طرفه اینجاست که ژورما باعث ایجاد تحول در درون دو شخصیت اصلی این رمان و همچنین دو شخصیت فرعی به نام روفینو و پاژنو هم می شود) شخصیت دیگری که متحول شدنش کاملاً آشکار است، بارون کانا براوا است او نیز در یک لحظه خاص: «بلند شد، هنوز نمی دانست قصد دارد چه کند، چه می خواهد بکند، اما از تلاطم درون خود خبر داشت، می دانست به لحظه حساسی رسیده است که ناچار

است تصمیمی بگیرد که پیامدهای بی حساب خواهد داشت.» (۱۶)

کلید شناخت شخصیت بارون، حریایی است که دارد. همان گونه که حریا: «صحیح و سالم، بی حرکت، ماقبل تاریخی و ابدی...» (۱۷) است، بارون نیز که به قشر اشراف قدیم و ثروتمند منطقه تعلق دارد، مایل است خصایصی همان گونه داشته باشد. صحیح و سالم و ساکن و بی حرکت، غرقه در دل مشغولی های خود تا ابد و ماقبل تاریخی بودن او اشاره به ریشه دیرینی است که اشرافیت در تاریخ یک قوم دارد. دلیل توجه وقت و بی وقت او به حریایش احتمالاً همین امر است.

اگر عامل تحولات درونی گال - خبرنگار و بارون (که تقریباً می توان گفت به قشر روشنفکر تعلق دارند، فردی و شخصی است، اما عامل تحول در درون اغلب شخصیت های دیگر این رمان، عمومی و معنایی و وابسته به حضور مرشد و ویژگی های شگفت اوست. آن چه که در انتها درباره این رمان باید گفت، ویژگی چندصدایی آن و تقابل دیدگاه های مختلف در آن است. نویسنده طوری عقاید شخصیت های مختلف این رمان را ترسیم کرده است که به رغم تنوع و گوناگونی آنها، مخاطب هیچ گاه تصور نمی کند که نویسنده از نگرشی خاص جانب داری کرده است و او همواره بی طرفی و واقع نگری خود را نسبت به تمامی اندیشه های مستقر در این رمان حفظ کرده است.

پانویس:

شماره های (۱) الی (۷) به ترتیب متعلقند به صفحات ۹-۴۱۸-۵۷۸-۴۱۵-۱۴۶-۵۳۲ و ۸۱۴ رمان جنگ آخر زمان / اثر ماریو بارگاس یوسا / مترجم عبدالله کوثری / نشر آگاه / چاپ اول / زمستان ۱۳۷۷.

(۸) صفحه ۷۴ کتاب اسطوره امروز / اثر رولان بارت / ترجمه شیرین دخت دقیقیان / نشر مرکز / چاپ اول.

پانویس شماره های (۹) الی (۱۷) به ترتیب متعلقند به صفحات ۱۳۵-۷۹۹-۸۰۵-۳۷۹-۱۷۹-۴۱۹-۷۷۴-۸۵۰ و ۵۷۲ رمان جنگ آخر زمان.

در گذشت افصح زاد

پروفسور اعلی خان افصح زاد، نویسنده و محقق تاجیک در سن ۶۴ سالگی درگذشت. افصح زاد در ۱۹۶۱ م. رشته زبان و ادبیات فارسی تاجیکی را در دانشگاه دولتی تاجیکستان به پایان برد و در گروه خاورشناسی و آثار خطی فرهنگستان علوم تاجیکستان به کار پرداخت. در ۱۹۷۱ م. رئیس بخش متن شناسی و نشر آثار ادبی پژوهشگاه خاورشناسی فرهنگستان علوم تاجیکستان شد. در ۱۹۸۱ م. در رشته واژه شناسی دانشنامه دکتري عالی گرفت. وی بیش از ۵۰۰ مقاله، رساله و کتاب درباره ادبیات کهن و نوین تاجیکستان ایران و افغانستان منتشر کرد. افصح زاد بیشتر به بررسی چاپ و نشر آثار جامی پرداخته است. کینه به تاریخی مجموعه آثار جامی به همت وی و از سوی نشر میراث مکتوب در ایران انتشار یافته است. از آثارش تألیف داستان لیلی و مجنون عبدالرحمان جامی (۱۹۷۰ م)، عبدالرحمان جامی (۱۹۷۸ م)، روزگزار و آثار عبدالرحمان جامی (۱۹۸۰ م)، تحول افکار خانی (۱۹۸۱ م)، نغزل در آثار جامی به روسی (مسکو ۱۹۸۵ م)، شرکت در چاپ آثار جامی در ۸ مجلد (۱۹۸۶ - ۱۹۸۷ م)، تهیه و چاپ متن انتقادی بهارستان (مسکو ۱۹۸۷ م)، دیوان جامی (مسکو ۱۹۸۰ م)، تهیه و نشر آثار نظامی در ۵ مجلد (۱۹۸۱ - ۱۹۸۲ م)، امیر خسرو دهلوی در ۴ مجلد (۱۹۶۳ - ۱۹۷۲ م)، تذکره گلشن ادب در ۵ مجلد (۱۹۷۵ - ۱۹۷۸ م)، تدوین مجموعه اشعار شاعران معاصر ایران با نام امواج کارون (۱۹۷۳). مرحوم اعلی خان افصح زاد، در طول چند سال گذشته به دلیل علاقه به انقلاب اسلامی، سه کتاب با عناوین حضرت امام خمینی (ره)، پدر انقلاب اسلامی، روابط فرهنگی ایران و تاجیکستان، بهائیان و عقاید آنها تألیف کرد. آخرین اثر وی با نام زندگی و آثار رودکی، هم اکنون توسط انتشارات سروش، در ایران در دست چاپ است.

ماریو بارگاس یوسا

روی کرد به این دلایل پذیرفتنی است: دست‌نوشته فلورانس، ترجمه عربی بنداری از شاهنامه (۶۲۰-۶۲۱ ه. ق)، غرر ثعالبی که در بیشتر داستانها با شاهنامه یکسان است و مجمل‌التواریخ این دو روایت را ندارند. از لحاظ واژگانی بیشتر بیت‌های هر دو داستان سست و بدور از شیوه ویژه فرزانه توس است مانند این بیت که خورشید را به رخ دلبران همانند کرده:

بخفت و چو خورشید از خاوران

برآمد بسان رخ دلبران

(جلد ۱، ۲۶۶، ۳۱)

از نظرگاه داستانی نیز رستم در شاهنامه نخستین بار پس از مرگ زو ته‌ماسپ وارد صحنه می‌شود. آن هم به صورت نوپهلوانی که نه رزم‌افزار دارد و نه باره، حال آن که اگر دو داستان افزوده در پادشاهی منوچهر اصالت داشت، رستم به عنوان یلی کارآزموده و میدان دیده شناسانده می‌شد و نه پهلوان‌زاده‌ای نوظهور و بی‌تجربه.

(۴) در مقاله (پری)، حاشیه ۲۸، ص ۱۲، (توس) را

در بیت:

نخستین به توس اندرون اژدها

که از چنگ او کس نگشتی رها

(جلد ۴، پادشاهی گشتاسپ، ۳۰۴۱)

به این دلیل که در روایات باستانی در معنی شهر معروف خراسان بکار نرفته به (پیطون/پیدون) که گونه پارسی (Pitona)، نام دشمن گرشاسپ در اوستا، است تصحیح قیاسی کرده‌اند. داستان نبرد (سام=گرشاسپ) با اژدها در شاهنامه دوبار آمده است نخست در نامه‌نویسی سام به منوچهر و دوم در داستان رستم و اسفندیار که در اشارت نخستین جایگاه نبرد کنار (رود کشف) می‌باشد و (کشف رود) در جغرافیای شاهنامه در شرق توس قرار دارد و بر بنیاد نوشته استخری در مسالک‌الممالک در حوزه شهرهای توس جریان دارد و این نشان می‌دهد که نبردگاه سام/گرشاسپ با اژدها در محدوده شهر توس است. هم‌چنین اگر چه از توس به عنوان شهر در روایات باستانی نامی نیست اما در شاهنامه و گرشاسپ‌نامه از این شهر نام برده شده است:

میان سرخس است نزدیک توس

زباورد برخاست آوای کوس

(جلد ۴، ۸۲، ۱۱۴۹)

پیش‌گفتار است حال آن که در کتابهایی از گونه مجموعه مقالات، آیین بر این است که ناشر یا نویسنده مقالات در پیش درآمدی درباره موضوع نوشته‌ها، تاریخ نگارش و چاپ آنها و مسائلی از این سان توضیحات کوتاهی ارائه می‌کنند.

(۲) در مقاله (گرز نیای رستم)، بیت‌هایی را که بر بنیاد آنها زال، گرز گرشاسپ را به رستم می‌دهد و در چاپ مسکو الحاقی دانسته شده است اصیل و از استاد فردوسی می‌دانند. در این باب باید توجه داشت که از دوازده نسخه معتبر شاهنامه فقط دو دست‌نوشته این بیت‌ها را دارند.

نخست: نسخه قاهره (۷۴۱ ه. ق) که با نسخه بریتانیا (۶۷۵ ه. ق) خویشاوند نزدیک است و هر دو در سه یا چهار پشت از یک دست‌نوشته واحد شاخه می‌گیرند ولی نسخه بریتانیا - که معتبرتر نیز هست - آن بیت‌ها را ندارد و این نشان می‌دهد که ابیات سپستر افزوده شده است.

دوم: نسخه برلین (۸۹۴) که با طویق‌پوسرای (۷۴۱) خویشاوند است اما طویق‌پوسرای هم بیت‌ها را ندارد هم‌چنین دست‌نوشته برلین از نظر نسخه‌شناسی ضعیف‌مهمی دارد و آن داشتن بیشتر روایات و تک‌بیت‌های الحاقی است، نبودن این بیت‌ها در کهن‌ترین نسخه شناخته‌شده شاهنامه، فلورانس (۶۱۴) نیز مزید بر علت است. از دیدگاه تعادل متن هم که نوشته‌اند: «یک سونهاد این ابیات وحدت موضوع داستان را به هم می‌زند.» باید گفت که این مورد نخستین و تنها گسل داستانی در شاهنامه نیست و از چنین ناسازگاری‌هایی بسیار دیده می‌شود از جمله: دستور شدن سرو، شاه یمن، در درباره فریدون بدون اشاره و توضیح و ظهور بی‌مقدمه پهلوان بزرگی چون سام که باید با معرفی و ذکر پیشینه باشد.

(۳) در همان مقاله، حاشیه شماره ۳، ص ۱۱۶، از الحاقی دانسته شدن دو داستان (رستم و پیل سپید) و (رستم و دژ سپید) در چاپ مسکو، اظهار شگفتی شده است. الحاقی بودن دو داستان یاد شده در شاهنامه با

(سایه‌های شکار شده)، نام زیبا و فروتنانه مجموعه بیست مقاله از نام‌آشنای جهان شاهنامه‌شناسی و اساطیر ایرانی، دکتر بهمن سرکاراتی، است که به پایمردی نشر قطره گردآوری و چاپ شده است، نوشتارهایی در باب تاریخ، ریشه‌شناسی، اسطوره و شاهنامه که هر یک بیشتر در مجموعه یا مجله‌ای چاپ گردیده اما پرمایگی درونمایه و ارزش علمی آنها در اندازه‌ای است که با وجود پیشینه بیست و چند ساله برخی از مقالات، مطالب و نتایجشان هنوز نو، استوار و پذیرفتنی می‌باشد و بر همین بنیاد است که دکتر مهدی قریب، شاهنامه‌شناس هم‌روزگار، مقاله (بنیان اساطیری حماسه ملی ایران) را عالمانه‌ترین تحقیقی می‌داند که به زبان پارسی در آن موضوع مطالعه کرده‌اند و شادروان دکتر مهرداد بهار، اسطوره پژوه برجسته، مقالات دکتر سرکاراتی را بسیار جالب توجه و علمی خوانده‌اند. آشنایی نویسنده مقالات با زبان انگلیسی و زبانهای باستانی ایران زمین و تسلط کم‌نظیر ایشان بر اساطیر و حماسه‌های هند و اروپایی که نشان آنها در یکایک مقالاتشان دیده می‌شود، از عوامل مهم جامعیت و سطح علمی بالای نوشته‌های ایشان است، هم‌چنین نثر ساده، زیبا و در عین حال توانای نویسنده مقالات که به علت انس و آشنایی بسیار با شاهنامه، اوستا و متون کهن ایرانی از ترکیبات تغزی نیز بهره‌مند است در افزایش ارزش علمی-ادبی مقالات بی‌تأثیر نمی‌باشد. بطور کلی، مقالات مجموعه مورد بررسی برای هر علاقه‌مند و پژوهنده فرهنگ و ادب ایران زمین سودمند و قابل استفاده است اما در بهره‌گیری از آنها به نکاتی چند نیز باید روی کرد که در این جا بدانها اشاره می‌شود:

(۱) مجموعه (سایه‌های شکار شده) فاقد مقدمه و

سایه‌های شکار شده (گزیده مقالات پارسی)

دکتر بهمن سرکاراتی

نشر قطره، ۱۳۷۸

سجاد آیدنلو
در پرتو

و مقدسی در البداء والتاریخ و گردیزی در زین الاخبار بنای این شهر دوران اسلامی ایران را به جمشید، پادشاه ایران پیش از اسلام، نسبت داده‌اند، سه دیگر این که در یادکرد این شهر پس از اسلام در داستانهای ملی و پیش از اسلام شاهنامه باید موضوع تأثیر عصر فردوسی در روایات شاهنامه را نیز به دیده داشت هم چنان که نولدکه می‌نویسد: «این حماسه بزرگ از قرینی که در آن به وجود آمده است، حکایت می‌کند.» و نمونه‌ای از این اثرگذاری حضور کنیزان و غلامان ترک در داستان زال و رودابه است. بر بنیاد این دلایل شاید بتوان گفت که (توس) به عنوان ضبط تمام نسخه‌های خطی و چاپی شاهنامه در بیت مذکور، نیازی به تصحیح قیاسی ندارد.

(۵) در مقاله (سلاح مخصوص پهلوان در روایات حماسی هند و اروپایی)، ص ۳۷۹ آمده است که: «معلوم نیست که دو ابزار (آشتر) و (شوور) نام دو افزار ایزدی که اهورا مزدا به جمشید می‌بخشد - و یا یکی از آن دو هرگز کاربرد رزمی داشته یا نه.» در برابر این مطلب در کتاب (روایت پهلوی) چنین آمده است: «گرگی که پهنایش چهارتند و پانزده گام و درازیش چهارسد و سی و سه گام است پدیدار شود، به دستوری اوشیدر مردم سپاه آریند و به کارزار آن گرگ شوند پس مردمان آن دروچ را به (آشتر) و کارد و گرز و شمشیر و نیزه و تیر و دیگر ابزارها کشند.» آشکار است که در این جا (آشتر) به صورت رزم‌افزاری در کنار گرز و شمشیر و نیزه آمده و کاربرد رزمی دارد.

(۶) عنوان یکی از مقالات مجموعه، «بازشناسی بقایای (افسانه) گرشاسپ در منظومه‌های حماسی ایران» است که در این نامگذاری واژه (افسانه) با رویکرد بدین که گرشاسپ یک شخصیت (اساطیری) هند و ایرانی می‌باشد، محل تأمل است چرا که روایات مربوط بدورا نیز باید (اسطوره) نامید نه افسانه، افسانه فاقد آن سامان اندیشه‌ای، انسجام ویژه و پختگی لازم اسطوره است و در اصل با آن متفاوت. (۷) در مقاله (پهلوان از درگش در اساطیر و حماسه ایران)، ص ۲۴۵ از

چند همسانی میان فریدون و گرشاسپ یاد شده است، در این زمینه شایسته است به بیتی از شاهنامه که در آن آشکارا شخصیت فریدون بر گرشاسپ منطبق شده است، اشاره شود و آن بیت، این است:

همانا که باشد به روزشمار

فریدون و ضحاک را کارزار
(دفتر ۱، ۲۰۹، ۶۷۲)

بر بنیاد این بیت در روزشمار کارزار بین فریدون و ضحاک خواهد بود در صورتی که در کتابهای پهلوی نابودکننده ضحاک بند گسل و زیان‌کار در آخرالزمان گرشاسپ است.

(۸) در مقاله (سلاح مخصوص پهلوان در روایات حماسی هند و اروپایی)، ص ۳۷۹، زیر موضوع یادگاری بودن رزم‌افزار پهلوان از نیاکان، از شاهنامه و پهلوانان ایران زمین فقط گرز رستم نمونه آورده شده است، حال آن که در شاهنامه (تیر) اسفندیار نیاکانی است:

بینی کنون تیر گشتاسپی

دل شیر و پیکان لهراسپی
(جلد ۶، ۳۰۴، ۱۲۸۵)

(بیر بیان) رستم بر بنیاد بیتی در دو نسخه بریتانیا و انستیتوی خاورشناسی، مژدری است:

که این مژدری ببر و خفتان جنگ

بینداز و این مغفر تیره رنگ
(جلد ۴، ۳۲۰، ۹)

و در داراب‌نامه طرسوسی (زره زخم‌ناپذیر) داراب، یادگاری است از گیومرت و پهلوانی چون اسفندیار.

(۹) در مقاله (دیر، وین یا دین؟)، ص ۲۲۷، دیر (کنایه) از گیتی آمده است. شایان توضیح است که کاربرد (کنایه) به مفهوم کلی که شامل (مجاز) و (استعاره) نیز باشد، اصطلاح قدماست و امروزه در بیان (استعاره) و (کنایه) دو مقوله جدا از یکدیگرند.

(۱۰) در همان مقاله، ص ۲۲۸، حرف (ب) در فعل (بمانم) به مصراع: بر این دین خرم بمانم دراز (جلد ۲، داستان سیاوش، ۱۰) (حرف زینت) نامیده شده است. در توضیح باید گفت که در زبان هیچ عنصر زاید یا زینتی وجود ندارد و چیزی بی‌دلیل و ضرورت بکار نمی‌رود چه بشر بر آن است که زبانی کوتاه و پیراسته داشته باشد به همین جهت (ب) در فعل (بمانم) حرف تأکید است.

آرزومند است که پیشنهادهای یاد شده در بهره‌گیری از مقالات پرمایه مجموعه (سایه‌های شکار شده) بکار آید.

منابع:

- (۱) اوستا (کهن‌ترین سروده‌های ایرانیان)، گزارش دکتر جلیل دوستخواه، انتشارات مروارید، چاپ چهارم ۱۳۷۷
- (۲) بازخوانی شاهنامه (تأملی در زمان و اندیشه فردوسی)، دکتر مهدی قریب، انتشارات توس، چاپ اول ۱۳۶۹
- (۳) جستاری چند در فرهنگ ایران، دکتر مهرداد بهار، انتشارات فکر روز، چاپ دوم ۱۳۷۴
- (۴) حماسه ملی ایران، تنودور نولدکه، گزارش بزرگ علوی، نشر جامی و نشر سپهر، چاپ چهارم ۱۳۶۹
- (۵) داراب‌نامه طرسوسی، به کوشش دکتر ذبیح‌الله صفا، انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ سوم ۷۴
- (۶) درآمدی بر اندیشه و هنر فردوسی، دکتر سعید حمیدیان، نشر مرکز، چاپ اول ۱۳۷۲
- (۷) سبک‌شناسی، ملک‌الشعرای بهار، انتشارات امیرکبیر، چاپ هشتم ۱۳۷۵
- (۸) شاهنامه فردوسی، به تصحیح دکتر جلال خالقی مطلق، دفتر یکم، انتشارات روزبهان، ۱۳۶۸
- (۹) شاهنامه فردوسی، به تصحیح ژول مول (با مقدمه دکتر محمد امین ریاحی)، انتشارات سخن، چاپ چهارم ۷۳
- (۱۰) شاهنامه فردوسی، چاپ مسکو، به کوشش دکتر سعید حمیدیان، دفتر نشر داد، چاپ دوم
- (۱۱) ضمیمه دفتر یکم شاهنامه خالقی، انتشارات روزبهان، ۱۳۶۹
- (۱۲) فرهنگ اساطیری - حماسی ایران، به کوشش دکتر مهین دخت صدیقیان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، چاپ اول ۱۳۷۵
- (۱۳) فرهنگ شاهنامه (نام کسان و جایها)، حسین شهیدی مازندرانی (بیژن)، بنیاد نیشابور، چاپ نخست ۱۳۷۷
- (۱۴) فنون بلاغت و صناعات ادبی، استاد جلال‌الدین همایی، مؤسسه نشر هما، چاپ دوازدهم ۱۳۷۵
- (۱۵) گرشاسپ‌نامه اسدی توسی، به کوشش حبیب یغمایی، کتابفروشی و چاپخانه بروخیم، ۱۳۱۷
- (۱۶) گل رنجهای کهن (گزیده مقالات دکتر خالقی مطلق)، به کوشش علی دهباشی، نشر مرکز، چاپ اول ۱۳۷۲
- (۱۷) نقشه جغرافیایی شاهنامه، حسین شهیدی مازندرانی (بیژن)، بنیاد نیشابور، ۱۳۷۱

سایه‌های شکار شده

مادر بزرگ، نقشه‌ی بزرگی بود از ارمنستان قدیم که هدیه‌ی خانم گریگوریان بود. خانم گریگوریان تنها ارمنی شهر ما بود که ارمنستان را دیده بود و از این بابت چه احترامی داشت! به همه‌ی نامزدی‌ها و عروسی‌ها، و غسل تعمیدها دعوتش می‌کردند و جایش همیشه بالای میز شام بود. شام که تمام می‌شد تک تک مهمانها به افتخار صاحب جشن آواز می‌خواندند، برای زوج جوان یا نوزاد آرزوی خوشبختی و تندرستی می‌کردند و بعد، از خانم گریگوریان خواهش می‌کردند خاطره‌ی ارمنستان تعریف کند. خانم گریگوریان، قد کوتاه و لاغر اندام و چشم آبی، یقه‌ی تور پیراهن‌های همیشه شیری رنگش را بالا می‌داد. چند بار سرفه می‌کرد و در انتظار سکوت محض مجلس به نمکدان یا یک چنگال یا تکه نانی روی سفره چشم می‌دوخت. همه‌ی خاطره‌های خانم گریگوریان را از حفظ بدم و تا شروع می‌کرد می‌دانستم که مثلاً ماجرای زیارت کلیسای اجمیاسین است که چهل روز طول کشید یا وصف مراسم انگور چینی در تاجکستان‌ها یا قصه‌هایی از مهاجرت پرماجرایی خودش از ارمنستان به ایران. اصل خاطره‌ها همیشه همان‌هایی بود که بارها شنیده بودم، ولی جزئیات هر بار تغییر می‌کرد (صفحه ۱۴)

این تصاویر و شخصیت پردازی‌ها برای ساختن دنیایی است که اگرچه از ما دور نیست، اما کمتر با آن آشنا هستیم و اوج آن در فصل اول است که مربوط به دوران کودکی "ادموند" می‌شود. در فصل دوم و سوم که مربوط به ایام پس از ازدواج و آغاز پیری ادموند است این قدرت و هنرنمایی کمتر دیده می‌شود، هر چند که "ادموند" در این رمان کوتاه به پیری هم می‌رسد، اما تصویری که از ایام کودکی وی می‌بینیم یک نقاشی تمام عیار است و زندگی این ایام را به وضوح در جلوی

پیری نشان می‌دهد، در حالیکه مدت‌هاست دخترش ازدواج کرده و همسرش درگذشته است. یعنی در واقع کتاب مجموعه سه داستان کوتاه نیست. یک رمان کوتاه است که هر یک از این داستانها فصلی از آن است. البته شاید با نگاه اول چنین به نظر برسد که این سه گانگی به یکپارچگی رمان صدمه زده است، اما اینطور نیست، چرا که راوی در بیان حالات هر دوره به دوره‌های قبلی هم نظر داشته است و بدین ترتیب پیوند بخشها بیشتر شده است. اما نکته مهمتر اینکه وقتی خواننده فصل "هسته‌های آلبالو" را می‌خواند که مربوط به دوران کودکی ادموند است و بعد فصل "گوش ماهی‌ها" را شروع می‌کند، با دو دنیای کاملاً متفاوت روبرو می‌شود. حال و فضا و عشق و بازی گوشی‌های کودکانه جای خود را به غم و شادی و دغدغه‌های زن و بچه می‌دهد. تمامی غصه‌ها و آرزوها و دوستی‌هایی که ما را ساعتها با خود کشانده بود یکباره محو می‌شود و گذر زمان و تغییراتی که آرام آرام در ما صورت می‌گیرد، به عینه و محسوس در جلوی چشممان قرار می‌گیرد، بدون اینکه نویسنده دچار زیاده‌گویی و یا کم‌گویی و به قول قدما دچار ایجاز مخل شده باشد، چرا که بعضی وقایع عام با ملزوماتی همراه است که به صرف بیان آن واقعه ملزوماتش هم خود به خود در ذهن و تخیل شکل می‌گیرد. این نکته‌ای است که پیرزاد به خوبی آن را درک کرده است.

اما ویژگی اساسی کتاب تصویر زندگی مرد و مردمی است که اگرچه در بین ما زیست می‌کنند اما کمتر از روحيات و آرزو و تمنيات آنها باخبريم. برای اینکه مطلب را برای خواننده ملموس و مستند بکنم تکه‌ای از کتاب را می‌آورم: "ارمنستان را فقط روی نقشه‌ها دیده بودم، نقشه‌های قدیمی در کتابهای درسی یا کتابهای قطوری که بزرگ‌ترها داشتند. به دیوار اتاق نشیمن

رمان کوتاه یک روز مانده به عید پاک از زویا پیرزاد به تازگی به بازار کتاب عرضه شده است. از این نویسنده پیش از این مجموعه داستان مثل همه عصرها (۱۳۷۰) و طعم گس خرمالو (۱۳۷۶) منتشر شده بود. کسانی که این دو مجموعه را خوانده‌اند می‌دانند که کتاب اول شامل هفده اثر کوتاه در ۷۴ صفحه و کتاب دوم شامل پنج اثر کوتاه در ۱۴۵ صفحه است. خواننده رمان یک روز مانده به عید پاک اگر آن دو مجموعه قبلی را هم خوانده باشد اولین چیزی که به نظرش می‌رسد، حرکت نویسنده از داستان کوتاه به سوی رمان است. این البته به تنهایی نه خوب و نه بد است، ولی حداقل نشان می‌دهد که زویا پیرزاد در صدد تجربه‌های تازه هنری و تکنیکی است. این که گفتیم یک روز مانده به عید پاک رمان است، به این دلیل می‌باشد که اگرچه به ظاهر مجموعه سه داستان کوتاه به نامهای "هسته‌های آلبالو" از صفحه ۱ تا ۴۳، "گوش ماهی‌ها" از صفحه ۴۳ تا ۷۷، "بنفشه‌های سفید" از صفحه ۷۷ تا ۱۰۱ می‌باشد، اما در واقع هر یک از این داستانها درباره مقطعی از زندگی "ادموند" است و در مجموع زندگی ادموند را از کودکی تا آغاز پیری نشان می‌دهد. داستان اول درباره ایام کودکی ادموند است، داستان دوم درباره زمانی است که ادموند ازدواج کرده و صاحب دختری است؛ و داستان سومی ادموند را در آغاز

خانه ارمنی‌ها پیر کاسه‌های

یک روز مانده به عید پاک

زویا پیرزاد

نشر مرکز، ۱۳۷۷

تپش سایه دوست

تپش سایه دوست

در خلوت ابعاد زندگی سهراب سپهری

کامیار عابدی

ناشر: مؤلف، زمستان ۱۳۷۷

در یک نگاه

نسبت میان شاعر و خواننده و به زبانی دیگر شعر و خواننده، انکارناشدنی است. شعر موفق، شعری است که خواننده دارد اما این رابطه دو سویه نیست، زیرا هر شعری که خواننده دارد، شعر موفقی نیست، اما شعر سهراب سپهری شعر موفقی است.

موفقیت هنری و ادبی سپهری سبب گردید تا جمع زیادی از اهالی هنر به شعر او روی آورند. شعر سپهری نه تنها از سوی طبقه متوسط فرهنگی استقبال شد بلکه ناقدان ادبی نیز دل به سخن او سپردند.

تپش سایه دوست با عنوان فرعی در خلوت ابعاد زندگی سهراب سپهری تألیف کامیار عابدی از جمله آثاری است که چندی قبل وارد بازار کتاب شد، عابدی پیش از این کتاب از مصاحبت آفتاب را درباره زندگی و شعر سهراب سپهری نوشته بود.

تپش سایه دوست از یک دریچه به عنوان مقدمه و پنج فصل فراهم آمده است. «یادداشتی از کودکی»، «سال‌های نوجوانی»، «در کنار چمن تا زندگی خواب‌ها»، «در پرتو آوار آفتاب و شرق اندوه» و «صدای پای مسافری در راه ما هیچ ما نگاه» عناوین فصول پنجگانه کتاب هستند.

سال‌شمار توصیفی یکی از بخش‌های قابل توجه است زیرا مؤلف در این بخش به صورت دقیق و منظم گزارشی از زندگی سپهری با توجه به سیر زمان به دست می‌دهد و این بخش برای خوانندگانی که می‌خواهند به طور اجمال با سیر تحول زندگی اجتماعی و ادبی شاعر آشنا شوند، متضمن فوایدی است.

در پایان کتاب برگزیده‌ای از شعرها و تابلوهای شاعر آمده است، تابلوهایی که به صورت رنگی آمده، در واقع زینت‌بخش پایان کتاب است.

تپش سایه دوست یک اثر تحقیقی و انتقادی نیست و مؤلف در این اثر نخواسته تا حرف و حدیث تازه‌ای درباره زندگی و شعر سهراب سپهری بزند. او کوشیده تا با زبانی عاطفی به دنیای هنرمندانه و عارفانه سهراب شاعر و نقاش راه یابد و خوانندگان را با این دنیا آشنا کند. زبان مؤلف در تپش سایه دوست از نرم معمول زبان علمی و ادبی جداست و بیشتر به قطعات ادبی شباهت دارد. این نوع زبان در عین سادگی گاه به علت تکرار بیش از اندازه حرف عطف و او و افعال ملال‌آور است:

و رؤیا دل فریب بود، و رؤیای دل فریب، پریدن بود. و پریدن دل فریب بود. و پریدن با بال‌های ساخته شده خود، دل فریب بود.

که به غیر از «ظاهر» همه در آن ارمنی هستند (صفحه ۱۵) ظاهر در ضمنی که نماز می‌خواند به کلیسا هم می‌رود و صلیب می‌اندازد (صفحه ۲۴) و خلاصه علیرغم اینکه دوازده سالی بیشتر ندارد، یک عرفان به دور از ظواهر دارد و حتی چیزی در حد قدیسه‌هاست و گاهی هم از غیب خبر می‌دهد (صفحه ۶) یعنی «ظاهر» بیشتر از اینکه یک شخصیت داستانی با خصوصیات فردی خودش باشد، یک تیپ ایده‌آل نویسنده است و در واقع خود نام «ظاهر» هم نمادی از آن «تیپ» و «ایده» است. البته اینکه «ظاهر» تا این حد معصوم و طاهر جلوه کرده شاید عکس العملی در مقابل تحقیرها و ترجمه‌هایی بوده که به عنوان «دختر سرایدار مسلمان» به وی می‌شده است!

این ایرادات در قیاس با نقاط قوتی که رمان دارد، در حاشیه و جنب قرار دارد، ولی وقتی اثری چنین شسته و رفته به دست آدم می‌رسد، آدمی خود به خود در دل آرزو می‌کند که ای کاش از بعضی ایرادات جزئی هم مبرا بود. در واقع همین که رمان را با اشتیاق تا انتها می‌خوانیم، بی‌آنکه در ابتدای آن «گره» یا «معمایی» باشد که برای گشودنش تا انتها ما را با خود بکشد، همه از قدرت شخصیت‌پردازی و فضا سازی نویسنده حکایت می‌کند. در سراسر رمان یک واقعه غریب و استثنایی دیده نمی‌شود، حتی وقتی «مارتا» می‌میرد نویسنده از گفتن مستقیم آن امتناع می‌کند و بعدها از خلال صحبت‌های «دامیک» و «ادموند» است که از مرگ «مارتا» با خبر می‌شویم، با وجود این، کتاب را تا انتها می‌خوانیم، چرا که شخصیت‌ها از خلال اثر برای ما ملموس می‌شوند و به زندگی و آینده‌شان علاقه‌مند می‌شویم، چنانکه اگر چندی از حال دوستی بی‌خبر باشیم، پی جوی حال و وضعیت از این و آن می‌شویم. □

چشم می‌آورد، در حالیکه ایام مربوط به پیری وی با یک طرح - اگرچه هنرمندانه - به تصویر در آمده است، چنانکه صفحات فصل اول و دوم و سوم به ترتیب ۴۲ و ۳۴ و ۲۴ صفحه می‌باشد، مضاف بر اینکه در همین فصل‌های کوتاه‌تر دوم و سوم باز نگاهی به ایام خردتر بوده و بدین ترتیب آن ایام را دقیق و محسوس‌تر کرده است. البته این نکته قابل درکی است که افراد در میان سالی و پیری تا حدی با خاطرات گذشته زندگی می‌کنند، ولی در هر حال این ایام هم، زندگی و حال و فضای خود را دارد.

علت این کم لطفی در حق ایام میان سالی و بخصوص در حق ایامی که در شرف پیری است، شاید در نوستالوژی نویسنده باشد، یا شاید به سن و سال نویسنده مربوط است، چرا که زویا پیرزاد اخیراً جوانی را پشت سر گذاشته و با آغاز پیری فاصله بسیاری دارد؛ و اگر چه این بی‌تجربگی و ندیدن این ایام را می‌توان با تخیل جبران کرد ولی این هم هست که تخیل در مواردی که شخص ندیده یا تجربه‌اش را نداشته مشکل‌تر است.

مطلب قابل ذکر دیگر اینکه، نویسنده دارای افکار بلند انسان دوستانه است. این البته حسن بزرگی است، اما گاه به نظر می‌رسد که این افکار سایه سنگینی به روی داستان انداخته‌اند. مثلاً «ظاهر» دختر سرایدار مسلمان مدرسه ارمنی‌ها تا آنجا که بازی و دعوا و مشاجره می‌کند و فرقی بین ارمنی و غیر ارمنی نمی‌گذارد شخصیت زنده‌ای است، اما از آنجایی که چون یک شخصیت ایده‌آل و تپیک جلوه می‌کند به شخصیت داستانی‌اش لطمه می‌خورد. ظاهره با وجودی که از پدر و مادری مسلمان است، اما زبان و انشای ارمنی را از همه کلاس بهتر می‌داند، کلاس و مدرسه‌ای

اردلان عطارپور

شله زرد بود

مرحوم آیت‌الله دکتر مهدی حائری یزدی فرزند مرحوم آیت‌الله العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی مؤسس و بنیانگذار حوزه علمیه قم و برادر کهنتر مرحوم آیت‌الله حاج شیخ مرتضی حائری یزدی، در سال ۱۳۰۲ در شهرستان قم دیده به جهان گشود. ایشان از سنین صباوت تحصیل علوم دینی را شروع کرد و پس از طی مقدمات و گذراندن دروس دوره سطح (در مدت سه سال) به تحصیل دروس دوره خارج مشغول گردید و در این دوره از محضر آیات عظام بروجردی، حجت کوه‌کمری و سید محمدتقی خوانساری استفاده نمود. علاوه بر این علوم عقلی را نیز پا به پای علوم نقلی تحصیل نمود و تا عالی‌ترین سطوح ادامه داد. چنانکه شرح منظومه و تسمای اسفار را از محضر امام خمینی (قده) در مدت ۱۲ سال استفاده کرد و شرح اشارات و شرح هدایه اثیری را از محضر مرحوم

آیت‌الله العظمی سیداحمد خوانساری، شفای بوعلی را از محضر مرحوم آیت‌الله میرزا مهدی آشتیانی و فلکیات شرح منظومه و منطق آن را از مرحوم سیف‌الله ایسی (در مشهد) فراگرفت. استادحائری پس از گذراندن دوره تحصیلات اجتهادی خود سرانجام به اخذ درجه اجتهاد از سوی آیت‌الله العظمی بروجردی نائل شد. آن مرحوم تدریس در دانشکده الهیات دانشگاه تهران (معقول و منقول) را از سال ۱۳۳۳ آغاز نمود، چنانکه پیش از آن نیز تدریس در مدرسه سپهسالار (شهید مطهری) را شروع نموده تا زمان عزیمت به خارج از کشور ادامه داد. آقای حائری در سال ۱۳۳۹ به عنوان مجتهد تام‌الاختیار از سوی مرحوم بروجردی عازم ایالات متحده آمریکا گردید. ایشان در این سفر علاوه بر انجام وظایف مذهبی، شروع به تحصیل فلسفه غرب نیز نمود و مقاطع سه گانه لیسانس، فوق لیسانس و دکتری را به ترتیب در دانشگاه‌های جرج تاون، هاروارد و تورنتو طی کرد و در سال ۱۹۷۹ از دانشگاه تورنتو در رشته فلسفه تحلیلی نائل به اخذ درجه دکتری گردید. آن مرحوم در اغلب مدت تحصیل خود علاوه بر تعلم، به تعلیم و تدریس نیز اشتغال داشت و عمده‌ترین مراکزی که در آنها به تدریس و افاضه پرداخت عبارتند از: ۱- مدرسه سپهسالار (عالی شهید مطهری) (درسهای اشارات،

اسفار، کفایه) ۲- دانشکده الهیات دانشگاه تهران (الهیات، درایة الحدیث، شرح اصول کافی ملاصدرا) ۳- مرکز تحقیقات ادیان جهانی در دانشگاه هاروارد ۴- دانشگاه میشیگان (فلسفه و فقه اسلامی) ۵- دانشگاه مک‌گیل (فلسفه اسلامی و ادبیات فارسی) ۶- دانشگاه تورنتو، مقطع فوق لیسانس (ادبیات فارسی - تاریخ بیهقی) ۷- مؤسسه تحقیقات قرون وسطی دانشگاه تورنتو (آموزه‌های پایه‌ای ابن‌سینا) ۸- دانشگاه جرج تاون (بنیادهای دینی در جوامع اسلامی) ۹- دانشگاه ییل ۱۰- دانشگاه آکسفورد انگلستان ۱۱- دانشگاه مونترال (فلسفه اشراق) ۱۲- انجمن حکمت و فلسفه (فلسفه تحلیلی، مغالطات منطق، فلسفه اخلاق) تحصیلات عمیق و پر بار او در دو حوزه علوم عقلی و نقلی و استفاده از بزرگترین استادان این علوم در حوزه‌های دینی و تحصیلات عمیق و پایه‌ای در فلسفه غرب (که از دوره لیسانس در دانشگاه‌های آمریکا شروع نمودند) همراه با قدرت تحلیل و ذهن وقاد و نقاد به او شخصیتی منحصر به فرد و استثنایی داده بود و به جرأت می‌توان گفت که در جوامع علمی اسلامی و اروپایی نظیر و مانند نداشت.

آن مرحوم به نحو اعجاب‌آوری گرایش به طرح

سید محمود یوسف ثانی

یادی از

استاد مهدی حائری یزدی

اندیشه‌های بکر و بدیع داشت و به شدت از کارهای تکراری و طرح مسائل در قالبهای کهنه و جامد روگردان بود. شاید بتوان گفت که نخستین بحث‌های عمیق و جدی در حوزه فلسفه تطبیقی را آن مرحوم پایه‌گذاری نمود و به معنای دقیق کلمه در این راه گامهای مؤثر و استوار برداشت. ارائه بحثهای فلسفه اسلامی در قالب زبان فلسفه غربی و طرح بحث‌های فلسفه غربی در قالب اصطلاحات فلسفه اسلامی هنر بزرگی بود که او در آن بی‌نظیر یا کم‌نظیر بود و از این حیث همچون پدر بزرگوار خود مؤسس و بنیانگذار به شمار می‌آمد. اطلاعات وسیع و عمیق او در علم اصول و علاقه ویژه‌ای که به این علم داشت، مجال او را در درک و دریافت و مساهمت و مشارکت در بحث‌های فلسفه تطبیقی (بویژه فلسفه زبان) وسعت و فسحت بخشیده بود و از این جهت نیز دارای نظریات بکر و بدیع فراوان بود (افسوس که بسیاری از این مسائل را در ضمن درسها و بصورت شفاهی بیان می‌کرد و موفق به نگارش و ضبط آنها نگردید). چنانکه از خصوصیات علمی دیگرشان استفاده از روشهای فلسفه تحلیلی در طرح و تحلیل مسائل فلسفه اسلامی و ارائه آنها در قالبی نو و ابتکاری بود که نمونه خوب آن را در تقریر استوار و خاصی که از برهان صدیقین نموده‌اند می‌توان مشاهده نمود.

عمده آثار آن مرحوم به شرح ذیل است:

- ۱- علم کلی (که یک دوره مختصر فلسفه اسلامی به زبان فارسی است)
- ۲- کاوشهای عقل نظری (مشمول بر چند بحث مهم فلسفی و مباحثی در فلسفه تطبیقی)
- ۳- هرم هستی (مشمول بر یک دوره هستی‌شناسی فلسفی به سبک و روش ابتکاری آن مرحوم)
- ۴- آگاهی و گواهی (ترجمه و شرح انتقادی رساله تصور و تصدیق ملاصدرا)
- ۵- کاوشهای عقل عملی (نخستین رساله تحقیقی و عمیق در فلسفه اخلاق به روش تحلیلی و تطبیقی به زبان فارسی)
6. *The Principles of Islamic Philosophy, Knowledge by Presence.* (که رساله دکترای ایشان و مشتمل بر عمیق‌ترین بحث‌های معرفت‌شناختی در فلسفه اسلامی و بصورت تطبیقی است)
- ۷- تقریرات اصول فقه - مربوط به دروس آیت‌الله العظمی بروجردی (تاکنون یک جلد آن چاپ شده و امید است سه جلد دیگر آن نیز به طبع برسد)
- ۸- متافیزیک (مجموعه‌ای از مقالات فلسفی ایشان که

بخشی از آن مکاتبات با علامه طباطبایی رضوان الله علیه است)

۹- حکمت و حکومت (مشمول بر نظریه خاص ایشان در مسأله نظام حکومتی اسلام)

علاوه بر اینها، در سالهای اخیر اشتغال به شرح و تحشیه منظومه فلسفی تحفة الحکم از مرحوم آیت‌الله شیخ محمدحسین اصفهانی داشتند و بخش قابل توجهی از آن را به انجام رسانده بودند. این شرح که نگارنده موفق به مطالعه بخش‌هایی از آن شد کاملاً تحلیلی و انتقادی بوده، تقریرات مفصل و کامل اصول مرحوم آیت‌الله العظمی حجت کوه‌کمری را نیز فراهم داشتند و تدریس آن مرحوم را به عنوان تدریسی متدیک و روشمند می‌ستودند. نوارهای مختلف درسی از مباحث شفا و اسفار گرفته تا درسهای خارج اصول فقه و بحث‌های فلسفه تطبیقی و منطق نیز از ایشان باقی است که عمده‌تأ در اختیار شاگردان و ارادتمندان آن مرحوم است و امید می‌رود که بنیاد خاصی برای تنظیم و نشر آنها ایجاد شود.

امید است خدای منان روح پرفتوحش را غریق لطف و رحمت خویش فرماید و او را با اولیاء موالیانش محشور گرداند، بمنه و کرمه.

دکتر مهدی حائری یزدی

«در حیات فکری و فرهنگی ملت‌ها، بزرگان و اندیشمندان جایگاهی بس والا دارند و...» سرمایه‌های لایزال دانش و فرهنگ آن ملت به شمار می‌روند، آنان که همت و تلاش خود را صرف کسب و جستجوی حقیقت می‌کنند و از بسیاری خواسته‌های مادی و نفسانی چشم می‌پوشند. وی افزود: بی‌تردید گسترش مرزهای حکمت و دانش و ارائه تصویری اندیشمندانه از جهان و انسان و دستیابی به گوهر معرفت، تنها از کسانی برمی‌آید که با اراده‌ای استوار و تلاشی پایدار، آثار و افکار بزرگان حکمت و معرفت را در حوزه‌های مختلف و فرهنگ‌های گوناگون بررسی می‌کنند و با قدم قلم، بر صحیفه روزگار آثاری ماندگار بر جای می‌گذارند.

ریاست دانشگاه فردوسی مشهد، در ادامه ضمن تأکید بر تکریم و بزرگداشت مقام علم و عالمان در حوزه فرهنگ اسلامی، استاد آشتیانی را از جمله کسانی دانست که بر تمام جویندگان حکمت و معرفت و پیروان دین اسلام و مذهب جعفری حقی بزرگ دارد. وی در پایان گفت: بر همگان بویژه آنان که از آثار پربار این حکیم الهی بهره‌مند بودند، فرض است که قدردان وجود مبارک ایشان باشند و امیدوارم این محفل ارجمند بتواند گوشه‌ای از حق عظیمی را که استاد آشتیانی بر گردن همه جویندگان فلسفه و عرفان اسلامی و بویژه دانشگاه فردوسی دارند، ادا نماید.

پس از سخنرانی رئیس دانشگاه فردوسی مشهد، دکتر فریدزاده رئیس مرکز گفتگوی تمدن‌ها که به نمایندگی از ریاست محترم جمهوری در این محفل باشکوه شرکت کرده بود، به ایراد سخنرانی پرداخت. وی سخنان خود را با تأمل در کلمه یونانی «نوستالژی» که معانی وطن، درد، غربت و بازگشت را القا می‌کند، آغاز کرد. دکتر فریدزاده گفت: هر فیلسوفی که به نحوی از ظاهر به باطن و از فروع به اصول و از مابالعرض به مابالذات، و از جزئی به کلی و از حس به عقل سیر می‌کند، مسافر است، ولی هر مسافری به نهایت نمی‌رسد و «اسفار اربعه» را به پایان نمی‌برد؛ اما هر مسافری غریب است و درد غربت دارد، و آرزوی رجوع به وطن را در سر و دل می‌پروراند پس میان فلسفه، فیلسوف و نوستالژی نسبتی است روشن و

بنا به پیشنهاد دانشکده الهیات و تصویب هیأت‌رئیس دانشگاه فردوسی مشهد در جلسه مورخ ۷۷/۷/۲۵ مقرر گردید نکوداشت استاد سیدجلال‌الدین آشتیانی در تاریخ ۷۸/۳/۸ برپا گردد. به دنبال این تصمیم ستادی به ریاست آقای دکتر سیدکاظم طباطبایی رئیس دانشکده الهیات تشکیل گردید و برنامه‌ریزی، هماهنگی و اجرای این مراسم را به عهده گرفت و پس از هشت ماه تلاش و هماهنگی با وزارت متبوع، فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و... این مراسم در تاریخ مقرر در تالار اجتماعات دانشکده الهیات یعنی همان دانشکده‌ای که استاد قریب چهل سال در آن به افاده مشغول بوده است، برپا گردید.

در این مراسم آقای دکتر مصطفی معین وزیر محترم فرهنگ و آموزش عالی و معاونان آن وزارت، دکتر محمد جواد فریدزاده مشاور رئیس جمهور و رئیس مرکز گفتگوی تمدن‌ها، دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، آیه‌الله عبادی امام جمعه محترم مشهد، دکتر عبدالرضا باقری رئیس دانشگاه فردوسی مشهد، دکتر غلامرضا اغوانی رئیس انجمن حکمت و فلسفه، اعضای شورای فرهنگستان علوم، مقامات استان، چند تن از شخصیت‌های علمی و فرهنگی و جمع کثیری از استادان دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی مشهد حضور داشتند.

در این انجمن باشکوه که از ساعت ۸/۳۰ آغاز و تا ساعت ۱۲ ادامه یافت، پس از تلاوت آیاتی از کلام‌الله مجید و پخش سرود جمهوری اسلامی ایران، دکتر عبدالرضا باقری رئیس دانشگاه فردوسی مشهد ضمن خوش‌آمدگویی به حاضران درباره جایگاه والای اندیشمندان در حیات فکری و فرهنگی ملت‌ها گفت:

پیوندی است وثیق، وی افزود: آموزگار ما حضرت استاد سید جلال‌الدین آشتیانی به شاگردان خود فقط مشاهده «شواهد الربوبیه» را با سبابه عبارت و اشارت نشان نمی‌دهد و تنها «مشاعر» ایشان را پرورش نمی‌دهد و فقط «فصوص حکمت» را در انگشتی قلب ایشان نمی‌نشانند و تنها قانون شفا را به رنجوران و بیماران نمی‌آموزد و فقط صدای «آواز پرجبرئیل» را به گوش مستعدان حق نبوش نمی‌رساند و تنها تشنگان معرفت را از حکمت العین «خرد جاودان» نمی‌نوشانند و فقط ایشان را با مائده‌های آسمانی حکیمان بزرگ آشنا نمی‌کند بلکه در کنار دریای صبور و متین وجود او، جان مضطرب ما آرام می‌گیرد. او فقط فکر کردن را به ما نمی‌آموزد او معلم بزرگ محبت و استاد بی‌نظیر عطوفت نیز هست.

رئیس مرکز گفتگوی تمدن‌ها در پایان با اشاره به نسبت میان فلسفه و آزادی گفت: شیوه زندگی و سیره حیات حضرت استاد آشتیانی چنان است که به ناظر دقیق، درس‌های بزرگی در باب این مسئله می‌دهد که متفکر به معنی حقیقی لفظاً، هم خود انسانی است آزاد و هم دیگران را بنده واقعی خدا یعنی آزاد از هر قید و زنجیر می‌خواهد و از اینجاست که آموزگار ما را «سیدالاحرار» گفته‌اند.

سخنران بعدی این محفل، دکتر معین وزیر فرهنگ و آموزش عالی بود که ضمن تأکید بر ارتباط تنگاتنگ علم و دین گفت: درخت ممنوعه، علم و دانش و معرفت نیست بلکه هوی و هوس‌های مادی است. دکتر معین در ادامه با بیان ضرورت توجه به علم و دانش و فرهنگ در قرن بیستم، توسعه خرد مدار را مهم‌ترین راه فرا روی انسان ذکر کرد و گفت: عمده‌ترین چیزی که توان سامان دادن به تحرک جامعه را افزایش می‌دهد، تکیه بر توان علمی و خردورزی است و نقطه اصلی خلاقیت و زاینده‌گی علمی کشور از شناخت و باروری فضای علمی می‌گذرد.

وزیر فرهنگ و آموزش عالی همچنین ارج نهادن به مقام والای عالمان را نه تنها نکوداشت آنان بلکه تأکید بر نیازها و امور ضروری جامعه ذکر کرد و افزود: استاد آشتیانی شاخص حیات غنی اندیشه اسلامی در قرن حاضر و نمونه‌ای آشکار از شناخت نیازهای زمان است و

گزارش نکوداشت استاد سیدجلال‌الدین آشتیانی

نکوداشت استاد در واقع تکلیف نظام در برابر توسعه یافتگی علمی است. دکتر معین در پایان گفت: استاد آشتیانی را می توان در متن گفتگوی تمدن ها جستجو کرد و من خوشحالم که در سال امام خمینی (ره) یکی از شاگردان گرانقدر ایشان را به عموم مردم می شناسانیم.

آنگاه پس از قرائت قصیده ای در وصف استاد آشتیانی توسط یکی از شاگردان ایشان و قرائت پیام مردم آشتیان به مراسم نکوداشت استاد آشتیانی توسط حجت الاسلام سیاسی امام جمعه موقت این شهر، استاد ذبیح الله صاحبکار شاعر مشهدی یکی از سروده های زیبای خود را در وصف مقام علمی و معنوی استاد قرائت کرد.

دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم به عنوان سخنران بعدی این مراسم ضمن تأکید بر احیاء و زنده نگهداشتن تفکر و فلسفه در جامعه گفت: جامعه ای که دارای تفکر و اندیشه ورزی و فلسفه نباشد، جامعه ای مرده و بی روح است.

رئیس فرهنگستان علوم در ادامه با ذکر نام شخصیت هایی علمی و فکری که در احیای فلسفه معاصر اسلامی اثر زیادی داشته اند، امام خمینی (ره)، علامه طباطبائی (ره) و شهید مطهری (ره) را سه شخصیتی ذکر کرده که در این میان، بیشترین اثر را داشته اند.

دکتر داوری کار مهم استاد آشتیانی را که استادان ایشان بنای آن را گذاشته بودند، گشایش راه تجدید حیات فلسفه ذکر نمود و گفت: تا زمان شروع کار استاد آشتیانی، اروپاییان از فلسفه اسلامی فقط تا ابن رشد اطلاع داشته اند و با شروع فعالیت علمی استاد و نگارش اولین کتاب درباره ملاصدرا توسط ایشان درک جامع و تام و تمام درباره ملاصدرا ارائه گردید و با احیاء آثار و متون ملاصدرا توسط ایشان اثر آن به اروپا هم رسید.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر مصطفی محقق داماد نیز به عنوان سخنران پایانی مراسم سه عنصر حکیم بودن، ایرانی بودن و شیعه اثنی عشری بودن را در وجود استاد آشتیانی درخشان ذکر کرد و گفت: ایشان نمونه تمام عیار و بارز فلسفه صدرایی است. وی گفت: استاد آشتیانی ثابت کرد اصولی که عارفان عرفان نظری درباره ولایت ذکر کرده اند جز با تئوری شیعه اثنی عشری سازگار نیست. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محقق داماد در ادامه با بیان این مطلب که استاد آشتیانی حکمت گمنام پنج قرن اخیر را زنده کرد گفت: نظر استاد آشتیانی این است که چون آثار فلاسفه اسلامی پنج قرن اخیر عرضه نگردیده و شناسانده نشده است، اروپاییان از آنها غافل مانده اند. وی در پایان پیام استاد آشتیانی را در این مورد ذکر کرد که هرکس می خواهد به درستی فلسفه بخواند باید متون فلسفه را از آغاز تا انجام نزد استادی با سواد و ماهر تلفظ کند و

اینگونه استادان را باید با چراغ گشت و پیدا کرد.

در پایان این مراسم وزارت فرهنگ و آموزش عالی، دانشگاه فردوسی مشهد، فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، استانداری خراسان، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان، پژوهشکده ابن سینا هریک به طور جداگانه هدایایی به رسم یادبود به استاد تقدیم داشتند. همچنین به پیشنهاد ستاد نکوداشت استاد اداره کل آموزش و پرورش خراسان یک باب دبیرستان تازه ساز را در محدوده آموزش و پرورش ناحیه هفت مشهد به نام استاد مزین ساخت. شهرداری مشهد هم به پیشنهاد ستاد نکوداشت مقرر داشته یکی از خیابانهای مشهد را به نام استاد نامگذاری کند.

شایان ذکر است که همزمان با تصمیم دانشگاه مبنی بر برپایی نکوداشت استاد آشتیانی، هیأت تحریریه مجله علمی - پژوهشی دانشکده الهیات تصمیم گرفت شماره های ۴۱-۴۲ از این مجله را به گرامیداشت استاد اختصاص دهد. در این مدت با استادان و صاحبان قلم و اندیشه مکاتبه شد و از میان مقالات واصله تعدادی انتخاب و در ۵۵۲ صفحه چاپ شد. مجله یادشده همزمان با مراسم انتشار یافت و میان حاضران توزیع گردید.

ضمناً در این مراسم نمایشگاهی از کتابها، مقالات، دستخط و مصاحبه های استاد نیز برپا شده بود که مورد بازدید شرکت کنندگان قرار گرفت.

● دیسک اشعار مولانا

به گزارش مجله اسپرانتو (چاپ ایتالیا) از جمله دیسکهای جدید در بازار ایتالیا دیسکی از اشعار مولانا جلالالدین رومی مشهور به مولوی است که با قیمت ۳۶۰۰ لیر به شعر دوستان عرضه شده است. شایان ذکر است که از جمله شاعرانی که اینک در آمریکا شهرتی همه گیر پیدا کرده است، مولانا است. اما ظاهراً برای اولین بار است که دیسکی از اشعار مولانا در ایتالیا عرضه شده است.

● جایزه ادبی - تاریخی دکتر افشار

هشتمین جایزه ادبی - تاریخی دکتر افشار به کمال عینی اندیشمند تاجیک اهدا شد.

دکتر کمال عینی متولد ۱۹۲۸ در سمرقند، تاکنون بیش از ده اثر در حوزه ادبیات فارسی تألیف کرده است. این جایزه را دکتر محقق داماد رئیس هیأت مدیره به عینی اهدا کرد.

● درگذشت منیر بعلبکی

منیر بعلبکی یکی از ناشران و مترجمان مشهور جهان عرب در هشتاد سالگی در بیروت، زادگاهش درگذشت. بعلبکی صاحب مؤسسه انتشاراتی «دارالعلم للملایین» بود که فرهنگ لغت انگلیسی - عربی «المورد» را در بیست و شش جلد چاپ و منتشر کرد.

● کنفرانس خیام و جامی

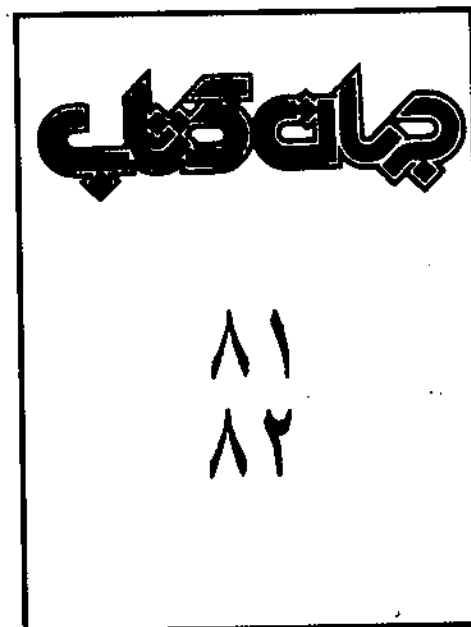
کنفرانس تخصصی عمر خیام و جامی در دانشگاه

استر سبورگ فرانسه برگزار شد.

در این کنفرانس که به ابتکار دانشکده زبان، ادبیات و تمدنهای خارجی دانشگاه «مارک بلوش» استر سبورگ فرانسه برپا شد، طی دو روز، ابعاد مختلف، زندگی و آثار این دو شاعر بررسی شد. در میان افراد شرکتکننده در این کنفرانس، به جز دانیل پاپوت رئیس دانشگاه «مارک بلوش» و دکتر حسین بیگ باغبان مدیر گروه مطالعات خارجی این دانشگاه، استادان برجسته ادبیات فارسی از ایران نیز حضور داشتند.

● جهان کتاب

شماره های ۸۱ و ۸۲ ماهنامه جهان کتاب منتشر شد. در این شماره مقالات و یادداشت هایی از عبدالحسین آذرنگ، کاوه بیات، جویا جهانبخش، فرخ امیرفریار، حنا بی کاشانی و کریم امامی آمده است.

همچنین در این شماره گفت و گویی با هوشنگ مرادی کرمانی درباره ترجمه آثارش با نام «از کرمان تا کجا؟» آمده است.

● روزهایی به نام بزرگان

به منظور تجلیل از مشاهیر کشور، روزهایی از سال به نام آنان نامگذاری شد. ۲۵ فروردین، ۱ اردیبهشت، ۲۵ اردیبهشت، ۲۰ مهر و ۱۳ آذر به ترتیب روزهای عطار، سعدی، فردوسی، حافظ و خیام نامگذاری شد.

● هشدار اتحادیه ناشران

اتحادیه ناشران و کتابفروشان به مدیران

کتابفروشی هشدار داد. اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران به مدیران کتابفروشی در تهران در زمینه تکثیر و یا خرید و فروش کتابهای زیراکسی هشدار داد. اتحادیه ناشران با ارسال نامه ای ضمن تقبیح عمل تکثیر و توزیع این گونه کتابها که گاه به کتابهای مبتذل و فاقد ارزش هم تسری پیدا کرده است، پخش و رواج کتابهای زیراکسی را برای فرهنگ غنی کشور و حرمت نشر و ناشر و کتابفروشی خطری جدی قلمداد کرد.

● تاریخ طنز ایران

جواد مجابی روزنامه نگار، شاعر و نویسنده معاصر که در سالیان اخیر آثار متعددی از ایشان دیده ایم. این روزها مشغول نگارش کتاب «تاریخ طنز ایران از آغاز تا امروز» است. این کتاب مشتمل بر دو بخش است و از دوره ساسانی تا مشروطیت و از مشروطیت تا روزگار ما را در برمی گیرد.

مجابی همچنین رمان های «برج های خاموش»، «یکی به آن دیگری»، «لطفاً درب را ببندید»، «روایت» و مجموعه شعر «بر بام بم» را آماده چاپ و انتشار دارد.

● راه شیری ایوبی

رمان تازه محمد ایوبی که جزو نویسندگان نسل دوم داستان نویسی ایران به شمار می آید، با نام «راه شیری» منتشر خواهد شد.

از ایوبی پیش از این رمان های «طیف باطل» و «داغ آفتاب» و همچنین مجموعه داستان های «جنوب سوخته» و «مراثی بی پایان» در قبل از انقلاب چاپ و منتشر شده است.

● انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس

رئیس جمهور در دیدار برگزیدگان چهارمین دوره انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس، بر ضرورت انتقاد و بازگو کردن وقایع دوران جنگ تحلیلی با رعایت و ملاحظه ارزش های اسلامی و انقلابی تأکید کرد.

رئیس جمهور از سوم خرداد روز فتح خرمشهر به عنوان یکی از لحظاتی که تجسم و تبلور عظمت تاریخی ملت ایران است، یاد کرد. در این مراسم سیدمحمد خاتمی جوایز برگزیدگان چهارمین دوره انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس را به آنان اهدا کرد.

● ترجمه مصاحبه فورستر

و...

مصاحبه‌های فورستر، فاکتر، همینگوی، هاکسلی و سیمون که در سال ۱۹۷۲ در مجله پاریس ریویو چاپ

شده بود با ترجمه محسن سلیمانی از سوی انتشارات سوره منتشر شد.

● هفت داستان کوتاه محمودی

«همه یک روز زودتر می‌میرند» نام مجموعه‌ای از هفت داستان کوتاه حسن محمودی است که به زودی وارد بازار نشر می‌شود. این کتاب سومین اثر نویسنده است و از او پیشتر کتاب‌های «خون آبی بر زمین نمناک» و «وقتی آهسته حرف می‌زنیم، المیرا خواب است» منتشر شده است.

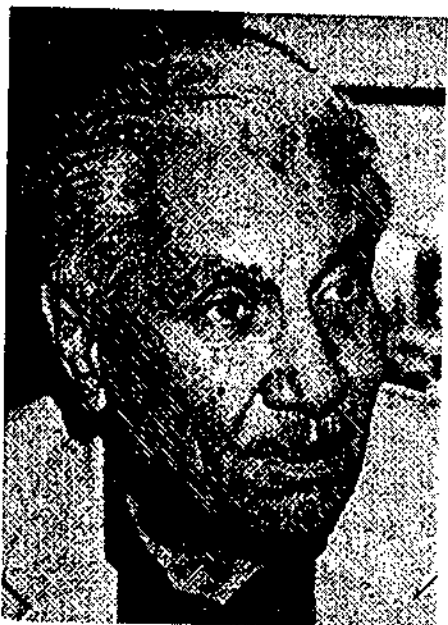
● ترجمه‌های جدید جهان‌شاهی

جاهد جهان‌شاهی مترجم پرکار معاصر کتاب‌های «کارلوتا و عشق» اثر گوارسکی و «بازگشت به خانه» اثر هرمان هسه را به زبان فارسی برگرداند و آماده انتشار است. این دو اثر را انتشارات پانیز منتشر خواهد کرد.

● شاعران نسل نو

م. روان شید شاعر جوان معاصر مجموعه‌ای از گفت‌وگوهایش با شاعران نسل نو را آماده انتشار کرده است.

سروده است.

البیاتی در جدیدترین دیوان خود، سروده غرایبی به صورت مرثیه برای حافظ شیرازی به نظم درآورده است.

● گردهمایی نویسندگان جهان

چهارمین گردهمایی نویسندگان جوان که از سوی سازمان شبکه فرهنگی اروپا Pontes سازماندهی می‌شود امسال با حضور نویسندگان و کارکنان فرهنگی بیش از ۲۰ کشور جهان از ۲۳ تا ۲۹ آگوست سال جاری در جزیره کرک کرواسی برگزار می‌شود. کلیه نویسندگان جوان که سن آنها تا ۳۵ سال است و به زبان انگلیسی تسلط دارند، می‌توانند مدارک خود را برای سازمان یاد شده ارسال کنند.

● انجمن قلم ایران

به همت نوزده نفر از شاعران، نویسندگان، مترجمان و منتقدان کشور، انجمنی به نام «انجمن قلم ایران» تشکیل گردید. این انجمن به هیچ حزب، گروه و تشکیلات سیاسی و دینی دولتی و غیردولتی وابسته نیست.

آنچنان که در بیانیه این انجمن آمده، مهمترین هدف شکل‌گیری «انجمن قلم ایران» جمع کردن اهل قلم به قصد ایجاد الفت و همدلی بیشتر در میان آنهاست. همچنین دفاع از آزادی بیان و اندیشه در چارچوب اسلام و قانون اساسی از جمله اهدافی است که در اساسنامه انجمن ثبت شده است.

رئوس اساسنامه «انجمن قلم ایران» عبارت است از: شرایط عضویت، ساختار تشکیلاتی، منابع مالی موجود، پیش‌بینی انحلال انجمن و متفرقاتی نظیر انتخاب محل انجمن.

اسامی برخی از اعضای هیأت مؤسسين انجمن

در این مجموعه با بهزاد خواجهات، رضا چایچی، کسرا عنقاایی، مهرداد قلاچ، بهزاد زرین پور، هیوا مسیح، رزا جمالی، مهرداد قاسمفر، علی عبدالرضایی و... گفت‌وگو شده است.

● چهره‌های شعر معاصر

ایران

از مجموعه چهره‌های شعر معاصر ایران که به همت انتشارات ثالث منتشر می‌شود در آینده نزدیک کتاب‌هایی درباره زندگی و شعر شاعران معاصر محمدرضا شفیعی کدکنی به قلم مجتبی بشردوست، حمید مصدق به قلم احمد ابومحبوب، علی‌اکبر دهخدا

به قلم بلقیس سلیمانی و فریدون مشیری به قلم محمدرضا محمدی آملی منتشر خواهد شد.

● نام الکس هیلی برکشتی

نام «الکس هیلی» بر یک کشتی گارد ساحلی آمریکا نقش بست. کشتی «الکس هیلی» که قبلاً یک کشتی نیروی دریایی ۱۹۵ متری به نام «یواس اس ادینتون» بود، اینک یک بودجه ترمیمی ۲۰ میلیون دلاری در لنگرگاه ساحلی بالتیمور دریافت کرد. «الکس هیلی» که به خاطر نگارش کتاب «ریشه‌ها» جایزه پولیتزر را دریافت کرده بود، به مدت بیست سال در گارد ساحلی کار می‌کرد و از جاشویی به سرپرستی دفتر روابط عمومی گارد دست یافته بود. هیلی در سال ۱۹۹۲ درگذشت.

● قصیده‌ای بلند برای حافظ

عبدالوهاب البیاتی شاعر نامدار جهان عرب، قصیده بلندی برای حافظ شاعر شیرین سخن ایران

عبارتند از:

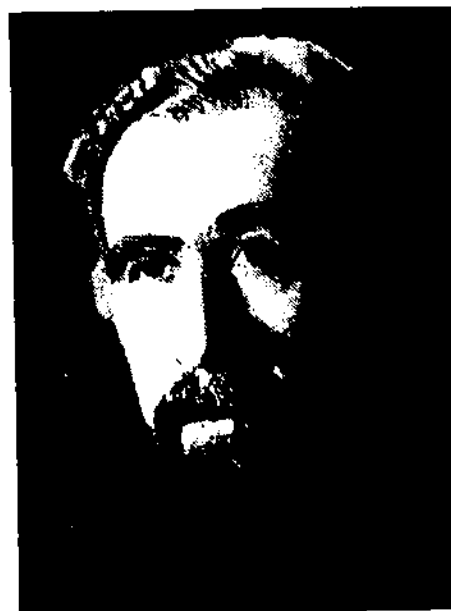
رضا رهگذر، راضیه تجار، نصرالله مردانی، علی معلم، ابراهیم حسن بیگی، سید محمد آوینی و سید مهدی شجاعی.

میرصادقی، احمد محمود و هفتاد نویسنده دیگر ایرانی و نیز بررسی آثار طنزآمیز خسرو شاهانی از جمله مطالب این کتاب است.

اکسیژن خون و وضع قلب هم به صورت عادی درآمد. آب‌های اطراف ریه که در اثر انفارکتوس ایجاد شده بود تقریباً ۹۵ درصد جذب شده است، و اگر وضع به همین روال پیش برود شاید چند هفته دیگر دکتر زرین‌کوب از بخش مراقبت‌های ویژه به بخش عمومی منتقل شود.

● اورنگ خضرائی درگذشت

اورنگ خضرائی شاعر توانای معاصر به علت بیماری قلبی در بیمارستان شهید چمران اصفهان درگذشت از او پیش از این کتاب‌های «صخره و سکوت» و «تصویر فصل‌ها»، «چکاد بلند»، و «اعتراف‌ها» چاپ شده است. اورنگ خضرائی ساکن اصفهان بود و تا سال

اورنگ خضرائی

● فرهنگنامه شعر معاصر

«توکای باغ آینه» نام فرهنگنامه شعر معاصر ایران است که به همت مهدی اخوان لنگرودی در دست تهیه و تدوین است. «توکای باغ آینه» در بردارنده اطلاعات کاملی درباره ۸۰ سال شعر معاصر ایران است. اخوان لنگرودی طی قرائت‌هایی از همه شاعرانی که در شعر نو فعالیت داشته‌اند، خواسته است که یک جلد از کتاب خود را به انتشارات ثالث تحویل دهند. قرار است در این فرهنگنامه اشعار شاعران همراه با عکس و خلاصه‌ای از زندگی‌شان منتشر شود.

● فرم قرارداد مؤلف و ناشر

فرم قرارداد پیشنهادی مؤلف / مترجم و ناشر از سوی اداره کل مراکز و روابط فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تهیه شده است مجید صیادی مدیرکل این اداره گفته است:

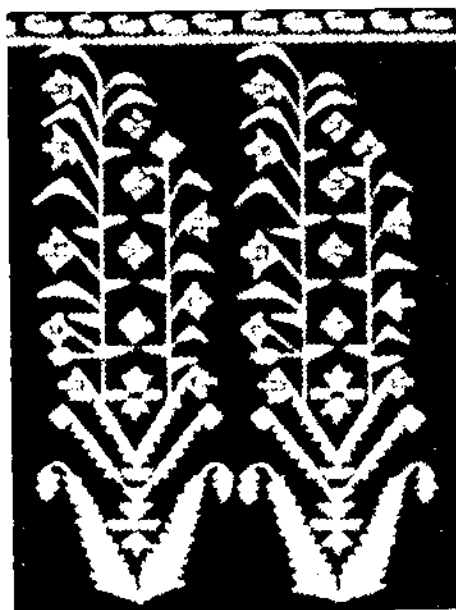
این قرارداد برای آن دسته از افراد که مبتدی در کار تألیف / ترجمه و نشر هستند بسیار مفید خواهند بود و هر دو طرف قرارداد از نکات و مفادی که لازم است، مطلع خواهند شد.

این قرارداد از ۱۳ ماده تشکیل شده است که برخی از آنها بنا به ضرورت دارای تبصره هستند. این مواد شامل موضوع قرارداد، حقوق مادی اثر، تعهدات مؤلف / مترجم، تعهدات ناشر، شرایط فسخ و شرایط سرمایه‌گذاری است.

صیادی بر پیشنهادی بودن این فرم قرارداد تأکید کرد. □

● تذکرة الاولیاء به زبان ازبکی

کتاب «تذکرة الاولیاء» عطار نیشابوری به همت «میرزا کینجه بگ» شاعر و مترجم معروف ازبکستان به

زبان ازبکی برگردانده شد. این اثر ارزشمند و ماندگار ادبیات فارسی به همت انتشارات دایرةالمعارف ملی ازبکستان و در ده هزار نسخه منتشر شده است. میرزا

۱۳۷۶ در آموزش و پرورش و دانشگاه پیام نور آباد به تدریس ادبیات مشغول بود. به زودی مجموعه شعر جدیدی از او با نام «عکس تمام قد عشق» چاپ خواهد شد. این مجموعه دربرگیرنده اشعاری است که او طی سالهای ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۷ سروده است. روحش شاد.

● دکتر زرین کوب بهبود یافت

دکتر عبدالحسین زرین کوب ادیب و محقق بزرگ ایران از مدت‌ها قبل در بیمارستان مریلند آمریکا بستری است. دکتر ارفع سرپرست تیم پزشکی معالج دکتر زرین کوب درباره آخرین تحولات بیماری او اعلام کرد:

پس از ۱۴ روز که وی به وسیله «دستگاه حفظ حیات» نگهداری می‌شد و شانس ادامه زندگی او ۱ تا ۲ درصد بود در واقع معجزه‌ای به وقوع پیوست و از عصر روز سه‌شنبه پانزدهم تیر ماه نشانه‌های حیات پدیدار شد.

فشار خون به صورت طبیعی بازگشت و مقدار

● نامه پارسی

چهارمین شماره فصلنامه «نامه پارسی» به سردبیری دکتر سید کمال حاج سیدجوادی منتشر شد. در این شماره مقالاتی از یونس جعفری، ابوالقاسم آذرین، ابوالقاسم رادفر، پروین دخت مشهور و وحید فرمند آمده است.

چهارمین شماره فصلنامه نامه پارسی در ۲۳۲ صفحه و به قیمت ۶۰۰ تومان منتشر شده است.

● ادبیات معاصر ایران به زبان روسی

کتاب «ادبیات معاصر ایران» که به زبان روسی ترجمه شده است از جمله کتاب‌های درسی دانشگاه مسکو در سال ۱۹۹۸ است.

کتاب «ادبیات معاصر ایران» را دکتر جهانگیر دری نوشته است. و شامل گزیده‌ها و بررسی‌هایی از آثار چند دهه گذشته ادبیات فارسی است.

مقدمه‌ای درباره شیوه نگارش نویسندگان ایران همراه با آثاری از سید محمدعلی جمالزاده، جمال

کینجه بگ که این کتاب را از ترجمه ترکی «محمدزاهدین ابراهیم آل برسوی» به ازبکی ترجمه کرده، گفته است: «تذکره الاولیاء» مردم را به اخلاص، ایمان، توحید و توکل هدایت می‌کند و به کمالات معنوی، عرفانی و صفای روحانی جامعه تأکید دارد.

● اسرارنامه به اسپانیولی

«اسرارنامه» عطار نیشابوری به همت «کلاراخانس» شاعر و مترجم اسپانیایی ترجمه و به عنوان اولین کتاب از مجموعه «القطاره» انتشار یافت. مترجم اسپانیولی «اسرارنامه» که برای شرکت در کنگره جهانی ملاصدرا به تهران سفر کرده بود در این مورد گفت: مشتاقان زیادی برای آشنایی و مطالعه آثار عرفانی اسلامی و ایرانی در بین اسپانیایی زبان‌ها وجود دارد اما متأسفانه میزان آثار ترجمه شده بسیار اندک است. وی در مورد «اسرارنامه» گفت: این کتاب مجموعه‌ای ارزشمند از عارفی بزرگ است و برای برگردان اشعار عطار علاوه بر مراجعه به منابع متعدد با برخی از اساتید ادب فارسی و آشنایان به این زبان مکاتبه و رایزنی کردم. خانم «خانس» که برنده جایزه بهترین مترجم سال ۱۹۹۷ اسپانیا است پیش از این نیز آثاری از مولوی و سهراب سپهری را به اسپانیایی برگردانده است. به گفته وی دومین کتاب این مجموعه «هفت پیکر» نظامی است که در آینده منتشر می‌شود. گفتنی است «اسرارنامه» از طریق نسخه ایتالیایی آن به اسپانیولی برگردانده شده است و در ۲۲۰ صفحه به چاپ رسیده است.

● درگذشت مریم خوزان

مریم خوزان استاد زبان و مترجم، اوایل خرداد ماه سالجاری در پی بیش از یک سال درگیری با بیماری سرطان، درگذشت. وی متولد سال ۱۳۲۹ بود و تحصیلات خود را تا مقطع فوق لیسانس ادبیات انگلیسی ادامه داد و به دانشگاه تورنتو کانادا اعزام شد و پس از مرگ نیز در شهر تورنتو کانادا به خاک سپرده شد. مریم خوزان که پس از انقلاب فرهنگی به عضویت هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی درآمد بود، سالها به تدریس زبان انگلیسی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی اشتغال داشت و یکی از مدرسان برجسته درس نقد ادبی بود. وی در کنار تدریس به ترجمه آثار ادبی نیز می‌پرداخت. کتاب «از این زمان از آن مکان» مجموعه‌ای از چند داستان کوتاه از نویسندگانی چون جیمز جویس، ولادیمیر ناباکوف و آکتاویو پاز و کتاب «زبان‌شناسی و نقد ادبی» نوشته دیوید لاج از ترجمه‌های این مترجم است.

● ترجمه دیوان مولانا به زبان کره ای

دیوان اشعار «مولانا جلال‌الدین محمد مولوی بلخی» شاعر نامدار ایرانی برای نخستین بار به زبان کره‌ای ترجمه شد. این کتاب را یک کشیش مسیحی به

نام «لی هون - جو» به کره‌ای برگردانده است و به زودی وارد بازار می‌شود. دیوان اشعار مولوی پس از کتاب «امیدها و چالشها» به قلم سیدمحمد خاتمی، «بامداد خمار» اثر فتانه حاج سیدجوادی، سومین اثر فارسی است که طی ۶ ماه گذشته به زبان کره‌ای برگردانده شده است.

● نقد آثار داستانی دفاع مقدس

انتشارات صریح که کوشش فراوانی در انتشار ادبیات دفاع مقدس دارد در نظر دارد که نقد مجموعه آثار داستانی دفاع مقدس را منتشر کند. محسن سلیمانی و رضا رهگذر، با جمع‌آوری تمامی آثار چاپ شده در زمینه دفاع مقدس این آثار را مورد نقد و تحلیل قرار خواهند داد. این دو کتاب در ششصد و چهارصد صفحه، با ذکر نمایه‌ها، ارائه آمار و مشخصات به زودی منتشر می‌شوند.

● داستان و داستان

داستان کوتاه معاصر ایران، با همه آن که در دهه‌های اخیر تجلی شگفتی داشته، اما چنان که شایسته‌اش هست، هنوز ارج ندیده است. گرچه این سالها چاپ عنوان‌های متعدد مجموعه داستان کوتاه، و چاپ مجموعه‌هایی گردآوری شده از نویسندگان

مختلف، رواج و بازار خوبی یافته و اقبال خوانندگان به این گونه کتابها، نشانگر جا باز کردن داستان کوتاه در دل خواننده ایرانی است، اما هنوز تا آن گاه که داستان کوتاه ایرانی شأن و بسیاری شیدایانش را بیابد، زمانهایی پویندن لازم است. مجموعه «داستان و داستان» به زودی به همت شهریار مندنی‌پور و محمد کشاورز منتشر می‌شود و سر آن دارد که جلدهای دیگری هم داشته باشد و کتیبه‌ای شود از قلم نویسندگان نو نویس این روزگار. دفتر اول این مجموعه در سه بخش: داستان، نگره و فرهنگ نگره‌ها و شگردها سامان یافته است و آثاری از شهریار مندنی‌پور، محمد کشاورز، شهلا پروین روح، شاپور جورکش، حسین آتش‌پرور، رضا پرهیزکار، فرهاد اسکندری، رضا عامری و... را دربردارد. «داستان و داستان» را انتشارات ساختار منتشر خواهد کرد.

● خوبی سمرقندی دراز بکستان

کتاب اوراق ناسوخته یا مجموعه اشعار خوبی سمرقندی با مساعدت سفارت جمهوری اسلامی ایران در ازبکستان به زبان‌های فارسی و ازبکی منتشر شد. قاری شرف‌الدین خوبی سمرقندی در سال ۱۳۷۴ هجری قمری در سمرقند متولد شد و به دلیل حفظ قرآن به دریافت لقب «قاری» مفتخر شد. خوبی سمرقندی به دلیل فشارهای دوران شوروی نسبت به ادبا و نویسندگان چند بار به کشورهای افغانستان، سوریه، ترکیه و عربستان هجرت کرد و سرانجام در سال ۱۳۹۶ هجری قمری در طائف عربستان بدرود حیات گفت. اوراق ناسوخته مجموعه غزلیات، مخمس‌ها و رباعیات خوبی سمرقندی است که با مساعدت سفارت جمهوری اسلامی ایران در ازبکستان منتشر شده است.

● شعر دفاع مقدس به زبان‌های دیگر

گزیده‌ای از سروده‌های دفاع مقدس به همت «نشر صریح» به زبان‌های انگلیسی، عربی و تاجیک ترجمه و منتشر خواهد شد. برای شناساندن شعر دفاع مقدس، نشر صریح اشعاری که در زمینه دفاع مقدس است جمع‌آوری و از میان آن‌ها مجموعه‌ای انتخاب کرده است که ظرف سال جاری تدوین و منتشر می‌شود. این مجموعه را «موسی بیدج»، «سیدضیاءالدین ترابی» و «محمدعلی عجمی» به ترتیب به زبان‌های انگلیسی، عربی و تاجیکی ترجمه می‌کنند.

● اثر جدید فرهاد حسن‌زاده

فرهاد حسن‌زاده، نویسنده معاصر، نگارش جلد اول

● از قصه نویسان اصفهان

سومین جلسه «یک نویسنده یک کتاب» انجمن قصه نویسان اصفهان برگزار شد.

«انجمن قصه نویسان اصفهان» که در چند ماهه اخیر با برگزاری نشست های داستانی و انتشار فصلنامه «راوی» سعی در تحریک بخشیدن به جریان داستان اصفهان داشته است، سومین جلسه از سلسله جلسات «یک نویسنده یک کتاب» را به بررسی مجموعه داستان «از میان شیشه از میان مه» نوشته علی خدایی اختصاص داد. در این نشست ابتدا حاضران به گفت و گو پیرامون جوانب مختلف آثار خدایی پرداختند و در قسمت دوم مراسم، خدایی فصلی از رمان منتشر نشده اش، «زیر آسمان های اصفهان» را خواند که رمانی است مبتنی بر خاطرات و دانسته های او از شخصیت های فرهنگی - هنری اصفهان در سال های اخیر، از حلقه «جنگ اصفهان» و...

«انجمن قصه نویسان اصفهان» در سال جاری علاوه بر علی خدایی آثار این نویسندگان را به بررسی گذاشته است: احمد بیگدلی (شبی بیرون از خانه)، سیامک گلشیری (از عشق و مرگ)، و بررسی این کتاب ها را هم در برنامه دارد: تهرانجلس (ابراهیم نبوی) و وقتی آهسته حرف می زنیم امیرا خواب است (حسن محمودی)، ماه نیمروز (شهریار مندنی پور)، کلمه ها و ترکیب های کهنه (حسن شهسواری) و دیوان سومنات (ابوتراب خسروی).

● ادبیات داستانی

شماره پنجاهم فصلنامه ادبیات داستانی (بهار ۱۳۷۸) منتشر شد. از مقالات این شماره: جستجوی

بهرام فرهوشی استاد فرهنگ و زبانهای باستانی دانشگاه تهران است. «یاد یار مهربان» یادنامه ی دکتر فرهوشی است که به همت خانم هماگرامی فراهم شده و شامل یادداشتهای دکتر فرهوشی، مقاله های علمی تقدیم شده به دکتر فرهوشی، خاطراتی از دکتر فرهوشی از زبان دوستان و همکاران ایشان است که به زودی منتشر خواهد شد.

● ۳۴ روز خرمشهر به قلم قیصری

مجید قیصری، از داستان نویسان کشورمان، نگارش جلد اول رمان جنگی خود را به زودی به اتمام خواهد رساند.

این رمان به ماجراهای ۳۴ روز دفاع حماسه آفرین خرمشهر تا زمان اشغال این شهر توسط دشمن می پردازد. قیصری در صدد است تا با تحقیق لازم از شاهدان آن وقایع پرماجرا و ایجاد فضای مناسب و خلق شخصیت های متعدد در این رمان چهره واقعی رزمندگان و دلاوری های آنان را به تصویر بکشد. نگارش این اثر در دو جلد و بیش از پانصد صفحه تا پایان سال جاری به اتمام رسیده و توسط «نشر صریح» منتشر خواهد شد.

کتاب های «جنگی بود، جنگی نبود» و «طعم باروت» از همین نویسنده در سال های گذشته توسط همین ناشر منتشر شده است.

● وداع شیراز با شاعر خراباتی

پیروی شیرازی «شاعر و غزلسرای معاصر» بدرود حیات گفت. حسین علی رکن منظر معروف به «پیروی شیرازی» شاعر معاصر و غزلسرای خراباتی در سن ۸۶ سالگی در شیراز بدرود حیات گفت.

وی که از شاعران دلسوخته خاندان عصمت و طهارت بود، شیوه سرودن شعر خراباتی را در بیشتر آثار خود بکار برده است.

از این شاعر تاکنون سه مجموعه به نام های گلبنای خراباتی، گلبنای خون و محراب عشق به چاپ رسیده است.

علاوه بر این ده ها هزار بیت شعر در رثای سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین و خاندان عصمت و طهارت توسط پیروی شیرازی سروده شده که هنوز به چاپ نرسیده است.

● هنر و پژوهش

جلد دوم هنر و پژوهش که جنگی ادبی است و به همت رحیم چراغی در گیلان منتشر می شود به زودی در اختیار علاقه مندان قرار خواهد گرفت. این جنگ شامل مجموعه ای از مقاله، داستان، شعر و گفت و گو است.

رمان خود را درباره جنگ زدگان دفاع مقدس به پایان رساند. او که رمان «مهمان مهتاب» را سال گذشته منتشر نمود، در رمان تازه خود نیز با خلق شخصیت های گوناگون، به جنگ و مسائل جنگ زدگان پرداخته است تا بدین وسیله زوایای دیگری از حضور همه جانبه مردم سلحشور کشورمان در دفاع مقدس را به تصویر بکشد. فرهاد حسن زاده امیدوار است این اثر دوجلدی را در ششصد صفحه تا پایان سال جاری برای چاپ در اختیار «نشر صریح» قرار دهد.

● آرامگاه محمد معین

جامعه فرهنگی شهرستان آستانه اشرفیه با انتشار اطلاعیه ای خواستار توجه مسئولان استان گیلان در بازسازی آرامگاه دکتر محمد معین شد. در بخشی از این اطلاعیه آمده است: بازسازی آرامگاه و تأسیس کتابخانه دکتر معین وعده چندین ساله مسئولان منطقه و استان بوده که متأسفانه رها شده و سال ها متوقف مانده است.

نگار محمد معین

در بخش دیگری از این اطلاعیه اشاره شده که این مکان متأسفانه در حال حاضر محل خلوت شبانه افراد و عناصر نامطلوب است که می توانست بنیان اندیشه جوانان و نوجوانان بسیاری را به سمت شکوفایی و بالندگی رهنمون باشد. در اطلاعیه جامعه فرهنگی آستانه اشرفیه اضافه شد: مسئولانی که وعده داده بودند تا کتابخانه دکتر را آماده و آباد کنند منتقل شدند و مسئولان جدید نیز بی توجه هستند.

● یاد یار مهربان

خرداد ماه سالجاری هفتمین سال درگذشت دکتر

مدیریتسم در رمان / محمدحسین جعفری یزدی، حکایت آن مرد عاشق / امین فقیری، فرشته سکوت کرد / ترجمه سعید فرهودی، عناصر تراژدی در داستان سیاوش / احمد سمیعی گیلانی، نقد همراه آفتاب / عبدالعلی دستغیب، بامداد خمار و خماری ادبیات پیشرو / سیامک وکیلی.

مدیر نشر اوهدی:

● فهرست ۲۰ کتاب پر فروش باید دقیق تر شود

فهرست ۲۰ کتاب پر فروش سال ۷۷ که خانه کتاب آن را تهیه کرده و در مطبوعات هم منتشر شده است، آمار دقیقی نیست.

«یونس مروارید»، مدیر نشر «اوهدی»، با مراجعه به واحد خبر کتاب رایانه، ضمن اعلام این مطلب، خواستار تجدید نظر در این فهرست شد.

وی گفت: «کتاب «باغ مارشال» نوشته «حسن کریم پور» هشت بار تجدید چاپ شده است، دوبار در زمستان ۷۶ و شش بار در سال ۷۷، ضمن اینکه اگر کاغذ و سایر امکانات فراهم می شد، با توجه به تقاضای مردم و علاقه مندان، این کتاب به چاپ نهم هم می رسید.»

مروارید افزود: «شمارگان این کتاب در سال ۷۷، در مجموع ۲۶ هزار نسخه بود.»

مدیر نشر اوهدی ضمن اعتراض به قرار نگرفتن کتاب «باغ مارشال» در لیست ۲۰ کتاب پر فروش سال ۷۷، گفت: «باید ترتیبی اتخاذ کرد که آمارها دقیق تر باشد.»

● نخستین همایش ترجمه ادبی در ایران

ترجمه متون ادبی هر چند در مقایسه با ترجمه سایر متون از حیث کمی، حجم کمتری را در برمی گیرد، به دلیل تاثیرات زبانی و فرهنگی که ایجاد می کند و نیز به دلیل دشواریهای کار از اهمیت خاصی برخوردار است. امروزه در محافل دانشگاهی جهان بحث درباره ترجمه ادبی بسیار پررونق است و محققانی از حوزه های زبان شناسی، ادبیات و دیگر حوزه های مرتبط و نیز مترجمان حرفه ای ادبیات از جهات مختلف درباره

ترجمه ادبی تحقیق می کنند. علاوه بر مترجمان ادبی و نظریه پردازان ترجمه، ناشران ترجمه های ادبی نیز در کم و کیف و رونق ترجمه ادبی و نیز در تعیین سیاستها و معیارها تاثیر دارند.

گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه فردوسی مشهد در تاریخ ۲۷ تا ۲۹ بهمن ماه ۱۳۷۸ نخستین همایش ترجمه ادبی در ایران را برگزار می نماید تا امکان تبادل افکار و اندیشه های مترجمان ادبیات، پژوهشگران دانشگاهی و ناشرین ادبیات را در زمینه مسایل نظری و عملی ترجمه ادبی فراهم آورد. موضوعات همایش عبارتند از: جایگاه ترجمه ادبی در ادبیات ملی و تاثیر متقابل آنها، رابطه مباحث نظری و عملی در ترجمه ادبی، ویژگیهای متون ادبی از دیدگاه زبان شناسی، تعادل زبانی و تعادل فرهنگی در ترجمه ادبی، تحولات سبکی ترجمه ادبی در صد سال اخیر، زبان ترجمه و زبان تالیف در متون ادبی، ویژگیهای مترجم ادبی، مسایل تربیت مترجم ادبی، مشکلات نشر ترجمه های ادبی، ملاکهای زبانی و فرهنگی در نقد ترجمه ادبی.

● تجربه های کوتاه در بهار ۷۸

کتاب هایی با جلد زرد، قطع پالتونی، بسیار نازک، داخل پاکت پلاستیکی، و با بهای بسیار ارزان. آنچه ذکر شد، توصیف مختصر مجموعه «تجربه های کوتاه» است.

این کتاب ها، حاصل زحمت و تلاش جمعی از مترجمان برجسته کشورمان از جمله «حسن کامشاد»، «علی اصغر حداد»، «ابراهیم یونسی»، «عبدالله کوثری»، «هوشنگ حسامی»، «حسن ملکی» و «خشایار دیهیمی» و... است که به همت «انتشارات تجربه»، برای آشنایی هرچه بیشتر جوانان با آثار ادبی جهان، به چاپ می رسد.

از جمله کتاب های مجموعه تجربه های کوتاه که تاکنون منتشر شده، می توان به مجموعه آثار «آرتور میلر»، «اوژن یونسکو»، «یادداشت های آلبر کامو»، «جامعه شناسی رمان»، «بانو آئویی»، «علامت چی» و... اشاره کرد.

یکی از مسئولان انتشارات تجربه، در گفتگو با خبرنگار واحد خبر کتاب رایانه، فهرست کتاب های جدید این مجموعه را که در فروردین ماه ۱۳۷۸ وارد بازار نشر خواهد شد، به این شرح اعلام کرد.

□ «نمایشنامه من، نه»، نوشته «ساموئل بکت»، ترجمه «علاء محسنی».

□ «آزیر بی صدا»، نوشته «جورج سیمون کافمن»، ترجمه «حسن ملکی».

□ «مرده ها سکوت می کنند»، نوشته «آرتور

اشیتس لر»، ترجمه «علی اصغر حداد».

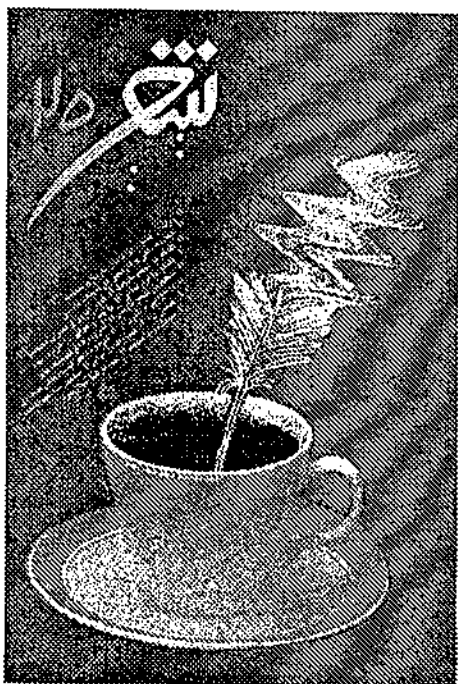
□ «خاموشی دریا»، نوشته «ژان برولر»، ترجمه «حسین علی طباطبایی».

□ «تریسترام شندی»، نوشته «لارنس استرن»، ترجمه «ابراهیم یونسی».

گفتنی است چاپ کتاب آخر، منوط به اختصاص یافتن کاغذ دولتی به انتشارات تجربه است. □

● فصلنامه شعر

شماره ۲۵ فصلنامه شعر ویژه بهار ۱۳۷۸ منتشر شد. این شماره فصلنامه شعر شامل مطالبی چون:

دودمان کوشاد در دامن تاریخ و حماسه، حماسه دینی و تاریخی در ادبیات فارسی، شعر امروز و بحران مخاطب، با آهوی کوهی در هزاره دوم، سکت در شعر فارسی، گفتگو با نزار قبانی و اشعاری از شاعران معاصر می باشد.

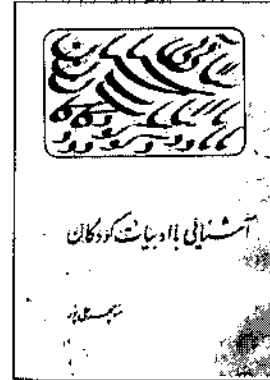
● مروری بر تازه ترین کتاب های ادبی

در واپسین روزهای سال گذشته، چند کتاب جدید در گستره ادبیات، پشت ویتترین کتابفروشی ها پیدا شد که از این میان، «گزینه اشعار قیصر امین پور»، ترجمه جدیدی از منظومه حماسی «ایلیاد» به قلم دکتر «میرجلال الدین کزازی» و کتاب «واقعیت نویسنده»، بیش از همه، جلب نظر می کرد.

فن نگارش و بیان و
مجموعه‌های ادبی ۸۰۸

چاپ اول

۱- آشنایی با ادبیات کودکان.
منوچهر علی‌پور؛ ویراستار: زینب یزدانی. - تهران: فردوس. - ۱۳۶ ص. - رقی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۰۱۰-۸

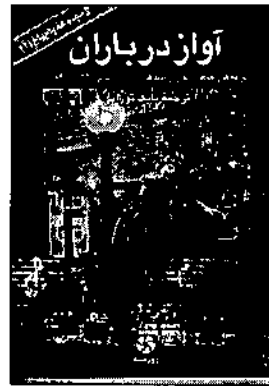

نوشتار حاضر در دو فصل فراهم آمده است: «کلیات - ملاحظات نظری»؛ «انواع ادبیات کودکان». در این اثر ادبیات کودکان از دیدگاه برخی صاحب‌نظران تعلیم و تربیت تعریف شده و براساس تاریخچه ادبیات کودکان بررسی گردیده است. ادبیات منظوم و منثور کودکان به انضمام ذکر نمونه‌هایی برای آن‌ها از دیگر مطالب کتاب است. برخی عناوین کتاب بدین شرح است: «گذری در ادبیات نوین کودکان در ایران»، «اهداف و ویژگی‌ها»، «ضرورت توجه به ادبیات کودک»، «تئوری‌های عامیانه»، «مثل»، «حکایت»، «قصه»، «ادبیات عامه و شفاهی و نقش آن در شکل‌پذیری ادبیات کودک» و «نوشته‌های غیر داستانی».

چاپ اول

۲- آواز در باران: مجموعه‌ای از ترانه‌های مشهور سینمایی نامزد یا برنده جایزه اسکار.
مترجم: بابک تورانی؛ ویراستار: لیلا هدایت‌پور. - تهران: روزنه‌کار. - ۳۸۴ ص. - رقی (شمیز). - ۱۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

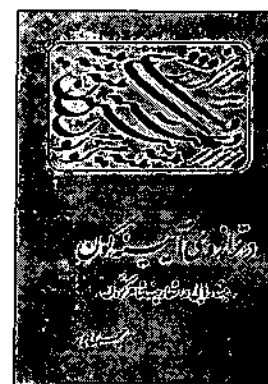
Singing in the rain
شابک: ۹۶۴-۶۷۲۸-۰۶-۵
«آواز در باران» کتابی دیگر از مجموعه «باغ و باغ» حاوی ترانه‌های چند فیلم است که برخی از آن‌ها برنده جایزه اسکار شدند. نام برخی ترانه‌ها و فیلم‌های مورد نظر در پی می‌آید: «بر

فرار رنگین کمان / جادوگر شهر زمرد»؛ «در طی گذشت زمان / کازابلانکا»؛ «امشب / داستان وست ساید»؛ «شمع روی آب / ازدهای پیت»؛ «چه دنیای شگفت‌انگیزی / صبح بخیر ویستام»؛ «اینک قطعه‌ای از ترجمه شعر»؛ «دور گردون / شیرشاه» را می‌خوانیم: در این دور گردون / چرخ بخت را از مودن / ایمان را فروزن / بند امید را نکشون / تا شدن به جایگاه خویش / در سیر گشادگی این راه / در این دور، دور گردون / طریقت بعضی درماندگی است و سقوط در کناره‌های راه / و بعضی صعود تا شانه‌های ستارگان /...

چاپ اول

۳- در ترازوی آینه‌گون (جستارهایی در اشعار چند شاعر کودک).
منوچهر علی‌پور. - تهران: فردوس. - ۱۴۴ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۰۰۹-۴

تألیف حاضر، جستارهایی است در اشعار چند شاعر کودک که مطالب آن ذیل شش فصل سامان یافته است: «جستاری کوتاه در اشعار عباس یمینی‌شریف»، «جستاری کوتاه در اشعار پروین دولت‌آبادی»، «جستاری کوتاه در اشعار محمود کیانوش»، «جستاری کوتاه در اشعار مصطفی رحماندوست»، «جستاری کوتاه در اشعار جعفر ابراهیمی» و «گفت و شنودی با دکتر قدمعلی سرامی». در

این کتاب، نگارنده با توجه به موسیقی شعر، صورخیال، موضوعات و مضامین و زبان شعری شاعران یاد شده، نقد و تحلیلی از اشعار آنان به دست می‌دهد.

چاپ اول

۴- راهنمای تدوین گزارش پژوهشی، رساله و پایان نامه تحصیلی.
حیدرعلی هومن. - تهران: پارسا. - ۱۳۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Preparing research paper, thesis and dissertation
شابک: ۹۶۴-۵۵۲۲-۵۵-۴

این کتاب راهنما برای کسانی منتشر شده که در فعالیت‌های پژوهشی خود نیازمند به استفاده از روش علمی هستند. نیز دانشجویانی که قصد دارند پایان‌نامه، رساله یا گزارش پژوهشی تدوین کنند می‌توانند از مباحث کتاب بهره‌جویند. «پژوهش علمی و رابطه آن با روش علمی»، «ساختار رساله و پایان‌نامه تحصیلی»، «ساختار گزارش پژوهشی»، و «مختصری در آیین نگارش» مباحث اصلی کتاب است.

چاپ اول

۵- راهنمای نگارش گفتگو.
ویلیام نوبل؛ مترجم: عباس اکبری. - تهران: سروش. - ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز). - ۶۷۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

"Shut up" he explained: a writer's guide to the uses and ...
شابک: ۹۶۴-۲۳۵-۱۷۴-۶
کتاب حاضر متضمن سه بخش اصلی: «شاه‌کلیدهای گفتگو نویسی»، «جزئیات گفتگو» و «استفاده نادرست و بیش از حد از گفتگو» است. در بخش نخست سعی شده نقش‌های گوناگون گفت و شنود در شخصیت‌پردازی، صحنه‌پردازی و طرح داستان تشریح

شود. در بخش دوم نیز مباحثی چون «گفتگو در مقابل روایت»، «نقش لهجه در گفتگو نویسی»، «خودگویی (جریان سیال ذهن، خودگویی روانی)»، «اصطلاحات هنری و اصطلاحات عامیانه» به همراه نمونه‌هایی چند، شرح و بررسی شده است.

۶- شیوه فنی نمایشنامه‌خوانی: از پایان تا آغاز و از آغاز تا پایان.
دیوید بال؛ مترجم: محمود کریمی‌حکاک؛ ویراستار: بهزاد غلاموند. - تهران: لوح سیمین. - ۲۰۰ ص. - رقی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Backwards and forwards
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۵۰-۱-۲

۷- شیوه نگارش.
مرتضی کاخی. - تهران: امیرکبیر. - ۴۵۲ ص. - رقی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۰۹۸-۱

چاپ اول

۸- گریه روی شیروانی داغ و ۲۱ فیلم - قصه دیگر.

تنسی ویلیامز؛ ویراستار: جمشید ارجمند. - تهران: روزنه‌کار. - ۴۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۲۸-۰۱-۴

فارسى در کتاب بررسى و تبیین می‌شود. نگارنده کتاب را با این عناوین سامان داده است: «سبک خراسانى»، «خیام فیلسوفى شاعر»، «عرفان و تصوف»، «سبک عراقى»، «سبک هندى» و عناوینى از این قبیل. از جمله شاعرانى که در این اثر سروده‌ای از آنان نقل شده عبارت‌اند از: «فرخى سیستانی»، «امیرمعى»، «خیام»، «ناصرخسرو»، «حافظ شیرازى»، «انورى» و «جلال‌الدین محمد بلخى».

چاپ اول

۱۸- تذکره الشعراء
سلطان محمد مطربى سمرقندى: به اهتمام: اصغر جانفدا؛ مقدمه: على رفیعی علامرودشتى. - تهران: مرکز مطالعات ایرانى، آینه میراث. - ۸۱۶ ص. - وزیرى (گالینگور). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۷۳۲-۵-۳

تالیف حاضر تذکره ۳۴۳ تن از سلاطین و امرای ساوراءالنهر و شاعران معاصر موقوف است که به ترتیب حروف الفبایى سامان یافته است. در این کتاب نمونه‌هایی از سروده‌ها، لطایف و ظرایف اقوال افراد گردآوری شده و در خلال سطرهای آن، آیات، احادیث، فنون بدیعی و امور شگفت‌انگیز فراهم آمده است. در پیش‌گفتار، شرح حال مولف، ارتباط او با دربارها و سلاطین، تالیفات و آثار او بررسى می‌شود. اسامی برخى

«انسجام در شعر امروز و شعر سنتى»، «ارزش طنین واژه‌ها»، «ارزش تشکّل واژه‌ها»، «زبان شاعر»، «تصویر»، «شعر کم تصویر» و «تصویر کنایى». وی سپس با عنوان «یاد بعضی نفرات» گوشه‌هایی از زندگى، احوال و آثار برخى شعرا و نویسندگان معاصر را - بعضاً در قالب خاطرات - به دست دریاقت‌های شاعرانه - به دست می‌دهد. این اشخاص که تصاویری از آنان نیز در کتاب به چاپ رسیده عبارت‌اند از: منوچهر اتشى، هوشنگ ابتهاج، مهدى اخوان ثالث، پروین اعتصامى، منصور اوچى، شهرنوش پارسی‌پور، گلى ترقى، صفدر تقی‌زاده، اصغر الهی، رباب تمدن، على محمد حق شناس، بهاء‌الدین خرمشاهى، سیمین دانشور، محمود دولت‌آبادى، منیره روانى‌پور، یدالله رویایی، محمدعلى سپانلو، سهراب سپهرى، منوچهر شیبانى، هوشنگ گلشیری، جواد مجابى، فریدون مشیرى، حمید مصدق، عباس معروفى، ابراهیم مکلاد، ضیاء موجد، نادر نادرپور و بیژن نجدى. بخش دوم کتاب شامل «گفت‌ و شنودها و پرسش و پاسخ‌هاست» که عمدتاً در باب «شعر»، «فرهنگ»، «قصه‌نویسى» و «زن» صورت گرفته است. نمایه کتاب نیز در بخش انتهایی کتاب به چاپ رسیده است.

مجموعه‌ها و جنگهای شعر

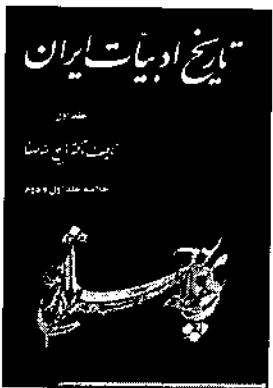
چاپ اول

۱۷- این شرح شرحه شرحه: تجلی و بررسى اجمالى رمضان در ادوار شعر پارسی.
مرتضی امیری‌اسفندقه. - تهران: سفیر صبح. - ۲۶۴ ص. - وزیرى (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
In sharhe sharhea sharhea
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۹۵-۳-۵
دفتر حاضر متضمن اشعاری است در باب ماه رمضان که افزون بر آن تاثیر ماه رمضان در ادوار مختلف شعر

تاریخ، توصیف، نقد و بررسی

چاپ اول

۱۵- تاریخ ادبیات ایران: از آغاز عهد اسلامی تا اوایل قرن هفتم هجری - خلاصه جلد اول و دوم تاریخ ادبیات در...
ذبیح‌الله صفا. - تهران: فردوس. - ۴۴۴ ص. - جلد اول. - رقمی (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۰۰-۱۵-۹

کتاب حاضر خلاصه‌ای است از جلد اول و دوم «تاریخ ادبیات ایران» که اینک در یک مجلد به چاپ رسیده است. کتاب حاضر در سه بخش کلی تدوین شده که به ترتیب عبارت‌اند از: «وضع سیاسى و اجتماعى و علمى و ادبى ایران از آغاز عهد اسلامى تا پایان قرن سوم هجرى»، «وضع سیاسى و اجتماعى و علمى و ادبى ایران در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم هجرى»، «وضع سیاسى و اجتماعى و علمى و ادبى ایران از میانه قرن پنجم تا آغاز قرن هفتم هجرى». در طى این بخش‌ها، دانشمندان، نویسندگان و شاعران بزرگ ایرانی معرفی می‌شوند.

دوره‌های خاص ادبى

چاپ اول

۱۶- یاد بعضی نفرات.
سیمین بهبهانی. - تهران: البرز. - ۸۸۴ ص. - رقمی (گالینگور). - ۳۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۴۲۰-۱۹۶-۵
خانم «سیمین بهبهانی» در ابتدای این مجموعه با لحنی شاعرانه به برخى خرده‌ها در باب شعر خود پاسخ می‌گوید و طى آن، به این موضوعات اشاره می‌کند: «زمان و شعر»،

۱۲- نگاهی تازه به بدیع.
سیروس شمیس. - تهران: فردوس. - ۱۵۲ ص. - وزیرى (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Figures Of Speech: A New Outline
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۷۷-۷

چاپ اول

نگارنده در این کتاب کوشیده بدیع لفظی و معنوی را با امکانات اولیه زبان شناسی و تعاریفی فراگیر تدوین نماید. در بخش نخست کتاب (بدیع لفظی) انواع سجع، ترصیع، انواع جناس، التزام، طرد و عکس و موضوعاتی از این دست به همراه شواهد متعدد تعریف می‌شود. در بخش بدیع معنوی نیز مباحثی چون مبالغه، اغراق، تجاهل العارف، تجسم‌گرایی، تلمیح، حشو، ایهام، التقات، تنسیق الصفات و حسن تعلیل با نمونه‌های گوناگون تشریح می‌گردد. در این کتاب تمریناتی برگرفته از متن به چاپ رسیده است.

بررسی و تمرین

چاپ اول

۱۳- آموزش گام به گام ادبیات فارسی (۳) سال دوم نظام جدید.
نادر پورخانی، احمد پورعلی. - تهران: آزمون. - ۱۲۴ ص. - وزیرى (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۵۰۵-۰
۱۴- مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش ادبیات فارسی نظام جدید (با پاسخ تشریحی) کنکورهای سراسری، آزاد...
تهیه و تنظیم: سعید سلطانی. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۶۴ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۸۵۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۲۸-۷۰-۵

«گرچه روی شیروانى داغ و ۲۱ فیلم قصه دیگر» عنوان مجموعه‌ای است که متن این فیلم‌ها را در بر می‌گیرد: «آپاچی / راپرت آندریچ»، «در بارانداز / الیا کازان»، «پنجره رو به حیاط / آلفرد هیچکاک»، «منطقه رینترى (درخت زندگى) / ادوارد دمیتریک»، «دیمتریوس و گلاڈیاتورها / دلمر دیوز»، «روخانه بدون بازگشت / اوتو پرمینجر»، «شرق بهشت / الیا کازان»، «سلطان و من / والتر لاک»، «شین / جورج استینوس»، «شورش بی‌دلیل / نیکلاس ری»، «مرد بازو طلائی / اوتو پرمینجر»، «مرد عوضی / آلفرد هیچکاک»، «آبشار نیاگارا / هنرى هاتاوی»، «شاهد برای تعقیب / بیلی وایلد»، «سرگیجه / آلفرد هیچکاک»، «گرچه روی شیروانى داغ / ریچارد بروکس»، «زوپراوو / هارولد هاکز»، «آناستازیا / آناتول لیٹواک»، «بوی خوش موفقیت / الکساندر مکندریک»، «از اینجا تا ابدیت / فرد زینه‌مان»، «سایونارا / جوشو آوگان»، «شیرهای جوان / ادوارد دمیتریک». در ابتدای هر متن، شناسنامه و تصویری از فیلم به همراه معرفی کوتاه کارگردان و آثار او به چاپ رسیده است. فیلم «گرچه روی شیروانى داغ» (Cat on a Hot Tin Roof) دارای مضمون روان‌شناختی از لایه‌های جامعه آمریکای بعد از جنگ است.

وزن، عروض، قافیه

۸۱۰/۲۱

۹- آشنایی با عروض و قافیه.
سیروس شمیس. - تهران: فردوس. - ۱۲۸ ص. - وزیرى (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
An introduction to prosody
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۷۸-۵

معانی و بیان

۸۱۰/۲۲

۱۰- آرایه‌های ادبی: خودآموز و حل تمرینات.
محمد طاهری. - تهران: گلچین ادب. - ۱۲۰ ص. - وزیرى (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۷۵-۰۰-۴
۱۱- بیان و معانی.
سیروس شمیس. - تهران: فردوس. - ۲۵۶ ص. - وزیرى (شمیز). - ۱۱۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Figurative language and rhetoric
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۷۵-۰

اشخاص این تذکره بدین قرار است: «امین سمرقندی»، «انجمی بخارایی»، «بوری بلخی»، «دردی تاشکندی»، «هجایی کابلی»، «وحشی بافقی»، «حریمی کابلی» و «لامعی بخارایی».

چاپ اول

۱۹- زن در شعر فارسی (دیروز - امروز).

زینب یزدانی؛ ویراستار: منوچهر علی‌پور - تهران: فردوس - ۳۰۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۴۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۱۰۲-۷

«پرده لاهوت» اشعاری است در قالب قصاید، غزلیات، رباعیات و مفردات که در چند بخش با این عناوین تدوین شده است: «قصاید، مناجات، مدایح، مراثی»؛ «بهار، زمستان، درختان»؛ «غزلیات، مقطعات، ترجیعات»؛ «موضوعات سیاسی، اجتماعی»؛ «نصایح، پند و اندرز و حدیث»؛ «رباعیات، مفردات»؛ عنوان برخی سرودها بدین قرار است: «بید مشک»، «مادر»، «صبح عشاق»، «ارغوان»، «بخت»، «قضا و قدر»، «زیان شتاب»، «راز و نیاز» و «شب انتظار»؛ شام است و شام تار / در کلیه‌ای خراب و ویرانه‌ای خموش / طفلی در احتضار / محزون و دل‌کیاب / ناگاه زد خروش / آن روز تا به شب همه را گریه کرده بود...

چاپ اول

۲۱- خورشید سرایان، یا، شاعران عاشقانه کاشانی در گذشتگان. علی‌اصغر صائم کاشانی - تهران: تالار کتاب - ۷۴ ص. - رقی (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۸۹۵-۱-۹

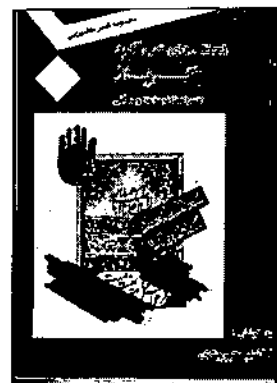

کتاب حاضر حاوی اشعاری است از چند شاعر کاشانی در مدح و رشای امام حسین (ع). در مجموعه حاضر شرح حال مختصری از این شعرا فراهم آمده است. فهرست برخی شعرها عبارت‌اند از: «گلپای کرپلا / فراهی کاشانی»؛ «قله عشاق / موسوی آرائی کاشانی»؛ «مظهر عشق / محب آرائی کاشانی»؛ «اکسیر

زندگی / وارسته کاشانی»؛ «هلال ماه محرم / شکوهی کاشانی»؛ «ساغر خنجر / ملک‌الشعرای صوری کاشانی».

چاپ اول

۲۲- لحظه‌های تباوت کربلا: مجموعه شعر عاشقانه همراه با نوحه‌ها و مراثی. کاظم جیروی - تهران: فردا - ۲۴۰ ص. - جیبی (شمیز) - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۵۴-۰۵-۲

دفتر حاضر در بردارنده بخشی از آثار شعری پیشین و معاصر است که درباره واقعه کربلا و قیام و رشادت امام حسین (ع) فراهم آمده است. این سروده‌ها در قالب غزل، مثنوی، رباعی و دوبیتی ذیل این عناوین به نظم درآمده است: «صحرائ حیرت / کاظم جیروی»؛ «مطلع خورشید / محمدعلی مردانی»؛ «معنای کرپلا / محمود سنجر»؛ «عاشق صادق / دکتر قاسم رسا»؛ «شع و پروانه / حسان»؛ «آرزو / ساعی»؛ «موج غم / ملک‌الشعرا بهار».

شعر فارسی قرن ۴ ق.

چاپ اول

۲۳- بلور کلام فردوسی. رحیم رضازاده ملک - تهران: فکرروز، کلیه - ۱۷۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۸۲۸-۹۸-۳

کتاب متضمن هفت مقاله است که در آن سعی شده ابیات و قطعه‌هایی از شاهنامه که دست‌خورده و مخوش به نظر می‌آمده، سامان داده شود. مقالات مذکور که در واقع نوعی تصحیح انتقادی بخش‌هایی از شاهنامه به شمار می‌آید، با این عناوین نظام یافته است: «طبقات اجتماعی دوران ساسانی»؛ «چو اردیبهشت آفتاب از بره»؛ «سپهر و سیندخت»؛ «زن‌بارگی بهرام گور»؛ «شمار ابیات شاهنامه»؛ «گهید» (در

کیکاوس، شاه هاماوران را شکست می‌دهد و دختر او سودابه را به همسری برمی‌گزیند. در پی آن...

چاپ اول

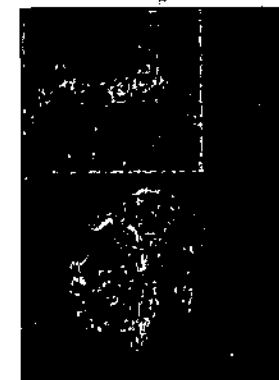
۲۵- داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان رستم و سهراب. ابوالقاسم فردوسی؛ به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: پیوند معاصر، قطره - ۱۲۸ ص. - جلد هفتم - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

«رستم و سهراب» عنوان هفتمین شماره از «مجموعه داستان‌های نامورانه باستان شاهنامه فردوسی» است که با موضوعاتی از این دست به چاپ رسیده است: «آمدن رستم به تخریگاه»؛ «زادن سهراب از تهمینه»؛ «رسیدن سهراب به دژ سپید»؛ «رزم سهراب با گردافرید»؛ «خشم گرفتن کاووس بر رستم» و «رزم رستم با سهراب». در پیش‌گفتار شرح حالی از «فردوسی» فراهم آمده و در پاروئی معانی واژه‌های دشوار درج شده است.

چاپ اول

۲۶- داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان سیاوش. ابوالقاسم فردوسی؛ به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: پیوند معاصر، قطره - ۱۹۲ ص. - جلد هشتم - رقی (شمیز) - ۷۶۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۰۸۸-۳-۶

این بخش، نگارنده با ذکر شواهد و نمونه‌هایی چند، گهید یا گاهیز را کسی می‌داند که گاهنامه‌ای در اختیار داشته و مسئول تعیین مراتب افراد در نظام طبقاتی بوده است. فهرست منابع در انتهای کتاب به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۲۴- داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان جنگ هاماوران و به آسمان رفتن کاووس و جنگ هفت گردان. ابوالقاسم فردوسی؛ به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: پیوند معاصر، قطره - ۶۲۱ ص. - جلد ششم - رقی (شمیز) - ۲۳۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

تألیف حاضر ششمین کتاب از سلسله «داستان‌های نامورانه باستان شاهنامه فردوسی» است که با شرح زندگانی «فردوسی» همراه است. عناوین برخی داستان‌های منظوم کتاب بدین شرح است: «رزم کردن کاووس با شاه هاماوران»؛ «به زنی خواستن کاووس سودابه دختر شاه هاماوران را»؛ «تاخت کردن افراسیاب بر ایران زمین» و «آراستن کاووس جهان را». «کیکاوس» پس از جنگ با شاه «بربر» به سیستان می‌رود و یک ماه میهمان زال و رستم می‌شود. به هنگام مراجعت با شنیدن خبر طغیان شاه هاماوران و فرمانروای مصر و شام، ایران را به دست رستم می‌سپارد و به سوی سوزمین هاماوران حرکت می‌کند. سرانجام

نوشتار حاضر عنوان هشتمین کتاب از سلسله «داستان‌های نامورانه باستان شاهنامه فردوسی» است که با گزارشی از زندگی «فردوسی» آغاز می‌شود. برخی موضوعات کتاب بدین شرح است: «باز آمدن سیاوش از زابلستان»، «عاشق شدن سودابه بر سیاوش»، «چاره ساختن سودابه و زن جادو»، «بخشش جان سودابه خواستن سیاوش از پدر»، «نامه سیاوش به کاووس»، پس از تولد «سیاوش» ستاره‌شناسی طالع او را آشفته می‌بیند که سرانجامی نامبارک در انتظارش است. منجم، «کاووس» را از آن آگاه می‌سازد چندی بر شاه و سیاوش می‌گذرد. روزی رستم به درگاه «کاووس» آمده از او می‌خواهد تا «سیاوش» را بدو سپارد تا وی فن رزم‌آوری و نبرد بیاموزد. بدین ترتیب «سیاوش» مدتی در زابلستان سمیری می‌کند تا این که یک روز «سیاوش» و «رستم» نزد «کاووس» باز می‌گردند. «کاووس» جشنی شاهانه ترتیب داده، بزرگان کشور و سران لشکر خود را به استقبال آنان می‌فرستد. با آمدن «سیاوش» به بارگاه پدر، بازی سرنوشت آغاز می‌شود و...

شعر فارسی قرن ۵ ق

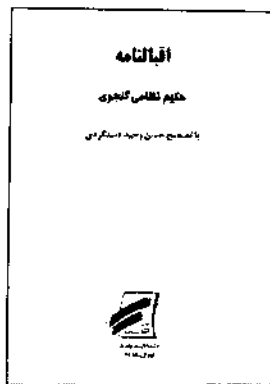
۳۷- دوبیتی‌های بابا طاهر عریان: با استفاده از نسخه تصحیح شده مرحوم وحید دستگردی و نسخ معتبر دیگر. مصحح: وحید دستگردی؛ نقاش: محمد تجویدی؛ خطاط: فاتح عزت‌پور. - تهران: پرتو. - ۲۲۰ ص. - وزیری (گالینگور). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۷۳-۰۱-۵

۲۸- رباعیات حکیم عمر خیام نیشابوری. مصحح: محمدعلی فروغی؛ خطاط: جمال الدین جلالی. - تهران: پرتو. - ۲۴۴ ص. - وزیری (گالینگور). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.

شعر فارسی قرن ۶ ق

چاپ اول

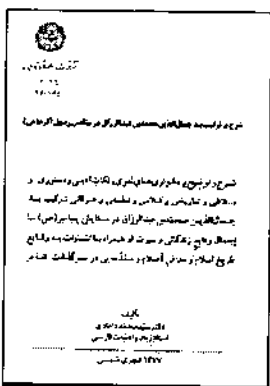
۴۹- اقبال‌نامه. ایاس‌بن یوسف نظامی؛ مصحح: حسن وحید دستگردی. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۲۷۶ ص. - وزیری (گالینگور). - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۷۱-۳۴۶-X «اقبال‌نامه» از مجموعه خمسه نظامی

با تصحیح «حسن وحید دستگردی» چاپ دیگری است که همراه با شرح برخی ابیات و عبارات فراهم آمده است. در این اثر، زندگی اسطوره‌ای اسکندر با چهرای مقدس به زیور نظم آراسته شده است.

۳۰- اقبال‌نامه، یا، خردنامه. ایاس‌بن یوسف نظامی؛ به اهتمام: سعید حمیدیان؛ مصحح: حسن وحید دستگردی. - تهران: قطره. - ۲۴۴ ص. - وزیری (گالینگور). - چاپ سوم / ۱۶۵۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۴۱-۵

۳۱- شرحی بر ترکیب‌بند جمال‌الدین محمد بن عبدالرزاق در ستایش رسول اکرم (ص): شرح و توضیح بر دشواری‌های... محمد دامادی. - تهران: دانشگاه تهران، موسسه چاپ و انتشارات. - ۶۲۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۵۰۰ نسخه.

اکرم (ص) در این نوشتار، دشواری‌های لغوی، نکات ادبی، دستوری، بلاغی، تاریخی، کلامی، فلسفی و عرفانی ترکیب‌بند مشهور «جمال‌الدین عبدالرزاق» شرح و تفسیر شده است. مطالب کتاب ذیل پنج بخش با این عناوین سامان یافته است: «اجمالی از زندگانی و سیرت پیامبر (ص)»، «سرگذشت جمال‌الدین محمد بن عبدالرزاق»، «ترکیب‌بند جمال‌الدین محمد بن عبدالرزاق و سابقه ستایش از پیامبر (ص)»، «ترکیب‌بند در نعت رسول اکرم (ص)» و «تعلیقات و

توضیحات». بخشی از کتاب به شرح اجمالی وقایع تاریخ اسلام، معرفی اعلام و سرگذشت شاعر اختصاص دارد. مخاطبان کتاب را با این مباحث پی می‌گیرند: «فترت وحی»، «حرمت شراب»، «غزوه حنین»، «انتشار اسلام در بیرون از عربستان»، «سبک اشعار جمال‌الدین محمد بن عبدالرزاق»، «عقیده جمال‌الدین محمد درباره قیامت»، «وضع عمومی شعر و شاعری در عصر جمال» و مباحثی از این دست.

۳۲- گنجینه گنج‌های حکیم نظامی گنج‌های: شرح حال نظامی و فرهنگ لغات و دیوان قصیده و غزل و رباعیات.

ایاس‌بن یوسف نظامی؛ به اهتمام: سعید حمیدیان؛ مصحح: حسن وحید دستگردی. - تهران: قطره. - ۴۱۲ ص. - وزیری (گالینگور). - ۱۶۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۱۶۵۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۴۴-X

۳۳- منطق‌الطیر. محمد بن ابراهیم عطار؛ به اهتمام: صادق گوهرین. - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۴۷۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۲۰۰ ریال. - چاپ پانزدهم / ۷۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۰۳۰-۲

شعر فارسی قرن ۷ ق

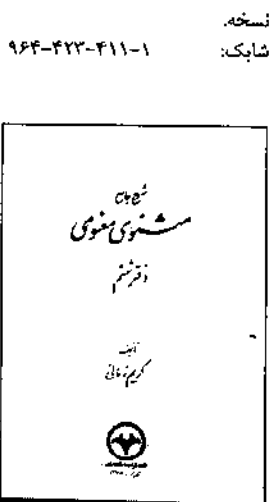
۳۴- بوستان شیخ اجل سعدی. تهران: امیر کبیر. - ۴۸۴ ص. - وزیری (گالینگور). - ۱۹۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۴۹۷-۹

۳۵- پله‌پله تا ملاقات خدا؛ درباره زندگی، اندیشه و سلوک مولانا جلال‌الدین رومی. عبدالحسین زرین‌کوب. - تهران: علمی. - ۴۰۴ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ دوازدهم / ۷۷۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۲۴-۳۲-۶

۳۶- زندگی مولوی. منوچهر ترابی. - تهران: شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران. - ۲۱۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۰۹-۳۴-۳

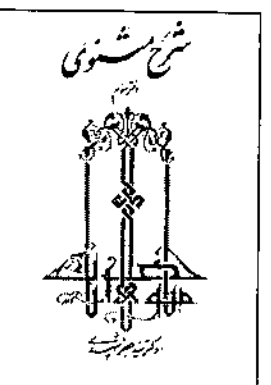
چاپ اول

۳۷- شرح جامع مثنوی معنوی. کریم زمانی. - تهران: اطلاعات. - ۱۲۶۸ ص. - جلد ششم. - وزیری (گالینگور). - چاپ اول / ۵۲۵۰

با چاپ دفتر ششم «مثنوی معنوی» که با شرح کامل ابیات همراه شده - اینک مجموعه شرح شش دفتر با اهتمام «کریم زمانی» پایان می‌یابد. علاوه بر شرح ابیات، واژه‌های دشوار نیز در پاوردی شرح و معنی شده است. «حکایت آن صیادی که خویشتن در گیاه پیچیده بود»، «حکایت امیر ترک و مطرب»، «قصه شاعر و شیعه حلب»، «قصه هلال»، «حکایت صدرجهان بخارا و فقیه»، «حکایت آن دو برادر یکی کوسه و یکی امرد»، «حکایت امروالقیس و گریختن او از ملک و فرزند خویش». از جمله حکایات و قصه‌هایی است که در این دفتر شرح و تفسیر می‌شود. «فهرست اصطلاحات و کلید واژه‌ها» و «فهرست منابع و مآخذ» در صفحات انتهایی کتاب به چاپ رسیده است.

۳۸- شرح مثنوی. جعفر شهیدی. - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۷۹۲ ص. - جلد سوم. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۸۱-۳

اثر حاضر شرحی است بر دفتر سوم مثنوی مولانا جلال‌الدین رومی. نگارنده پس از فراهم آوردن بیت‌های هر بخش، معنی لغات، همچنین شرح

و توضیح ابیات مورد نظر را به دست داده است. در انتهای کتاب، فهرست ابیات و احادیث و نام اشخاص، مثل‌ها و گفتار مشایخ مندرج است.

۳۹- مثنوی معنوی: مطابق نسخه تصحیح شده رینولد نیکلسن. جلال‌الدین محمد بن محمد مولوی. - تهران: علم. - ۱۱۱۴ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۹۰۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۴۴۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۵-۰۵۴-۱

شعر فارسی قرن ۸ ق

۴۰- حافظ‌نامه: شرح الفاظ، اعلام، مفاهیم کلیدی، و ابیات دشوار حافظ. بهاء‌الدین خرمشاهی. - شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۷۸۶ ص. - جلد اول. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۴۵۰۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۲۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۷۳-۲

۴۱- حافظ‌نامه: شرح الفاظ، اعلام، مفاهیم کلیدی، و ابیات دشوار حافظ. بهاء‌الدین خرمشاهی. - شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۷۸۶ ص. - جلد دوم. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۴۵۰۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۲۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۷۴-۰

۴۲- دیوان حافظ. شمس‌الدین محمد حافظ؛ مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی. - تهران: شقایق. - ۴۲۶ ص. - جیبی (سلفون). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۴۲-۵۸-۸

۴۳- دیوان حافظ. شمس‌الدین محمد حافظ؛ مقدمه: سیروس طبرسی؛ خطاط: بیژن صامت. - تهران: عارف. - ۲۵۶ ص. - جیبی (سلفون). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۰۷۸-۲-۲

چاپ اول

۴۴- دیوان حافظ شیرازی. شمس‌الدین محمد حافظ؛ مترجم: ابراهیم امین شورابی. - تهران: مهراندیش. - ۳۸۲ ص. - رحلی (گالینگور). - ۶۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۹۹-۰۲-۷

۴۵- دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی.

شمس الدین محمد حافظ: مقدمه: حسین الهی قمشه‌ای؛ مصحح: محمد قزوینی، قاسم غنی؛ خطاط: اسماعیل نژادفرد لرستانی. - تهران: محمد. ۳۸۴ ص. - جیبی (گالینگور). - چاپ پنجم: ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۶۶-۵۳-۳

۴۶- دیوان خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی: با مقابله از نسخه محمد قزوینی و قاسم غنی. مقدمه: اسماعیل برداردان شاهرودی؛ خطاط: حسین خسروی. - تهران: طلوع. ۴۰۰ ص. - جیبی (سلفون). ۶۰۰۰ ریال. - چاپ چهاردهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۴۵۶-۰۰۰

چاپ اول

۴۷- دیوان خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی: با مقابله نسخه تصحیح شده محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی. شمس الدین محمد حافظ: مقدمه: یان رییکا؛ خطاط: عباس ولیزاده. - تهران: خورشید. ۴۵۰ ص. - جیبی (سلفون). ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۳۶۱-۲۱-۸

۴۸- دیوان خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی. شمس الدین محمد حافظ: مقدمه: احمد محمدی؛ خطاط: داود رواسانی. - تهران: زرین. ۴۶۸ ص. - وزیری (گالینگور). ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم: ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۰۲۷-۵

۴۹- دیوان خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی: از روی نسخه تصحیح شده دکتر غنی و قزوینی. شمس الدین محمد حافظ: خطاط: رضا ولیزاده. - تهران: باقر العلوم. ۴۳۴ ص. - وزیری (گالینگور). ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۸۰-۳۱-۳

۵۰- عرفان حافظ. مرتضی مطهری. - تهران: صدرا. ۱۳۲ ص. - رقی (شمیز). ۲۸۰۰ ریال. - چاپ پانزدهم / ۷۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۰۰-۵۴-۵

۵۱- لسان الغیب خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی. مصحح: پژمان بختیاری. - تهران: امیرکبیر. ۶۷۴ ص. - رقی (گالینگور). ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ یازدهم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۴۸۴-۷

شعر فارسی قرن ۱۱ و ۱۰

۵۲- شورش در خلق عالم: سیری در ترکیب‌بند محتشم کاشانی و استقبالیهای آن در رئای سیدالشهداء علیه‌السلام. حسین درگاهی، محمدجواد اتواری، عبدالحسین طالعی؛ ویراستار: مرتضی حاج علی‌فرد، حمید اجتماعی. - تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات. ۲۱۰ ص. - وزیری (شمیز). ۲۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۲۲-۰۷۸-۱

شعر فارسی قرن ۱۴

چاپ اول

۵۳- خرابات: در بیان حکمت، شجاعت، عفت و عدالت به پیروی از گلستان سعدی. علی فقیراصطهباناتی؛ مصحح: منوچهر دانش‌پژوه. - تهران: دفتر نشر میراث مکتوب، آینه میراث. ۴۷۰ ص. - وزیری (گالینگور). ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Xarabat

شابک: ۹۶۴-۶۷۸۱-۰۰۱-۲

خرابات

میراث مکتوب
تألیف: علی فقیراصطهباناتی
تصحیح: منوچهر دانش‌پژوه
چاپ اول: ۱۳۷۱

تألیف حاضر اثری است از «میرزا علی واعظ اصطهباناتی» متخلص به «فقیر» که مطالب آن در بیان «حکمت»، «شجاعت»، «عفت» و «عدالت» با استناد به «گلستان سعدی» نگارش یافته است. این متن در چهار باب و یک دیباجه و یک فصل پایانی با عنوان «پیمانه» تدوین شده و شامل حکایات و ضرب‌المثل‌های متعدد و متنوعی است که با سخنان حکمای بزرگی چون «سقراط»، «افلاطون»، «قلمان»، «سولون» و «هرمس» همراه گشته است. فهرست «آیات قرآن»، «احادیث

و روایات»، «فهرست اعلام»، «فهرست اشعار متن»، «امثال فارسی»، «اقوال و امثال عربی» و فهرست کتاب‌ها در صفحات پایانی جمع آمده است.

۵۴- گزینه اشعار پروین اعتصامی. مقدمه: یدالله جلالی‌پندری. - تهران: مروارید. ۳۰۶ ص. - رقی (شمیز). ۹۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۲۶-۳۶-۲

شعر فارسی (از سال ۱۳۲۰)

چاپ اول

۵۵- آخرین عاشقانه‌های ری را. شاعر: علی صالحی. - تهران: انتشارات تهران. ۳۷۰ ص. - رقی (شمیز). ۱۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۰۹-۵۵-۰

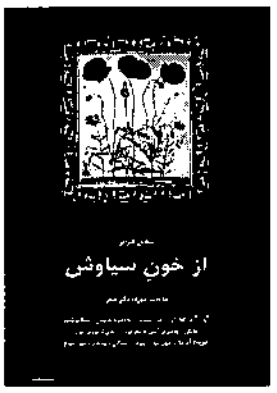

«آخرین عاشقانه‌های ری را» مجموعه اشعاری است که در هفت دفتر سامان یافته است. در دفتر اول «داستان یک استان شکسته» را می‌خوانیم: حیات شمالی گیلان و گفت و گو/ صندلی‌های ساکت منتظر/ سایه روشن ایوان‌ها، میزها، پرده‌ها/ صدای شستن استکان/ رنگ بلور آب، خواب گلاب، طعم شکر/ شربت غلیظ لیموی گس/ برجسته‌های مساوی، ماه، پیراه عروس، آینه، آسمان/ حرف و هوای زن، حوصله، زندگی.../ بوی برنج، دم دمای پسین....

چاپ اول

۵۶- از خون سیاوش: منتخب سیزده دفتر شعر. شاعر: سیاوش کسرایبی؛ ویراستار: امید صدارت، کمال اجتماعی. - تهران: سخن. ۵۱۰ ص. - رقی (گالینگور). ۲۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.

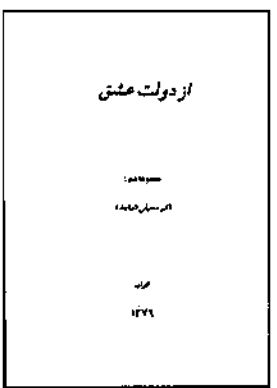
شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۷۶-۲

«از خون سیاوش» منتخبی است از سیزده دفتر شعر «سیاوش کسرایبی» که با این عناوین به نظم درآمده است: «آوا»، «آرش کسمان‌گیر»، «خون سیاوش»، «با دماوند خاموش»، «سنگ و شبنم»، «خانگی»، «به سرخی آتش به طعم دود»، «از قرق تا خروس‌خوان»، «آمریکا! آمریکا!»، «چهل کلید»، «پیوند»، «ستارگان سپیده دم»، «مهره سرخ»، «تازه‌ها» و «به آن زندانی»: برای تو این شعر را می‌سرایم / برای تویی که مرا هیچ و هرگز ندیدی / برای تو محبوس آن کنگ / برای تو الماس مدفون در سنگ / برای تو ای مین کوچک من / برای توای شیخ‌راغ بزرگم / برای توای دانه‌ی پرپهایم / برای تو این شعر را می‌سرایم / تو را در چکاچاک اندیشه‌ها می‌شناسم / تو را در نبرد به ضد ستم پیشه‌ها می‌شناسم / تو را در صدف رنج و خون ریشه‌ها می‌شناسم / برای توای یار خاموش فرخنده راییم / برای تو این شعر را می‌سرایم /...

چاپ اول

۵۷- از دولت عشق: مجموعه شعر. شاعر: دخیلی (واجد اکبر). - تهران: شاعر. ۳۷۰ ص. - وزیری (گالینگور). ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۷۰۰-۲۲-۱

«از دولت عشق» مجموعه شعری

است از «اکبر دخیلی» که در سبک‌های گوناگون به ویژه «سبک هندی» به نظم درآمده است. سروده‌های دفتر حاضر در سه بخش «غزلیات»، «چکامه‌ها» و «رباعیات» ذیل این عناوین تدوین شده است: «مرغ گرفتار»، «جنش هستی»، «نخل محبت»، «شریت قسمت»، «قرب عشق»، «گل سرخ»، «دل دیوانه»، «کمند غزل»، «داغ لاله» و اشعاری دیگر. در مقدمه مطالبی درباره «سبک هندی» و «مکتب وقوع» و شیوه سرایش شاعر آمده است. «صاحب‌نظران» عنوان یکی از سروده‌های کتاب است: پیش صاحب‌نظران کعبه و بتخانه یکی است / عشق چون جلوه کند عاقل و دیوانه یکی است / پی نبردم به سر منزل مقصود آخر / آنکه پیوسته رود و آن‌که در این خانه یکی است / طالب اوست در این بزم، چه هشیار و چه مست / خم یکی یاده یکی ساغر و پیمانه یکی است / آنچه گفتند و شنیدیم یکی بیش نبود / هست گوینده فزون، قصه و افسانه یکی است /...

چاپ اول

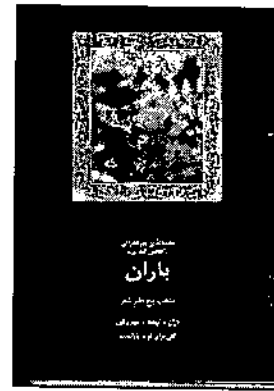
۵۸- باد باران عشق. شاعر: عبدالرحمن ذکائی. - تهران: تهران صدا. ۶۰ ص. - رقی (شمیز). ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۱۱-۲۳-۱

مجموعه حاضر حاوی سروده‌هایی است که در قالب آزاد تحریر شده است. در این کتاب اشعاری از این دست به چشم می‌خورد: «من خواب نبودم»، «تابلوی بزرگی»، «عید»، «آفتاب بی‌دریغ»، «به ایران خوش آمدید»، «به آفتاب بگویند» و «برای حسنک وزیر»: آن‌ها پیوسته / در وجود حسنک / به جستجوی داغ ترس بودند / او در هر دم / در تلاقی رودها فرو می‌رفت / و در هر بازدم / تازه‌تر برمی‌آمد / و جلاد به عیب / در چشم‌های حسنک / مرگ را می‌جست /...

۵۹ باران صبحگاهی: منتخب دو دفتر شعر: سایه عمر و آزاده. شاعر: محمدحسن معیری. - تهران: سخن. - ۴۳۶ ص. - رقی (گالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۷۵-۴

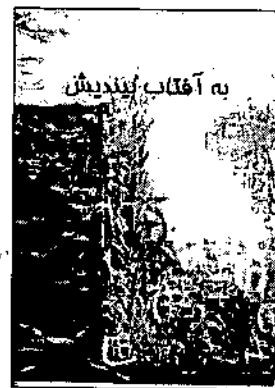
چاپ اول

اختصاص دارد. عناوین برخی اشعار بدین قرار است: «رهگذر»، «گل نام»، «باغ ویران»، «هرگز»، «گلبرگهای برف»، «نوروز»، «ای کاش» و «باران». باز باران / با ترانه / با گهرهای فراوان / می خورد بر بام خانه / آسمان / آبی چو دریا / یک دو ابر اینجا و آنجا / چون دل من / روز روشن / رودخانه / با دو صد زیبا ترانه / زیر پاهای درختان / چرخ می‌زد، چرخ می‌زد، هم‌چو مستان / هر چه می‌دیدم در آنجا بود دلکش، بسود زیبا / شاد بودم / می‌سرودم /...

چاپ اول

۶۱ به آفتاب بیندیش. شاعر: مهوش نبوی. - تهران: صمیم. - ۱۵۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۷۱۹-۴-۰

مجموعه حاضر، اشعاری است که در قالب غزل و شعر نو سروده شده است. عناوین برخی آن‌ها بدین قرار است: «عروج»، «پائیز»، «رویا»، «باور»، «توهم»، «زندگی زیباست»، «نیاز آشنا»، «انتظار»، «سرنوشت»، «همسفر» و «جلوه خدا»: در طلوع روشن یک روز / آسمان آبیستن غم بود / زنی در موج گردابی پر از تشویش / خسته از زنجیر محنت پای خود را / با تنی لرزان بر روی خاک می‌ساید / و می‌گوید به آرامی، ز تنهایی / سربازی وجودش غرق در درد است / به سنگ سخت صخره دست در چنگ است / و

۶۰ باران: منتخب پنج دفتر شعر: باران، نهفته... شاعر: مجدالدین میروفخرازی. - تهران: سخن. - ۲۹۲ ص. - رقی (گالینگور). - ۲۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۷۴-۶

مجموعه حاضر منتخب پنج دفتر شعر است که با این عناوین سامان یافته است: «باران»، «نهفته»، «سهر و کین»، «گلی برای تو» و «بازگشت». شعرهای این مجموعه در قالب کلاسیک و نو سروده شده و بخشی از آن به شرح و تحلیل شعر «باران»

می‌لرزد، می‌نالد، می‌گرید / در میان خواب و بیداری شبی / آسمان بر پیکرش نوری ز خود پاشید / و صوتی دلنشین در گوش او گفت / تو فرزند خدا را در شکم داری / که او در گاهواره با زبان خویش خواهد گفت / که فرزند خدا و مریم عذراست...

چاپ اول

۶۲ پیاله تردید (مجموعه شعر). شاعر: کامران زمانی‌نعمت‌سرا. - تهران: اندیشه درخشان. - ۹۶ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۳۶۹-۴-۰

«پیاله تردید» مجموعه شعر است که در سبک آزاد سروده شده است. برخی از این اشعار عبارت‌اند از: «تک پیتی‌ها»، «بال سکوت»، «فریاد»، «چشمه خواب»، «امواج نگاه»، «سحاب گون»، «نگاه پریشان»، «تقدیر» و «آغاز درد»: آنگاه / که خمیره هستی / به‌ورزی تمام / برآمد / جهان / در کثرتی / به وسعت وحدت / به درد نشست / و آموخت / انسان را / که عشق / رسالت اوست /...

چاپ اول

۶۳ تا شقایق هست: زندگی سهراب سپهری. پرسیا امیرقاسم‌خانی. - تهران: شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران. - ۲۳۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۰۹-۷۶-۹

تدوین حاضر به منظور آشنایی خوانندگان با «سهراب سپهری» شاعر نوپرداز و نقاش معاصر فراهم آمده است. در این اثر رویدادها و افق زندگی «سهراب»، همچنین تصاویر و اشعاری از او گردآوری شده است. در کتاب حاضر سعی بر آن است تا در توصیف مکان‌ها و بیان اتفاقات و حتی گفت و گوی بین افراد، از اسناد و منابع موجود استفاده شود. عناوین برخی مطالب کتاب بدین شرح است: «آغاز زندگی»، «علاقه به نقاشی»،

«نخستین زمزمه‌ها»، «سفر به هند»، «خلوت گزیده»، «بازگشت»، «رهایی»، «تدوین» و «حادثه غم‌انگیز». در انتهای کتاب فهرست منابع به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۶۴ تمام بهانه‌ام غزلی است. شاعر: ثریا باوری‌پور. - تهران: دارینوش. - ۷۲ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: My only pretext is a lyric. شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۲۷-۵

۶۵ تولدی از خارستان: ۷۴. شاعر: عبدالرحمن ذکائی. - تهران: تهران صدا. - ۷۲ ص. - پالتویی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۱۱-۲۵-۸

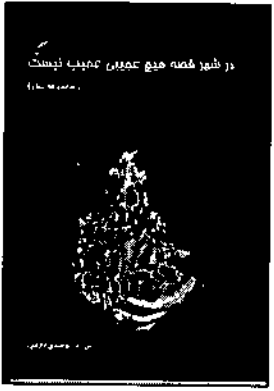
چاپ اول

۶۶ در باران، در خورشید. شاعر: هوشنگ جهانشاهی. - تهران: دارینوش. - ۱۱۲ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۳۷-۲

چاپ اول

۶۷ در شهر قصه هیچ عجیبی عجیب نیست (مجموعه غزل). شاعر: محمود توحیدی. - کرمان: مرکز کرمان شناسی. - ۲۴۴ ص. - رقی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: In the city of tales expect unexpected. شابک: ۹۶۴-۴۶۸۷-۱۹-X

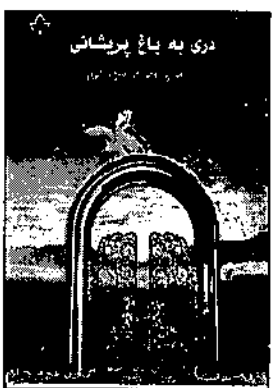
دفتر حاضر دربردارنده غزلیاتی است که ذیل این عناوین به نظم درآمده

است: «دختر رز»، «قلب آینه»، «قصه تنهایی»، «پهنه پرواز»، «دست دعا»، «خون مهر»، «پیک سرشک»، «آذان عشق»، «می محبت» و «ستاره‌های کدر»: آی مردم ستاره‌ها کدرند / گرگ‌های گرسنه پشت درند / چند جویی نشان ز سرداران / یا به دارند یا که در به درند / بیشه از غرش هژبر تهی است / روبه‌بان در لباس شیر نرند / جوجه‌ها در کنار لاته خویش / شاهد سر بریدن پدربند / داس از یاد یاس‌ها رفته / دل به تشویش تیزی تیرند / مانده برجا ساله مرداب / ایل خیزاب و سیل در سفرند /...

چاپ اول

۶۸ دری به باغ پریشانی. شاعر: علی محمد محمدی. - تهران: دارینوش. - ۱۰۴ ص. - رقی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: A door to distraction garden. شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۳۲-۱

«دری به باغ پریشانی» مجموعه‌ای است متشکل از ۴۴ غزل که از آن جمله است، «سلام»: سلام ای تو که هستی چراغ خانه من / برای زندگی ای بهترین بهانه من / در این هوای مه‌آلود و سرد پاییزی / تو آفتاب فریده در آشیانه من / تمام دار و ندارم فدایت آن لحظه / که دل دهی به غزل‌های عاشقانه من / به لطف عشق تو آمد - غزل غزل - به سراغم / و گرنه شعر کجا

سرزند به خانه من / دیدن از ته دل از من و صدا از تو / بزن انیس زبیا و خوشنویس من / تو آفریده شدی تا برای کیک دلم / به رنگ دام و قفس باشی آب و دانه من / همه به خاطر توست این عذاب و سوز و گداز / گواه می‌طایی؟ شعر من نشانه من / نه این که می‌چرخد در دهان زبان من است / که آتش است درونم و این زبانه من / فقط برای تو ای خوب ای صداقت محض / مدام شعله کشد عشق جاودانه من.

چاپ اول

۶۹ در پای واژگون: مجموعه شعر (۱۳۷۴ - ۱۳۶۵).
شاعر: سپیده سامانی - تهران: چی‌چی‌کا. - ۱۸۰ ص. - رقی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

The toppled sea
شابک: ۹۶۴-۹۰۸۸۷-۹-۲

در مجموعه شعر «در پای واژگون» اشعاری اغلب در قالب «غزل» و گاه «نظم» به چاپ رسیده است. برخی سروده‌های این مجموعه عبارت‌اند از: «یک معما و...»، «صبح»، «برای تو»، «پاسخ»، «فریب»، «عاشقانه»، «راز»، «پرهیز»، «صفر»، «حماسه»، «غفلت»، «عروج» و «وداع و ستاره»: ترا به گریه سرورم، وداع تا شب پایان / به یاد آر پس از این، سرود واژه گریان / تو ای عزیزترینم! خزان رسید به شهرت / و ناگزیر سفر کن، ز سایه‌های گریزان / نه با شکوفه و خنده، نه چون ره‌های پرنده / که در شیبی شکستند، که بی ستاره و پنهان / نمانده است شهابی / نه آتشی و نه آبی / که داغ‌های سرابی، که خارهای مغیان / پگو به ماه نتابد، به کوچه راه نیاید / ز خانه تا یگریزی، چو بادهای پریشان / شبت مخاطره دارد، غروب خاطره دارد / نظر به پنجره دارد نگاه خسته ایوان / تو چشم بر همه بسته، من از وداع تو خسته / دل ستاره شکسته، «سپیده» سر به گریبان.

۷۰- دل در فراقش

محمد اسماعیل طالب شهرستانی - تهران: جهان رایانه. - ۹۴ ص. - رقی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۱۲-۵

چاپ اول

اثر حاضر حاوی اشعاری است در مدح اهل بیت (ع) و انتظار فرج حضرت مهدی (عج). برخی سروده‌های کتاب ذیل این عناوین به نظم درآمده است: «مدح تو با عجز بیان کی شود؟»، «آنجا بود معیارها، دانه بهار کارها»، «هر کجا می‌نگرم نام تو و سکه تو»، «بینمیان همه این راز گفته‌اند»، «این است مجد و جلال»، «حبیب و حق» و «بهر آزادی و پیروزی»: کی بود مردن از برای حکیم / این همه غصه‌دار بنشستن / باشد این گفت و گوی پر تشویش / لحظه‌ای کوچ و رخت برستن / از میان شرور این عالم / سوی ملک سرور برجستن / دل از این پست همتان کنند / در کنار کبار بنشستن / کی جدایی بود چنین مرگی / سوی معشوق خویش پیوستن / هر که بر حق بود در این عالم / قصه‌اش غصه است و دل‌خستن /

۷۱- دنیای نگران

شاعر: عبدالرحمن ذکاتی - تهران: تهران صدا. - ۷۲ ص. - پالتویی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۴۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۱۱-۲۴-X

چاپ اول

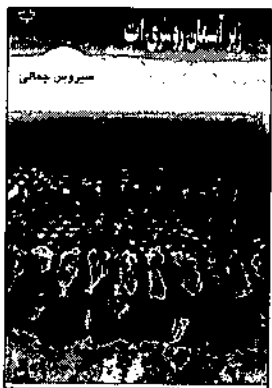
۷۲- دیوان محبت

علی یوسفی‌نراقی - تهران: سیف. - ۸۲۲ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۲۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۵۴۷-۰۴-۴
دیوان حاضر مجموعه غزلیاتی است که با مضامینی از عشق، محبت و عرفان به نظم درآمده است. این سروده‌ها در واقع ذکر و دعایی است بر

آب، بوی خاک / لرزش خفیف پیرهن ز باد / خنده‌های شادمانه، جیغ کودکی / آسمان گرفته بار / صد ستاره یک انار / سال بهتری ز پاز / آ / آسمان بیار /

چاپ اول

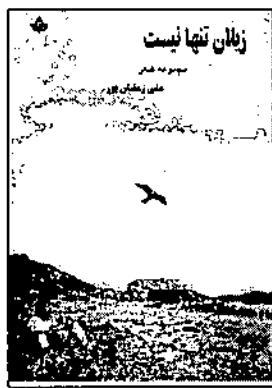
۷۵- زیر آسمان روسری‌ات.
شاعر: سیروس جمالی - تهران: دارینوش. - ۵۶ ص. - رقی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۳۸-۰

در این دفتر پنجاه قطعه شعرنو گرد آمده که هر شعر ذیل یک شماره به طبع رسیده است. شعر شماره «هفده» چنین است: شاید از راه سرزمین خاطره‌های پژمرده آمده باشی / که نه گوشه‌ای برای نشستن دارد / نه کاغذی برای نوشتن / گلبرگ‌هایش از نسل شاعرانند / شبنم‌هایش از فرزندان زلال شعر / و تمام چشمه‌های گریه / پشت‌گرم حمایت پاییز /

چاپ اول

۷۶- زیلان تنها نیست.
شاعر: علی رمضان‌پور - تهران: دارینوش. - ۶۴ ص. - رقی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Do you remember?
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۹۸-۴

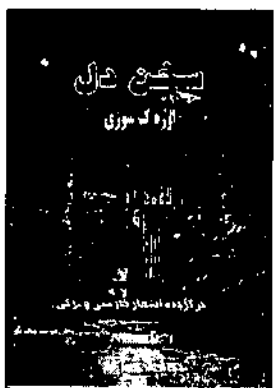
در این دفتر، اشعاری چند در قالب نو گرد آمده که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: «خانه تابان»، «پاییز»، «زیبایی»، «عصرها»، «یک تار فلسفه»، «قاف صبح»، «لحظه‌های انیری»، «واژه سبز» و «بوی آب، بوی خاک»: بوی

مجموعه حاضر حاوی سروده‌هایی است در قالب نو که با عناوینی از این دست به طبع رسیده است: «آوار»، «شهر من»، «شبان»، «آسمان»، «کلبه»، «دنیا»، «شقایق»، «جزیره» و «بینوایان»: یک تازان زمین / دست‌هاشان خیمه‌گاه پینه‌های رنج بی‌پایان رنجستان / و قامتشان ز بار حسرت فردای رقت بار / سر بر خاک پنهاده است / و چشمان بوسه‌گاه شک و تردید است / بینوایان با درفش کهنه تقدیر / وصله‌های کهنه‌تر از وصله دیروز / بر امروز می‌کوبند / و اما بینوایان در سکوت سر خفقتی / سرود بیشه‌های خفته تقدیر را / با نجیف آواز لرزان‌شان / به گوش باد می‌گویند /

چاپ اول

۷۷- سخن دل اورک سوزی.
برگزیده اشعار فارسی و ترکی.
شاعر: شهاب‌الدین وطن‌دوست‌بگدیلو - اردبیل: شیخ صفی‌الدین. - ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Urak sozi
شابک: ۹۶۴-۹۱۶۸۹-۴-X

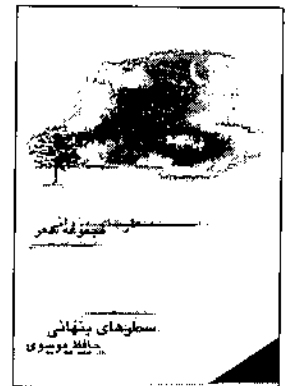

«سخن دل» گزیده اشعار فارسی و ترکی «شهاب» شاعر معاصر است که ذیل این عناوین به نظم درآمده است: «شراب لعل»، «چتر زلف»، «ساقی خلوت»، «آهوی چمان»، «قرین روح»، «سوک مهر»، «سوار خیال»، «شاهد معرفت» و چند شعر دیگر. «عین بقا»: غافل ز ضمیر دل خود آه چراییم؟ / خوش لحظه‌ای از عمر کزین چهل درآییم / او در دل ما هست ولی خویش ندانیم / غافل به پیش روی به هر کوی و سراپیم / گفتیم بلی روز ازل پرسش حق را / اینک سر آن عهد که بستیم بپاییم /

چاپ اول

۷۸- سطرهای پنهانی: مجموعه شعر.
شاعر: حافظ موسوی - تهران: سالی.

۱۰۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
The concealed verses: a new collection of poetry
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۱۳-۱-۶

سطرهای پنهانی، مجموعه‌ای است از اشعار نو که با عناوینی همچون «در سطرهای بعدی»، «حریر نازک مه»، «خانه»، «دست در دست ماه»، «فصل پنجم»، «آسیاب خانه»، «ناتمام»، «مثل پاییز»، «با نام تو» و «جزیره» به طبع رسیده است. در قطعه «آسیاب خانه» می‌خوانیم: ما را به این آسیاب خانه نیاورده‌اند/ که سنگ چرخان را تماشا کنیم/ سنگ چرخان را نشانمان می‌دهند/ تا از در دیگر/ سپید و شکسته/ بیرونمان کنند.

چاپ اول

۷۹- شیدرهای چهار پر: دفتر شعر (نیمایی و سپید).
غزل تاجبخش - تهران: چی‌چی‌کا. - ۱۸۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۸۸۷-۴-۱

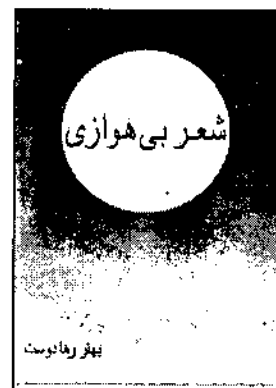

«شیدرهای چهار پر» عنوان مجموعه شعری است که در قالب نیمایی و سپید به نظم درآمده است. در مجموعه حاضر اشعاری از این دست را می‌خوانیم: «وطنم ایران است»، «آیات زخم»، «چشم گرگ»، «برگ و باد»، «فاصله»، «تلخ»، «سبب سرخ حیرانی»، «ابر سایه پوش».

«پاس‌ها» و «هشدار»: روی آینه قدی گل باران می‌ریخت/ چشم‌ها نقطه مرموز و هراسنده شب/ آسمان بر سر خود می‌کوبید/ برده‌ها/ در دل مه گم بودند/ روی آشفته‌ی درد و هزاران اما/ نوری از صاعقه جوشید و به صحرا پاشید/ وحشی گنگ درون بدن رود چکید/ گاو نر ماغ کشید/ اسب‌ها شیعه‌کشان/ سم‌کوبان/ خبر از واقعه دادند ولی/ گوش‌ها/ یخزده بودند و درون‌ها مان/ نیز/ روی آینه قدی توکی می‌روئید/ غم این خفته چند/ «خواب در چشم ترم می‌شکند»/

چاپ اول

۸۰- شعر بی‌هوازی.
شاعر: بهار رها دوست. - تهران: سالی. - ۹۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Poetry in vacuum
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۱۳-۳-۲

مخاطبان «شعر بی‌هوازی» را با عناوینی از این دست مطالعه خواهند کرد: «نقاشی»، «دو سالگی‌ام»، «نامه‌هایت»، «چراغ»، «ماردوش»، «شبان شب»، «سفر»، «چاه»، «بنویس»، «اعتراف در کلیسای جهان»، «آفتابگردان»، «دایره دنیا» و «ادبیات فارسی»: چه راه درازی آمده‌ام! از قلعه‌های دور/ دشت شاهنامه/ دره عطار/ گردنه‌های مثنوی/ باغ سعدی/ رودخانه حافظ/ از مرداب‌های شعر کیسه/ و خندق‌های ادبیات انقلابی/ گذر کرده‌ام/ حالا تو شعرت را بخوان/ ای شاعر شهر بی‌هوازی امروز.....

چاپ اول

۸۱- صدای بال پرستوها.
شاعر: هوروش نوابی. - تهران: فرادید. - ۲۰۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۴-۴
دفتر حاضر شامل سروده‌هایی است که در قالب غزل، مثنوی، چهارپاره و

شعر آزاد به نظم درآمده است. عنوان برخی شعرها بدین قرار است: «باغ نیلوفر»، «فکر شفا»، «میهمانی گل‌ها»، «مرغ اسیر»، «شوق حضور»، «پچه آهو»، «برگ سبز»، «قصه دو درخت»، «ایران»، «گفتگوی گل با پروانه» و «روح و جان». پارهای از شعر «قصه دو درخت» چنین است: به دست باد افسونگر دو دانه/ دورن قلب خاکی جا گرفتند/ پس از رویش نهالی گشته، انگاه/ درختانی از آنها پا گرفتند/ به هنگام بهار از عشق سرمست/ زمستان ساکت و مغموم و خاموش/ به وقت شادی و غم دست در دست/ نکرده مهر یکدیگر فراموش/ نسیمی نرم و شورانگیز گاهی/ میان شاخه‌هاشان خانه می‌کرد....

۸۲- صدای پای آب.
شاعر: سهراب سپهری. - تهران: دارینوش. - ۴۸ ص. - رقصی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Sound of water's foot-step
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۳۹-۹

دفتر حاضر شامل سروده‌هایی است که در قالب غزل، مثنوی، چهارپاره و شعر آزاد به نظم درآمده است. عنوان برخی شعرها بدین قرار است: «باغ نیلوفر»، «فکر شفا»، «میهمانی گل‌ها»، «مرغ اسیر»، «شوق حضور»، «پچه آهو»، «برگ سبز»، «قصه دو درخت»، «ایران»، «گفتگوی گل با پروانه» و «روح و جان». پارهای از شعر «قصه دو درخت» چنین است: به

دست باد افسونگر دو دانه/ دورن قلب خاکی جا گرفتند/ پس از رویش نهالی گشته، انگاه/ درختانی از آنها پا گرفتند/ به هنگام بهار از عشق سرمست/ زمستان ساکت و مغموم و خاموش/ به وقت شادی و غم دست در دست/ نکرده مهر یکدیگر فراموش/ نسیمی نرم و شورانگیز گاهی/ میان شاخه‌هاشان خانه می‌کرد....

چاپ اول

۸۳- ضیافت نور: منتخب سروده‌های شاعران شاهد.
تهیه و تنظیم: شهیدانقلاب اسلامی... معاونت فرهنگی بنیاد... تهران: شاهد. - ۸۸ ص. - جلد چهارم. - رقصی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۹-۱۲-۵

چهارمین دفتر از مجموعه «ضیافت نور» برگزیده‌ای است از سروده‌های شاعران شاهد که از آن جمله است: «نسیم بهشت/ سید محمدعلی آل‌مجتبی»، «عقاب‌های جوان/ مهدی چناری»، «روح سبز/ عبدالله مرتضوی»، «رقص داس‌ها/ مهرداد محمدی»، «نسیم خاطر/ علیرضا بزرگر» و «نسیم نوبهار/ یعقوب شفیعی». پونه می‌رقصد در آغوش نسیم نوبهار/ عکس گل افتاده بر متن زلال جویبار/ بوی میخک در هوای روح بخش سرد باغ/ می‌نوازد برگ‌های سبز خیس شاخسار/ می‌کشد آرام دستی بر سر آلاهی‌ها/ آن زمان که غرق شب بو می‌شود باد بهار/ برگ‌های بید مجنون روی دست و بال باد/ پونه می‌رقصد مکرر در مسیر آبشار/ عکس سبز باغ در آینه آرام آب/ شعله‌های نور از پشت ستیغ انتظار/ غنچه‌های زرد لیمو بال در بال نسیم/ اشتیاق کیک کوهی در هوای کوهسار/ می‌شکوفد غنچه بابونه وحشی ز شوق/ می‌رسد آن صاحب تیغ بلند ذوالفقار.

چاپ اول

۸۴- فانوس خاموش: مجموعه

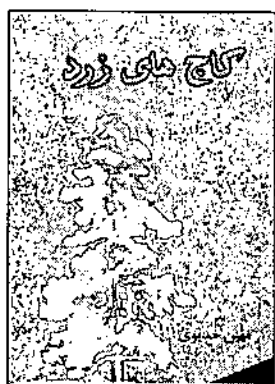
شعر.
شاعر: جبرودی (رهبر) قدرت‌الله... تهران: فرادید. - ۸۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۰۰-۱

«فانوس خاموش» مجموعه اشعاری است که نمایانگر ارادت شاعر نسبت به اهل بیت پیامبر (ص)، به خصوص امام حسین (ع) است. این سروده‌ها بیش از این در نشریه‌های داخلی به طبع رسیده است. عنوان برخی شعرها عبارت‌اند از: «آستان عشق»، «بهار وطن»، «گل مریم»، «پرستار غم»، «شبهای میگون»، «فانوس خاموش»، «سایه تو»، «دریا» و «کتاب زندگی».

چاپ اول

۸۵- کاج‌های زرد.
شاعر: مهین خدیوی. - تهران: سالی. - ۱۰۴ ص. - رقصی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Yellow cedars
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۱۳-۲-۴

در مجموعه حاضر ۶۶ قطعه شعر نو به چاپ رسیده که از آن جمله است «کاج‌های زرد»: صدای دانه انجیر را می‌شنوم/ وقتی که تو/ با نفس‌های بسته/ آرام آرام/ از کوچه کاج‌های زرد/ می‌گذری/ واقعه/ افسانه شد/ خوابهایت را اندازه بگیر.

۸۶- گریها رستوران نمی‌روند (مجموعه شعر).
شاعر: علی شهسواری - تهران:
آرست. - ۸۰ ص. - رقی (شمیز). -
۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۰۵۹-۶-X

چاپ اول

ایمن کتاب مجموعه شعری است از «علی شهسواری» که عمدتاً در قالب نو به نظم درآمده است. عناوین برخی سروده‌های کتاب عبارت‌اند از: «جاده»، «شکسته»، «از دحام»، «نیمی از ماه»، «درخت‌ها می‌افتند»، «نیم روزی دور»، «چشم»، «همیشه خیابان» و «هزارها سال پیش». در صفحات پایانی کتاب ذیل عنوان «پیشگفتار» مطالبی درباره سبک ادبی شاعر نوشته شده که در آن موضوعاتی از قبیل «آشنائزادگی از گانیک»، «نگاه نامتعارف»، «هنجار شکنی نحوی» و «تاریخ در خدمت شعر» به چشم می‌خورد.

چاپ اول

۸۷- گل من نرگس.
شاعر: ناظری‌فر (شمیز) لیلا - تهران:
جاده ابریشم. - ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول /
۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۴۴-۰۳۵-۴

دفتر حاضر حاوی مجموعه اشعاری

است که عموماً در قالب شعر نو به نظم در آمده است. عنوان برخی شعرها عبارت‌اند از: «بهبانه»، «همای سعادت»، «آشنایی»، «قاصدک»، «خواب تنهایی»، «حجم اندیشه»، «غنچه»، «شکوه زندگی»، «فتا»، «فریاد خاموش» و «دختر آبی». آسمان امروز احساس غریبش را از میان ابرهای پاک / پر صدف‌های سپید برف راهی کرد / برف باریدن گرفت / و این زمین در بوسه‌های آسمان غرق سپیدی شد / آسمان امروز همچون دختری آبی / خفته در رخت سپید ابر / نقل پر دشت و دمن بارید / آسمان امروز احساس غریبش را از بر زمین بارید.

چاپ اول

۸۸- مامون: غزل بارانهای سنگی: دفتر شعر (غزل).
شاعر: غزل تاجبخش - بندرعباس:
چی چی کا. - ۲۱۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول /
۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۸۸۷-۵-X

در این دفتر مجموعه‌ای از غزل‌های شاعر تحت عنوان: «مامون - غزل باران‌های سنگی» به طبع رسیده است. در نخستین غزل کتاب (باز چه ایرانی هست؟) این ابیات به چشم می‌خورد: به تو ای خسته دل، ای رهگذر ای باد صبا / به تو ای نکبت گل، راهور ای لطف خدا / چه توان گفت که ظلم آمده در خانه ما / جغد جنگ است لب کنگره لاته ما / شهر من شهر دل‌انگیز من از آتش بیداد خراب / خانه‌ام، خاطره‌ای محو به دنیای سراب / گل دمد بر بدن مرده شهرم بی‌تاب / تا که بر سوک عزیزان چکد از چشمه گلاب / تو در این شهر، در این معرکه وحشت و جنگ / سیلان شرف و غیرت و بدنامی و تنگ / سر به دنبال که و پای کجا بگذاری؟...

چاپ اول

۸۹- ماه تمام من.
شاعر: مریم حیدرزاده - تهران:
دارینوش. - ۱۱۲ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
My complete moon
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۴۳-۷

«ماه تمام من» عنوان سومین دفتر شعر «مریم حیدرزاده» است که با عناوینی از این قبیل به نظم درآمده است: «هشدار سبز»، «انتخاب من»، «شنیدم»، «پیغام»، «بدرقه»، «آشتباه»، «شقایق»، «هدیه»، «من و تو»، «پیش‌بینی» و «باید» / باید به فکر غصه گل‌ها بود / فکر غروب ساکت یک خورشید / باید ز درد آینه ویران شد / از غصه سپیده به خود لرزید / باید به فکر کوچ پرستو بود / در فکر یک کیوتر بی‌پرواز / باید به فکر عمر شقایق بود / فکر نیاز آبی نیلوفر /

چاپ اول

۹۰- ماه تمام من.
شاعر: مریم حیدرزاده - تهران:
دارینوش. - ۱۱۲ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
My complete moon
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۴۳-۷

چاپ اول

۹۱- مثل چراگاه.
شاعر: شهرام بهمنی - تهران:
دارینوش. - ۴۸ ص. - رقی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Like a meadow
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۴۰-۲
«خونی» نام اولین قطعه از مجموعه «مثل چراگاه» است که چنین به نظم کشیده شده است: خونی که تایید زندگی ست / جاری بیهوده تنی شده است / که فرسودگی را / در نو ظهوری خویش / می‌گذراند / گاه حضورش / قطره‌ای است / که هدر می‌رود.

چاپ اول

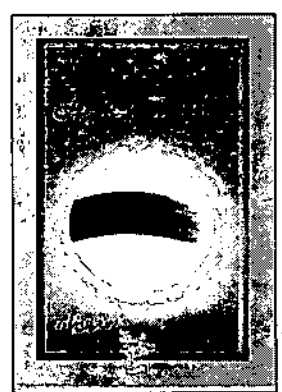
۹۲- مجموعه شعر دیگر دلی به دریا نمی‌زند.
شاعر: محمدحسین عابدی - تهران:
معیار. - ۹۶ ص. - رقی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۶۵-۰۶-۳

در دفتر حاضر اشعاری چند در قالب نو به نظم کشیده شده که از آن جمله است، «دیگر دلی به دریا نمی‌زند» / دیگر دلی به دریا نمی‌زند / و دست‌های تو دریا را / به روی قالی می‌نشاند / باز در اتاقم می‌بینمت / آنجا ایستاده‌ای و نگاهت به گمانم / پرنده‌هایی‌ست که از روی قالی پر می‌زند / و بر شانه‌های ما می‌نشینند...

چاپ اول

۹۳- مجموعه شعر در سپیده دمان فروردین.

شاعر: احمد قربانزاده - تهران: معلم. - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۲۸۰-۱-۸
این مجموعه در سه بخش «در سپیده دمان فروردین»، «عاشقانه‌ها» و «فردایی‌ها» به چاپ رسیده است. قطعه «فرصت» از بخش نخست، چنین به نظم کشیده شده است: خبر این بود که: / یک شب پره / در سیطره شب پرگان / علم افراشته / «شاهین شده‌ام» / به حریفان گفتم: / «بکشاید پر شاهین را / تا که خورشید / به مهمان عزیز / خیر مقدم گوید...

چاپ اول

۹۴- مگر تو یا ما بودی.
شاعر: یغما گلروبی - تهران:
دارینوش. - ۶۴ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۴۶-۴

دفتر حاضر مجموعه‌ای از اشعار سپید «یغما گلروبی» است که با عناوینی از این دست به نظم درآمده است: «فقط فرض کن»، «نامت را بنویسم»، «هفت شماره ساده»، «پارکوتیس»، «کمی نگران شدم»، «حرف هیچ‌کس را باور نکن»، «لحظه آبی عشق»، «خطی از خطوطا نساخوانا»، «دوباره تنها شدیم» و «گریه‌های گم‌شده صدایم کردند»: در چهارچوب همین آینه ترک‌دار / یک آسمان ابری پنهان است / مثلاً موهای سفید پدرم / که او با خیال بارش برف / در مقابل آینه می‌تکاندشان / یا چشم‌های منتظر مادرم / که صدای زنگ مرا / در میان هزار زنگ بی‌زمان می‌شناسد...

چاپ اول

۹۵- من فقط چشم‌ام جن و پری دارم.
شاعر: پژک صفری - تهران:
دارینوش. - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

نسخه.

عنوان به لاتین:

My eyes have jinn and fairies

شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۳۲-X

در ابتدای این مجموعه، «منوچهر آذنی - شاعر معاصر» درباره سراینده می نویسد: «پژگ شاعری مدرنیست است از نوع بیشتر شاعران مدرن ما که در نگرش شاعرانه و کنش با کلمه مدرن هستند و از جنس زمان خود سخن می گویند... در غزلهایش هم مدرنیست است، زیرا زبانش رویکردی دارد به سمت شعر کردن روزمرگیها... به ویژه با طنز پیدا و پنهانی که بار مفاهیم جدی را به دوش می کشد یا بهره گیری از مصادق های غیر متداول یا فعل سازی از اسم و قید و غیره... در مجموع نوعی نحو شکنی معنایی که از دیدگاه من، واقعی تر و پسا مدرن تر از نحو شکنی ظاهری و واژگانی است، زیرا بیشتر ریشه در شعر کهن فارسی دارد تا تقلید ژورنالیستی از پست مدرنیسم وارداتی». این مجموعه ذیل سه عنوان کلی - «کنار گمشده تو»، «ساقه رویاهای من در خون است» و «همیشگی ها» - به چاپ رسیده است. در قطعه «دو نیمه یک تنهایی» می خوانیم: هم این که از تو کسی باشم / برای خود کافی ست / بگذار برقصم / یا گیسوان خونم در باد / بگذار برقصم / به هیات صاعقه ای / در سماع غبور حیات / تا بر مدار چشمانت / در جنون جهان سهمی داشته باشم...

چاپ اول

۹۶- مهمانی در گلستانه

سهراب سپهری.

تهیه و تنظیم: نظام عباسی طالقانی - تهران: ویستار - ۳۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۰۷-۳۱-۶

در کتاب حاضر مجموعه ای از مقالات و سخنرانی هایی در باب سهراب سپهری، به مناسبت یادبودی از این شاعر معاصر، فراهم آمده است. در ابتدای کتاب این مباحث به چشم می خورد: «مختصری از شرح حال».

«سبک سپهری»، «نقد بر یک شعر سپهری»، «هشت گل از هشت کتاب»، «سپهری و مذهب» و «سپهری و ترجمه». در بخش دوم کتاب تحت عنوان «عقیده صاحب نظران درباره اشعار سپهری»، گفته ها و نوشته هایی از اشخاص مختلف به چاپ رسیده است که از آن جمله است: داریوش آشوری، آیدین آغداشلو، مهدی اخوان ثالث، کریم امامی، رضا پراهنی، حسین پاینده، محمد حقوقی، اسماعیل حاکمی، جبران خلیل جبران، حمید زرین کوب، فرج سرکوهی، بلقیس سلیمانی، احمد شاملو، داریوش شایگان، شفیعی کدکنی، صالح حسینی، لیلی گلستان، محمد مختاری، فروغ فرخزاد، شاهرخ مسکوب، فریدون مشیری، حمید مصدق، پرویز ناتل خانلری و غلامحسین یوسفی.

چاپ اول

۹۷- می توانستم سر به هوایت باشم.

شاعر: امیر آقایی - تهران: دارینوش - ۵۶ ص. - رقی (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۳۰-۵

اثر حاضر مجموعه شعری است در قالب نو که ذیل دو دفتر فراهم آمده است: «نامه هایی به رسم زمان»؛ «همینطور ها». عنوان برخی سروده ها بدین قرار است: «هراس»، «با باران»، «ماه را انکار مکن».

«شروع رنگ»، «داستان مادر»، «نامه هایی به رسم زمان» و «این خانه به شهر می ماند»: این خانه به شعر می ماند / و چالش عنکبوت های امیدوار / بر چهار گوشه اش / به زندگی / اصلا / جاروبی باید تمام زندگی را / می دانی / این حوالی زندگی را چشم انتظار دیده ام...

چاپ اول

۹۸- می نویسم که گریه نکنم. شاعر: سودابه شیرانیان - تهران: دارینوش - ۶۴ ص. - رقی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: I write to avoid crying

شابک: ۹۶۴-۵۵۶۳-۴۱-۰

دفتر حاضر، حاوی اشعاری «نو» یا این عناوین است: «حریم من»، «اعتقاد»، «پناه سایه»، «اگر باران نیارد»، «حقیقت تلخ»، «بزم»، «سوج اوج»، «مارهای پيله» و «هنوز با خاک»؛ چه حجم از آسمان ابری است / و آیا هیچ می داند که / این قسمت از سطحش ظرف دلنگی است / چه حجم از آسمان، این آبی آرام رویایی / کنون در بند درد زایشی ابری تماشایی است / زمین هم می کشد دردی فراتر از زمان / حتی اگر پاییز / ولی آدم نمی داند چرا / وقتی زمین از درد می نالد نمی گوید / دل آدم نمی گیرد...

چاپ اول

۹۹- نور عشق. شاعر: محمود بادوزاده - تهران: جاده ابریشم - ۹۶ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۴۴-۰۲۸-۹

«نور عشق» حاوی سروده هایی است که با عناوینی از این دست به نظم درآمده است: «روح آشنا»، «سرود پروانه»، «کوچه غریب»، «سپیده دم»، «یارش شعر»، «قصه گو»، «نسیم بهار»، «جای ناپیدا»، «حکمت» و

«آواز باد»: باد آوازه های رمزآلود می خواند / و دریا به خشم می آید / زمین صبورانه می ماند / و آسمان لبخندهای مهرآمیز می زند / اما دیگران چه می کنند / از گذشته پشیمانند و از آینده ناامید / چه باید کرد / تنها عاشقان رمز و راز زندگی را درمی یابند...

چاپ اول

۱۰۰- و پای من که قلم شد نوشت برگردیم.

شاعر: مهدی کاظمی - تهران: روزگار - ۶۸ ص. - رقی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۷۵-۳۴-۴

در این مجموعه چند غزل، همچنین اشعاری به سبک نو گرد آمده است. این اشعار ذیل دو دفتر با این عناوین تدوین شده است: «تاول بلندترین فریاد سوختن است» و «و پای من که قلم شد نوشت برگردیم». عناوین برخی سروده ها عبارتند از: «گاهی اتفاق»، «ترس پدر بزرگم که ریخت»، «باران تو بودی و من»، «یاد است هست گفته بودم»، «مدام را می تراشم»، «دارم با خودم حرف می زنم» و «در سفرهای که وسعت نان چا نمی شود»؛ در سفرهای که وسعت نان چا نمی شود / تعبیر خواب های تو معنا نمی شود / حوای من ز خوشه گندم که بگذری / شیطان دوباره گرد تو پیدا نمی شود / بیراهه های راه تو را راه

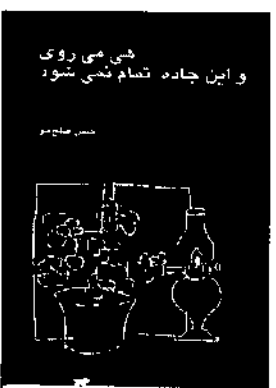
رقتام / این پای راه راه دگر پا نمی شود...

چاپ اول

۱۰۱- هی می روی و این جاده تمام نمی شود.

شاعر: حسن صلح جو - تهران: تهران: صد. - ۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۱۱-۲۱-۵

این مجموعه که در چهار فصل سامان یافته، حاوی اشعاری به سبک نو است. «روایه های بی پادبان»، «فصل گمشده»، «اسم شب» و «آمان از این نرسیدن لاکردار» عناوین فصل های کتاب هستند. در قطعه «در کدام دور دست؟» از «فصل گمشده» می خوانیم: دور از رویای دیروز / دور از ستاره و ماه / دور از سبز، سرخ، از دریا / دور از سحر / از صدا از واژه ها / دور از هیاهای / دور از رفتن، رسیدن / دور گل های بی رنگ قالی / دور از تو، دور از من، دور از ما / در کدام ناکجای این دور دست گم شده ام؟

چاپ اول

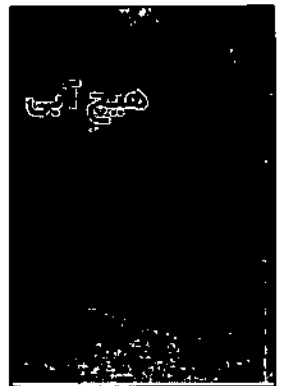
۱۰۲- هیچ آبی (مجموعه شعر).

شاعر: نادر مهرافرو - تهران: نارنج - ۹۶ ص. - رقی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Blue nothing (a collection of poems)

شابک: ۹۶۴-۶۳۷۲-۵۴-۶

در این مجموعه، چند شعر سپید به طبع رسیده که عناوین برخی بدین قرار است: «طنین سبز»، «صدای وزش فکر»، «یادگار»، «پیام سبز»، «سایه»، «سکوت قرن»، «امید»، «چشمان خاطره»، «دیروز، امروز، فردا». و «درخت را ریشه باشیم»؛ سال ها / از بی هم می گذرند / سنگ می ماند / آب / ما در اندیشه سبز مرداب / زیستن را می بازیم / در پی چیزی هستیم / و لرزیدن رسم دیرینه ماست / همواره در قدیم هستیم، این

چنین نباشیم / درخت را ریشه باشیم، نه تنها نویر / سکوت را زندگی کنیم، نه تنها هیاهو را / بر بام محبت بایستیم / و از آنجا پرواز دهیم روح را.....

۳۹۲ ص. - رقی (شمیز). - ۱۱۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۸۹-۰۳-۶

نمایشنامه فارسی (از سال ۱۳۲۰)

چاپ اول

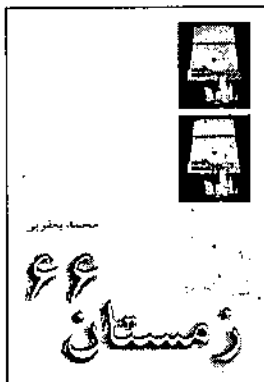
۱۰۵- روزگار عقل سرخ: با نگاهی به زندگی سهروردی. جواد مجابی. - تهران: لعل. - ۱۱۶ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Red wisdom era شابک: ۹۶۴-۹۲۰۷۸-۱-۳

«روزگار عقل سرخ» نمایشنامه‌ای است که در سه پرده تنظیم شده و طی آن، زندگی، احوال و اندیشه‌های «شیخ شهاب‌الدین سهروردی» (شیخ اشراق) بازگو شده است. شیخ در یکی از صحنه‌های نخستین به مریدش می‌گوید: «شما دانش خود را از مردگان گرفته‌اید، نه از خود زندگی، درخت را باید دید، لمس کرد، زیر آن نشست، آزمود در اجزا و ترکیبش. تا بدانی از چه نوع و جنسی است. چگونه ریشه می‌بندد، خود را از خاک بالا می‌کشد، ساقه و شاخه دراز می‌کند، برگ و گل و میوه می‌دهد، چگونه دژ هر فصل به رنگ و شکلی در می‌آید، سایه‌اش را به انسان، میوه‌اش را به رهگذر، شاخه‌اش را به پرندگان، حضورش را به دنیا می‌بخشد».

چاپ اول

۱۰۶- زمستان محمد یعقوبی. - تهران: قصیده. - ۶۴ ص. - رقی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۲۹-۰۹-۸ نویسنده در نمایشنامه «زمستان ۶۶»، از مردی حکایت می‌کند که او می‌خواهد به همراه زنش خاطرات زمستان ۱۳۶۶ را به تصویر بکشد. گفت و شنود زن و مرد با اصل ماجرا

درهم می‌آمیزد که آن نیز مربوط به خانواده‌ای است که تحت فشار جنگ و فضای موشک باران پایبخت قرار گرفته‌اند.

چاپ اول

۱۰۷- مرگ و استعاره. رضا سرور. - تهران: لعل. - ۱۱۲ ص. - رقی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Death and metaphor شابک: ۹۶۴-۹۲۰۷۸-۰۰-۵

«مرگ و استعاره» نمایشنامه‌ای است که با چهار شخصیت به روی پرده می‌آید: «پروفسور سدید»، «منجیک»، «بازیرس» و «آلما». ماجرا از این قرار است که پروفسور سدید - علی‌رغم تظاهر او به صلح - ماده‌ای کشنده اختراع کرده که در صورت مصرف، سبب حرارت و هیجان می‌شود و در فرد، میل مفرط به رقص و جنبش می‌کند و سرانجام با حرارت شدید در قلب، مرگ او را باعث می‌شود. اما این ماده هیچ گونه اثر مشکوکی برجا نمی‌گذارد. خانم «آلما» دستیار پروفسور اولین قربانی این ماده است، زیرا....

چاپ اول

۱۰۸- نمایشنامه فروگاه. مرتضی داربوندنژاد. - تهران: شاهد. -

۱۰۰ ص. - رقی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۸۹-۰۶-۰

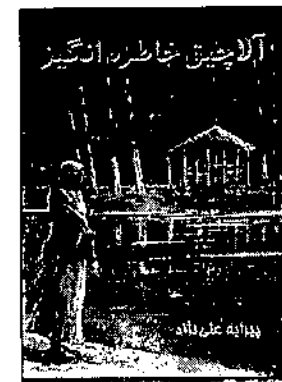

کتاب متشکل از دو نمایش نامه است: «فروگاه» و «رقص پروانه‌ها». در نمایش نامه نخست، ماجرای اصلی با درون‌کاوی زنی عراقی به نام «سمیره» قوام می‌گیرد: به گونه‌ای که به نوعی وقایع جنگ را مرور می‌کند و طی آن بهیاران‌ها، مرگ کودکان و شیون زنان را از نظر می‌گذرانند. «سمیره» در این نمایش، چهره‌ای دو گانه دارد. از یک سو می‌خواهد صاحب قلبی رؤف شود، اما از سوی خود را نقطه مقابل آن می‌بیند. سرانجام تصور او از خود، همچون جسمی مرده است که می‌خواهد به یک‌باره صاحب بلندترین ستاره حقیقت‌طلبی و آزادی خواهی شود.

داستان فارسی (از سال ۱۳۲۰)

چاپ اول

۱۰۹- آلاچیق خاطره‌انگیز. پیرایه علی‌نژاد. - تهران: زرین. - ۳۳۲ ص. - رقی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۱۶۳-۸

«آلاچیق خاطره‌انگیز» داستان پر فراز و نشیب شخصی به نام «مرتضی طهماسبی» است که خاطرات گذشته خود را مرور می‌کند. او به هنگام

تحصیل دوستی مهربان دارد که او را در رسیدن به اهداف زندگی راهنمایی می‌کند. دوست او - محسن - تحت سرپرستی آقای «کمالی» به تحصیل مشغول است. او با آن که در مغازه «کمالی» کار می‌کند شاگردی سخت‌کوش نشان می‌دهد و همواره در تحصیل موفق‌تر از سایرین است و «آلاچیق» مکانی برای درس و مباحثه مرتضی و محسن به شمار می‌آید. سال‌ها سپری می‌شود و محسن در رشته حقوق تحصیل می‌کند و سرانجام با «محدثه» - دختر آقای کمالی - پیوند ازدواج می‌بندد. با این همه، فقر و سرخوردگی‌های دوران کودکی سبب می‌گردد محسن در رشته خود به کارهای خلاف دست زند و حریصانه به مال‌اندوزی مشغول شود و....

چاپ اول

۱۱۰- آن روزها رفتند. فرانک دوانلو. - تهران: فرانک دوانلو. - ۲۸۴ ص. - رقی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۳۰۳-۱۴-۵

داستان حاضر بیانگر ماجراهایی است که در سرزمین‌های فارسی زبان آسیای میانه یعنی «تاجیکستان» و بخش‌های جنوبی «ازبکستان» به وقوع می‌پیوندد. در این کتاب با سرگذشت دختری به نام «شراره» و دیگر اعضای خانواده‌اش آشنا می‌شویم. «شراره» دختری است زیبا که در خانواده‌ای متعصب زندگی می‌کند. پدر او مردی لایبالی است که به دلیل خوش‌گذرانی‌های خود تمام سرمایه خانواده‌اش را نابود می‌سازد. «شراره» و برادر و خواهرهایش به سختی و با فداکاری‌های مادر روزگار را سپری می‌سازند. هنگامی که «شراره» پانزده ساله می‌شود دل‌پاخته پسری به نام «رایکا» می‌گردد. از طرفی پدرش سعی دارد که او را به اجبار به عقد شخصی به نام «حبیب» درآورد؛ اما شراره....

۱۱۱- اتحاد ناقرجام. سیف غفاری؛ مترجم: محمد قصاب. -

تهران: البرز - ۲۷۲ ص. - رقیعی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه
عنوان به لاتین:
Hobson's choice
۹۶۴-۴۴۲-۱۸۵-X
شابک:

چاپ اول

کتاب برگردانی است از «HOBSON'S CHOICE» فضای اصلی داستان در شوروی سابق و روسیه کنونی ترسیم شده است. در «اتحاد نافرجام» الکساندر که جوانی مبتکر و پرتلاش است سعی دارد آرمان تجدید حیات شوروی و در نتیجه دو قطبی بودن جهان را تحقق بخشد. وی حتی تا یک قدمی آرزوی خود پیش می‌رود و آن را دست یافتنی می‌بیند، در حالی که...

چاپ اول

۱۱۲- ایستگاه میر (برمی‌گردیم و گل ستاره می‌چینیم). ویولت رازق‌پناه - تهران: آینه آثار - ۱۰۲ ص. - رقیعی (شمیز) - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۷۰-۰۰۳

در این اثر برخی جنبه‌های علم و دستاوردهای آن در قالب داستان بیان می‌شود: از جمله: «حرکت ماهواره‌ها و اهداف مختلف در پرتاب آن‌ها و نحوه زندگی فضانوردان در ایستگاه فضایی»، «بررسی آلودگی محیط

زیست»، «تابودی جنگل‌ها»، «از بین رفتن گونه‌های مختلف گیاهی و جانوری» و «از بین رفتن لایه ازن». در اثر حاضر پنج نوجوان از پنج کشور جهان به سرپرستی آقای «بروسکی» به ایستگاه «میر» می‌روند. «فردریک» از آمریکا، «نوشکا» از روسیه، «هلموت» از آلمان، «ماتسو» از ژاپن و «آپتین» از ایران، سرنشینان سفینه فضایی خواهند بود. آنان همگی از افراد برجسته المپیاد علمی جهان هستند. آقای «بروسکی» پس از سفارش‌های لازم، هر یک از آنان را به مسئولیتی می‌گمارد. نوجوانان دانشمند در طی این سفر علمی با دانشمندان برجسته فضایی کشور روسیه آشنا شده، سپس با سفینه «سایوز» راهی سفر فضایی می‌گردند و...

چاپ اول

۱۱۳- بارگاه لرزان. نعمت‌الله قاضی، بازنویسی: فریده خلعت‌بری - تهران: شب‌آویز - ۲۰۸ ص. - پالتویی (شمیز) - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۱-۹۱-۷

«بارگاه لرزان» کتابی است از مبارزات «یعقوب لیث صفار» که به گونه داستانی نوشته شده است. ماجرای آغازین داستان چنین است: «در تاریکی شب در گوشه‌ای از بیابان سیستان، چند جوان ایرانی در کنار هم نشسته بودند و از سرنوشت میهن خود سخن می‌گفتند. ناگهان «یعقوب» به پا خاست و دیگر جوانان را به مبارزه علیه حاکمان ستمگر فراخواند. او گفت: برادران سال‌هاست که وطن ما در چنگال مشت‌بیگانه اسیر است و تنی چند از فرومایگان بر ما فرمانروایی می‌کنند. اکنون نوبت ما است که در پی آزادی کشور جان بر کف گذاریم و این بساط را در هم بریزیم. در این میان عده‌ای از یاران او مخالفت نمودند و گفتند: با دست خالی و نداشتن ساز و برگ جنگی نمی‌توان پیکار کرد. «یعقوب» از این سخنان اندوهگین شد و در پاسخ به آنان گفت: داشتن اراده و همت بلند از

موثرترین سلاح‌هاست و در راهی که در پیش داریم، بیش از سیم و زر، دل و جرات لازم است و...

چاپ اول

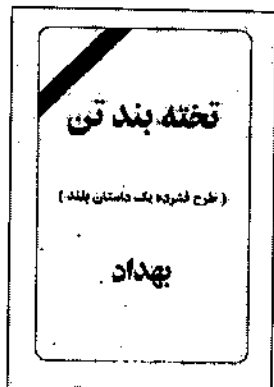
۱۱۴- پرواز بی‌هویت. ب. محمدی - تهران: تیر - ۱۳۴ ص. - رقیعی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۱۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۵۸۱-۰۷-۲

«پرواز بی‌هویت» عنوان داستانی است که بیانگر ماجراهای یک سفر هوایی به خارج از کشور است. هواپیما به علت نقص فنی با یک ساعت تأخیر به مقصد «آمستردام» به پرواز درمی‌آید. یکی از مسافرها که خود راوی داستان است، قصد دارد از «آمستردام» به «کانادا» سفر کند، از این رو تأخیر هواپیما سبب ناراحتی او می‌شود. مردی به نام «هوشنگ» که از سرنشینان این هواپیما به شمار می‌رود در طول سفر، با همسرش مشاجره کرده، باعث آزار دیگر مسافران می‌گردد. از طرفی نحوه پذیرایی میهماندارها و عدم توجه آنان به مسافران، همچنین تکان‌های شدید هواپیما، همه را خسته و آزرده می‌سازد. آشنایی «راوی» و «هوشنگ» با یک خبرنگار و ماجراهایی که در این سفر پیش می‌آید مطالب بعدی داستان را تشکیل می‌دهند.

چاپ اول

۱۱۵- تخته بند تن ... (طرح فشرده یک داستان بلند). بهداد اربابی - تهران: نشر آبی - ۳۲ ص. - رقیعی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۹۰۶۶۴-۰۴-۶
ماجراهای «تخته بند تن» از زبان یک زندانی روایت می‌شود و طی آن خواننده درمی‌یابد که «یوسف عزیزی» قهرمان اصلی داستان - در حوادث دهه ۱۳۲۰ ش به جرم تجزیه کردستان به حبس ابد محکوم شده، در حالی که خود معتقد است: «ما می‌خواستیم ایرانی آزاد و سرفراز

ایجاد کنیم... سال‌ها سپری می‌شود و یوسف پس از تحمل شکنجه‌ها و شادید زندان همچنان دست از مبارزه فرو نمی‌شود. از طرفی روزگار جوانی و آزادی خود را نیز فرا یاد می‌آورد تا این که یک روز...

چاپ اول

۱۱۶- تنگسیر. صادق چوبک؛ ویراستار: محمد عزیزی - تهران: روزگار - ۲۶۴ ص. - رقیعی (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۶۷۵-۲۷-۱

«تنگسیر» که اینک از «نشر روزگار» منتشر شده، داستانی است متضمن ۱۳ بخش نوشته «صادق چوبک». صحنه آغازین کتاب تصویری است از «زارمحمد» - قهرمان اصلی داستان - که کلافه از گرما زیر درختی نشسته و به مورچه‌هایی می‌نگرد که بر سر لاشه سوسکی درگیرند. زارمحمد قصد دارد به ده خود برود تا وزیری یاغی را رام کند. استراحت زارمحمد به نویسنده فرصت می‌دهد تا درباره کار و زندگی و روحیه‌اش توضیح دهد. از سادگی و خرافاتی بودنش می‌گوید و از سابقه مبارزاتی‌اش در نبرد تنگستانی‌ها با انگلیسی‌ها، و سرانجام گریزی می‌زند به ماجرای پول‌های از کف رفته زارمحمد. او به زحمت پولی گرد آورده و آن را به گونه عاریت نزد سوداگری سپرده تا خود نیز از این راه سودی عایدش شود، اما

سوداگر به یاری حاکم شرع، وکیل و دلال از بازارگرداندن سرمایه او خودداری می‌کند. التماس‌های زارمحمد هم برای پس گرفتن پول به نتیجه‌ای نمی‌رسد. صحنه واقعی داستان هنگامی آغاز می‌شود که زارمحمد بر تصمیم خود پای می‌فشارد. او به خانه پدر زنی می‌رود و پس از شرحی مبسوط از گذشته خویش به او می‌گوید که قصد دارد چهار نفری که پولش را خورده‌اند به قتل برساند؛ بدین ترتیب...

۱۱۷- تنگسیر.

صادق چوبک - تهران: جاویدان - ۲۴۴ ص. - رقیعی (شمیز) - ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۵۰۰ نسخه
عنوان به لاتین:
Tangseer
۹۶۴-۵۷۳۲-۸۰-۸
شابک:

چاپ اول

۱۱۸- چهار کتاب: از این ولایت، آشوران، فصل نان، همراه آهنگ‌های بابام. علی‌اشرف درویشیان - تویسرکان: تاج - ۳۱۲ ص. - رقیعی (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۵۶۶۳-۰۳-۲

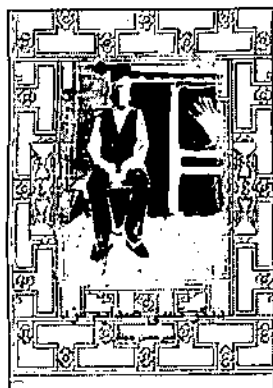

چهار کتاب از مجموعه داستان‌های علی‌اشرف درویشیان «از این ولایت»، «آشوران»، «فصل نان» و «همراه آهنگ‌های بابام» در این مجموعه یکی گرد آمده است. اغلب این داستان‌های کوتاه با ویژگی «ادبیات روستایی» به نگارش درآمده‌اند. برای نمونه در «استان گازولک» از مجموعه «از این ولایت» چنین می‌خوانیم که کودک بیماری را برای مداوا نزد پیرزن نادانی می‌برد که به طبیب روستا شهرت یافته است. او گازولکی در کلاه بچه می‌گذارد و کلاه را محکم بر سر او می‌بندد. «گازولک» ملاحظ طفل را سوراخ می‌کند و باعث مرگ او می‌شود.

۱۱۹- حریم عشق.

رویا خسرونجدی - تهران: یسنا -

شابک: ۹۶۴-۶۵۲۸-۰۸-۲

این مجموعه متضمن دو دفتر است که در هر یک، داستان‌های کوتاه به چاپ رسیده است. نویسنده طی یادداشتی خاطر نشان می‌کند: «فضای مسلط بر داستان‌های دفتر دوم ایجاب می‌کند که آن‌ها را از داستان‌های دفتر اول جدا کنیم». «صله ارحام»، دیگر کسی صدایم نزد، «دیوار سبز شیشه‌ای»، «تسه شب» و «چشم‌هایی به رنگ آبی» عنوان داستان‌های دفتر اول است. در دفتر دوم نیز این داستان‌ها به چشم می‌خورد: «دست گلی برای مرگ»، «اسرار مرگ میرزا ابوالحسن خان حکیم»، «داستان مرگ یک انسان»، «مرگ، دیگر چیز مهمی نیست»، «پنجره نمی‌گذاشت به مرگ فکر کنم» و «پنجره سبز برگ‌ها». داستان «صله ارحام» بیانگر زندگی زنان عامی است که با ویژگی «غیبت دیگران»، «افترا»، «تناقض در گفتار و رفتار» و نظایر آن، با زبانی محاوره‌ای به رشته تحریر درآمده است.

چاپ اول

۱۲۹- دیگر هیچ وقت ... (مجموعه داستان).
عزیز سنگ تراش - تهران: راهیان اندیشه - ۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۹۵-۰۰-۵

مجموعه حاضر حاوی چند داستان کوتاه است که با این عناوین منتشر

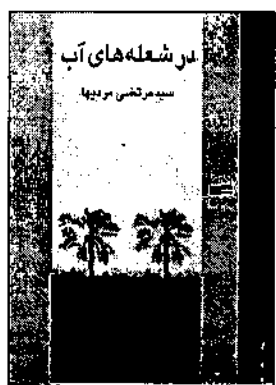
۱۲۵- داستان خیال‌های کوتاه.
محمدحسین نوری‌زاد - تهران: کویر. ۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰

چاپ اول

ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۴۴-۳۲-۲

چاپ اول

۱۲۶- در شعله‌های آب.
مرتضی مردیها؛ ویراستار: عبدالرحیم مرددشتی - تهران: کویر - ۴۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۴۴-۳۰-۶

داستان حاضر در شش فصل با این عناوین نگاشته شده است: «ستون ششم»، «با چشمان آبی»، «از زبان زبانه‌ها»، «زیر چتر منور»، «در روزهای پادیه» و «با رندان جرحه‌نوش». داستان تصویری است از مبارزات چند دوست و هم‌زم که در جبهه‌های جنوب کشور نبرد می‌کنند. «عبود»، «هاشم»، «حیدر» و «فرید» طی عملیاتی با یکدیگر دوست می‌شوند. آن‌ها با دل‌آوری و جوانمردی حوادثی شگرف می‌آفرینند. یک روز آنان در عملیاتی به پرچین دهکده‌ای نزدیک می‌شوند که خالی از سکنه است و در اطراف آن گلوله‌های خمپاره به چشم می‌خورد. «عبود» از دیوار یکی از خانه‌ها بالا می‌رود و...

۱۲۷- دشمنان جامعه سالم (مجموعه داستان کوتاه).
ابراهیم نبوی - تهران: نشر نی - ۱۳۶ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۱۲-۴۲۳-۱

چاپ اول

۱۲۸- دیگر کسی صدایم نزد.
امیرحسن چهلتن - تهران: امیر بهادر - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

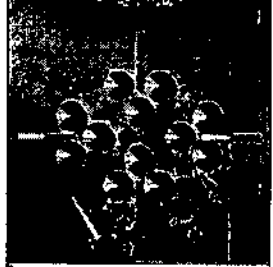

«غیر از خدا هیچ‌کس نبود»، «آسمان و ریسمان»، «قصه‌های کوتاه برای بچه‌های ریش‌دار»، عنوان برخی داستان‌ها بدین قرار است: «ویلان‌الدوله»، «رجل سیاسی»، «تواب یا گناه»، «کباب نماز» و «مرغ همایه».

۱۲۳- خوابی در هیاهو.
حسن کریم‌پور؛ ویراستار: شهلا ارژنگ - تهران: اوج‌دی - ۳۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۴۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۷۶-۴۵-۲

چاپ اول

۱۲۴- خود ناشناختگی: روایتی دیگر از داستان عارفانه شیخ صنعان.
صالح وحدت - تهران: کتاب زمان - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۸۰-۰۶-۹

در کتاب حاضر زندگی و حالات گوناگون «شیخ صنعان» به گونه داستان، بازنویسی شده است. شیخ صنعان عارف بزرگی است که در مکه ۷۰۰ مرید داشت و در اثر خوابی که دید با جمعی از مریدان به روم رفت و عاشق دختری ترسا شد و به دعوت او از دین اسلام دست فروشت. وی سپس به معبد مسیحیان رفت و به عبادت پرداخت و شراب خورد و سالی خوابانی کرد، اما...

۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۴۵۵-۹-۷

مجموعه حاضر خلاصه‌ای است از داستان‌های کوتاه «صادق هدایت» به انضمام شرح اجمالی زندگی او. در این مجموعه تلاش شده از دخل و تصرف در اصل داستان پرهیز شود. از همین روی، برخی از داستان‌ها عبارت‌اند از: «دشمن آکل»، «آبیجی خانم»، «مهرده خورها»، «اسیر فرانسوی»، «گرداب»، «آینه شکسته»، «لاله» و «محلل». «دشمن آکل» : همه شیرازی‌ها از خصومت «دشمن آکل» و «کاکا رستم» آگاه بودند و می‌دانستند که «دشمن آکل» چندین بار «کاکا رستم» را تحقیر کرده و او در پی تلافی است. از طرفی همه «دشمن آکل» را دوست داشتند، چون او لوطی مسلک بود و به مال هیچ‌کس طمع نداشت. آن روز هم «دشمن آکل» و «کاکا رستم» در قهوه‌خانه نشسته بودند و طبق معمول مشغول رجزخوانی بودند که مردی سراسیمه وارد شد و گفت: حاجی صمد مرحوم شد. حاج صمد، داش آکل را وکیل خود کرده بود، از این رو «دشمن آکل» به همراه پرنده‌اش به خانه او رفت. هنگامی که «دشمن آکل» با زن حاج صمد صحبت می‌کرد از لای پرده دختری را دید که...

چاپ اول

۱۲۲- خلاصه داستانهای کوتاه فارسی از آغاز تا امروز: محمد علی جمالزاده.
تهیه‌کننده: محمدباقر رضایی؛ ویراستار: سیروس صدوقی - تهران: طرح و اجرای کتاب - ۱۲۰ ص. - جلد اول - پالتویی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۴۵۵-۶-۲

مجموعه حاضر خلاصه‌ای است از داستان‌های کوتاه «محمدعلی جمال‌زاده» که با شرح احوال و آثار این نویسنده همراه گشته است. داستان‌های این مجموعه از این کتاب‌ها انتخاب شده است: «یکی بود یکی نبود»، «تلخ و شیرین»، «کهنه و نو»، «شاهکار یا غمو حسینی»؛

۴۶۸ ص. - رقی (سلفون) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۴۶-۰۰-۳

چاپ اول

این داستان، ماجرای افرادی است که در گذار از ورطه زندگی سعی دارند، انسانیت و حقانیت وجودی خویش را به اثبات رسانند. «کیانوش مهرنژاد» شخصیت اصلی رمان است. سال‌ها پیش طی یک حادثه، او به طور اتفاقی با دختری به نام «نیلوفر» آشنا می‌شود. «کیانوش» در همان برخورد اول دل‌باخته «نیلوفر» می‌گردد. یک هفته بعد آن دو یک‌دیگر را در خیابان ملاقات می‌کنند. «کیانوش» با ابراز علاقه نسبت به «نیلوفر» سعی دارد، محبت او را به خود جلب نماید. اما «نیلوفر» به او اعتنایی نمی‌کند. تلاش «کیانوش» در برقراری ارتباط عاطفی با «نیلوفر» نافرجام می‌ماند تا این که او بر اثر شکست و ناکامی به بیماری روانی دچار می‌شود. «کیانوش» که در خانواده‌ای متمول زندگی می‌کند، به سفارش پدر در منزل دکتر روان‌پزشکی تحت معالجه قرار می‌گیرد. دکتر به اتفاق همسر و دخترش «نیکا» در باغی وسیع خارج از شهر اقامت دارند. در آن جا...

چاپ اول

۱۲۰- خزان.
اسماعیل یوردشاهیان - تهران: قصیده - ۱۳۶ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۲۹-۰۸-X

چاپ اول

۱۲۱- خلاصه داستانهای کوتاه فارسی از آغاز تا امروز: صادق هدایت.
باقر رجبعلی؛ گردآورنده: محمدباقر رضایی - تهران: طرح و اجرای کتاب - ۱۱۲ ص. - جلد دوم - پالتویی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول /

چاپ اول

۹- جزم اندیشی مسیحی و جستارهایی در مذهب، روانشناسی و فرهنگ. (ریک فردم: مترجم: منصور گودرزی - تهران: مروارید - ۲۶۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۲۶-۶۴-۸

این کتاب در واقع تحلیلی است از خاستگاه اجتماعی - اقتصادی،

سیاسی و فرهنگی و روانی گروه‌های اجتماعی مسیحیت. در پژوهش حاضر دگرگونی‌های روانی - اجتماعی هواداران مسیحیت از آغاز تا چهار سده پس از آن ارزیابی می‌شود. «فروم» با تکیه بر مبانی روش‌شناسی فروید در روان‌شناسی اجتماعی و روان‌کاوی، خاطر نشان می‌کند که منطق تحولات روانی و اندیشه مردم را می‌توان از روی تحلیل تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در تاریخ زندگی جوامع دریافت. او در این تحقیق نشان داده است، چگونه در یک دوره تاریخی، توده‌های مردم به جای مبارزه عملی با قدرتمندان و پدران روحانی، به مبارزه خیالی در ذهن پناه می‌آورند. «کارکرد روانی اجتماعی مذهب»، «تحول مسیحیت و جزمیت»، «هم گوهری»، «جنس و شخصیت»، «روان‌کاوی»، «علم یا حزب سیاسی» و «شخصیت انقلابی» از جمله مباحث کتاب به شمار می‌رود.

چاپ اول

۱۰- روان‌شناسی. وحید تمنا - تهران: آموزش - ۱۳۶ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۸۱-۱۲-۵

ادراک حسی، حرکت، هیجانات و سائقه‌ها

۱۵۲

۱۱- آئین زندگی.

دیل کارنگی: مترجم: جهانگیر افخمی - تهران: ارمغان - ۳۱۲ ص. - رقی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۶۰-۰۱-۲

روانشناسی اقتراقی و روانشناسی رشد

۱۵۵

چاپ اول

۱۲- در کشمکش حیات «از تنگی زمین ... تا گسترگی آسمان». عارفه سعیدی: ویراستار: مرجان موسوی - تهران: دژ، کتاب امروز - ۱۵۲ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۰۱۹-۶-۴

در «کشمکش حیات» مجموعه‌ای است متضمن این موضوعات: «روابط انسان با خود»، «رابطه با دیگران و جهان هستی»، «سعادت انسان»، «بی‌نیازی»، «صبر و شکیبایی» و مباحثی از این دست. در لایه‌لای مطالب، اشعار پیام‌ها و نکات بدیع از خردمندان درج شده است.

۱۳- روان‌شناسی تفاوت‌های فردی.

حمزه گنجی - تهران: بعثت - ۳۰۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ هشتم / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Psychology of individual differences

شابک: ۹۶۴-۶۰۶۷-۰۲-۶

چاپ اول

۱۴- روان‌شناسی کاربردی کودکان عقب‌مانده ذهنی (ارزیابی بالینی و آموزش ویژه).

گردآورنده: محمدرضا ناتینیان - تهران: درجه - ۱۶۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۵۴-۰۲-۵

مطالب کتاب با تعریف، طبقه‌بندی و سبب‌شناسی عقب‌ماندگی ذهنی آغاز می‌شود؛ سپس مباحث کاربردی آن مطرح می‌گردد. مؤلف پس از برشمردن ویژگی‌های کودک عقب‌مانده ذهنی، ابزارهای مورد استفاده در ارزشیابی روان‌شناختی این کودکان را تشریح می‌کند؛ آن‌گاه مباحث کتاب را با بررسی روش‌های آموزش یا اصلاح رفتار پی می‌گیرد. کتاب با این عناوین سامان یافته است: «ماهیت عقب‌ماندگی ذهنی»، «سبب‌شناسی و پیش‌گیری»، «شناسایی و ارجاع»، «ارزیابی روان‌شناختی»، «مهارت‌آموزی»، «اصلاح رفتار»، «مشاوره والدین» و «آزمون‌های روان‌شناختی». مباحث کتاب با دو نمونه آزمون رایج سنجش هوش همراه است.

چاپ اول

۱۵- سفر آشنا: کسانی که به پایان عمر نزدیک می‌شوند زندگی کردن را به ما می‌آموزند. ماری‌دو هنزل: مقدمه: فرانسوا میتران: مترجم: فروزان تجویدی - تهران: چیچون - ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: La mort intime: ceux qui vont mourir nous apprennent à vivre

شابک: ۹۶۴-۶۵۲۴-۱۵-۵

کتاب حاضر، ثمره هفت سال تلاش و فعالیت مؤلف در یکی از واحدهای مراقبت‌های تسکینی شهر پاریس و همزیستی و تبادل افکار با کسانی است که به بیماری «ایدز» مبتلا بوده‌اند. نگارنده در این کتاب، دیدگاه‌های بیماران را درباره مرگ، زندگی، دوستی، عشق، محبت، امید و همانند آن به تصویر می‌کشد؛ همچنین نظرات آنان را از بعد روان‌شناسی تحلیل می‌کند.

چاپ اول

۱۶- غلبه بر فشارهای روانی: برنامه ۱۵ روزه دستیابی به آرامش. جکی شوارتز: مترجم: داود نبی‌پور - تهران: روزبهان - ۴۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Letting go of stress: a 15 day guide to stress

شابک: ۹۶۴-۵۵۲۹-۱۳-۱

۱۷- من - کودک - من: خودشناسی به کمک احیاء، رشد و پالندگی کودک درون. جان برادشاو: مترجم: داود محب‌علی، خاطره تحویلنداری‌یکتا، آرزو تحویلنداری‌یکتا - تهران: علمی - ۵۲۴ ص. - رقی (سلفون) - ۱۷۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۴۰-۰۱-۵

روانشناسی عملی

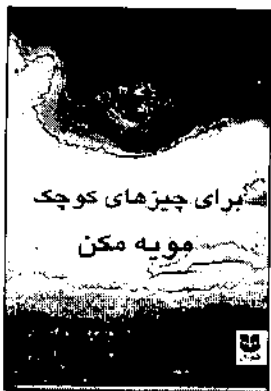
۱۵۸

چاپ اول

۱۸- برای چیزهای کوچک مویه مکن. ریچارد کارلستون: مترجم: هرمز عبداللهی - تهران: میترا - ۲۴۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Don't sweat the small stuff - and it's all small stuff ...

شابک: ۹۶۴-۵۹۹۸-۲۷-۱

مؤلف کتاب رهنمودهایی در چگونگی غلبه بر فشارهای روحی، مشکلات ارتباطی، مشکلات مربوط به کار و زندگی، اعتیاد، و ناامیدی، به دست می‌دهد. به زعم وی به کارگیری این روش‌ها زندگی آسوده‌تر و آرام‌تری را برای فرد به ارمغان می‌آورد. این رهنمودها ذیل دو اصل بررسی و تبیین شده است: «برای کارهای

کوچک اضطراب و تشویش به دل راه ندهید» و «همه کارها نیز کوچک‌اند».

چاپ اول

۱۹- درمان اضطراب همراه با آبشار آرامش. گیلیان باتلر، تونی هوب: مترجم: کوشیار کریمی‌طاری - تهران: نسل نوآندیش - ۹۶ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Managing your mind: the mental fitness guide

شابک: ۹۶۴-۶۷۱۴-۲۶-۹

چاپ اول

۲۰- سفر بیداری (راهنمای مدیتیشن). رام‌داس: مترجم: فرامرز جواهری‌نیا - تهران: تعالیم مقدس - ۲۴۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Journey of a waking meditator's guidebook

شابک: ۹۶۴-۹۱۷۰-۲-۱-۹

چاپ اول

۲۱- کتاب کوچک آرامش: رازهای دستیابی به آرامش. پاول ویلسون: مترجم: محمدحسین باجلان‌فرخی - تهران: فراروان - ۱۶۸ ص. - جیبی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: The little book of calm

شابک: ۹۶۴-۶۱۳۵-۲۹-۶

در نوشتار حاضر توصیه‌ها و رهنمودهایی به منظور دستیابی به آرامش بیان گردیده است. در هر صفحه، راهنمای مختصری در باب موضوعی خاص ذکر شده که از آن جمله است: «پذیرش تغییر»، «چهره آرام»، «نشستن در نیایشگاه»،

آموزش و پژوهش در
فلسفه

چاپ اول

۱- فلسفه
زیر نظر: وحید تمنا - تهران: آموزش.
۱۷۶ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۲۰۰۰
ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۸۱-۱۱-۷

پیرا روانشناسی و علوم
غریبه

چاپ اول

۲- افق روح ...
کاترین ریدال: مترجم: فریده
مهدوی دامغانی - تهران: تیر. - ۱۸۴
ص. - رقی (شمیز). - ۷۷۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۲۱۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Channelign: how to reach out
to your spirit guides
شابک: ۹۶۴-۶۵۸۱-۰۸-۰

«افق روح» مطالبی است در شرح و
شیوه استفاده از نیروی ذهنی و
متافیزیکی «چانلینگ». نویسنده در
باب «چانلینگ» خاطر نشان می‌کند:
«قابلیتی است که به انسان کمک
می‌ند با سایر موجودات این عالم
هستی که در ابعاد و سطوح دیگری از
آگاهی هستند ارتباط روحی و ذهنی
برقرار کنیم و حقیقت حیات و هستی
این موجودات یا ماهیت‌ها را از طریق
کالبد ابراز نماییم». در این کتاب،
نخست مولف چگونگی آشنایی
با «چانلینگ» و بهره‌هایی را که از این
رهگذر کسب کرده است شرح می‌دهد؛
سپس تکنیک‌ها و
تمرین‌های «چانلینگ» را به تفصیل
بیان می‌کند که از آن جمله است:
انتقال ذهن، ارتعاش، خلصه، تنفس
عمیق، انبساط خاطر، مدیتیشن، و
تسم خلایق. به زعم مولف، به
کارگیری شیوه‌های «چانلینگ» در

کسب آرامش روانی و برقراری ارتباط
با راهنمایان روحانی موثر است.

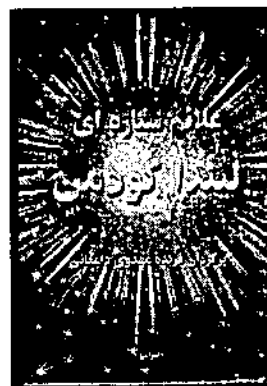
۳- تنها عشق حقیقت دارد:
داستانی از همزادان باز پیوسته.
برایان ال. وایس: مترجم: زهره زاهدی
- تهران: چیچون. - ۲۲۴ ص. - رقی
(شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ سوم /
۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Only love is real: a story of
soulmates reunited
شابک: ۹۶۴-۶۵۳۴-۰۳-۱

چاپ اول

۴- علامت ستاره‌های لیندا گودمن.
مترجم: فریده مهدوی دامغانی؛
ویراستار: شهلا ارزنگ - تهران:
البرز. - ۷۹۲ ص. - رقی (گالینگور). -
۲۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰
نسخه.

عنوان به لاتین:
Linda Goodman's star signs
شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۱۱۴-۰

در این نوشتار، ابتدا مولف با بهره‌گیری
از علم اعداد و ستاره‌شناسی،
رهنمودهایی در خصوص انتخاب
شغل و سلامتی و تندرستی به دست
می‌دهد؛ سپس کتاب را با این مباحث
پی می‌گیرد: «کوه‌های بلند راکی:
جایی که سرشار از نیروی مغناطیسی
و امواج ارتعاشات آسمانی است»؛
«نقش صفات خوب و بد دیروز افراد در
شادی‌ها و اندوه‌های امروزشان»؛
«معانی عرفانی و کاربرد عملی علم
اعداد»؛ «قدرت رنگ‌ها در زندگی
انسان»؛ «ارتباط هماهنگ میان
انسان‌ها»؛ «قدرت سکوت»؛ «صوت و
موسیقی»؛ «آسوار عمیق و عجیب
موجود در زبان انگلیسی»؛ «چگونه با
علم اعداد می‌توان به اسرار واژه‌ها،
نام‌ها، القاب و عبارات پی برد»؛
«تغییر و تحول فکری که به تجدید
حیات سلولی منجر می‌گردد».

ش. پی‌چینگ، یا، کتاب تقدیرات:
کهن‌ترین کتاب حکمت و فالنامه‌ی
چینی.
آلفرد داگلاس: مقدمه: کارل گوستاو

یونگ: مترجم: سودابه فضایی -
تهران: ثالث. - ۳۶۴ ص. - رقی
(شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ
هفتم / ۵۵۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
I ching or the oracle of change
شابک: ۹۶۴-۶۴۰۴-۰۳-۰

روایاها و رازواره‌ها

چاپ اول

۵- تعبیر خواب: براساس تعبیر
خواب‌های این سیرین - دانیال
پیغمبر (ص) - علامه مجلسی.
به اهتمام: اکرم کاظمی پور: مصحح:
یوسف صبح‌روان - تهران: نهال
چوان. - ۲۵۶ ص. - جیبی (شمیز). -
۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۲۱-۰۰-۲

مجموعه حاضر براساس تعبیر
خواب‌های این سیرین، دانیال
پیغمبر (ع) و علامه مجلسی به صورت
موضوعی و به ترتیب حروف الفبایی
فارسی تدوین شده است. ذیل هر
موضوع، مدخل‌های گوناگون به همراه
دلالت‌های آن آورده شده است. بخش
انتخابی کتاب به فالنامه انبیا
اختصاص دارد.

چاپ اول

۷- متن کامل تعبیر خواب
محمدابن سیرین و دانیال پیغمبر.
حبیب‌بن ابراهیم تقلیسی: مصحح: م.
حسینی - تهران: نسیرین. - ۲۰۸ ص.
- وزیر (شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۱۴-۰۲-۷
در ابتدای کتاب با اشاره به آیاتی از
قرآن کریم، احادیث و روایات متعدد از
مطالبی همچون «تفاوت میان
خواب‌ها»، «معرفت خواب فراموش
شده»، «آداب و شرایط تأویل خواب» و
«روایای پیغمبران» سخن به میان
آمده سپس به ترتیب حروف الفبا
اسامی مرتبط با خواب تفسیر شده

مکاتب فلسفی

چاپ اول

۸- ایدئولوژی در منشا معتقدات.
ریمون بون: مترجم: ایرج علی‌آبادی.
- تهران: شیرازه. - ۳۴۴ ص. - رقی
(شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول
/ ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Ideologie, l'origine des idees
recues = the analysis of ...
شابک: ۹۶۴-۶۵۷۸-۱۷-۹
درک مشابهت‌ها و تفاوت‌های
ایدئولوژی و علم مهم‌ترین هدفی

است که مؤلف در کتاب حاضر دنبال
می‌کند. وی در اثبات این نظریه بیان
می‌دارد: «مقبولیت عام تمامی
ایدئولوژی‌ها از جمله به دلیل وجود
هسته‌هایی علمی در آن‌هاست که
مقدمات پذیرش آن‌ها را توسط جمعی
از دانشمندان فراهم می‌سازد».
عناوین برخی از فصل‌ها چنین است:
«پرسشی درباره ایدئولوژی»،
«ایدئولوژی چیست؟»، «آیا انسان
اجتماعی نامعقول است؟»، «گردشی
به دور یک جدول»، و «طرحی از یک
نظریه محدود درباره ایدئولوژی».

و مدیریت ۳۸
انگلیسی به زبان ساده ۲۸
تاریخ مختصر زبان‌شناسی ۱
ترجمه فنی آلمانی به فارسی ۵۹
تمرین گام به گام زبان انگلیسی (۲) ۲۹
دوره پیش‌دانشگاهی "بدون جواب" ۲۹
جدیدترین مجموعه سوالات امتحانات زبان انگلیسی ۲
دوره پیش‌دانشگاهی ۳۰
خودآموز گام به گام زبان فارسی (۳) ۳
سال دوم نظام جدید خودآموز و راهنمای عربی (۱) و (۲) ۶۰
پیش‌دانشگاهی ۶۰
دستور زبان فارسی ۱ و ۲ ۱۳
راهنمای جامع انگلیسی برای دانشجویان پزشکی E.S.M. ۳۹
راهنمای جامع خواندن از طریق Reading Through ۴۰
Reading ... =
زبان انگلیسی دوره دبیرستان پیش‌دانشگاهی کنکور ۳۱
زبان‌شناسی دکارتی: فصلی از تاریخ تفکر عقلگرا ۲
عربی سال سوم دوره راهنمایی ۶۱
فرمولهای انگلیسی و اصطلاحات مهم آن ۳۲
فرهنگ اصطلاحات زبان و ادبیات انگلیسی - عربی - فارسی و فارسی - عربی - انگلیسی ویژه دانشجویان ۱۵
فرهنگ پیش‌دانشگاهی مبتکران: ویژه دانش‌آموزان و داوطلبان کنکور ۱۶
فرهنگ عطائی انگلیسی - فارسی کاربردی ۱۷
فرهنگ فارسی (متوسط) ۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱
فرهنگ فشرده انگلیسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی ۱۸
فرهنگ فشرده فارسی به انگلیسی یکجلدی ۱۹
فرهنگ کوچک انگلیسی - فارسی ۲۰
فرهنگ مصادرالفه عربی به فارسی بخش ثلاثی مزید فیه: نسخه محفوظ

در کتابخانه آستان قدس رضوی ۶۲
فرهنگ همراه پیشرو آریان پور انگلیسی - فارسی ۲۱
فرهنگ همراه پیشرو آریان پور: انگلیسی - فارسی ۲۲
فرهنگ همسفر پیشرو آریان پور: انگلیسی - فارسی ۲۳
فرهنگ یک جلدی پیشرو آریان پور: انگلیسی - فارسی ۲۴-۲۵
قره العین فی النحو ۶۳
گام به گام با آموزش و حل زبان انگلیسی (۲) سال دوم نظام جدید متوسطه ۲۳
گرامر جامع: زبان انگلیسی بر اساس کتاب استراکچر ۳۴
مجموعه سوالات درجه‌بندی شده انگلیسی ۱ و ۲ و ۳ ۳۵
مجموعه سوالات درجه‌بندی شده عربی ۱ و ۲ و ۳ ۶۴
مجموعه سوالات درجه‌بندی شده فارسی نظام جدید ۱۴
مجموعه طبقه‌بندی شده عربی پیش‌دانشگاهی ۱ و ۲ اختصاصی انسانی ۶۵
مجموعه طبقه‌بندی شده عربی نظام جدید: قابل استفاده داوطلبان نظام قدیم کنکورهای سراسری و آزاد همراه با... ۶۶
مکالمات روزمره انگلیسی: قابل استفاده برای دانش‌آموزان، دانشجویان، مسافران خارج از کشور به همراه ترجمه... ۴۱
مکالمات روزمره عربی: همراه با قواعد ساده زبان عربی ۶۷
مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی، یاد، آموزش و خودآموز زبان انگلیسی برای شما به همراه ترجمه... ۴۲
مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی، یاد، آموزش و خودآموز زبان انگلیسی برای شما... ۴۳
واژه‌های ایرانی در نوشته‌های باستانی (عبری، آرامی - کلدانی) همراه با اعلام ایرانی ۵

نمایه پدیدآور

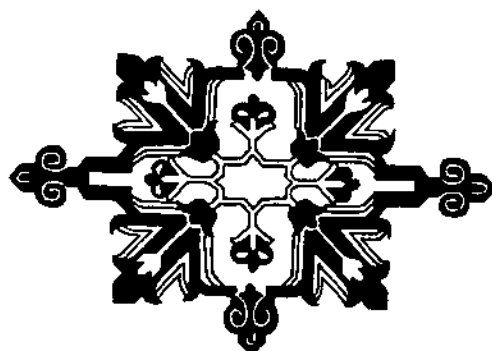
Adibpour, Susan ۳۷
Aghvami, Davoud ۵۱
Aldagi, Farhad ۴۹
Amir Hosyni, Malak ۴۹
Ebrahim ۴۹
Ashby, Michael ۲۶
Bailey, Richard X. ۴۷
Brown, P.Charles ۵۰
Bycina, David ۵۵
Calvert, Mary ۵۷
Crowther, Jonathan ۲۶
Defoe, Daniel ۵۷
Falla, Tim ۵۲
Farid, Anne ۲۶
Gear, Jolene ۴۸
Gear, Robert ۴۸
Hartley, Bernard ۴۵-۴۶-۵۴
Hornby, Albert Sydney ۲۶
Horri, Abbas ۵۳
Kavanagh, Kqthryn ۲۶
Keshavarz, Mohammad Hossein ۵۶
Kurtin, Mary ۵۸
Lim, Phyllis L. ۵۸
Mowat, Diane ۴۴
Mullen, Norma.D. ۵۰
Nematollahi, Vida ۴۹
Richards, Jack C. ۵۵
Salavatian, Frozan ۳۷
Soars, John ۵۲
Soars, Liz ۵۲
Twain, Mark ۴۴
Viney, Peter ۴۵-۴۶-۵۴
Wellman, Laurie ۵۸
آریان پورکاشانی، منوچهر ۲۱-۲۵
آریانا، مسعود ۱۶
آریانپورکاشانی، عباس ۱۹
آریانپورکاشانی، منوچهر ۱۹-۲۲-۲۳-۲۴
آقای، فاطمه ۱۴-۳۵-۶۴
اشرف‌الکتابی، حسن ۴۲-۴۳
اصلاتی، سردار ۱۵

اکبری، قاسم ۲۹
بحرالعلوم، محمدعلی ۶۳
تاجیک، پرویز ۳۰
جعفری، محمدرضا ۱۸
جونبی، عزیزالله ۶۲
چامسکی، نوام ۲
حق‌شناس، علی محمد ۱
حبیب، سلیمان ۲۰
خاکباز، سهیلا ۶۶
خرمی فرد، منوچهر ۳۳
دلگشایی، باهمکاری: بهرام ۲۴-۲۵
راسترو، امیرعلی ۴۱
رضوانی، محمد ۶۰
روینز، رابرت هنری ۱
روحانی‌نیا، یعقوب ۳۳
ژاله دوست، بهروز ۳۹-۴۰
سینتا، ساسان ۴
سهرابی، علیرضا ۳۱
شکوری، عباس ۲۸
شهسوری، ابراهیم ۳۴
طاهریان، احمد ۲
عسکری، جواد ۱۷
فرهادی، حسین ۴۰
فیلی، ایاد ۶۵-۶۷
کاظمی شریعتی‌بناهی، حسن ۳۸
کامکار، ویکتوریا ۲۷
کوهستانی، ناصر ۱۲-۶۱
گلستانی‌داریانی، نادر ۵۹
لاچوردی، حسن ۳
ماشین‌چی، غلامحسین ۳۲
معین، محمد ۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳
مفتون، پرویز ۴۰
موسوی‌عاملی، محمدبن صالح ۶۲
ورزگو، مینو ۴۰
هدایت، شهرام ۵
هیات‌طراحسان سوال‌کانون، فرهنگی آموزش ۱۴-۳۵-۶۴
یوسفی، حسین علی ۱۳

نمایه ناشر

آروین: تهران ۵۳
آزمون: تهران ۳-۲۹
اتحاد: تهران ۳۴

استاندارد: تهران ۴۲-۴۳
اسرار دانش: تهران ۶۷
امیرکبیر: تهران ۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳
بصائر: تهران ۱۵
بیک زبان: تهران ۵۲
پیکان: تهران ۶۰
تاجیک: تهران ۳۰
تنویر: تهران ۱۸
جانزاده: تهران ۴۴-۵۷
جهان دانش: تهران ۲۶
جهان رایانه: تهران ۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵
دانشگاه تهران: تهران ۵-۶۲-۶۳
دیباگران تهران: تهران ۴۹-۵۰
روزگار: تهران ۱۳
رهنما: تهران ۵۴
زبان نوین: تهران ۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۵۵
سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران ۵۱-۵۶
ستایش: تهران ۱۲-۳۱-۶۱
سیمین: تهران ۳۶-۵۸
عطایی: تهران ۱۷
فاطمی: تهران ۳۷
فرورزش: تبریز ۳۳-۳۹-۴۰
فرهنگ معاصر: تهران ۲۰
قوس: تهران ۳۸
کانون فرهنگی آموزش: تهران ۱۴-۳۵-۶۴-۶۵-۶۶
کتاب ماد: تهران ۱
کیوان: تهران ۳۲
گل آرا: تهران ۴۱
گلها: اصفهان ۴
مبتکران: تهران ۱۶
مرشد: تهران ۲۸
موسسه انتشارات جهاد دانشگاهی (ماجد): تهران ۵۹
موسسه چاپ و انتشارات: تهران ۵-۶۲-۶۳
میرسعیدی فراهانی: تهران ۲۷
نشر مرکز: تهران ۱
هرمس: تهران ۲

علاقه‌مندان به زبان فنی و تخصصی کامپیوتر، به منظور بهره‌گیری از منابع و مآخذ علمی و فنی، همچنین استفاده مطلوب از نرم‌افزارهای خارجی و شبکه‌های اطلاع‌رسانی بین‌المللی فراهم آمده است. راهنمای تلفظ در ابتدای کتاب به چاپ رسیده سپس هشت درس یا این مشخصات تدوین شده است: «تاریخچه کامپیوتر در ایران»، «کامپیوتر در دنیای ما»، «نسل‌های کامپیوتر»، «سخت‌افزار کامپیوتر»، «طبقه‌بندی کامپیوترها»، «نرم‌افزار کامپیوتر» و «نرم‌افزارهای سیستمی». در بخش پایانی کتاب واژگان لغات فنی جمع آمده است.

چاپ اول

۵۰-English for computer science.
Norma.D. Mullen, P.Charles Brown. تهران: دیباگران تهران. - ۱۰۰ ص. - جلد دوم. - وزیری (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۶۱-۰۸-۹

۵۱-English for the students of accounting.
Davoud Aghvami. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). - ۲۲۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
انگلیسی برای دانشجویان رشته حسابداری
شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۱۶۷-۴

چاپ اول

۵۲-Headway video: activity book elementary.
Tim Falla, ویراستار. Liz Soars. John Soars. تهران: پیک زبان. - ۷۲ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
۵۳-International: pre-one.
Abbas Horri. تهران: آروین. - ۶۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۵۰۰ ریال. - چاپ پنجم.
شابک: ۹۶۴-۶۲۱۷-۵۴-۰

چاپ اول

۵۴-New american streamline destinations.
Peter Viney, Bernard Hartley. تهران: رهنما. - ۱۰۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

۵۵-Person to person: communicative speaking and listening skills (book 1-2).
David Bycina, Jack C. Richards. تهران: زبان نوین. - ۱۱۲ ص. - جلد اول. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - ۵۰۰۰ نسخه.

۵۶-A practical course of english phonetics and phonology.
Mohammad Hossein Keshavarz. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). - ۹۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۳۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی:
آواشناسی
شابک: ۹۶۴-۴۴۳-۰۱۹-۰

چاپ اول

۵۷-Robinson cruses.
Daniel Defoe: یازدنویسی Mary Calvert. تهران: جانزاده. - ۹۶ ص. - رقی (شمیز). - ۲۶۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

در نوشتار حاضر، به گونه‌ای مجمل، ماجرای «رابینسون کروزوئه»، زندگی او در جزیره‌ای دورافتاده و حوادثی که با آن‌ها مواجه می‌شود، به زبان انگلیسی به طبع رسیده است. این کتاب برای زبان‌آموزان سطوح متوسط منتشر شده است.

۵۸-TOEFL grammar workbook.
Laurie Wellman, Mary Kurtin, Phyllis L. Lim. تهران: سیمین. - ۲۵۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۰۰۰ نسخه.

کاربرد زبان آلمانی معیار

چاپ اول

۵۹-ترجمه فنی آلمانی به فارسی.

نادر گلستانی‌داریانی. تهران: موسسه انتشارات جهاد دانشگاهی (ماجد). - ۳۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Technische ubersetzung deutsch - persisch
شابک: ۹۶۴-۴۴۳-۰۱۹-۰

کتاب درسی حاضر مجموعه‌ای از اصطلاحات فنی «آلمانی به فارسی» است که برای تدریس در دانشگاه‌ها در نظر گرفته شده است. برای هر عبارت ابتدا توضیحاتی به زبان آلمانی، سپس ترجمه آن به زبان فارسی به طبع رسیده است.

زبان عربی

۶۰-خودآموز و راهنمای عربی (۱) و (۲) پیش‌دانشگاهی.
محمد رضوانی. تهران: پیکان. - ۳۵۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۴۳-۱۱-۰

چاپ اول

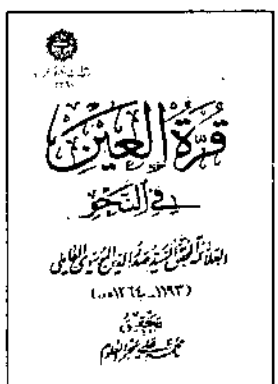
۶۱-عربی سال سوم دوره راهنمایی.
ناصر کوهستانی. تهران: ستایش. - ۱۱۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۷۴۳-۰۰۳

۶۲-فرهنگ مصادرالفه عربی به فارسی بخش ثلاثی مزید فیه: نسخه محفوظ در کتابخانه آستان قدس رضوی.
مصباح عزیزالله جوینی. تهران: دانشگاه تهران، موسسه چاپ و انتشارات. - ۲۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Farhang-i masaderul-loghat: arabic - persian solasi mazid...
شابک: ۹۶۴-۰۲-۴۰۴۸-۰

۶۳-قره العین فی النحو. محمدن صالح موسوی‌عاملی: گردآورنده: محمدعلی بحرالعلوم. تهران: دانشگاه تهران، موسسه چاپ و انتشارات. - ۲۶۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۰۳-۴۰۲۶-X

چاپ اول

اثر حاضر کتابی است در نحو عربی که به همین زبان تحریر شده است. «اقسام کلمه»، «اعراب»، «فعل»، «اسم»، «افعال القلوب»، «باب الاشتغال»، «انواع مفعول»، «حال»، «تمییز»، «التوکید» و «بدل» از جمله مباحث این کتاب هستند. در بخش انتهایی کتاب آیات مورد استفاده در کتاب به صورت جدول تنظیم شده است.

چاپ اول

۶۴-مجموعه سوالات درجه‌بندی شده عربی ۱ و ۲ و ۳.
فرهنگی‌آموزش هیات طراحان سوال کانون: ویراستار: فاطمه آقایی. تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۸ ص. - رحلی (گلاس). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۰۲۴-۰

چاپ اول

۶۵-مجموعه طبقه‌بندی شده عربی پیش‌دانشگاهی ۱ و ۲ اختصاصی انسانی.
ایاد فیلی. تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۱۲۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۰۹-۷

۶۶-مجموعه طبقه‌بندی شده عربی نظام جدید: قابل استفاده داوطلبان نظام قدیم کنکورهای سراسری و آزاد همراه با...

گردآورنده: سهیلا خاکباز. تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۶۴ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ چهاردهم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۰۳-۸

چاپ اول

۶۷-مکالمات روزمره عربی: همراه با قواعد ساده زبان عربی. ایاد فیلی. تهران: اسرار دانش. - ۲۳۶ ص. - رقی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۹-۱۸-X

نمایه عنوان

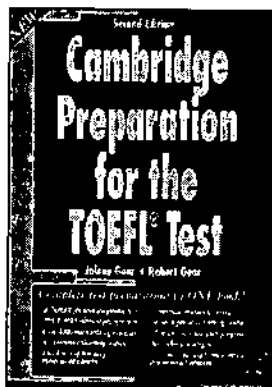
A vocabulary workbook: prefixes, roots, and ... ۳۶
The adventures of finn huckleberry ۴۴
American streamline departures: an intensive american english course forbeginners ... ۴۵
American streamline departures: workbook units 1-80 ۴۶
The best test preparation for as the TOEFL test of english a ... ۴۷
Cambridge preparation for the TOEFL test ۴۸
English book ۴۷
English for computer science ۴۹-۵۰
English for the students of accounting ۵۱
Headway video: activity book elementary ۵۲
International: pre-one ۵۳
New american streamline destinations ۵۴
Oxford advanced learner's dictionary of current english ۲۶

Person to person: communicative speaking and listening skills (book 1-2) ۵۵
A practical course of english phonetics and phonology ۵۶
Robinson cruses ۵۷
TOEFL grammar workbook ۵۸
آواشناسی فیزیکی زبان فارسی (توصیف مشخصه‌های صوت شناختی واج‌های زبان فارسی) ۳
ادبیات و دستور زبان فارسی دوره راهنمایی ۱۲
انگلیسی (۱) سال اول نظام جدید آموزش متوسطه: کلیه درسها و تمرینها به صورت تست با پاسخنامه به ... ۲۷
انگلیسی برای دانشجویان حسابداری

۴۸- Cambridge preparation for the TOEFL test

Robert Gear, Jolene Gear
تهران: زبان نوین - ۵۶۸ ص.
وزیری (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال.
چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

این مجموعه به زبان انگلیسی، حاوی پرسش و پاسخ‌هایی است مربوط به آزمون «تافل». افزون بر آن، مطالبی از این قبیل در کتاب فراهم آمده است: معرفی «تافل» و چگونگی ثبت نام در آن، تمرین‌های شنیداری و درک گفتار با استفاده از چهار نوار کاست، تمرین‌های نوشتاری و گرامری، تمرین‌های خواندن و شناخت لغات در متن، تمرین‌های قدم به قدم در خصوص نوشتن مطلب، تست‌هایی برای سنجش مطالب آموخته شده و کسب توانایی برای شرکت در امتحان.

چاپ اول

۴۹- English for computer science.

Farhad Aldagi و ایراستار Malak Ebrahim Amir Hosyni, Vida Nematollahi :
تهران: ۹۶ ص. - جلد اول - وزیری (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۶۱-۰۷-۰

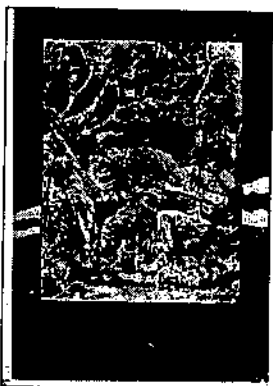
متن حاضر با هدف فراگیری

«گشت و گذار بیرون شهری»
«راهنمای خرید»، «بانک و پول»
«پزشک» و «بخش مرجع».

چاپ اول

۴۴-The adventures of huckleberry finn.

Mark Twain: بازنویسی Diane Mowat :
تهران: جانزاده - ۹۶ ص. - رقی (شمیز) - ۳۶۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۲۰۰ نسخه.

«ماجراهای هاکلبری فین» اثر «مارک توین» در این کتاب به گونه‌ای خلاصه برای زبان‌آموزان سطوح متوسط به چاپ رسیده است. در این داستان، چهاره‌ای از نوجوان عصر نویسنده به تصویر کشیده که با نام‌های زندگی، حوادث گوناگونی را پشت سر می‌گذارد. «هاکلبری» با داشتن پدری نالایق و دائم‌الخمر، به حال خود رها می‌شود و با مصایب متعدد روبه‌رو می‌گردد. در پایان کتاب تمریناتی از متن حاضر گنجانده شده است.

۴۵-American streamline departures: an intensive american english course for beginners

Peter Viney, Bernard Hartley
تهران: زبان نوین - ۹۲ ص. - جلد اول - وزیری (شمیز) - ۷۵۰۰ (دوره) - ۱۰۰۰۰ نسخه.
ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

۴۶-American streamline departures: workbook units 1.80.

Peter Viney, Bernard Hartley
تهران: زبان نوین - ۹۶ ص. - وزیری (شمیز).

۴۷-The best test for the preparation TOEFL test of english as a

Richard X. Bailey [et al] :
تهران: زبان نوین - ۷۲۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - ۵۰۰۰ نسخه.

قالب جملات گفتاری، مطالب مختلف و مورد نیاز مسافران فراهم آمده است. تلفظ هر کلمه انگلیسی با استفاده از الفبای فارسی در کنار هر واژه آورده شده است. جملات و واژگان کتاب مربوط به «رفتن به فرودگاه»، «اقامت در مکان‌های مختلف» و «حوایج روزمره» است. در این مجموعه، عبارات و جملات انگلیسی با ترجمه فارسی به طبع رسیده است.

چاپ اول

۴۳- کلمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی، یا: آموزش و خودآموز زبان انگلیسی برای شما...
حسن اشرف‌الکتابی - تهران: استاندارد - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۵-۰۷-۸

شما در کتاب حاضر از «مجموعه کتاب‌های آموزشی زبان استاندارد» بیش از ۳۲۰۰ واژه انگلیسی در قالب ۱۴۰۰ جمله گفتاری، مطالب مختلف و مورد نیاز مسافران به طبع رسیده است. هر عبارت انگلیسی با تلفظ و ترجمه فارسی همراه است. «آموزش الفبای انگلیسی»، «واژه‌های پایهای و پس‌کاربرد» و «تلفظ در زبان انگلیسی» مطالب ابتدایی کتاب را تشکیل می‌دهد. فصول بعدی کتاب نیز به ترتیب عبارت‌اند از: «بعضی از لغات و اصطلاحات مهم کاربردی»، «ورود»، «صرف غذا بیرون از منزل»،

کاربرد زبان انگلیسی معیار

۲۱۸

۳۸- انگلیسی برای دانشجویان حسابداری و مدیریت.

حسن کاظمی شریعتی-پناهی - تهران: قوس - ۲۰۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۱۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

English for the students of accounting and management
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۶-۳۹-۰

۳۹- راهنمای جامع انگلیسی برای دانشجویان پزشکی E.S.M. بهروز ژاله دوست - تبریز: فروزش - ۳۲۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

A comprehensive guide to english for the students
شابک: ۹۶۴-۶۷۰۴-۳۸-۷

۴۰- راهنمای جامع خواندن از طریق خواندن Reading = Through Reading ...
مینو وزرگر، حسین فرهادی، پرویز مفتون: مترجم: بهروز ژاله دوست - تبریز: فروزش - ۲۳۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

A Comprehensive guide to reading through reading general ...
شابک: ۹۶۴-۶۷۰۴-۳۹-۵

۴۱- مکالمات روزمره انگلیسی: قابل استفاده برای دانش‌آموزان، دانشجویان، مسافران خارج از کشور به همراه ترجمه...
امیرعلی راسترو - تهران: گل آرا - ۱۴۴ ص. - بیاضی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

English daily conversation
شابک: ۹۶۴-۹۰۸۴-۲-۲

چاپ اول

۴۲- مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی، یا: آموزش و خودآموز زبان انگلیسی برای شما به همراه ترجمه...
حسن اشرف‌الکتابی - تهران: استاندارد - ۲۷۲ ص. - جیبی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۵-۰۸-۶

شما در این کتاب «خودآموز» بیش از ۳۲۰۰ واژه مفرد و مرکب انگلیسی در

عنوان به لاتین:

English formulas and the important idioms

شابک: ۹۶۴-۵۵۸۱-۰۸-۷
محتوای اصلی این نوشتار عبارت‌اند از: فرمول ساختن جمله در زبان انگلیسی، ضمائر گوناگون، افعال کمکی، زمان‌ها، صفات، قید، انواع جمله جروف تعریف، حروف اضافه، و کلمات و اصطلاحات مفید. عناوین یاد شده با مثال‌های فارسی و انگلیسی همراه است.

۳۳- گام به گام با آموزش و حل زبان انگلیسی (۲) سال دوم نظام جدید متوسطه.

تهیه کننده: یعقوب روحانی‌نیا، منوچهر خرمی‌فرد - تبریز: فروزش - ۱۷۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۰۴-۱۰-۷

۳۴- گرامر جامع: زبان انگلیسی بر اساس کتاب استراکچر.

مترجم: ابراهیم شهسواری - تهران: اتحاد - ۳۸۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Comprehensive English Grammar For University Students ...
شابک: ۹۶۴-۵۶۰۲-۰۷-۶

چاپ اول

۳۵- مجموعه سوالات درجه‌بندی شده انگلیسی ۱ و ۲ و ۳.

فرهنگی آموزش هیات طراحان سوال کانون: ویراستار: فاطمه آقایی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۴۸ ص. - رحلی (کلاس) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶۰-۱۷-۸

۳۶- A vocabulary workbook: prefixes, roots, and ...

Anne Farid : تهران: سیمین - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز) - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

۳۷- English book. Susan Adibpour و ایراستار Frozan Salavatian : تهران: فاطمی - ۱۷۲ ص. - جلد اول - وزیری (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

انگلیسی سال اول نظری - فنی و حرفه‌ای - کاردانش
شابک: ۹۶۴-۳۱۸-۲۷۳-۸

شامل مباحث عمومی دستور زبان است. بخش دوم که مشکل از پنج فصل است، مباحثی چون دستور تاریخی و تاریخچه دسترنویسی و اصطلاحات دستوری و زبان‌شناسی را در برمی‌گیرد. عناوین برخی فصل‌ها عبارتند از: «واژه‌شناسی»، «جمله و نقش‌پذیری واژه»، «زبان و تحول آن»، «واحد‌های زبان»، «نگاهی به دستور تاریخی» و «پرسش و تمرین».

چاپ اول

۱۴- مجموعه سوالات درجه‌بندی شده فارسی نظام جدید. فرهنگ آموزش هیات طراحان سوال کانون: ویراستار: فاطمه آقایی. تهران: کانون فرهنگی آموزش. ۴۸ ص. - رجلی (گلاس). ۴۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۲۰-۸

واژه‌نامه‌های زبان انگلیسی

چاپ اول

۱۵- فرهنگ اصطلاحات زبان و ادبیات انگلیسی - عربی - فارسی و فارسی - عربی - انگلیسی ویژه دانشجویان... سردار اصلانی. - تهران: بصائر. ۱۶۰ ص. - وزیر (شمیز). ۵۷۰۰ ریال. چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: A trilingual dictionary of common terms in language and ... شابک: ۹۶۴-۹۰۵۱۶-۸-۷

در این واژه‌نامه قریب به ۴۵۰۰ واژه و اصطلاح رشته‌های زبان و ادبیات عرب و فارسی به زبان انگلیسی گردآمده است. این واژه‌ها که براساس الفبای انگلیسی تنظیم شده با معادل عربی و فارسی آن همراه است. گفتنی است حدود یک چهارم این اصطلاحات و واژه‌ها از کتاب «اصطلاحات زبان و ادبیات»

اثر «امیل یعقوب»، «بشام برکه» و «می شیخانی» اقتباس شده است.

۱۶- فرهنگ پیش‌دانشگاهی مبتکران: ویژه دانش‌آموزان و داوطلبان کنکور.

مسمود آریانا. - تهران: مبتکران. ۲۴۰ ص. - وزیر (شمیز). ۹۰۰۰ ریال. چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

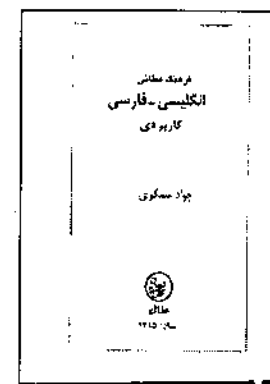
Farhang mobtakeran english - farsi dictionary for high... شابک: ۹۶۴-۴۸۶-۰۵۵-۱

چاپ اول

۱۷- فرهنگ عطائی انگلیسی - فارسی کاربردی.

چواد عسکری. - تهران: عطائی. ۱۰۷۲ ص. - جیبی (گالینگور). ۲۳۰۰ ریال. چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

English - persian practical dictionary شابک: ۹۶۴-۳۱۳-۴۵۷-۱

در ابتدای این فرهنگ، راهنمای تلفظ واژگان به چاپ رسیده سپس لغات و عبارات انگلیسی همراه با برابرهای فارسی تدوین شده است. در فرهنگ حاضر، اغلب افعال و کلماتی که دارای حروف اضافه اختصاصی هستند، با معانی مختلف به چاپ رسیده است. ذکر اصطلاحات فعلی جداشونده و جداشونده از دیگر مختصات این فرهنگ به شمار می‌آید.

۱۸- فرهنگ فشرده انگلیسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی.

محمد رضا جعفری. - تهران: تنویر. ۱۵۴۴ ص. - وزیر (گالینگور). ۵۰۰۰ ریال. چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Concise english - english english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۹۰۱۴۱-۲-۸

۱۹- فرهنگ فشرده فارسی به انگلیسی یک‌جلدی.

عباس آریانپورکاشانی، منوچهر آریانپورکاشانی. - تهران: امیرکبیر. ۱۴۵۸ ص. - رقصی (گالینگور). ۳۲۰۰۰ ریال. چاپ چهاردهم / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The concise persian english dictionary شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۱۶۳-۵

۲۰- فرهنگ کوچک انگلیسی - فارسی.

سلیمان حبیب. - تهران: فرهنگ معاصر. ۷۶۸ ص. - جیبی (گالینگور). ۱۴۵۰۰ ریال. چاپ شانزدهم. عنوان به لاتین:

The shorter english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۵۵۴۵-۰۰۴-۸

چاپ اول

۲۱- فرهنگ همراه پیشرو آریانپور انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریانپورکاشانی. - تهران: جهان رایانه. ۹۹۶ ص. - جیبی (گالینگور). چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The aryanpur progressive english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۶-۷

۲۲- فرهنگ همراه پیشرو آریانپور: انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریانپورکاشانی. - تهران: جهان رایانه. ۹۹۶ ص. - جیبی (سلفون). ۲۲۰۰۰ ریال. چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The aryanpur progressive english - persian dictionary شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۶-۷

چاپ اول

۲۳- فرهنگ همسفر پیشرو آریانپور: انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریانپورکاشانی. - تهران: جهان رایانه. ۵۷۲ ص. - جیبی (سلفون). ۱۲۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The aryanpur progressive english - persian dictionary ... شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۷-۵

۲۴- فرهنگ یک جلدی پیشرو آریانپور: انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریانپورکاشانی، باهمکاری: بهرام دلگشایی. - تهران: جهان رایانه. ۱۷۱۰ ص. - وزیر (گالینگور). ۴۵۰۰۰ ریال. چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

The aryanpur progressive english - persian dictionary ... شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۱-۶

۲۵- فرهنگ یک جلدی پیشرو آریانپور: انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریانپورکاشانی، باهمکاری: بهرام دلگشایی. - تهران: جهان رایانه. ۱۷۱۶ ص. - جلد اول. - وزیر (گالینگور). چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The aryanpur progressive english - persian dictionary ... شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۱-۶

۲۶-Oxford advanced dictionary of learner's current english.

Albert Sydney Hornby ویراستار: Michael Ashby, Kqthryn Crowther : Kavanagh, Jonathan Crowther : - تهران: جهان دانش. ۱۴۴۴ ص. - وزیر (سلفون). ۳۵۰۰۰ ریال. چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

دستور زبان انگلیسی

چاپ اول

۲۷- انگلیسی (۱) سال اول نظام جدید آموزش متوسطه: کلیه درسها و تمرینها به صورت تست با پاسخنامه به ...

ویکتوریا کامکار. - تهران: میرسمیدی فراهانی. ۱۶۰ ص. - وزیر (شمیز). ۶۵۰۰ ریال. چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۰۴۲-۲-۵

در این کتاب راهنما، مطالب کتاب زبان انگلیسی سال اول دبیرستان - اعم از لغات، گرامر، کاربرد زبان و تلفظ - به صورت تست چهار گزینه‌ای عرضه شده است. در پایان کتاب، لغات درسها و تمرینهای کتاب یاد شده به ترتیب کاربرد، به همراه معانی فارسی، به چاپ رسیده است.

۲۸- انگلیسی به زبان ساده. عباس شکوری. - تهران: مرشد. ۳۲۸ ص. - وزیر (شمیز). ۱۳۵۰۰ ریال. چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

عنوان به لاتین: English in a simple method شابک: ۹۶۴-۶۱۵۵-۰۸-۱

چاپ اول

۲۹- تمرین گام به گام زبان انگلیسی (۲) دوره پیش‌دانشگاهی «بدون جواب».

قاسم اکبری. - تهران: آزمون. ۱۰۸ ص. - وزیر (شمیز). ۲۵۰۰ ریال. چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۴۰۴-۶

چاپ اول

۳۰- جدیدترین مجموعه سوالات امتحانات زبان انگلیسی ۲ دوره پیش‌دانشگاهی.

پرویز تاجیک. - تهران: تاجیک. ۲۵۲ ص. - وزیر (شمیز). ۷۵۰۰ ریال. چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۰۵-۲۸-۱

چاپ اول

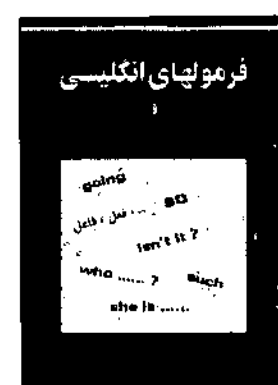
۳۱- زبان انگلیسی دوره دبیرستان پیش‌دانشگاهی کنکور.

علیرضا سهرابی. - تهران: ستایش. ۲۴۰ ص. - وزیر (شمیز). ۷۵۰۰ ریال. چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۷۲۳-۲-۸

چاپ اول

۳۲- فرمولهای انگلیسی و اصطلاحات مهم آن.

غلامحسین ماشینچی. - تهران: کیوان. ۶۰ ص. - رقصی (شمیز). ۲۵۰۰ ریال. چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

۱- تاریخ مختصر زبان‌شناسی.

رابرت هنری روبینز؛ مترجم: علی محمد حق شناس. - تهران: نشر مرکز، کتاب ماد. - ۶۰۸ ص. - رقیعی (شمیز). - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۱۵۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

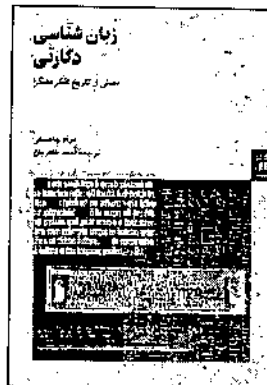
A short history of linguistics

شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۰۸۱-۵

چاپ اول

۲- زبان‌شناسی دکارتی: فصلی از تاریخ تفکر عقلگرا.

نوام چامسکی؛ مترجم: احمد طاهریان. - تهران: هرمس. - ۱۳۶ ص. - رقیعی (شمیز). - ۵۸۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۴۱-۰۹-۱

پژوهش حاضر اولین کتاب از سلسله آثار «مجموعه ادب فکر» است که به منظور درک ماهیت زبان، فرآیندها و ساختارهای ذهنی آن به طبع رسیده است. «جنبه خلاقانه کاربرد زبان»، «زرفساخت و روساخت»، «توصیف و تبیین در زبان‌شناسی» و «فراگیری و کاربرد زبان» عناوین کتاب را تشکیل می‌دهند. در تحقیق حاضر با توجه به زبان‌شناسی دکارتی و نظریه ذهن، این مباحث مطرح می‌شود: ۱- تحقیقاتی که مستقیماً به ماهیت زبان می‌پردازند. ۲- مطالعات مربوط به کاربرد زبان و نیز توانایی‌ها و سازماندهی ذهنی که پیش‌نیاز این کاربرد است. ۳- پژوهش‌های مربوط به سابقه مطالعات زبانی که گرایش‌های مختلف در پژوهش‌های زبانی را در جایگاه مناسب تاریخی و فکری خود قرار می‌دهد. همچنین از دیگر ویژگی‌های این کتاب توصیف نحوه معناشناسی و واج‌شناسی زبان‌های گوناگون و سیر تحول آن‌هاست. افزون بر آن، استفاده از زبان برای مقاصد ادبی، مطالعه ابزارهای صوری شعر و آثار جامعه‌شناسی زبان و رابطه زبان و

تقریباً در دیگر شکل‌های تعامل اجتماعی، غیر از مطالب اصلی کتاب حاضر، شمار می‌آید.

زبانهای ایرانی

۲۱۱

چاپ اول

۳- خودآموز گام به گام زبان فارسی (۳) سال دوم نظام جدید. حسن لاجوردی. - تهران: آزمون. - ۲۰۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۵۴۰-۹

نظامهای نوشتاری و واج‌شناسی زبان فارسی

چاپ اول

۴- آواشناسی فیزیکی زبان فارسی (توصیف مشخصه‌های صوت شناختی واج‌های زبان فارسی). ساسان سپنتا. - اصفهان: گله. - ۱۳۶ ص. - رقیعی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The sound pattern of persian
شابک: ۹۶۴-۶۴۵۶-۰۳-۰

در اثر حاضر مشخصه‌های صوت شناختی واج‌های زبان فارسی ذیل نه بخش توصیف شده است: «خصوصیات صوتی تمایزدهنده واج‌ها»، «مشخصه‌های صوت شناختی و تحلیل آکوستیکی واحدهای ملفوظ»، «دستگاه‌های مورد استفاده»، «تعیین سازه‌های واج‌های زبان فارسی (۱)»، «روش کار در سنجش سازه‌ها»، «تعیین سازه‌های واج‌های زبان فارسی (۲)»، «کشش (امتداد) واج‌های زبان فارسی»، «عوامل زیر زنجیری و عناصر نوایی»، و «فرآیندهای واجی». در این کتاب آواشناسی گفتاری و واحدهای آوایی زبان، از دیدگاه «اندام‌های گفتاری» بررسی

شده و براساس نقش هر یک از اندام‌های گفتار در تولید، واحدهای زنجیره گفتار رده‌بندی شده است. نگارنده بافت‌های مناسب از زبان فارسی را با دستگاه‌های الکترو آکوستیک و برحسب طرح‌ها و نظریه‌های نظریه پردازانی همچون: «پاکویسون»، «فانت»، «هاله»، «چامسکی» ارزیابی می‌کند. در کتاب حاضر مشخصه‌های معتبر آوایی واج‌ها و گونه‌های آن در زبان فارسی و تاثیر آن‌ها بر یکدیگر در زنجیره کلام، تعیین سازه‌ها، کشش و عناصر نوایی، فرآیندهای واجی و رده‌بندی آن‌ها بررسی شده است.

ریشه‌شناسی زبان فارسی

۲۱۲

۵- واژه‌های ایرانی در نوشته‌های باستانی (عبری، آرامی - کلدانی) همراه با اعلام ایرانی.

شهرام هدایت. - تهران: دانشگاه تهران، موسسه چاپ و انتشارات. - ۹۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۵۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Iranian words in the ancient texts hebrew - aramaic
شابک: ۹۶۴-۰۳-۴۰۸۲-۰

واژه‌نامه‌های زبان فارسی

۲۱۳

۶- فرهنگ فارسی (متوسط). محمد معین. - تهران: امیر کبیر. - ۱۵۸۸ ص. - جلد اول. - رقیعی (گالینگور). - (دوره) ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

A persian dictionary
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۷۵-۱

۷- فرهنگ فارسی (متوسط).

محمد معین. - تهران: امیر کبیر. - ۱۳۰۶ ص. - جلد دوم. - رقیعی (گالینگور). - (دوره) ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

A persian dictionary
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۷۸-۶

۸- فرهنگ فارسی (متوسط).

محمد معین. - تهران: امیر کبیر. - ۱۴۸۲ ص. - جلد سوم. - رقیعی (گالینگور). - (دوره) ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

A persian dictionary
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۷۹-۴

۹- فرهنگ فارسی (متوسط).

محمد معین. - تهران: امیر کبیر. - ۱۵۷۰ ص. - جلد چهارم. - رقیعی

(گالینگور). - (دوره) ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:
A persian dictionary
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۸۰-۸

۱۰- فرهنگ فارسی (متوسط). محمد معین. - تهران: امیر کبیر. - ۱۲۵۲ ص. - جلد پنجم. - رقیعی (گالینگور). - (دوره) ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

A persian dictionary
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۸۱-۶

۱۱- فرهنگ فارسی (متوسط). محمد معین. - تهران: امیر کبیر. - ۱۱۳۶ ص. - جلد ششم. - رقیعی (گالینگور). - (دوره) ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

A persian dictionary
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۸۲-۴

دستور زبان فارسی

۲۱۴

چاپ اول

۱۲- ادبیات و دستور زبان فارسی دوره راهنمایی. ناصر کوهستانی. - تهران: ستایش. - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۷۴۳-۱-۱

چاپ اول

۱۳- دستور زبان فارسی ۱ و ۲. حسین علی یوسفی. - تهران: روزگار. - ۲۷۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۷۵-۱۹-۰

مباحث این کتاب به منظور تدریس دستور زبان فارسی در دوره کارشناسی ادبیات فارسی فراهم آمده است. این مجموعه براساس برنامه آموزش عالی در دو بخش تدوین شده است: بخش اول با عنوان «دستور ۱» در شش فصل

۴۴	مهراندیش: تهران	۲۳	کلیه: تهران	۲۲-۸۱-۸۴	فرادید: تهران	شرکت انتشارات علمی و فرهنگی:	زیرین: تهران ۴۸-۱۰۹-۱۸۷-۱۸۸
۱۴۵	میترا: تهران	۱۲۵-۱۲۶	کویز: تهران	۱۱۰	فرانک دوانلو: تهران	تهران ۳۳-۳۸-۴۰-۴۱	سازمان تبلیغات اسلامی: تهران ۲۹
۱۰۲	نارنج: تهران	۱۷۰	کیوان: تهران	۱-۳-۹-۱۱-۱۲	فردوس: تهران	شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران:	سازمان چاپ و انتشارات: تهران ۵۳
۱۵۸-۱۵۹-۱۶۴	نسرین: تهران	۱۰	گلچین ادب: تهران	۱۵-۱۹-۱۳۴-۱۳۸-۱۷۹	تهران	تهران ۳۶-۶۳	سالی: تهران ۷۸-۸۰-۸۵-۱۴۲
۷۳-۱۱۵	نشر آبی: تهران	۱۰۵-۱۰۷	لعل: تهران	۱۷۳	فرزان روز: تهران	شقایق: تهران ۴۲-۱۵۱	سخن: تهران ۵۶-۵۹-۶۰
۱۵۵-۱۶۹	نشر مرکز: تهران	۶-۱۶۷	لوح سیمین: تهران	۱۴۹	فریور: تهران	شیخ صفی‌الدین: اردبیل ۷۷	سروش: تهران ۵
۱۷۴-۱۷۶-۱۷۷-۱۸۱	نشر نی: تهران	۱۴۶	محراب قلم: تهران	۲۳	فکرروز: تهران	صدرا: تهران ۵۰	سفیر صبح: تهران ۱۷
۱۲۷-۱۴۷	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: تهران ۵۲	۴۵	محمد: تهران	۱۰۶-۱۲۰	قصیده: تهران	صنم: تهران ۶۱	سمیر: تهران ۱۶۰-۱۷۸
		۶۷	مرکز کرمان شناسی: کرمان	۳۰-۳۲-۱۴۶	قطره: تهران	طرح و اجرای کتاب: تهران ۱۲۱-۱۲۲	سناه دل: تهران ۱۵۳
		۱۸	مرکز مطالعات ایرانی: تهران	۲۴-۲۵-۲۶	قله: تهران	طلوع: تهران ۴۶	سیف: تهران ۷۲
		۵۴	سروراید: تهران	۱۶۲	کارنگ: تهران	عارف: تهران ۴۳	شاعر: تهران ۵۷
		۹۳	معلم: تهران	۱۵۴	کانون فرهنگی آموزش: تهران ۱۴	علم: تهران ۳۹	شاهد: تهران ۸۳-۱۰۴-۱۰۸
۹۶	ویستار: تهران	۳۱	موسسه چاپ و انتشارات: تهران	۱۲۴	کتاب زمان: تهران	علمی: تهران ۳۵	شباویز: تهران ۱۱۳-۱۳۹-۱۴۰
۱۱۹	یسنه: تهران						۱۶۳

۱ مدت اشتراک: یکسال ۲ بهاء اشتراک: (جهت ۱۲ شماره)

موضوع	تهران	شهرستان	تعداد	موضوع	تهران	شهرستان	تعداد
کلیات	۱۹/ ۲۰۰ ریال	۲۰/ ۴۰۰ ریال		هنر	۱۹/ ۲۰۰ ریال	۲۰/ ۴۰۰ ریال	
دین	۱۹/ ۲۰۰ ریال	۲۵/ ۲۰۰ ریال		ادبیات	۲۰/ ۴۰۰ ریال	۲۶/ ۴۰۰ ریال	
علوم اجتماعی	۱۹/ ۲۰۰ ریال	۱۹/ ۲۰۰ ریال		تاریخ و جغرافیا	۲۰/ ۴۰۰ ریال	۲۰/ ۴۰۰ ریال	
علوم و فنون	۱۹/ ۲۰۰ ریال	۱۹/ ۲۰۰ ریال		کودک و نوجوان	۲۰/ ۴۰۰ ریال	۲۰/ ۴۰۰ ریال	

* (مبالغ فوق شامل هزینه های ارسال نیز می باشد)

۳ نحوه اشتراک:

فرم شماره ۴ را تکمیل و براساس جدول بالای بهای اشتراک را محاسبه و به شماره جسال ۱۸۵۲۰۸۶۹ بانک تجارت ۱۸۵ انقلاب فلسطین واریز نموده و اصل فیش را به همراه فرم فوق به نشانی تهران صندوق پستی ۱۳۱۴۵-۲۱۲ و یا تهران خیابان انقلاب بین صبا و فلسطین ساختمان شماره ۱۱۷۸ خانه کتاب ارسال فرمائید. جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۶۷۱۳۵۰۷ - ۶۷۱۴۷۰ تماس حاصل فرمائید.

۴ مشخصات مشترک:

مدیر مسئول

کد پستی:

امضاء- تاریخ

نام / موسسه / سازمان

نشانی استان

شهرستان

موارد درخواستی

تعداد

شماره پرونده

تاریخ ثبت درخواست

نمایشنامه فرودگاه	۱۰۸	پورانفر، شهرام	۱۷۸	رهادوست، بهار	۸۰	قزوینی، محمد	۴۲-۴۵	ولی‌زاده، رضا	۴۹
نور عشق	۹۹	پوربیرار، ناصر	۱۵۴	ریپکا، بان	۴۷	قصاع، محمد	۱۱۱-۱۶۱	ولیزاده، عباس	۴۷
و پای من که قلم شد نوشت برگردیم	۱۰۰	پورخانی، نادر	۱۲	زرین‌کنک، شمس‌الدین	۱۷۵	کاخی، مرتضی	۷	ولیمیان، تنسی	۸
وسوسه ازدواج	۱۴۱	پورعلی، احمد	۱۳	زرین‌کوب، عبدالحسین	۲۵	کارتلند، باربارا	۱۷۰	هدایت‌پور، لیلا	۲
وصال عشق: مدح و مراثی چهارده معصوم (ع)	۱۸۹	تاجبخش، غزل	۷۹-۸۸	زمانی، کریم	۳۷	کاسلر، کلایو	۱۵۸	هومن، حیدرعلی	۴
وطن‌فروش: شش داستان کوتاه	۱۷۴	تجویدی، محمد	۲۷	زمانی‌نعمت‌سرا، کامران	۶۲	کاظمی، مهدی	۱۰۰	یزدانی، زینب	۱-۱۹
همزاد سوم	۱۷۵	تربابی، منوچهر	۳۶	سامانی، سپیده	۶۹	کرم‌پور، فرزانه	۱۳۷	یعقوبی، محمد	۱۰۶
هنر در منظومه هستی	۱۵۳	توحیدی، محمود	۶۷	سپهری، سهراب	۸۲	کریمی، آگاتا (میلر)	۱۷۲	یوردشاهیان، اسماعیل	۱۲۰
هی می‌روی و این جاده تمام نمی‌شود	۱۰۱	تورانی، بابک	۲	ستاری، جلال	۱۴۵	کریم‌پور، حسن	۱۲۳	یوسفی‌نراقی، علی	۷۲
هیاهوی بسیار برای هیچ ...	۱۶۸	تیموری، قاسم	۱۶۲	سحابی، مهدی	۱۵۵	کریمی‌حکاک، محمود	۶-۱۶۷		
هیج آبی (مجموعه شعر)	۱۰۲	جامپ، جان	۱۵۵	سرکاراتی، بهمن	۱۴۶	کسرابی، سیاوش	۵۶		
یاد بعضی نفرات	۱۶	جانفدا، اصغر	۱۸	سرور، رضا	۱۰۷	کلارک، آرتور چارلز	۱۷۳		
یاد بیدار: یادی از صادق هدایت و نقد آثارش	۱۴۲	جلالی، جمال‌الدین	۲۸	سعدینیا، گلرخ	۱۶۲	کلارک، مری‌هیگینز	۱۶۱		
یادت میاد	۱۰۳	جلالی‌پندری، یدالله	۵۴	سلطانی، سعید	۱۴	کی‌مرام، منوچهر	۱۳۹-۱۴۰-۱۶۳		
یادگار آذری: پندیات، مدح و مراثی چهارده معصوم (ع)	۱۹۰	جمالی، سیروس	۷۵	سمسار، مهدی	۱۸۰	کیان، شبنم	۱۵۶-۱۵۷		
یک روز صبح (مجموعه داستان)	۱۴۳	جولایی، آزاده	۱۶۱	سنگ‌تراش، عزیز	۱۲۹	گاردنر، یوستاین	۱۷۷		

نمایه پدیدآور

۱۳۴	Sahabi, Soheila	آذری، سیف‌الله	۱۹۰
۱۴۴	Sotudeh, Iraj	آقاربع، ابوالحسن	۲۰
		آقاربع، ابوالقاسم	۲۰
		آقای، امیر	۹۷
		آل‌طعمه، عدنان محمد	۱۸۳
		ابراهیمی، صدیقه (فخار)	۱۷۲
		اجتماعی، حمید	۵۲
		اجتماعی، کمال	۵۶
		اربابی، بهداد	۷۳-۱۱۵
		از جمند، جمشید	۸
		ارژنگ، شهلا	۱۳۳-۱۴۱
		ارشدنژاد، شهرزاد	۱۵۹
		استیل، دانیل	۱۵۹-۱۶۰-۱۶۴
		اشلی، شلی	۱۶۳
		افشارپور، احمد	۱۶۴
		افغانی، علی محمد	۱۲۵
		اکبری، عباس	۵
		الهی‌قمش‌ای، حسین	۴۵
		امیرقاسم‌خانی، پریسا	۶۳
		امیری، حسین	۱۵۱
		امیری‌اسفندقه، مرتضی	۱۷
		انصاری، علیرضا	۱۷۱
		انوار، محمدجواد	۵۲
		بادوزاده، محمود	۹۹
		باستانی‌پاریزی، محمدابراهیم	۱۴۸
		بال، دیوید	۶
		باوری‌پور، ثریا	۶۴
		بختیاری، پژمان	۵۱
		بیرادران‌شاهرودی، اسماعیل	۴۶-۱۵۰
		بوصیری، محمدبن سعید	۱۸۶
		بهبهانی، سیمین	۱۶
		پهنی، شهرام	۹۱
		بیات، مریم	۱۶۵
		پارسای، فروردین	۱۷۸
		پژمان، عباس	۱۶۹

حافظ، شمس‌الدین محمد	۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-۴۷-۴۸-۴۹
حجت، اختر	۱۷۰
حدادی، محمود	۱۷۶
حسامی‌محولاتی، محمدحسن	۱۴۸
حسینی‌زاده، مهدی	۱۵۳
حق‌شناس، علی محمد	۱۷۴
حمیدیان، سعید	۳۰-۳۲
حیدرزاده، مریم	۸۹-۹۰
خدویی، مهین	۸۵
خرم‌شاهی، بهاء‌الدین	۴۰-۴۱
خسرونجدی، رویا	۱۱۹
خسروی، حسین	۴۶
خلعت‌بری، فریده	۱۱۳
داریوش، پرویز	۱۴۲
داریوندنژاد، مرتضی	۱۰۸
دامادی، محمد	۳۱
دانش‌پژوه، منوچهر	۵۳
دبیرسیاقی، محمد	۲۴-۲۵-۲۶
دخیلی (واجد)، اکبر	۵۷
درگاهی، حسین	۵۲
درویشیان، علی‌اشرف	۱۱۸
دستگردی، وحید	۲۷
دفعه‌تحقیق و پژوهش معاو	
نت‌پژوهش و تبلیغات ...	۱۰۴
دوانلو، فرانک	۱۱۰
دوما، الکساندر	۱۷۸
ذکائی، عبدالرحمن	۵۸-۶۵-۷۱
رازق‌پناه، ویولت	۱۱۲
رانس‌مایر، کریستف	۱۷۶
رجبعلی، باقر	۱۲۱
رحیمی، فهیمه	۱۳۰
رزمی‌پور، ی	۱۳۳
رضائی، راحله	۱۳۲
رضازاده‌ملک، رحیم	۲۳
رضایی، محمدباقر	۱۲۱-۱۲۲
رضایی، میثم	۱۴۳
رفیعی‌علام‌مردشتی، علی	۱۸
رمضان‌پور، علی	۷۶
رواسانی، داود	۴۸
روغن، زان کریستوف	۱۸۰
رولان، رومن	۱۷۹
روی‌سانچز، آلبرتو	۱۸۱

۸۰	رهادوست، بهار	۱۷۸	پورانفر، شهرام	۱۰۸	نمایشنامه فرودگاه
۴۷	ریپکا، بان	۱۵۴	پوربیرار، ناصر	۹۹	نور عشق
۱۷۵	زرین‌کنک، شمس‌الدین	۱۲	پورخانی، نادر	۱۰۰	و پای من که قلم شد نوشت برگردیم
۲۵	زرین‌کوب، عبدالحسین	۱۳	پورعلی، احمد	۱۴۱	وسوسه ازدواج
۳۷	زمانی، کریم	۷۹-۸۸	تاجبخش، غزل	۱۸۹	وصال عشق: مدح و مراثی چهارده معصوم (ع)
۶۲	زمانی‌نعمت‌سرا، کامران	۲۷	تجویدی، محمد	۱۷۴	وطن‌فروش: شش داستان کوتاه
۶۹	سامانی، سپیده	۳۶	تربابی، منوچهر	۱۷۵	همزاد سوم
۸۲	سپهری، سهراب	۶۷	توحیدی، محمود	۱۵۳	هنر در منظومه هستی
۱۴۵	ستاری، جلال	۲	تورانی، بابک	۱۰۱	هی می‌روی و این جاده تمام نمی‌شود
۱۵۵	سحابی، مهدی	۱۶۲	تیموری، قاسم	۱۶۸	هیاهوی بسیار برای هیچ ...
۱۴۶	سرکاراتی، بهمن	۱۵۵	جامپ، جان	۱۰۲	هیج آبی (مجموعه شعر)
۱۰۷	سرور، رضا	۱۸	جانفدا، اصغر	۱۶	یاد بعضی نفرات
۱۶۲	سعدینیا، گلرخ	۲۸	جلالی، جمال‌الدین	۱۴۲	یاد بیدار: یادی از صادق هدایت و نقد آثارش
۱۴	سلطانی، سعید	۵۴	جلالی‌پندری، یدالله	۱۰۳	یادت میاد
۱۸۰	سمسار، مهدی	۷۵	جمالی، سیروس	۱۹۰	یادگار آذری: پندیات، مدح و مراثی چهارده معصوم (ع)
۱۲۹	سنگ‌تراش، عزیز	۱۶۱	جولایی، آزاده	۱۴۳	یک روز صبح (مجموعه داستان)
۱۳۶	شجاعی، مهدی	۶۶	جهانشاهی، هوشنگ		
۱۶۰	شرفی، محمد	۲۲	جیروودی، کاظم		
۱۶۶-۱۶۷-۱۶۸	شکسپیر، ویلیام	۸۴	جیروودی (رهبر)، قدرت‌الله		
۹-۱۱-۱۲-۱۳۴	شمیسا، سیروس	۱۵۵	چدویک، چارلز		
۱۳۸	شورابی، ابراهیم‌امین	۱۱۶-۱۱۷	چوبک، صادق		
۴۴	شهسوار، علی	۱۲۸	چهلتن، امیرحسن		
۸۶	شهسوار، علی	۵۲	چهلتن، امیرحسن		
۲۸	شهیدی، جعفر		حاج‌علی‌فر، مرتضی		
۹۸	شیرانیان، سودابه		حافظ، شمس‌الدین محمد		
۲۱	صائم‌کاشانی، علی‌اصغر	۱۷۰	حجت، اختر		
۵۵	صالحی، علی	۱۷۶	حدادی، محمود		
۴۳	صامت، بیژن	۱۴۸	حسامی‌محولاتی، محمدحسن		
۱۸۴-۱۸۵	صباح، سعاد	۱۵۳	حسینی‌زاده، مهدی		
۱۵۸	صباغ‌زاده، شهره	۱۷۴	حق‌شناس، علی محمد		
۱۸۹	صحت‌مشکنی، بهلول	۳۰-۳۲	حمیدیان، سعید		
۵۶	صدارت، امید	۸۹-۹۰	حیدرزاده، مریم		
۱۲۲	صدوقی، سیروس	۸۵	خدویی، مهین		
۱۵	صفا، ذبیح‌الله	۴۰-۴۱	خرم‌شاهی، بهاء‌الدین		
۹۵	صفری، پژک	۱۱۹	خسرونجدی، رویا		
۱۰۱	صالح‌جو، حسن	۴۶	خسروی، حسین		
	طالب‌شهرستانی، محمداسماعیل	۱۱۳	خلعت‌بری، فریده		
۷۰		۱۴۲	داریوش، پرویز		
۵۲	طالعی، عبدالحسین	۱۰۸	داریوندنژاد، مرتضی		
۱۰	طاهری، محمد	۳۱	دامادی، محمد		
۴۳	طبرسی، سیروس	۵۳	دانش‌پژوه، منوچهر		
۹۲	عابدی، محمدحسن	۲۴-۲۵-۲۶	دبیرسیاقی، محمد		
۹۶	عباسی‌طالقانی، نظام	۵۷	دخیلی (واجد)، اکبر		
۲۷	عزت‌پور، قانع	۵۲	درگاهی، حسین		
۱۱۶	عزیزی، محمد	۱۱۸	درویشیان، علی‌اشرف		
۳۳	عطاری، محمدبن ابراهیم	۲۷	دستگردی، وحید		
۱-۳-۱۹	علی‌پور، منوچهر		دفعه‌تحقیق و پژوهش معاو		
۱۰۹	علی‌نژاد، پیرایه	۱۰۴	نت‌پژوهش و تبلیغات ...		
	عمادالدین‌کاتب، محمدبن محمد	۱۱۰	دوانلو، فرانک		
۱۸۳		۱۷۸	دوما، الکساندر		
۱۱۱	غفاری، سیف	۵۸-۶۵-۷۱	ذکائی، عبدالرحمن		
۶-۱۶۷	غلاموند، بهزاد	۱۱۲	رازق‌پناه، ویولت		
۴۲-۴۵	غنی، قاسم	۱۷۶	رانس‌مایر، کریستف		
۱۷۳	فاضل، رضا	۱۲۱	رجبعلی، باقر		
۱۷۵	فالت، کن	۱۳۰	رحیمی، فهیمه		
۱۵۲	فنجی‌زاده، مهدی	۱۳۳	رزمی‌پور، ی		
۱۸۴-۱۸۵	فرامرز، حسن	۱۳۲	رضائی، راحله		
۲۴-۲۵-۲۶	فردوسی، ابوالقاسم	۲۳	رضازاده‌ملک، رحیم		
۲۸	فروغی، محمدعلی	۱۲۱-۱۲۲	رضایی، محمدباقر		
۱۶۵	فری‌من، سینتیا	۱۴۳	رضایی، میثم		
۷۴	فریدمند، احمد	۱۸	رفیعی‌علام‌مردشتی، علی		
۱۴۹	فریور، میرعمادالدین	۷۶	رمضان‌پور، علی		
۵۳	فقیراصطهباناتی، علی	۴۸	رواسانی، داود		
۱۷۹	فکوهی، ناصر	۱۸۰	روغن، زان کریستوف		
۱۱۳	قاضی، نعمت‌الله	۱۷۹	رولان، رومن		
۹۳	قربانزاده، احمد	۱۸۱	روی‌سانچز، آلبرتو		

نمایه ناشر

۸۶	آرست: تهران	۱۳	آزمون: تهران	۱۱۲	آینه آواز: تهران	۵۳-۱۸۳	آینه میراث: تهران	۱۸	احسان: تهران	۱۸۶	احمدی: تهران	۱۸۹-۱۹۰	اطلاعات: تهران	۳۷	البرز: تهران	۱۶-۱۱۱-۱۴۱	امیر بهادر: تهران	۱۲۸	امیر کبیر: تهران	۷-۲۴-۵۱	انتشارات تهران: تهران	۵۵	اندیشه درخشان: تهران	۶۲	اوحدی: تهران	۱۲۳	اهل قلم: تهران	۱۷۵	ایرج ستوده: تهران	۱۴۴	یاقارالموم: تهران	۴۹	پارسا: تهران	۴	پانوس: تهران	۱۵۶-۱۵۷	پر: تهران	۱۳۲	پرتو: تهران	۲۷-۲۸	پژوهنده: تهران	۱۷۱	پیوند معاصر: تهران	۲۴-۲۵-۲۶	تاخ: تویسرکان	۱۱۸	تالار کتاب: تهران	۲۱	تهران صدا: تهران	۵۸-۶۵-۷۱-۱۰۱	تیز: تهران	۱۱۴-۱۶۶-۱۶۸	جاجرمن: تهران	۱۳۳-۱۸۲	جاده ابریشم: تهران	۸۷-۹۹	جاویدان: تهران	۱۱۷-۱۳۵	جواهری: تهران	۱۵۰	جهان رایانه: تهران	۷۰	چکاوک: تهران	۱۳۰	چی چی کا: تهران	۷۴-۸۸	چی چی کا: تهران	۶۹-۷۹	حوزه هنری: تهران	۲۹	خرم: قم	۱۴۸	خورشید: تهران	۴۷	داریوش: تهران	۶۴-۶۶-۶۸-۷۵-۷۶-۸۲-۸۹	۹۰-۹۱-۹۳-۹۵-۹۷-۹۸-۱۰۳	دانشگاه تهران: تهران	۳۱	درج: تهران	۲۰	دستان: تهران	۱۷۲-۱۸۴-۱۸۵	دفتر نشر میراث مکتوب: تهران	۵۳-۱۸۳	راهیان اندیشه: تهران	۱۲۹-۱۳۷-۱۴۳	روزگار: تهران	۱۰۰-۱۱۶	روزنه کار: تهران	۲-۸	رهام: تهران	۱۳۱-۱۵۲	زریاب: تهران	۱۸۰
----	-------------	----	--------------	-----	------------------	--------	-------------------	----	--------------	-----	--------------	---------	----------------	----	--------------	------------	-------------------	-----	------------------	---------	-----------------------	----	----------------------	----	--------------	-----	----------------	-----	-------------------	-----	-------------------	----	--------------	---	--------------	---------	-----------	-----	-------------	-------	----------------	-----	--------------------	----------	---------------	-----	-------------------	----	------------------	--------------	------------	-------------	---------------	---------	--------------------	-------	----------------	---------	---------------	-----	--------------------	----	--------------	-----	-----------------	-------	-----------------	-------	------------------	----	---------	-----	---------------	----	---------------	----------------------	-----------------------	----------------------	----	------------	----	--------------	-------------	-----------------------------	--------	----------------------	-------------	---------------	---------	------------------	-----	-------------	---------	--------------	-----

نمایه عنوان

Exit, the end of the road! ۱۳۴	آخرین عاشقانه‌های ری را
۵۵	آراییه‌های ادبی: خودآموز و حل
۱۰	تمرینات
۱	آشنایی با ادبیات کودکان
۹	آشنایی با عروض و قافیه
۱۰۹	آلاچیق خاطره‌انگیز
آموزش گام به گام ادبیات فارسی (۳)	سال دوم نظام جدید
۱۳	آن روزها رفتند
۱۱۰	آواز در باران: مجموعه‌ای از ترانه‌های
	مشهور سینمایی نامزد یا برنده جایزه
۲	اسکار
۱۱۱	اتحاد نافرجام
	از خون سیاوش: منتخب سیزده دفتر
۵۶	شعر
۵۷	از دولت عشق: مجموعه شعر
۲۹	اقبالنامه
۳۰	اقبالنامه، یا، خردنامه
	اکتاوینو باز: زندگی، آثار و گزیده شعرها
۱۸۱	ایستگاه میر (برمی‌گردیم و گل ستاره
	می‌چینیم)
۱۱۲	این شرح شرحه شرحه: تجلی و
	بررسی اجمالی رمضان در ادوار شعر
۱۷	پارسی
۱۶۹	باخت پنهان
۵۸	باد باران عشق
	باران صبحگاهی: منتخب دو دفتر
۵۹	شعر: سایه عمر و آزاده
	باران: منتخب پنج دفتر شعر: باران،
۶۰	نهفته...
۱۱۳	بارگاه لرزان
۱۷۰	بازی سرنوشت
۱۵۶-۱۵۷	بر باد رفته
۲۳	بلور کلام فردوسی
۳۴	بوستان شیخ اجل سعدی
۶۱	به آفتاب بیندیش
۱۱	بیان و معانی
	برده لاهوت "مجموعه اشعار" قاصد،
۲۰	مدایح، مرثی ...
۱۱۴	پرواز بی‌هویت
	پله‌پله تا ملاقات خدا: درباره زندگی،
	اندیشه و سلوک مولانا جلال الدین
۲۵	رومی
۶۲	پیاله تردید (مجموعه شعر)
	تا شقایق هست: زندگی سهراب
۶۳	سپهری
	تاریخ ادبیات ایران: از آغاز عهد
	اسلامی تا اوایل قرن هفتم هجری
	[خلاصه جلد اول و دوم تاریخ ادبیات
۱۵	در...]
۱۵۸	تایاتیک ۲
	تخته بند تن ... (طرح فشرده یک
۱۱۵	داستان بلند)
۱۸	تذکره الشعراء
۶۴	تمام پنهان‌نام غزلی است
۱۱۶-۱۱۷	تنگسیر
۶۵	تولد از خارستان: ۷۳ - ۷۴
۱۷۶	جهان آخر
۱۷۸	چنین مادر، چنین پسر

وصال عشق

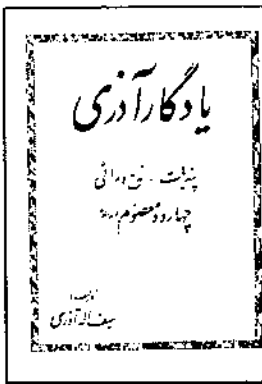
مدح و مرثی چهارده معصوم

تألیف: بهار شکست مدنی

«وصال عشق» مجموعه شعری است در باب مدح و مرثی ائمه معصومین (ع) که به زبان ترکی به نظم درآمده است. فهرست متدرجات کتاب بدین قرار است: «در ولادت حضرت مهدی (عج)»، «راز و نیاز امام حسین (ع) در قتلگاه به کوفیان»، «وداع حضرت علی اکبر (ع)»، «هجرتان تک درخت»، «کربلا قبله گاه عشق» و چند شعر مذهبی دیگر.

چاپ اول

۱۹۰ - یادگار آذری: پندیات، مدح و مرثی چهارده معصوم (ع). شاعر: سیف‌الله آذری - تهران: احمدی - ۴۵۲ ص. - جیبی (گالینگور) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

مجموعه حاضر حاوی اشعاری است در پند، مدح و مرثی چهارده معصوم (ع). این سروده‌ها به زبان ترکی و ذیل پنج قسمت به نظم درآمده است: «در مدح و مصائب ائمه اطهار (ع)»، «درباره مکه و عزیمت حاجیان»، «سرودها و ولادت ائمه اطهار (ع)»، «در رابطه با عروسهای مذهبی» و «اشعاری در رابطه با مجالس ترجم و پند و اندرز». عنوان برخی شعرها عبارت‌اند از: «استمداد حضرت قاسم (ع) از امام (ع)»، «شجاعت و شهادت علی اکبر (ع)»، «پند و گریز به حالات عاشورای حسین (ع)»، «زائر کعبه» و «در

چهار کتاب: از این ولایت، آبشوران، فصل نان، همراه آهنگ‌های	دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی: با مقابله نسخه تصحیح شده محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی
۱۱۸	۴۷
حافظ نامه: شرح الفاظ، اعلام، مفاهیم کلیدی، و ابیات دشوار حافظ ۴۱-۴۰	دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی: از روی نسخه تصحیح شده دکتر غنی و قزوینی ۴۹
۱۱۹	۷۲
حرم عشق	دیوان یاسمین (هشت غزل) عرفانی
حماسه گیلگمش: کهن‌ترین حماسه‌ی بشری	- غنایی
۱۸۲	۷۳
۱۷۱	۱۵۹
۱۷۹	راز
۱۷۲	راز فال ورق
خرابات: در بیان حکمت، شجاعت، عفت و عدالت به پیروی از گلستان سعدی	رازهای یک زن = فتافیت امراه ۱۸۵
خریده‌القصر و جریده‌العصر فی ذکر فضلاء اهل اصفهان	رام کردن زن سرکش ... ۱۶۶
۱۲۰	راهنمای تدوین گزارش پژوهشی، رساله و پایان نامه تحصیلی ۴
خران	راهنمای نگارش گفتگو ۵
خلاصه داستانهای کوتاه فارسی از آغاز تا امروز: صادق هدایت ۱۲۱	رباعیات حکیم عمر خیام
خلاصه داستانهای کوتاه فارسی از آغاز تا امروز: محمد علی جمالزاده ۱۲۲	نیشابوری ۲۸
خوابی در هیاهو ۱۲۳	رگ ارغوان: مجموعه شعر ۷۴
خود نداشتختگی: روایتی دیگر از داستان عارفانه شیخ صنعان ۱۲۴	رنگین کمان طنز ۱۴۸
خورشید سرایان، یا، شاعران عاشورایی کاشان "درگذشتگان" ۲۱	روح ۱۶۰
داستان خیال‌های کوتاه ۱۲۵	روزگار عقل سرخ: با نگاهی به زندگی سهروردی ۱۰۵
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان جنگ هاموران و به آسمان رفتن کاووس و جنگ هفت گردان ۲۴	روزهای سرد برفی ۱۳۰
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان سیاهوش ۲۶	روای شب نیمه تابستان ۱۶۷
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: فی‌البداهه کانت الاثنی در آغاز زن بود ۱۸۴	زستان ۶۶
در باران، در خورشید ۶۶	زن در شعر فارسی (دیروز - امروز) ۱۹
در ترازوی آینه‌گون (جستارهایی در اشعار چند شاعر کودک) ۳	زندگی برای دیگری ۱۳۱
در روز بازار زمانه (یادداشت‌های سیر و سفر) ۱۴۵	زندگی مولوی ۳۶
در شعله‌های آب ۱۲۶	زیر آسمان روستایات ۷۵
در شهر قصه هیچ عجیبی عجیب نیست (مجموعه غزل) ۶۷	زیلان تنها نیست ۷۶
دری به باغ پریشانی ۶۸	سایه‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دریای واژگون: مجموعه شعر (۱۳۴۴ - ۱۳۶۵)	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
۶۹	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دشمنان جامعه سالم (مجموعه داستان کوتاه) ۱۲۷	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دل در فراقت ۷۰	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دنیای نگران ۷۱	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دوبیتی‌های بابا طاهر عریان: با استفاده از نسخه تصحیح شده مرحوم وحید دستگردی و نسخ معتبر دیگر ۲۷	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دیگر کسی صدایم نزد ۱۲۸	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دیگر هیچ وقت ... (مجموعه داستان) ۱۲۹	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دیوان حافظ ۴۲-۴۳	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دیوان حافظ شیرازی ۴۴	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی ۴۵-۴۸	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶
دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی: با مقابله از نسخه محمد قزوینی و قاسم غنی ۴۶	ساخته‌های شکار شده: گزیده مقالات فارسی ۱۴۶

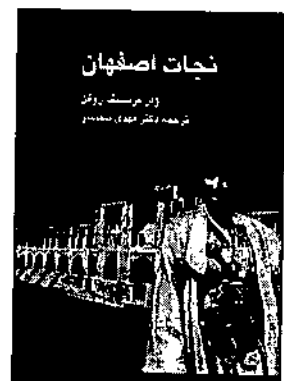
۸۱	صدای بال پرستوها
۸۲	صدای پای آب
۱۳۶	ضرب چشمهای تو
	ضیافت شبانه (مجموعه داستان)
۱۳۷	ضیافت نور: منتخب سروده‌های شاعران شاهد
۸۳	عرفان حافظ
۵۰	فانوس خاموش: مجموعه شعر
۸۴	فراخ از عشق
۱۶۴	قه‌سیده‌ی پیروزی یوردییه: به زارواهی
۱۸۶	قه و راهی
۸۵	کاجهای زرد
	گریه روی شیروانی داغ و ۲۱ فیلم -
۸	قصه دیگر
	گرگ‌ها رستوران نمی‌روند (مجموعه شعر)
۸۶	گریه‌های شاعر پروین اعتصامی ۵۴
	گفت‌وگوی صمیمانه: نامه‌های نوجوانان و جوانان به رئیس جمهور و پاسخهای خاتمی ۱۴۷
۸۷	گل من نرگس
	گنجینه گنجهای حکیم نظامی گنجی: شرح حال نظامی و فرهنگ لغات و دیوان قصیده و غزل و رباعیات
۳۲	لحظه‌های تپ‌آلود کربلا: مجموعه شعر عاشورایی همراه با نوحه‌ها و مرثی ۲۲
	لسان‌الغیب خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی ۵۱
۱۵۱	لطیفه‌های ریزه‌ریزه
۱۵۰	لطیفه‌های شیرین
۱۶۵	لی‌لی و آرزوهایش
	مامون: غزل بارانهای سنگی: دفتر شعر (غزل) ۸۸
۸۸	ماه تمام من
۸۹-۹۰	ماه در پرورده
۱۳۸	مثل چراگاه
۹۱	مثنوی معنوی: مطابق نسخه تصحیح شده ریتولد نیکلسن ۳۹
	مجموعه شعر دیگر دلی به دریا نمی‌زند ۹۲
	مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش ادبیات فارسی نظام جدید (با پاسخ تشریحی) کنکورهای سراسری، آزاد ... ۱۴
	مجموعه شعر در سپیده دمان فروردین ۹۳
۱۰۷	مرگ و استعاره
۱۵۲	مشق‌های پریشانی
۱۴۹	معجزه خنده
	مگر این پنج روزه ... (سعدی آخرالزمان) باز خوانی انتقادی مقدمه گلستان ۱۵۴
۹۴	مگر تو با ما بودی
۱۷۳	ملاقات با عروس دریایی
۱۳۹-۱۴۰	ملکه مارگو
۹۵	من فقط چشام جن و پری داره!
۳۳	منطق الطیر
	مهمانی در گلستانه با سهراب سپهری ۹۶
	می‌توانستم سر به هوایت باشم ۹۷
۹۸	می‌نویسم که گریه نکنم
	نجات اصفهان (زمان تاریخی) ۱۸۰
۱۲	نگاهی تازه به بدیع

سالگی نوشته و خواننده را با بسیاری از زوایای پیچیده پیش وی آشنا می‌سازد. رولان در یکی از یادداشت‌های خود خاطر نشان می‌کند: «در اواخر مارس ۱۸۸۶ بود که تولستوی را کشف کردم. شیفتگی پر شور من از خلال یادداشت‌هایم در این بهار پس از خواندن «جنگ و صلح» آشکار است. جلد نخست کتاب را با پیش‌داوری ناگفته‌ای نسبت به مولف آغاز کرده بودم و صفحات نخستین علاقه چندانی را در من برنمی‌انگیزد. اما رفته رفته، جان‌های کتاب، درون من نفوذ کردند. حقیقت آن‌ها مرا به هیجان می‌آورد. بعضی از این شخصیت‌ها ذهن مرا تسخیر می‌کردند و...»

چاپ اول

۱۸۰- نجات اصفهان (رمان تاریخی). ژان کریستوف روفن؛ مترجم: مهدی سمسار. - تهران: زریاب، ۵۷۶ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۵۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۳۳۹-۴۶-۸

«نجات اصفهان» رمانی است تاریخی از «ژان کریستوف روفن» که در

پنج بخش به چاپ رسیده است: «آغاز یک دروغ»، «به سوی کسپی ین»، «توطئه آلبرونی»، «اسارت و مصیبت» و «واپسین روزهای خوش اصفهان». داستان وقایع زندگی «ژان باتیست» را به تصویر می‌کشد. «ژان باتیست» پونسه دواساز فرانسوی به اتفاق همسر خود «لیکس» و فرزندانش در اصفهان پناه جسته‌اند. ورود یک ناشناس مرموز به شهر، آرامش زندگی «ژان» را برهم می‌زند و او را در جست و جوی دوست گمشده‌اش به قفقاز، استپ‌های اورال و خانات آسیای مرکزی می‌کشاند. در همین زمان حمله افغان‌ها به شهر اصفهان آغاز می‌شود. امپراتوری شاه سلطان حسین در معرض سقوط قرار می‌گیرد و...

شعر اسپانیایی

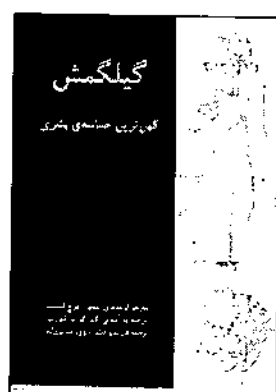
چاپ اول

۱۸۱- اکتاویو باز: زندگی، آثار و گزیده شعرها. آلبرتو روی سانچز؛ مترجم: اقبال معتضدی. - تهران: نشر مرکز، ۸۸ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۳۸-۱

ادبیات زبانهای افریقایی - آسیایی (حامی و سامی)

چاپ اول

۱۸۲- حماسه گیلگمش: کهن‌ترین حماسه بشری. مترجم: داود منشی‌زاده. - تهران: جاجرمی. - ۱۰۰ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۷۵۶-۷-۹

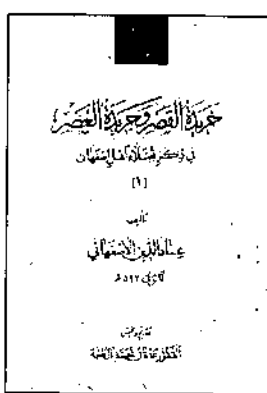

حماسه منظوم «گیلگمش» شامل ۱۲ عدد لوح بزرگ به خط میخی بوده که اینک ترجمه فارسی آن عرضه می‌شود. اصل داستان مربوط به آفرینش و بهشت و نخستین طوفان سهمناکی است که در نتیجه گناهکاری یکی از پادشاهان قدیم پدید آمد و آن بهشت را در خود غرق کرد. عشق، تربیت، کوه، دشت، وحوش و راز تولد و مرگ از مضامین دیگر این حماسه کهن به شمار می‌آید.

چاپ اول

۱۸۳- خریده‌القصیر و خریده‌العصر فی ذکر فضلاء اهل اصفهان. محمد بن محمد عمادالدین کاتب؛ مصصح: عدنان محمد آل طعمه. - تهران: دفتر نشر میراث مکتوب، آینه میراث. - ۳۸۰ ص. - جلد اول. - وزیری (گالینگور). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ

اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۸۱-۰۰-۴

اثر حاضر پنجاه و دومین شماره از مجموعه «میراث مکتوب» است که موضوعات آن به شرح زندگی و اشعار برخی شاعران عرب زبان اختصاص یافته است. در این مجموعه آمده است: فی ذکر محاسن فضلاء العجم و الفرس، «من اولاد الکافی زید اصفهان»، «باب آخر فی ذکر جماعه من علماء اصفهان و فقیهاتها و فضلائها»، «جماعه من اصفهان»، «العلماء - بتوالی الخجندی»، «ذکر سواهم»، و «بعض اهل العصر من افاضل اصفهان و اعیان هذا الزمان». «فهرس الاعلام» و «المصادر» موضوعات پایانی این کتاب است.

چاپ اول

۱۸۴- در آغاز زن بود = فی البده کانت الانثی. شاعر: سعاد صباح؛ مترجم: حسن فرامرزی. - تهران: دستان، ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۵۵۵-۱۶-۰

«در آغاز زن بود» ترجمه‌ای است از اشعار سعاد الصباح تحت عنوان: «فی البده کانت الانثی». در این مجموعه در کنار هر شعر عربی، ترجمه فارسی آن به چاپ رسیده است. در قطعه «یا اکثر من حبیبی...» می‌خوانیم: عادیه /... کل التعابیر التي اقولها / عن حبك العظیم... / یا حبیبی... / فهل هناك

کلمه ثانیه؟ لم یکتشفها احد / یا ملک الملوک... یا اکثر من حبیبی... و اینک ترجمه آن: «ای برتر از حبیب من: همه تعبیرهایی که / از عشق بزرگ تو می‌گویم، / ای حبیب من / عادی است... / آیا سخن دیگری هم هست؟ که کسی آن را کشف نکرده باشد / تا مرا از این ورطه‌ام برهاند / ای سلطان سلطان‌ها / ای برتر از حبیب من...»

چاپ اول

۱۸۵- رازهای یک زن = فتافیت اصراف. شاعر: سعاد صباح؛ مترجم: حسن فرامرزی. - تهران: دستان، ۲۴۴ ص. - رقی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۵۵۵-۱۵-۲

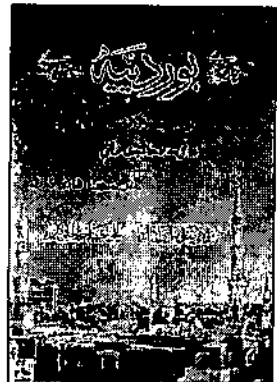

این کتاب دربرگیرنده چند دفتر شعر به زبان عربی است که ترجمه فارسی هر شعر در مقابل آن مندرج است. عناوین برخی دفترها عبارت‌اند از: «گل دریا»، «از یک زن ناصری به جمال عبدالناصر»، «اندام من درخت خرمایی است که از دریای عرب سیراب می‌شود» و «چای ساعت پنج». اینک قطعه‌ای از این مجموعه با عنوان «شمشیر به گلو رسیده است» در پی می‌آید: شمشیر به گلو رسیده است / هنوز شاعرانی داریم که می‌نویسند / بیماری سل به استخوان رسیده است / اما هنوز شاعرانی داریم که دروغ می‌نویسند / ای زمان صرف و نحو، بیهوده سیر شدیم / و صحبت‌های تو خالی...»

چاپ اول

۱۸۶- قه‌سیده پیروزی بوریدیه: به زاراهوی هه و راهی. محمد بن سعید بوسیری؛ مترجم: خالد مفتی؛ ویراستار: هادی مرادی. - تهران: احسان، ۸۴ ص. - رقی (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۶-۹۷-۸

اثر حاضر حاوی قصایدی است که از

زبان عربی به کردی ترجمه شده است. در این کتاب متن عربی و کردی هر قصیده به انضمام معانی واژه‌های دشوار فراهم آمده است. این اثر ذیل ده فصل تنظیم شده است که عناوین آن‌ها به ترتیب عبارت‌اند از: «فی الغزل و شکوی الغرام»، «فی التخییر من هوی النفس»، «فی مدح النبی (ص)»، «فی مولده (ص)»، «فی معجزاته (ص)»، «فی شرف القرآن و مدحه»، «فی اسرانه (ص)»، «فی جهاد النبی (ص)»، «فی التوسل بالنبی (ص)»، و «فی المناجاة و عرض الحاجات».

ادبیات زبانهای اورال - آلتایی، سیبریایی قدیم و...

۱۸۷- سینوهه: پزشک مخصوص فرعون «متن کامل». میکاتویمی والتاری؛ مترجم: ذبیح‌الله منصوری. - تهران: زرین، ۵۱۲ ص. - جلد اول. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۳۵۰۰۰ ریال. - چاپ سی‌ام / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Sinuhe the egyptian: a novel. شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۰۶۸-۲

۱۸۸- سینوهه: پزشک مخصوص فرعون «متن کامل». میکاتویمی والتاری؛ مترجم: ذبیح‌الله منصوری. - تهران: زرین، ۵۴۶ ص. - جلد دوم. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۳۵۰۰۰ ریال. - چاپ سی‌ام / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Sinuhe the egyptian: a novel. شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۰۶۹-۰

چاپ اول

۱۸۹- وصال عشق: مدح و مراثی چهارده معصوم (ع). شاعر: بهلول صحت‌مشکینی. - تهران: احمدی، ۴۲۰ ص. - حبیبی (گالینگور). - ۱۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۴۷۷-۹-۹

چاپ اول

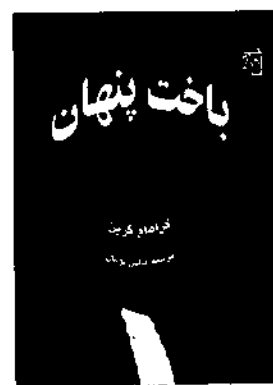
۱۶۹- باخت پنهان

گراهام گرین: مترجم: عباس پژمان - تهران: نشر مرکز - ۲۱۶ ص. - رقمی (شمیزی) - ۹۸۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۵۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

The captain and the enemy

شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۳۰-۶

«باخت پنهان» ترجمه‌ای است از رمان «کاپیتان و دشمن» اثر «گراهام گرین». در رمان حاضر سرنوشت پسر به نام «ویکتور» در یک بازی نرد یا شطرنج رقم می‌خورد. این بازی نشانگر یک رمز است که در داستان به صورت «استعاره شک» جلوه می‌کند. «ویکتور باکستر» اکنون که در حال روایت داستان است بیست و دو سال دارد. او در کودکی پس از مرگ مادر وارد یک مدرسه شبانه‌روزی می‌شود. پدر «ویکتور» که مردی لایبالی است بعد از مرگ همسرش، سرپرستی و مراقبت او را به خاله «شری» وامی‌گذارد و او نیز دوره تعطیلاتش را در خانه «شری» سپری می‌سازد. مدتی بعد پدر در بازی نرد تنها دارایی خود را که «ویکتور» است به «کاپیتان» می‌بازد و.....

۱۷۰- بازی سرنوشت.

باربارا کارتلند: مترجم: اختر حجت - تهران: کیوان - ۱۲۸ ص. - رقمی (شمیزی) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۸۱-۱۰-۹

چاپ اول

۱۷۱- خادم کلیسا.

ویلیام سامرست موم: مترجم: علیرضا انصاری - تهران: پژوهنده - ۴۸ ص. - یالتویی (شمیزی) - ۲۷۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۱۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۳۰۲-۴۷۰-۵

اثر حاضر مجموعه داستانی است که

ویلیام سامرست موم

عناوین آن‌ها بدین قرار است: «قبل از رفتن به جشن»، «زوج خوشبخت»، «گرددینند»، «خادم کلیسا» و «پادبازک». «خادم کلیسا» داستانی است که بخشی از زندگی «آلبرت قورمن» را به تصویر می‌کشد. «آلبرت» در خانواده‌ای فقیر به دنیا می‌آید، طوری که والدینش پول کافی نداشتند تا او را به مدرسه بفرستند. به همین سبب او از ده سالگی در خانه مرد معمولی شروع به کار می‌کند و پس از مدتی به سرپرستی مستخدمان انتخاب می‌گردد. وی دو سال بعد ازدواج کرده، در کلیسای «سنت پیترو» مشغول به کار می‌گردد. سال‌ها سیری می‌شود تا این که سرپرست کلیسا بازنشسته شده، مردی جوان جانشین او می‌گردد. سرپرست جدید وقتی درمی‌یابد که «آلبرت» بی‌سواد است او را از کلیسا اخراج می‌کند. در پی آن «آلبرت» برای امرار معاش مغازه سیگارفروشی باز می‌کند و با گذشت یک سال سود هنگفتی نصیب او می‌گردد تا جایی که.....

۱۷۲- خانه کج.

آگاتا (میلر) کریستی: مترجم: صدیقه (فخار) ابراهیمی - تهران: داستان - ۲۶۰ ص. - رقمی (شمیزی) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۵۵۵-۱۹-۵

چاپ اول

۱۷۳- ملاقات با عروس دریایی.

آرتور چارلز کلارک: مترجم: رضا فاضل - تهران: فرزانه روز - ۳۹۶ ص. - رقمی (شمیزی) - ۱۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۱۲۸-۷۰-۵

اثر حاضر مجموعه هشت داستان علمی - تخیلی از «آرتور سی. کلارک» است که ذیل این عناوین فراهم آمده است: «گروه نجات»، «فرشته نگهبان»، «در نهایت درماندگی»، «نگهبان»، «مشتی پنج»، «باد خورشیدی»، «آواهای زمین دور» و «ملاقات با عروس دریایی». داستان «ملاقات با عروس دریایی» که عنوان

ملاقات با عروس دریایی

کتاب برگرفته از نام آن است ماجرای سفر اکتشافی و فضایی است که به منظور استقرار ماهواره‌های مخابراتی در مدار زمین صورت می‌گیرد. سفینه «کوبین الیزابت» بر فراز «گراند کانیون» - دره ژرفی در اتازونی - در حال حرکت است. سرنشینان این سفینه چند انسان و تعدادی شمایزهای آدم‌نما هستند. «هوارد فاکلن» سرپرست تیم پژوهشی در حین بازدید از قسمت‌های مختلف سفینه هوایی متوجه گرمای آزاردهنده‌ای در نزدیکی عرشه می‌شود. «فاکلن» گزارشی از تغییر دمای ناگهانی تهیه می‌کند. در این هنگام ورزش تند بادی توجه او را جلب می‌کند و.....

۱۷۴- وطن‌فروش: شش داستان کوتاه.

ویلیام سامرست موم: مترجم: علی محمد حق شناس - تهران: نشر مرکز - ۱۹۰ ص. - رقمی (شمیزی) - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۳۸۵-۷

۱۷۵- همزاد سوم.

کن فالتا: مترجم: شمس‌الدین زرین‌کلک - تهران: اهل قلم - ۶۴۰ ص. - رقمی (گالینگور) - ۲۴۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

The third twin

شابک: ۹۶۴-۵۵۶۸-۳۸-۲

داستان آلمانی

۸۲۳

چاپ اول

۱۷۶- جهان آخر.

کریستف رائس مایر: مترجم: محمود حدادی - تهران: نشر مرکز - ۲۸۰ ص. - رقمی (شمیزی) - ۱۲۸۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Die letzte welt

شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۲۴-۱

«جهان آخر» رمانی است تاریخی از زندگی «ناساوید» شاعر ملی «رم» او

در سال هشتم میلادی به فرمان امپراتور «آگوست اول» از «رم» به شهر دورافتاده «تومی» - کنستانتای امروز - تبعید و محکوم می‌گردد. «ناسا» در تله‌گامی از این محکومیت یک نسخه از اثر سترگ خود «دگردیسی‌ها» را که دانش‌نامه‌ای فلسفی - اساطیری، درباره پیدایش جهان چرخه موجودات و آفرینش انسان است، در آتش می‌سوزاند. «کوتا» مرید «ناسا» جوانی است که پاره‌ای از مکاتباتش با او به‌جا مانده است. «کوتا» در جست و جوی «ناسا» راه تومی را پیش می‌گیرد. او در این راه با ماجراهای فراوانی مواجه می‌شود که داستان براساس آن شکل گرفته است.

ادبیات سایر زبانهای ژرمنی

۸۲۹

۱۷۷- راز فال ورق.

یوستاین گارد: مترجم: عباس مخبر - تهران: نشر مرکز - ۴۰۰ ص. - رقمی (شمیزی) - ۱۶۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

The solitary mystery

شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۳۳۶-۹

داستان فرانسوی

۸۲۲

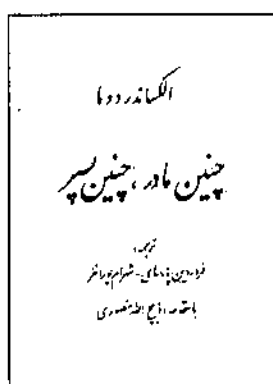
چاپ اول

۱۷۸- چنین مادر، چنین پسر.

الکساندر دوما: مقدمه: ذبیح‌الله منصوری: مترجم: فروردین پارسای، شهرام بورانفر - تهران: سمیر - ۵۵۶ ص. - وزیری (گالینگور) - ۲۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۵۵۲-۲۳-۴

ماجرای داستان از آن جا آغاز می‌شود که عده‌کثیری برای مراسم عید «سن مدار» در میدان «سنت ژوربو» گرد هم آمده بودند. در این هنگام، جوانی با مسلک پسرستان از بارانسی قریب‌الوقوع خبر می‌دهد. چند تن از حاضران که نمی‌خواستند عیششان

منقص شود از این خبر برآشتند و جوان را به ارتداد متهم کردند و او را با خشم و غضب در رودخانه‌ای غرق ساختند. در پی آن بارانی شدید باریدن گرفت و سیلاب از هر جانب سرازیر شد. باران همچنان تا چهل روز ادامه یافت، زیرا «وقتی در روز عید سن مدار باران بیاید تا چهل روز قطع نخواهد شد» - و بدین ترتیب..... فضای داستان مربوط به نیمه دوم قرن شانزدهم است و واقعه آن نیز در کشور فرانسه رخ می‌دهد.

چاپ اول

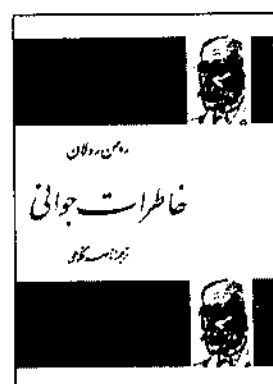
۱۷۹- خاطرات جوانی.

رومن رولان: مترجم: ناصر فکوهی - تهران: فردوس - ۴۳۴ ص. - رقمی (شمیزی) - ۱۹۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۵۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Memoires, et fragments du journal albin michel

شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۰۵-X

دتابی که پیش رو دارید ترجمه بخش «صلی» «خاطرات» رومن رولان است که عمدتاً به سال‌های جوانی او - دوره تحصیلاتش در دانشسرای عالی پاریس و مدرسه فرانسه در رم - مربوط می‌شود. «ناصر فکوهی» برای آشنایی بیشتر خواننده با زندگی رولان، دو بخش دیگر نیز به کتاب افزوده است. نخست، یک معرفی کلی از رومن رولان و آثارش و دیگر، نوشته‌ای فلسفی که رولان آن را در بیست و دو

است به نام «کاترین» که شوهرش - «تام» - در اثر بیماری سرطان خون در بیمارستان بستری شده است. یک روز در حالی که به همراه دو پسرش - «برایان» و «مایکل» - به ملاقات همسر می‌رقت دریافت که کیف پول او گم شده است. این کیف بدان سبب که حاوی تصویر «کریستوفر مقدس» بود برای کاترین با ارزش تلقی می‌شد، زیرا مادرش به اصرار آن را به او داده بود تا نزد «تام» ببرد به این امید که ایمان او تقویت گردد و بر بیماری «برایان» آید. در همان هنگام پسرش «برایان» زنی را تعقیب نمود که کیف را ربوده بود و به دنبال او از خیابان‌های شلوغ گذر کرد و...

چاپ اول

۱۶۲- سولا
تونی مورسون؛ مترجم: گلرخ سعیدنیا؛ ویراستار: فاطمه تیموری - تهران: قله - ۲۲۶ ص. - رقی (شمیز) - ۹۸۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه
عنوان به لاتین:
Sula
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۴۸-۰-۶

«سولا» رمانی است از «تونی مورسون» که طی آن رمز و راز دوستی دو زن، همچنین هم‌رنگی و سازگاری با محیط به رشته تحریر درآمده است. این داستان که از تاریخ پر رنج سیاهان به ویژه زنان سیاه‌پوست الهام می‌گیرد در دو قسمت نوشته شده است. محل وقوع داستان منطقه‌ای است سرسبز و حاصل‌خیز به نام «بتام» - «سولا» و «نل» - شخصیت‌های اصلی داستان هستند. آن دو در دوازده سالگی در بستنی‌فروشی «فنتیج ملو» یک‌دیگر را برای اولین بار می‌بینند. «نل» و «سولا» هر دو یگانه فرزند خانواده هستند. «نل» در خانواده‌ای منظم و مرفه زندگی می‌کرد؛ در حالی که «سولا» در خانه‌ای بی‌نظم و پرتنش که مرتب با وجود آدم‌ها، صداها و برخوردهای بی‌نظم‌تر می‌شد، روزگار سختی را می‌گذراند. آن دو سیاه‌پوست بودند و پس از دوستی با

یک‌دیگر دریافتند که درک آزادی و پیروزی برایشان ممنوع است. سال‌ها گذشت و دوستی آنان عمیق‌تر گشت یک روز آن دو هنگام بازگشت از مدرسه به خانه، با چند پسر سفیدپوست برخورد کردند. پسرهای که قصد مزاحمت داشتند جلو آمدند و راه را بر آنان بستند. ناگهان

چاپ اول

۱۶۳- شکوه شکفتن
شلی اشلی؛ مترجم: منوچهر کی‌مرام - تهران: شیاویز - ۳۷۶ ص. - پالتویی (شمیز) - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه
عنوان به لاتین:
L'enfant en heritage
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۱-۹۳-۱

در این داستان «سوسیل گوتمن» تنها فرزند خانواده است که در هشت سالگی در یک حادثه رانندگی پدر و مادرش را از دست می‌دهد. او زندگی سختی را پشت سر گذاشته، اکنون برای استخدام در دفتر وکالت «جفری» وکیل برجسته دادگستری، عازم «دالاس» می‌شود. «دنیس» منشی آقای «جفری» پس از کسب اطلاعاتی از وضعیت «سوسیل» او را برای کار در این شرکت مناسب می‌داند. هدف «سوسیل» از استخدام در دفتر وکالت «جفری» مسافرت به «فرانسه» است. او پس از مصاحبه با رئیس شرکت از تصمیم خود متصرف می‌شود؛ در حالی که

چاپ اول

۱۶۴- قراتر از عشق
دانیل استیل؛ مترجم: احمد افشارپویا - تهران: نسرين - ۵۰۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه
عنوان به لاتین:
No greater love
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۱۶-۵-X
«برتمن وینفلید» از جمله افراد سرشناس کالیفرنیاست که یکی از جرایم معتبر سانسورانیسکو را در اختیار دارد. همسرش «کیت» زنی

است که پس از بیست و دو سال زناشویی همواره زندگی صمیمانه‌ای برای او فراهم آورده، شش فرزند را در کنار او تربیت نموده است. در آوریل ۱۹۱۲ خانواده وینفلید به لندن سفر می‌کنند و مدتی نزد بستگانشان به سر می‌برند. در این سفر دخترشان «اروینا» با «چارلز فیتز جرالد» نامزد می‌شود. سرانجام، خانواده «وینفلید» پس از چندی با کشتی «تایتانیک» به جانب آمریکا حرکت می‌کنند. آنان روزها و شب‌هایی را در کمال آسایش و لذت در کشتی سپری می‌کنند، تا این که...

۱۶۵- لیلی و آرزوهایش

سینتیا فری‌من؛ مترجم: مریم بیات - تهران: البرز - ۵۶۴ ص. - رقی (گالینگور) - ۲۲۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۱۶۳-۹

نمایشنامه انگلیسی

چاپ اول

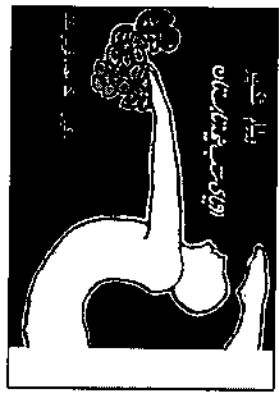
۱۶۶- رام کردن زن سرکش
ویلیام شکسپیر؛ مترجم: فریده مهدوی‌دامغانی - تهران: تیر - ۱۴۸ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۱۰۰ نسخه
عنوان به لاتین:
The taming of the shrew
شابک: ۹۶۴-۶۵۸۱-۱۲-۹

این کتاب نمایش‌نامه‌ای است طنزآمیز از «ویلیام شکسپیر» که برای نخستین بار در ایران به طبع رسیده است. در این نمایش، نمایش‌نامه دیگری اجرا می‌گردد که شخصیت‌هایش به گونه‌ای حیرت‌انگیز با یک‌دیگر ارتباط می‌یابند. «اسلای»، «یک لرد نجیب‌زاده»، «نوکران و مهتران»، «باتیستا»، «کاتارینا» و «پتروکیو» شخصیت‌های اصلی این نمایش هستند. «پتروکیو» نجیب‌زاده‌ای از «ورونا» است که برای تغییر رفتار همسر سرکش و نافرمان خود، مجبور است شخصیتی متفاوت از آنچه تاکنون داشته، ابراز نماید؛ از این رو...

چاپ اول

۱۶۷- رویای شب نیمه تابستان
ویلیام شکسپیر؛ مترجم: محمود کریمی‌حکاک؛ ویراستار: بهزاد غلام‌وند - تهران: لوح سیمین - ۱۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۵۰-۰-۴
«رویای شب نیمه تابستان» (A Midsummer-Nights Dream)

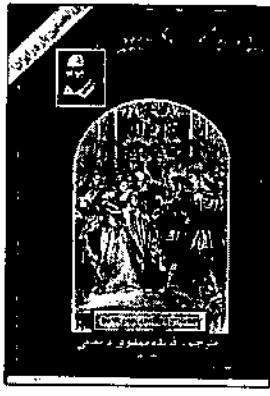

نمایش‌نامه‌ای است خیال‌انگیز با آمیزه‌ای از شعر و طنز که از پنج پرده تشکیل شده است. صحنه نخست نمایش‌نامه با گفت و گویی میان تیسبیوس - فرمانروای آتن - و معشوقش هیپالیتا - فرمانروای آمازون - آغاز می‌شود. طی این گفت و گو درمی‌یابیم که ازدواج آن دو به زودی رخ خواهد داد. «ایجیوس» یکی از اشراف و دخترش «هرمیا» و دو عاشق او یعنی «لایسندر» و «دیمیتریوس» وارد می‌شوند. ایجیوس از تیسبیوس می‌خواهد که به «هرمیا» حکم کند تا دیمیتریوس را به همسری انتخاب کند، نه لایسندر - جوانی که هرمیا عاشق اوست - تیسبیوس نیز از هرمیا می‌خواهد به خواست پدرش تن دهد؛ وگرنه مرگ یا ترک هم صحبتی مردان برای همیشه عقوبت وی خواهد بود. او به هرمیا تا شب ازدواج خود با هیپالیتا فرصت می‌دهد تا نظر خود را

قطعی کند، سپس او همراه هیپالیتا و ایجیوس و دیمیتریوس خارج می‌شود. لایسندر و هرمیا که اینک تنها مانده‌اند نقشه می‌کشند تا فردا شب در جنگل بیرون شهر یک‌دیگر را ملاقات کرده برای همیشه از آتن فرار کنند...

چاپ اول

۱۶۸- هیاوهی بسیار برای هیچ
ویلیام شکسپیر؛ مترجم: فریده مهدوی‌دامغانی - تهران: تیر - ۱۴۴ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۱۰۰ نسخه
عنوان به لاتین:
Much ado about nothing
شابک: ۹۶۴-۶۵۸۱-۱۱-۰
اثر حاضر نمایش‌نامه‌ای است کلاسیک در قالب طنز که برای

نخستین بار در ایران منتشر شده است. داستان نمایش درباره تهمت‌ی است ناروا به دوشیزه‌ای عقیف به نام «هیرو». «شکسپیر» در نگارش این نمایش‌نامه از آثار «باندلو»، نویسنده ایتالیایی و از پنجمین سرود داستان «رلان خشمگین» اثر «اریوست» متأثر بوده است. شخصیت‌های داستان عبارت‌اند از: «لئوناتو» فرماندار مسینا، «هیرو» دختر لئوناتو، «دن پدرو» شهیار آراگن، «بندیک» نجیب‌زاده‌ای جوان از اهالی یادو، «بتاتریس» خواهرزاده لئوناتو و چند بازیگر دیگر. نخستین پرده نمایش در صحنه‌ای مقابل خانه «لئوناتو» به اجرا درمی‌آید. «هیرو»، «بتاتریس»، «لئوناتو» و دیگران به همراه پیک‌ی وارد می‌شوند. «لئوناتو» طی نامه‌ای از آمدن «دن پدرو» به «مسینا» آگاه می‌گردد. پیک به او می‌گوید که «دن» پس از نبردی افتخارآمیز به زودی به شهر خواهد رسید. پیک درباره خدمات «بندیک» در جنگ سخن می‌گوید تا این که «دن پدرو» و یارانش از راه می‌رسند. «لئوناتو» از آنان در خانه خود پذیرایی می‌کند، اما...

شایک: ۹۶۴-۵۵۴۲-۴۶-۴
در این مجموعه افزون بر لطیفه‌های سرگرم‌کننده و شیرین، برخی حکایات پسندآموز و هزل و کنایه و سخنان بزرگان گرد آمده است. «هیبت»، «شهرت»، «انگشتر عتیقه»، «فقیر و ثروتمند»، «زنگ خواب»، «قاضی و متهم»، «بلبل»، «غروب خورشید» و «نگهبان» عناوین برخی از حکایات کتاب هستند.

آثار تجربی و غیر رسمی (از سال ۱۳۲۰)
۸۱۸/۴۶

چاپ اول

۱۵۲- مشق‌های پریشانی
مهدی فتحی‌زاده - تهران: رهام - ۱۰۰ ص. - رقی (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شایک: ۹۶۴-۹۱۸۴۶-۹-۴

«مشق‌های پریشانی» مجموعه‌ای از قطعه‌های ادبی است که با عناوینی چون: «سفر»، «سرمایه دل»، «کوه و انتظار»، «سالمای سرد»، «به کدامین گناه»، «داس تردید»، «سفر یلدایی» و «سکوت» تحریر شده است. در قطعه سفر یلدایی آمده است: در یکی از همین شب‌های یلدا می‌روم. می‌روم در اوج آسمان‌ها، دورترین نقطه گیتی، آن‌جا که هنوز خیال هیچ انسانی آلوده‌اش نساخته، آن‌جا که هنوز بکر است و پاک، جایی که هنوز واژه‌ها جان نگرفته‌اند...

چاپ اول

۱۵۳- هنر در منظومه هستی
مهدی حسینی‌زاده - تهران: سناه دل - ۱۵۴ ص. - رقی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شایک: ۹۶۴-۹۰۱۸۲-۳-۹
مجموعه حاضر مشتمل بر چهار فصل است: فصل اول حاوی یادداشت‌های مولف است که با عنوان «آنچه درباره هنر می‌اندیشم» به چاپ رسیده است. فصل دوم با عنوان «پدیده‌ها در پرتو

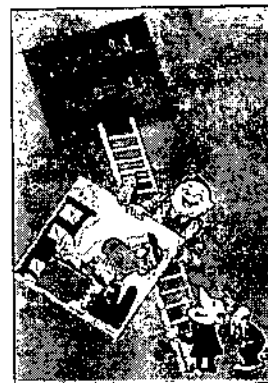

«معجزه خنده» حاوی مطالب کوتاهی در زمینه طنز و لطیفه است که براساس موضوعاتی از این قبیل تنظیم شده است: «امور خانوادگی»، «پزشکی»، «تاریخی»، «دینی و مذهبی»، «خساست و دیوانه‌ها» و «خالی بندان». در پایان کتاب سخنان کوتاهی از پیامبر اسلام (ص)، حضرت علی (ع) و نویسندگان و متفکران برجسته جهانی فراهم آمده است. از جمله «خنده فقط در عالم انسانی وجود دارد/ ارسطو»، «شادمانی در خانه‌ای است که مهر و محبت در آن مسکن دارد/ شکسپیر»، «ترشو و اخمو دربان جهنم است/ رسول اکرم (ص)»، «اگر می‌خواهی خوشبخت باشی برای خوشبختی دیگران بکوش زیرا آن شادی‌ای که ما به دیگران می‌دهیم به دل خود ما برمی‌گردد/ پتهون».

۱۵۰- لطیفه‌های شیرین
اسماعیل برادران شاهرودی - تهران: جواهری - ۱۹۲ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۶۰۰ ریال - چاپ هفدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
شایک: ۹۶۴-۹۰۱۰۲-۳-۸

چاپ اول

۱۵۱- لطیفه‌های ریزه‌میزه
گردآورنده: حسین امیری - تهران: شقایق - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ نسخه.

۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

هنر» به رابطه هنر و اخلاق، هنر و انقلاب، هنر و جنگ، و نظایر آن مربوط می‌شود. فصل سوم با عنوان «هنر دانشوران» به هنر از دیدگاه شخصیت‌های دینی و همانند آن اختصاص یافته است و فصل چهارم درباره هنر در شعر پارسی است.

نثر ادبی قرن ۷ ق

۱۵۴- مگر این پنج روزه ... (سعدی اخرازمان) باز خوانی انتقادی مقدمه‌ی گلستان ناصر پورپیرار - تهران: کارنگ - ۲۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه.
شایک: ۹۶۴-۹۰۳۸۱-۳-۵

تاریخ و نقد ادبی

۱۵۵- سمبولیسم: از مجموعه مکتبها، سبکها و اصطلاحهای ادبی و هنری.
چارلز جودیک: مترجم: مهدی سبحانی ویراستار: جان جامپ - تهران: نشر مرکز - ۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Symbolism
شایک: ۹۶۴-۳۰۵-۲۳۰-۳

داستان

۱۵۶- بر باد رفته
مارگارت میچل: مترجم: شبنم کیان - تهران: پانوس - ۶۰۸ ص. - جلد اول - رقی (شمیز) - (دوره) ۲۲۰۰۰ ریال - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Gone with the wind
شایک: ۹۶۴-۶۵۱۲-۰۴-۴

۱۵۷- بر باد رفته
مارگارت میچل: مترجم: شبنم کیان - تهران: پانوس - ۵۸۰ ص. - جلد

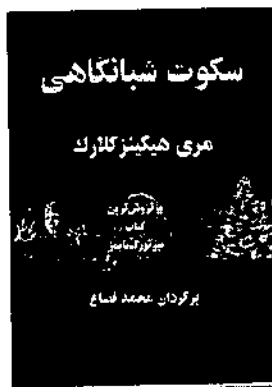
دوم - رقی (شمیز) - (دوره) ۳۲۰۰۰ / ۴۲۰۰۰ نسخه.
ریال - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Ghost
شایک: ۹۶۴-۶۵۵۲-۶۶-۸

«روح» عنوان داستانی است از «دانیل استیل» که قصه زندگی «چارلی» را به تصویر می‌کشد. «چارلی» پس از ده سال زندگی در لندن اکنون تصمیم گرفته است تا به آمریکا بازگردد. او بعد از دو سال کار در نیویورک به ریاست موسسه ساختمانی «وایت تاکر و جانز» در لندن برگزیده می‌شود. «چارلی» در این شهر با «کارل» آشنا شده، پس از یک سال با او ازدواج می‌کند. «کارل» دختری است بیست و نه ساله که در یک دفتر وکالت مشغول کار است. «سیمن» یکی از شرکای اصلی دفتر وکالت اوست. او مردی است شصت و یک ساله که «کارل» را دوست دارد. سرانجام «سیمن» با ابراز علاقه به «کارل» سبب فروپاشی زندگی «چارلی» می‌گردد، اما...

چاپ اول

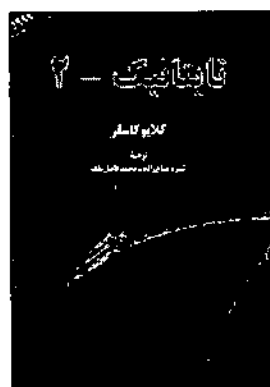
۱۶۱- سکوت شبانگاهی
مری هیگینز کلارک: مترجم: محمد قساص ویراستار: آزاده جولایی - تهران: البرز - ۱۶۶ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Silent night
شایک: ۹۶۴-۴۴۲-۱۵۲-۳

«سکوت شبانگاهی» داستان زنی

چاپ اول

۱۵۸- تایتانیک ۲
کلایو کاسلر: مترجم: شهره صباغ‌زاده، محمدفاضل ملک - تهران: نسرین - ۲۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Raise the titanic
شایک: ۹۶۴-۹۰۱۱۶-۷-۶

در این داستان، به دنبال غرق شدن کشتی عظیم «تایتانیک» ماجراهای گوناگونی رخ می‌دهد که به نوعی با حادثه مذکور پیوند می‌خورد. در کشتی ماده‌ای حساس و نادر وجود دارد که به نوعی ضامن امنیت آمریکا در مقابل روس‌هاست. در قسمت انتهایی داستان می‌خوانیم: ... در اقیانوس آرام، یک زیردریایی بزرگ در اعماق اقیانوس در حرکت بود. با رسیدن آن، جانوران دریایی به‌ت‌زده می‌گریختند ... در حالی که در درون آن افرادی چهار موشک بالستیک را برای شلیک به هدف‌های مختلفی که شش هزار مایل در شرق تعیین شده بود آماده می‌کردند و ...

۱۵۹- راز

دانیل استیل: مترجم: شهره ارشدنژاد - تهران: نسرین - ۳۳۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۶۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Secrets
شایک: ۹۶۴-۹۰۱۱۶-۳-۳

چاپ اول

۱۶۰- روح
دانیل استیل: مترجم: محمد شرفی - تهران: سمیر - ۴۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۷۰۰۰ ریال - چاپ اول

۱۴۱- وسوسه ازدواج.
میترا معتضد؛ ویراستار: شهلا ارزنگ.
تهران: البرز - ۶۲۴ ص. - رقی (شمیز) - ۲۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۱۶۴-۷

چاپ اول

مضمون اصلی داستان، ماجرای ازدواج پسر و دختری است که با رویاهای جوانی در مسیر زندگی گام برمی دارند. اما در بخشی از کتاب می خوانیم: «حاملگی»، چه لغت نجسی! روزی هزار بار به خود لعنت می فرستادم که چرا حامله شدم. من آمادگی مادر شدن را داشتم، ولی شهرام آمادگی پدر شدن را نداشت. او هنوز طفلی بیش نبود. افکارش در مرحله کودکی مانده و هرگز رشد نکرده بود. هنوز خودش را یک بچه می دانست. خودش را برای پدر و مادرش لوس می کرد و تازگی ها حتی ادای بچه ها را در می آورد. آن اوایل، این کارش برایم نوعی شیرین کاری بود، ولی حالا دیگر حالم را به هم می زد. حتی عادت کرده بود مرا «مامان» صدا کند و...

چاپ اول

۱۴۲- یاد بیدار: یادی از صادق هدایت و نقد آثارش.
پرویز داریوش - تهران: سالی - ۱۳۶ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

The live memory

شابک: ۹۶۴-۹۰۳۳۰-۸
«پرویز داریوش» در مقدمه این اثر خاطر نشان می کند: «مردم این داستان - اگر داستان باشد - همه زاده تصور است. اگر میان یک تن یا همه ایشان با مردم دنیای محسوس شباهتی نباید دچار اشتباه شده است، زیرا که تمندی در کار نیست و من مسئول تصادف نمی توانم بود». کتاب متشکل از چهار عنوان است: «یاد بیدار»، «انتقاد»، «یادی از صادق هدایت» و «ادای دین به صادق

هدایت». یاد بیدار، داستان وارهای است مربوط به زندگی و اندیشه های صادق هدایت. «انتقاد» مقاله ای است در باب کتابی که به زبان فرانسه راجع به هدایت منتشر شده است. نگارنده در «یادی از صادق هدایت» تاکید می کند که «صادق هدایت» نویسنده ای به تمام معنی با «شرف» بود که خود چیزی از «متعهد» است و سخت منغایر با «بی هدف». در بخش «ادای دین به صادق هدایت»، نیز حقایق از آثار هدایت نقد و بازگو می شود.

چاپ اول

۱۴۳- یک روز صبح (مجموعه داستان).
میثم رضایی - تهران: راهیان اندیشه - ۱۱۲ ص. - رقی (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۹۵-۰۱-۳

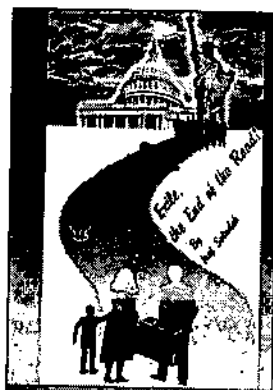

«بی گناه»، «یک روز صبح»، «ناهی»، «گل های سیاه» و «پیرمرد تنها» عناوین داستان هایی است که در این مجموعه گرد آمده است. در داستان «یک روز صبح» می خوانیم: در هشتمین روز از ایان ماه هنگام سپیده دم پسرکی خود را برای رفتن به بیمارستان آماده می سازد. او غذای در سر دارد که قرار است به زودی با انجام عمل جراحی معالجه گردد. پسر به همراه مادرش راهی بیمارستان می شود. آرامش و خونسردی پسرک،

مادر را متحیر می سازد. مادر که پس از مرگ همسرش سال ها با یگانه فرزند خویش زندگی کرده، اکنون لحظات سختی را پشت سر می گذارد. سرانجام پسرک وارد اتاق عمل می شود، اما...

چاپ اول

۱۴۴- Exile, the end of the road.
Iraj Sotoudeh مترجم: Soheila Sahabi - تهران: ایرج ستوده - ۲۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول.
شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۲۱۱-۳

این کتاب به زبان انگلیسی روایتی است از افرادی که از سرزمین خود مهاجرت کرده در پی آرمان خواهی خود، حقایق و معارفی را جست و جو می کنند. مضمون اصلی کتاب با این سه هدف نگارش یافته است: «مردمانی که صلح را برای بشریت می خواهند»، «آنان که محبت را برای انسان ها جست و جو می کنند» و «آنان که همزیستی را برای ملل جهان خواهانند».

مقاله های فارسی
(از سال ۱۳۲۰)

چاپ اول

۱۴۵- در روز بازار زمانه (یادداشت های سیر و سفر).
جلال ستاری - تهران: میترا - ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۹۸-۳۲-۸
«در روز بازار زمانه» مجموعه مقاله های فارسی است که درباره فعالیت های فرهنگی نگارنده ذیل چهار قسمت فراهم آمده است: «یاد چند سفر»، «گزارش چند مجمع فرهنگی»، «بازدید از چند خانه فرهنگ»، و «چند کار شگفت». عنوان برخی مقاله ها و یادداشت ها بدین قرار است: «چند روز در ژاپن»، «از ونیز تا هلسینکی»، «بازدید از چند خانه

فرهنگ در فرانسه و بلژیک»، «دو پرستشگاه شگرف» و «کارنامه مرکز فرهنگی بوبور». نگارنده در پیش درآمدی با عنوان «فر و فرهنگ سفر» اشاراتی دارد بر ویژگی های سفر و مقایسه سفر آفاقی و روحانی، و این که گاه سفرهای زمینی می توانند رمزی از سفرهای معنوی باشند. وی همچنین معتقد است سفر پرونی با سفر درونی در تعارض است، زیرا سفر ظاهری استقرار در ناسوت است، اما هدف سفر باطنی کشف گنج درون است که در بند طلسم گرفتار است.

چاپ اول

۱۴۶- سایه های شکار شده: گزیده مقالات فارسی.
بهمن سرکاراتی - تهران: قطره - ۴۰۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۱۷-X

«سایه های شکار شده» مجموعه ای است از مقالات فارسی درباره اسطوره شناسی و واژه های حماسی و تاریخی در ادبیات کلاسیک ایران. عنوان برخی مقاله ها بدین قرار است: «پرسی (تحقیق در حاشیه اسطوره شناسی تطبیقی)»، «بنیان اساطیری حماسه ملی ایران»، «جابه جایی اساطیر در شاهنامه»، «افسانه آب حیات در اسکندرنامه نظامی و روایات دیگر داستان اسکندر»، «سلاح مخصوص پهلوانان در روایات حماسی هند و اروپایی»؛

«پهلوان از درکش در اساطیر و حماسه ایران».

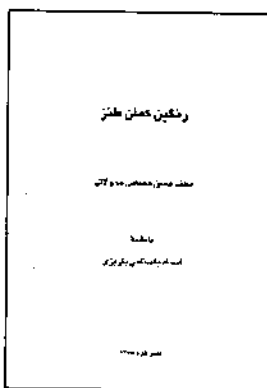
نامه های فارسی
(از سال ۱۳۲۰)

۱۴۷- گفت و گوی صمیمانه: نامه های نوجوانان و جوانان به رئیس جمهور و پاسخهای خاتمی.
تهران: نشر نی - ۱۷۶ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۱۲-۴۱۰-X

طنز و هجو و هزل
(از سال ۱۳۲۰)

چاپ اول

۱۴۸- رنگین کمان طنز: محمدحسن حسامی محلاتی؛ مقدمه: محمدابراهیم باستانی پاریزی - قم: خرم - ۳۱۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۴۰۰۰ نسخه.

اتر حاضر حاوی سروده های طنز «حسامی محلاتی» است که با مقدمه ای از استاد «باستانی پاریزی» همراه گشته است. در این کتاب شرح حال شاعر و قطعه های نثر فکاهی و چند بحر طویل به چشم می خورد. «خوشتن»، «پند و اندرز»، «آش و کاسه»، «مردان راستگو»، «دفاع قاتل»، «آزیر خطر»، «ظهور دجال» و «دعای پلو» از جمله سروده های این مجموعه هستند. بخشی از کتاب با عنوان «لطف دوستان» به اشعاری در بزرگداشت و تجلیل از مقام «حسامی محلاتی» اختصاص یافته است.

چاپ اول

۱۴۹- معجزه خنده.
گردآورنده: میرعمادالدین فریور - تهران: فریور - ۴۷۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۴۸۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۱۶۰-۹-۵

است. سرانجام «بسم الله» خانم می‌میرد در حالی که.....

چاپ اول

۱۳۹- ملکه مارگو.
منوچهر کی مراد - تهران: شبانوار -
۳۲۰ ص. - جلد اول - پالتویی
(شمیز) - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

«ملکه مارگو» عنوان داستانی است که در دو جلد به طبع رسیده است. موضوع داستان شرح زندگی و نبردهای «هانری دوناوار» پادشاه فرانسه است. زمانی که «هانری دوم» بر فرانسه حکم می‌راند، تولد نوزادی در این کشور وضعیت حکومت را دگرگون ساخت. «آنتوان» یکی از اعضای شورای سلطنت فرانسه با «ژان» دختری از خانواده سلطنتی ازدواج کرد که حاصل آن تولد «هانری دوناوار» بود. «کاترین دومدیس» همسر «هانری دوم» سعی داشت یکی از فرزندان خود را جانشین پادشاه فرانسه سازد، اما آرزوی او هیچ‌گاه تحقق نیافت. به همین دلیل تولد «هانری دوناوار» برای «کاترین» مصیبت بزرگی به شمار می‌رفت. «هانری» در محیطی که هر روز با توطئه‌های «کاترین» شکل تازه‌ای به خود می‌گرفت، پرورش یافت. با مرگ «آنتوان»، «ژان» به «ناوار» رفت و «هانری» را برای ادامه تحصیل به پاریس فرستاد. «هانری» در یک کالج مخصوص کاتولیک‌ها مشغول تحصیل شد و به دلیل علاقه‌ای که به تحقیقات فلسفی پیدا کرده بود، علاوه بر فرانسه، لاتین و یونانی، زبان آلمانی را هم آموخت. روزگار بر وفق «راد» «هانری دوناوار» و مادرش «ژان» پیش می‌رفت، اما نقشه‌های «سوم» «کاترین» تداوم آن را متزلزل ساخت تا این‌که.....

چاپ اول

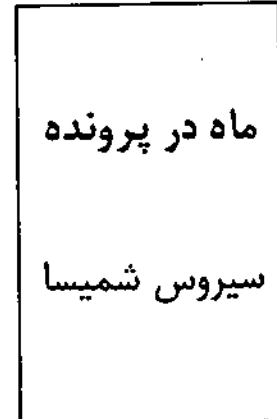
۱۴۰- ملکه مارگو.
منوچهر کی مراد - تهران: شبانوار -
۳۲۴ ص. - جلد دوم - پالتویی
(شمیز) - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

«رنگ»، «سفر»، «ذکال»، «فیلم»، «تکراری»، «دلقت»، «نقش تنهایی»، «شبانه» و «آخر کار» داستان «تهاج» حکایت نقاشی است که در ساحل دریا منظره پیرامون خود را به تصویر می‌کشد. اما حال و هوای دریا تغییر می‌کند و پهنه دریا را کشتی نظامی می‌پوشاند. آری! از رادیو حکومت نظامی اعلام می‌شود و...

چاپ اول

۱۳۸- ماه در پرونده.
سیروس شمیسا - تهران: فردوس -
۳۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۵۰۰
ریال - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۰۰۶-X

این کتاب در بردارنده چند داستان کوتاه فارسی است که «داور»، «قمارباز»، «آخرین دفاع»، «خسوف طولانی»، «نگاه بابا»، «دیوانگان» و «دانشجو» از جمله این داستان‌هاست. در داستان «ماه» پرونده آمده است: در یک شب طسوفانی «شاه‌الله»، «یاسغان» آقای «نوذری» خود را سراسیمه به خانه دوستش «آقای جعفری» می‌رساند. و به او می‌گوید که خواب دیده «بسم الله» خانم، همسر «آقای جعفری» را خفه کرده‌اند. «آقای جعفری» او را دلاری می‌دهد و می‌گوید که حال خانم خوب است و جای هیچ نگرانی نیست. چند شب بعد «شاه‌الله» دوباره می‌آید و می‌گوید که باز همان خواب را دیده

۱۳۵- شلغم میوه بهشته.
علی محمد افشاری - تهران: جاویدان -
۲۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۷۰۰۰
ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۷۳۲-۵۴-۹

چاپ اول

داستان حاضر، سرگذشت دو خانواده است که در خانه‌ای قدیمی و کوچک زندگی می‌کنند. این دو خانواده از نظر سلیقه زندگی وضع متفاوتی دارند. «براتعلی»، «نرگس» و فرزندشان «عابدین» در اتاق شمالی زندگی می‌کنند و در مقابل آن، خانواده شهدی محرم سکونت دارند. اصل داستان درباره عابدین - پسر بچه دوازده ساله - است که هر روز نسبت به روز قبل فربه‌تر می‌شود، تا جایی که وزن او به صد کیلو می‌رسد، زیرا او علاقه وافری به خوردن شلغم دارد. سرنوشت اطرافیان نیز تحت تاثیر این بیماری او قرار می‌گیرد و همگان به گونه‌ای چاره‌اندیشی می‌کنند، تا این که...

۱۳۶- ضریح چشمهای تو.
مهدی شجاعی - تهران: محراب قلم - ۵۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۵-۴۳-۸

چاپ اول

۱۳۷- ضیافت شبانه (مجموعه داستان).
فرزانه کرم‌پور - تهران: راهیان اندیشه - ۱۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۹۵-۰۳-X
مجموعه حاضر متشکل از ۲۳ داستان کوتاه است که با این اسامی به چاپ رسیده است: «تهاج»، «پوتین»، «عطر نمنا»، «پنجره»، «چترهای رنگی»، «ضیافت شبانه»، «آوی» شب»، «شب برفی»، «کمپ خارجی»، «شب‌بزه»، «کوجه»، «نشان‌ها»، «خلوت»، «ماهی و باران»، «سربند»

عقد را به تعویق اندازند چون او منتظر ورود شخصی ناشناس بود. در این هنگام شخصی با یک هدیه و یک نامه وارد شد و آن‌ها را به دست «فرهاد» داد. در نامه شخص ناشناس از فرهاد خواسته بود تا مدتی را با همسرش در شمال بگذراند. سرانجام مریم و فرهاد بعد از عروسی راهی شمال می‌شوند و...

چاپ اول

۱۳۲- سروناز.
راحمه رضایی - تهران: پر - ۱۵۶ ص. - رقی (سلفون) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۰۶-۷

شرح آغازین داستان که در غروب غمگین به تصویر کشیده می‌شود مربوط به دختری است به نام «سروناز» که این عبارات را واگویی می‌کند: «خدا! چرا باید کتاب سرنوشت من این‌گونه ورق بخورد، نمی‌دانم؟ خدایا چرا حسین چند روزی است که بدخلقی می‌کند؟ او که از ابتدای خواستگاری به قول خودش برای من غش می‌کرد. من که زیاد برام مهم نبود، ولی از این‌که چون پدر نداشتم و فرزند اول خانواده بوم راضی شدم به این وصلت تن بدهم و «حسین» را برای زندگی خودم انتخاب کنم یا بهتر بگویم مجبور بودم که به خودم تلقین کنم که دوستش دارم یا به او عادت خواهم کرد. اوایل نامزدی خیلی خوب بود، من هم که کار بدی انجام نذادم که او از من بدش بیاید...»

۱۳۳- سکوت عشق.
ماندانا نوروزی و ویراستار: ی. رزمی‌پور - تهران: جاجرمی - ۲۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۶۶-۰۷-۲

۱۳۴- سیروس شمیسا.
سیروس شمیسا - تهران: فردوس - ۱۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۴۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۰۵-X

شده‌اند: «تابوت»، «خواستگار»، «دیگر هیچ وقت»، «رادیو»، «روز اول مدرسه»، «سگ»، «ماه ورود» و «میراث». «دیگر هیچ وقت» عنوان یکی از داستان‌هاست که در آن مردی خاطرات زندگی خود را روایت می‌کند. او سال‌ها پیش همراه همسر و دو فرزندش «لیلا» و «شیدا» به یکی از شهرستان‌های کشور منتقل می‌شود. مشکلات مادی سبب می‌گردد تا او با حکم انتقالی خود موافقت کند. همسر این مرد پس از نقل مکان به شهر جدید به پادرد سختی مبتلا شده، به گونه‌ای که مدتی بعد توانایی حرکت را از دست می‌دهد. مرد برای تأمین مخارج درمان همسرش مجبور می‌شود بیشتر تلاش کند و به همین دلیل تا دیر وقت در خارج از خانه به سر می‌برد. یک شب هنگامی که او خسته به خانه بازمی‌گردد یا صحنه‌ای مزاحه می‌شود که...

۱۳۰- روزهای سرد برفی.
فهمیه رحیمی - تهران: چکاوک - ۲۷۶ ص. - رقی (سلفون) - ۱۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۴۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
The odd snowing days
شابک: ۹۶۴-۶۰۴۳-۲۹-۱

چاپ اول

۱۳۱- زندگی برای دیگری.
علی میرزاجانی دارستانی - تهران: راهام - ۲۰۴ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ اول.
شابک: ۹۶۴-۹۱۸۴-۴-۲

«زندگی برای دیگری» عنوان داستانی است که ذیل هفده فصل قرار هم آمده است. جشن ازدواج «مریم» و «فرهاد» در یکی از محله‌های شمالی تهران برپا بود. حاضران مجلس با شور و اشتیاق فراوان منتظر آمدن عروس و داماد بودند. مخارج عروسی را «جمشید» عموی «مریم» تقبل کرده بود. پس از ساعت‌ها انتظار عروس و داماد از راه رسیدند. هنگامی که عاقد تصمیم به خواندن خطبه عقد گرفت، «فرهاد» از حضار درخواست کرد که چند لحظه‌ای